

Europeiska unionens officiella tidning

C 341

Svensk utgåva

Meddelanden och upplysningar

femtiosjätte årgången

21 november 2013

Informationsnummer

Innehållsförteckning

Sida

I Resolutioner, rekommendationer och yttranden

YTTRANDEN

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

492:a plenarsessionen den 18 och 19 september 2013

2013/C 341/01	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förstärkta partnerskap med det civila samhället för en effektivare Östersjöstrategi 2014–2020" (förberedande yttrande)	1
2013/C 341/02	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Kvinnors sysselsättning och tillväxten" (förberedande yttrande)	6
2013/C 341/03	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Fastställande av mål för hållbar utveckling – det europeiska civila samhällets bidrag till EU:s ståndpunkt" (förberedande yttrande)	11
2013/C 341/04	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Livsmedelstrygghet och bioenergi" (yttrande på eget initiativ)	16
2013/C 341/05	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Samordnade europeiska åtgärder för att förebygga och bekämpa energifattigdom" (yttrande på eget initiativ)	21

SV

Pris:
4 EUR

(forts. på nästa sida)

III Förberedande akter

EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

492:a plenarsessionen den 18 och 19 september 2013

2013/C 341/06	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av rådets förordning (EG) nr 1083/2006 vad gäller vissa bestämmelser om den ekonomiska förvaltningen för vissa medlemsstater som drabbats av eller hotas av stora svårigheter med avseende på deras finansiella stabilitet och om återtaganderegler för vissa medlemsstater" COM(2013) 301 final – 2013/0156 (COD)	27
2013/C 341/07	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: EU:s rymdindustripolitik – rymdsektorns potential för ekonomisk tillväxt" COM(2013) 108 final	29
2013/C 341/08	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: Tillståndet i Innovationsunionen 2012 – att påskynda förändringar" COM(2013) 149 final	35
2013/C 341/09	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om jämförbarhet för avgifter som avser betalkonto, byte av betalkonto och tillgång till betalkonto med grundläggande funktioner" – COM(2013) 266 final – 2013/0139 (COD)	40
2013/C 341/10	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 528/2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter vad gäller vissa villkor för tillträde till marknaden" COM(2013) 288 final – 2013/0150 (COD)	44
2013/C 341/11	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om införande av ett interoperabelt EU-omfattande eCall" – COM(2013) 315 final – 2013/0166 (COD) och om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om typgodkännandekrav för montering av fordonsbaserade e-callsystem och om ändring av direktiv 2007/46/EG" – COM(2013) 316 final – 2013/0165 (COD)	47
2013/C 341/12	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för forskning, studier, elevutbyte, avlönad och oavlönad yrkesutbildning, volontärarbete och au pair-arbete (omarbetning)" – COM(2013) 151 final – 2013/0081 (COD)	50
2013/C 341/13	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om åtgärder som underlättar utövandet av arbetstagares rättigheter i samband med fri rörlighet för arbetstagare" – COM(2013) 236 final – 2013/0124 (COD)	54

I

(Resolutioner, rekommendationer och yttranden)

YTTRANDEN

EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

492:A PLENARSESSIONEN DEN 18 OCH 19 SEPTEMBER 2013

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förstärkta partnerskap med det civila samhället för en effektivare Östersjöstrategi 2014–2020" (förberedande yttrande)

(2013/C 341/01)

Föredragande: **Michael SMYTH**

Den 15 april 2013 begärde Vytautas Leškevičius, biträdande utrikesminister i Litauen, på det litauiska ordförandeskapets vägnar ett yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förstärkta partnerskap med det civila samhället för en effektivare Östersjöstrategi 2014–2020".

Facksektionen för Ekonomiska och monetära unionen, ekonomisk och social sammanhållning, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 15 juli 2013.

Vid sin 492:a plenarsession den 18–19 september 2013 (sammanträdet den 19 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 148 röster för, 0 emot och 2 nedlagda röster:

1. Inledning

1.1 Detta yttrande underbygger ståndpunkten att ett effektivt sätt att förstärka partnerskapen med det civila samhället i syfte att uppnå resultat i Östersjöstrategin är att genomföra partnerskapsprincipen i linje med kommissionens uppförandekod för partnerskap.

1.2 Uppförandekoden för partnerskap stöds av Europaparlamentet, Regionkommittén och EESK, men har ännu inte godkänts av rådet. Detta utgör en betydande utmaning för dem som stöder partnerskapsprincipen.

1.3 EESK konstaterar att det politiska stödet för uppförandekoden i medlemsstaterna runt Östersjön inte är fullständig och att partnerskapskulturen måste stärkas.

1.4 EESK rekommenderar att Östersjöstrategin informellt skulle kunna innefatta den process som skisseras i uppförandekoden och som skulle kunna tillämpas i det pågående arbetet med att utforma och genomföra denna strategi.

1.5 Det finns tillräcklig organisatorisk erfarenhet och kompetens i Östersjöregionen att bygga vidare på för att genomföra den stärkta övervakningsroll som uppförandekoden förutsätter.

1.6 Östersjöstrategin skulle också i likhet med Donaustrategin kunna inrätta ett forum för det civila samhället inom Östersjöregionen. EESK spelade en framträdande roll i utformningen av forumet för det civila samhället i Donauregionen och är beredd att spela en likartad samordnande roll i Östersjöregionen.

2. Makroregionala samarbetsstrategier

2.1 Begreppet makroregion infördes i EU:s vokabulär 2007 som en del av den politiska debatten om lämpliga territoriella styrelseformer. Därefter antogs makroregionala samarbetsstrategier för Östersjöregionen (2009) och Donauregionen (2011).

2.2 Östersjöstrategin var det första försöket till samarbete på makroregional nivå och utgjorde ursprungligen ett testfall för denna nya modell för regionalt samarbete. Den bygger på det enkla konceptet att allvarliga problem – t.ex. sjösäkerhet, miljöförorenningar och tillgänglighet – i en region som Östersjöregionen kan hanteras och lösas endast genom effektivt samarbete. Dessutom kan en makroregions geografiska utsträckning variera beroende på det aktuella problemets avgränsning och karaktär. En tidigare kommissionsledamot för regionalpolitik använde sig av en koncis formulering av detta när han konstaterade att en makroregional strategi definieras ”på grundval av utmaningar och gränsoverskridande möjligheter som kräver kollektiva åtgärder”.

2.3 Östersjöstrategin har tre huvudmål: att skydda havet, att sammankoppla regionen och att öka välbefindandet. För att uppnå detta har medlemsstaterna och kommissionen kommit överens om en handlingsplan med 15 prioriterade områden och 80 olika föregångsprojekt.

2.4 Östersjöstrategin har byggt vidare på befintliga samarbetsnivåer i regionen och har existerat under fyra år. Den har gett upphov till en hög nivå när det gäller samarbete mellan de deltagande länderna och regionerna. Flernivåstyret har använts för att samordna de nationella och regionala myndigheternas arbete med att förbättra sjösäkerheten och minska övergödningen i Östersjön. EU har anordnat årliga civilsamhällesforum inom ramen för EU:s strategi för Östersjöområdet sedan denna inrättades 2009.

2.5 Den ekonomiska utvecklingen i regionen har inte hindrats på grund av strategins tillkomst. Östersjöregionen återhämtade sig under 2010 mycket snabbare än andra delar av Europa och hade en stadig tillväxt även under 2011. År 2012 sjönk tillväxttakten till 1,5 %, som även det var långt över EU-genomsnittet. Prognoserna för 2013 är fortfarande dämpade, men regionen bör även fortsättningsvis kunna presteras bättre än övriga EU-länder, enligt Baltic Development Forum (Baltiska utvecklingsforumet).

3. Partnerskapsprincipen

3.1 EESK har under lång tid ansett att ett reellt partnerskap behövs för att EU:s sammanhållningspolitik generellt sett ska bli effektiv. Partnerskap är ett sätt att skapa hållbar ekonomisk och social utveckling. Det ingår i mekanismen för genomförande av sammanhållningspolitiken och fastställs formellt i artikel 11 i förordningen om gemensamma bestämmelser.

3.2 Medlemsstaternas tolkning av artikel 11 har skapat problem, eftersom några länder endast har ställt sig bakom partnerskapsprincipen i ord men inte i handling, medan andra har

anammade den fullt ut. I april 2012 föreslog kommissionen en uppförandekod för partnerskap i samband med genomförandet av den gemensamma strategiska ramen, i ett försök att införa en formell mekanism för effektivt deltagande av samtliga berörda aktörer i sammanhållningspolitiken.

3.3 Kommissionens förslag till uppförandekod för partnerskap innehåller en uppsättning minimikrav som måste uppfyllas för att skapa ett partnerskap av hög kvalitet i anslutning till genomförandet av fonderna, samtidigt som medlemsstaterna bibehåller en omfattande handlingsfrihet när det gäller hur de vill organisera de olika parternas deltagande. I den europeiska uppförandekoden för partnerskap anges att ”offentliga myndigheter, näringslivet och arbetsmarknadens organisationer samt organ som företräder det civila samhället får, på sina respektive insatsområden, inrätta plattformar eller paraplyorganisationer i syfte att underlätta deltagandet i partnerskapet. De får utse en enda företrädare för att presentera plattformens eller paraplyorganisationens synpunkter i partnerskapet. Principer som bör beaktas när parterna utser sina företrädare är bl.a. kompetens, förmåga att delta aktivt, samt lämplig representationsnivå”.

3.4 Kommissionens förslag stöds av Europaparlamentet, EESK och Regionkommittén. Europeiska rådet strök dock uppförandekoden från kommissionens samlade uppsättning med förslag. Denna avvisande hållning är olycklig, och för att övervinna den krävs det samordnade insatser från alla anhängare av partnerskapsprincipen.

3.5 I uppförandekoden identifieras tre kategorier av partner som konstituerar partnerskapet inom sammanhållningspolitiken:

- Behöriga regionala och lokala myndigheter, stadsmyndigheter och andra offentliga myndigheter.
- Näringslivet och arbetsmarknadens organisationer.
- Företrädare för civilsamhället, även miljöorganisationer, icke-statliga organisationer och organisationer som arbetar för icke-diskriminering och jämställdhet.

3.6 Den innehåller också ett antal principer för deltagande av olika partnerkategorier i utarbetandet av programmen, samt uppgifter om den information som ska lämnas om deras deltagande i de olika etapperna av genomförandet. Enligt kommissionen ska parterna delta i

- analysen av skillnader och utvecklingsbehov med hänvisning till de tematiska målen, bl.a. dem som tas upp i de landspecifika rekommendationerna,
- urvalet av tematiska mål, den vägledande fördelningen av de europeiska strukturella investeringsfonderna (ESI-fonderna) och deras förväntade huvudresultat,

— förteckningen över program och mekanismer på nationell och regional nivå för samordningen mellan ESI-fonderna och andra finansieringsinstrument på unionsnivå och nationell nivå samt med EIB,

— bestämmelser för att säkerställa en integrerad användning av ESI-fonderna för den territoriella utvecklingen av stads-, landsbygds- och kustområden, områden som är beroende av fiske och regioner med särskilda territoriella drag,

— arrangemang för att säkerställa ett integrerat tillvägagångssätt för att hantera särskilda behov i områden med störst fattigdom eller hos målgrupper som är särskilt utsatta för diskriminering eller utestängning, med särskilt beaktande av marginaliserade befolkningsgrupper,

— genomförandet av de övergripande principer som anges i artiklarna 7 och 8 i förordningen om gemensamma bestämmelser.

3.7 När det gäller utformningen av programmen ska parterna delta i

— analys och kartläggning av behov,

— definition och val av prioriteringar och särskilda mål i samband med detta,

— fördelningen av ekonomiska medel,

— definitionen av programspecifika indikatorer,

— genomförandet av de övergripande principer som anges i artiklarna 7 och 8 i förordningen om gemensamma bestämmelser,

— övervakningskommitténs sammansättning.

3.7.1 Uppförandekoden innehåller också en detaljerad uppsättning principer för reglerna för medlemskap i och styrning av partnerskap och övervakningskommittéer.

3.7.2 I syfte att många mindre icke-statliga organisationer och andra civilsamhällesorganisationer ska kunna delta i den nya partnerskapsprocessen, bör man se till att de erhåller adekvat tekniskt och ekonomiskt stöd.

3.8 Även om Östersjöstrategin bygger på ett samråd utan motstycke med berörda aktörer, är det befogat att säga att den partnerskapsprincip som anges i uppförandekoden i stort sett är frånvarande i Östersjöregionen. I vissa medlemsstater har partnerskapsprincipen ännu inte accepterats politiskt.

3.9 Det finns flera organ och organisationer som framgångsrikt bedriver verksamhet i Östersjöregionen med bred representation av civilsamhällesaktörer. Dessa skulle kunna bilda grunden för ett Östersjöpartnerskap eller en paraplyorganisation som planeras i uppförandekoden. Det finns inte något behov av att duplicera något som redan finns på plats.

3.10 När det gäller samarbetet med Ryssland skulle en ny partnerskapsbaserad strategi för medlemmarna i Östersjöstaterernas råd kunna få en liknande demonstrationseffekt som Östersjöstrategin har fått för den nya strategin för Rysslands nordvästliga federala distrikt.

3.11 Om uppförandekoden fick brett stöd, skulle den bidra till att på nytt stärka de berörda aktörernas stöd till Östersjöstrategin, såväl under denna mycket svåra period som i framtiden. På samma sätt som Östersjöstrategin betraktades som ett testfall för makroregionalt samarbete, skulle Östersjöregionen, om partnerskapsprincipen genomfördes, återigen gå i täten.

3.12 I bilagan nedan återfinns rådets och Europaparlamentets partnerskapsavtal för flernivåstyre som skulle kunna ligga till grund för en delegerad akt som syftar till att låta en ändrad version av uppförandekoden för partnerskap träda i kraft.

Bryssel den 19 september 2013

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Henri MALOSSE

BILAGA

Artikel 5 i den europeiska uppförandekoden för partnerskap i enlighet med vad rådet och Europaparlamentet enades om den 19 december 2012

Partnerskap och flernivåstyre

1. För partnerskapsavtalet och för varje program ska medlemsstaten i enlighet med sina institutionella och rättsliga ramar organisera ett partnerskap med behöriga regionala och lokala myndigheter. Partnerskapet ska även omfatta följande partner:

- a) Behöriga stadsmyndigheter och andra offentliga myndigheter.
- b) Näringslivets och arbetsmarknadens organisationer.
- c) Behöriga företrädare för civilsamhället, även miljöorganisationer, icke-statliga organisationer och organisationer som arbetar för social delaktighet, icke-diskriminering och jämställdhet.

2. Enligt principen om flernivåstyre ska medlemsstaterna låta parterna i punkt 1 delta i utarbetandet av partnerskapsavtal och lägesrapporter i hela processen för utformning och genomförande av programmen, och bland annat även delta i övervakningskommittéerna för programmen, i enlighet med artikel 42.

3. Kommissionen ska vara bemyndigad att anta delegerade akter i enlighet med artikel 142 för att föreskriva en europeisk uppförandekod i syfte att stödja och underlätta medlemsstaternas arbete med att organisera partnerskap i enlighet med punkterna 1 och 2. Uppförandekoden ska ange de gränser inom vilka medlemsstaterna, i enlighet med sina institutionella och rättsliga ramar samt sina nationella och regionala befogenheter, ska genomföra partnerskapen. Uppförandekoden ska med full respekt för subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna innehålla följande inslag:

- a) Huvudprinciperna för öppna förfaranden som ska användas vid identifiering av relevanta partner, i förekommande fall inbegripet deras paraplyorganisationer, i syfte att underlätta medlemsstaternas arbete med att utse med mest representativa parterna, i enlighet med sina institutionella och rättsliga ramar.
- b) Huvudprinciper och bästa praxis vad gäller deltagande av de olika kategorier av relevanta partner som anges i punkt 1, i utarbetandet av partnerskapsavtalen och programmen, samt uppgifter om den information som ska lämnas dels om parternas deltagande, dels under de olika etapperna av genomförandet.
- c) Bästa praxis vad gäller utformningen av medlemskapsregler och interna förfaranden för övervakningskommittéer, som i förekommande fall ska fastställas av medlemsstaterna eller övervakningskommittéerna för program i enlighet med såväl relevanta bestämmelser i denna förordning som fondspecifika regler.
- d) De viktigaste målen och bästa praxis i de fall då förvaltningsmyndigheten involverar relevanta partner i utformningen av anbudsinfordringar, och i synnerhet bästa praxis för att undvika potentiella intressekonflikter i de fall då relevanta partner skulle kunna vara potentiella stödmottagare, och för relevanta partners medverkan i utarbetandet av lägesrapporter samt i anslutning till övervakning och utvärdering av program i enlighet med såväl relevanta bestämmelser i denna förordning som fondspecifika regler.
- e) Vägledande samarbetsområden, teman och bästa praxis, så att behöriga myndigheter i medlemsstaterna kan använda GSR-fonderna, inbegripet tekniskt stöd, för att stärka relevanta partners institutionella kapacitet i enlighet med såväl relevanta bestämmelser i denna förordning som fondspecifika regler.
- f) Kommissionens roll när det gäller att sprida bästa praxis.
- g) Huvudprinciper och bästa praxis till stöd för medlemsstaternas bedömning av partnerskapets genomförande och dess mervärde.

Bestämmelserna i uppförandekoden får inte på något sätt strida mot relevanta bestämmelser i denna förordning och inte heller mot fondspecifika regler.

4. Inom fyra månader efter antagandet av denna förordning ska kommissionen i enlighet med artikel 142 och enligt punkt 3 delge Europaparlamentet och rådet den delegerade akten om en europeisk uppförandekod för partnerskap. Den delegerade akten får inte ange en tidigare dag för ikraftträdande än dagen för dess antagande efter det att denna förordning har trätt i kraft.

5. Vid tillämpningen av denna artikel ska ett åsidosättande av en skyldighet som ålagts medlemsstater, antingen enligt denna artikel i förordningen eller enligt den delegerade akten, antagen i enlighet med artikel 5.3, inte betraktas som en oegentlighet som medför en finansiell korrigerings i enlighet med artikel 77 i denna förordning.

6. För varje GSR-fond ska kommissionen minst en gång om året samråda med de organisationer som företräder partnererna på unionsnivå om genomförandet av stödet från GSR-fonderna, och lämna en rapport till Europaparlamentet och rådet om resultatet.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Kvinnors sysselsättning och tillväxten" (förberedande yttrande)

(2013/C 341/02)

Föredragande: **Indrė VAREIKYTė**

I en skrivelse av den 15 april 2013 uppmanade Litauens biträdande utrikesminister Vytautas Leškevičius på det litauiska rådsordförandeskapets vägnar Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att utarbeta ett yttrande om

"Kvinnors sysselsättning och tillväxten".

Facksektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som svarat för kommitténs beredning av ärendet det förberedande arbetet, antog sitt yttrande den 5 september 2013.

Vid sin 492:a plenarsession den 18–19 september 2013 (sammanträdet den 18 september 2013) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 144 röster för, 3 röster emot och 3 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Frågan om kvinnors sysselsättning bör inte längre tas upp som ytterligare en jämställdhetsdebatt, utan i stället behandlas som ett ekonomiskt incitament för att skapa välstånd och arbetstillfällen i Europeiska unionen. Detta är en social nödvändighet för att hantera de demografiska, sociala och miljörelaterade utmaningarna och säkerställa en hållbar tillväxt.

1.2 Den ökande sysselsättningsgraden för kvinnor har redan i hög grad bidragit till tillväxten under de senaste 50 åren. För att till fullo utnyttja kvinnors potential att skapa tillväxt måste dock mer fokuserade åtgärder vidtas, både på EU-nivå och på nationell nivå. I vilket fall som helst är det viktigt att se till att dessa strategier omfattar många områden och inte begränsas till de mest uppenbara ekonomiska hindren. Man måste även se till att de tar itu med skatter, förmåns- och pensionssystem, arbetstagens rättigheter, beslutsfattande, företagande, utbildning, stereotyper och våld. Det står också klart att både kvinnor och män måste spela sin roll om dessa mångfacetterade problem ska kunna lösas. Kvinnor och män bör även delta i dialoger och samarbete med relevanta aktörer och vid genomförandet av bästa praxis.

1.3 Parallellt med de särskilda rekommendationerna nedan – och genomgående i texten – är huvudförutsättningarna för att kvinnor i högre grad ska delta på arbetsmarknaden och bidra till tillväxten följande:

— Integrering av jämställdhetsdimensionen i all EU-politik.

— Könsuppdelad statistik vid all uppgiftsinsamling, och användning av minimiuppsättningen med 52 könsindikatorer⁽¹⁾.

— En fördelning av EU-stöd som utgår från ett könsperspektiv och genomförande av rekommendationerna i utvärderingen av Europeiska socialfondens stöd till jämställdhet⁽²⁾.

— Minskad könssegregering inom utbildningen så att ekonomierna kan utnyttja sin begåvningspotential till fullo.

— Stöd vid övergången från utbildning till arbetsmarknad genom specialutbildning och utveckling av färdigheter.

— Tillgång till arbetsmarknaden på lika villkor och förhållanden (inkluderat jämnare könsfördelning på arbetsplatsen och verklig jämställdhet i fråga om arbetstid och lön).

— Anständigt arbete och arbetstillfredsställelse, inklusive tillgång till tjänster som möjliggör balans mellan arbets- och privatliv, oavsett om de tillhandahålls av staten eller den privata sektorn.

— Skatte- och förmånssystemen bör vara utformade på ett sådant sätt att de inte avhåller den andra försörjaren i ett hushåll från att arbeta eller att utöka sin arbetstid.

— Stärka incitamenten och möjligheterna för kvinnliga företagare att utvidga sin verksamhet och skapa arbetstillfällen.

— Lika medverkan av kvinnor och män vid beslutfattande.

— Erbjudande av stödtjänster till ensamstående föräldrar som har det svårt.

— Tillhandahållande av kvalitativ och lättillgänglig heltidsbarnomsorg till överkomligt pris som en av de huvudsakliga drivkrafterna för att uppmuntra kvinnors deltagande på arbetsmarknaden.

⁽¹⁾ FN:s ekonomiska och sociala råd, rapport från generalsekreteraren i statistikutskottet om könsuppdelad statistik (E/CN.3/2013/10).

⁽²⁾ Europeiska kommissionen, GD Sysselsättning, socialpolitik och lika möjligheter, 2011.

- Ta itu med alla former av könsstereotyper genom en politik som garanterar lika möjligheter inom utbildning samt lika tillgång till arbetsmarknad och karriärmöjligheter.
- Förebyggande av diskriminering och trakasserier på arbetsplatsen och bekämpande av könsbaserat våld.

2. Följder för tillväxten

2.1 Kommittén är helt övertygad om att det inte längre räcker bara med ekonomisk tillväxt för att säkerställa reella framsteg i samhället, utan tillväxten måste också vara inkluderande och hållbar. Jämställdhet blir sålunda ett viktigt villkor för att uppnå dessa framsteg. Samtidigt bör beräkningen av BNP inte längre enbart vara baserad på förhållandet mellan produktion och konsumtion, utan även inkludera indikatorer som välmående och hållbarhet (i ekonomiska, sociala och miljörelaterade termer) för att vi ska kunna röra oss mot en mer balanserad politik ⁽³⁾.

2.2 Jämställdhet mellan könen ses ofta antingen som ett hinder eller som en kostnad. Man måste erkänna vad det kostar att sakna jämställdhet och att det positiva ekonomiska bidraget från jämställdhet mellan könen är en investering och en produktiv faktor.

2.3 Det är omöjligt att nå Europa 2020-strategins mål – i synnerhet att öka sysselsättningsgraden hos 20–64-åringar till 75 % senast 2020 och att minska antalet människor som drabbats av eller riskerar fattigdom med minst 20 miljoner – om vi inte får ett ökat deltagande av kvinnor på arbetsmarknaden och i det offentliga livet. Full konvergens av deltagandegraden skulle dessutom innebära en ökning på ungefär 12 % i BNP per capita år 2030 ⁽⁴⁾.

2.4 Med tanke på att andelen personer i arbetsför ålder minskar ⁽⁵⁾ kommer EU inte att nå den planerade tillväxten om man inte ökar kvinnornas arbetsmarknadspotential. Under 2012 var sysselsättningsnivån för män (20–64 år) 74,6 %, men bara 62,4 % för kvinnor. När sysselsättningen mäts i heltidsekvivalenter är situationen ännu värre, eftersom kvinnors nuvarande sysselsättningsnivå motsvarar 53,5 % av den totala kvinnliga arbetskraften som arbetar heltid ⁽⁶⁾.

2.5 Kvinnors ökade sysselsättningsgrad har redan i hög grad bidragit till tillväxten under de senaste 50 åren. Samtidigt är det viktigt att notera att det oavlönade arbete som kvinnor utför i hemmet inte beaktas som ett bidrag till ekonomin. Att skapa arbetstillfällen i syfte att erbjuda familjer olika tjänster skulle bidra till att omvandla detta osynliga arbete till avlönat arbete och skapa skatteintäkter, bidrag till pensioner etc.

⁽³⁾ EUT C 181,21, 22.5.6,2012, s. 14-20.

⁽⁴⁾ "Closing the Gender Gap: Act Now", OECD, December 2012.

⁽⁵⁾ Den arbetande befolkningen förväntas under de kommande tre årtiondena minska med cirka 1–1,5 miljon varje år, visar erfarenheter nyligen i OECD-länder och EU, OECD, 2012.

⁽⁶⁾ "Female labour market participation", Europeiska kommissionen, 2013.

2.6 Kommittén framhåller att arbetslösa kvinnor inte alltid räknas in i statistiken och inte heller registreras som arbetslösa, men att de i praktiken är en outnyttjad potential. I själva verket omsätts inte den lägre sysselsättningen bland kvinnor direkt i arbetslöshet utan i inaktivitet, överksamhet och svartarbete, eftersom den "avskräckande" effekten leder till litet utbud av kvinnlig arbetskraft. Därför visar de statistiska uppgifterna på nationell och europeisk nivå inte den verkliga och faktiska situationen. Kommittén menar att de statistiska uppgifter som samlas in och behandlas på europeisk nivå när det gäller kvinnlig sysselsättning måste vara mer disaggregerade vad avser de privata tjänstesektorerna.

2.7 EESK konstaterar att man i den årliga tillväxtöversikten ⁽⁷⁾ bör fastställa mål för kvinnors sysselsättning, eftersom man med hjälp av riktade åtgärder kan överbrygga könsskillnaderna och främja integration – och därmed avsevärt öka tillväxtpotentialen i EU:s ekonomi ⁽⁸⁾. En sådan politik är viktig för att stärka kvinnors deltagande på arbetsmarknaden, och detta inbegriper (men är inte begränsat till) att tillhandahålla omsorgstjänster för beroende familjemedlemmar och undanröja ekonomiska faktorer som avhåller den andra försörjaren från att arbeta. Medlemsstaterna bör använda den här formen av politik för att förbättra anställbarheten och stödja tillträde till sysselsättning och återintegrering på arbetsmarknaden.

2.8 De stränga åtstramningarna leder till nedskärningar inom den offentliga sektorn och de offentliga tjänsterna, och kvinnor löper större risk att förlora jobbet eftersom de utgör majoriteten av de anställda inom den offentliga sektorn. De grupper som får den största sänkta levnadsstandarden på grund av nedskärningar inom de offentliga tjänsterna är ensamstående föräldrar, varav majoriteten också är kvinnor. Samtidigt är kvinnor i majoritet av dem som tillhandahåller oavlönad omsorg, så det är troligt att det blir de som får samla ihop spillrorna när man skär ner på de sociala omsorgstjänsterna ⁽⁹⁾. Kommissionen bör genomföra en omfattande studie om hur åtstramningarna påverkar jämställdheten så att man kan planera för mer kvalitativa lösningar och undersöka hur åtstramningsåtgärderna påverkar kvaliteten i och storleken på den kvinnliga sysselsättningen både i den offentliga sektorn och i den privata tjänstesektorn.

2.9 Det är värt att notera att de som utformar EU-politiken fokuserar på generell anställbarhet, men inte fastställer några åtgärder för hur man kan utnyttja potentialen hos ekonomiskt inaktiva kvinnor, som skulle kunna lämna betydande bidrag till EU:s tillväxt.

2.10 EESK rekommenderar att man fördelar EU-fonderna på ett sätt som tar större hänsyn till könsaspekterna och uppmanar både EU-institutionerna och medlemsstaterna att genomföra de rekommendationer som fastställs i utvärderingen av Europeiska socialfondens stöd till jämställdhet ⁽¹⁰⁾.

⁽⁷⁾ "Den årliga tillväxtstrategin för 2013", Europeiska kommissionen, 2012.

⁽⁸⁾ "Progress on equality between women and men in 2012", arbetsdokument från kommissionens avdelningar, bilaga till "Rapport från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén om tillämpningen 2012 av EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna", SWD (2013) 171 final.

⁽⁹⁾ "TUC Women and the Cuts Toolkit", fackföreningskongress, 2011.

⁽¹⁰⁾ Europeiska kommissionen, GD Sysselsättning, socialpolitik och lika möjligheter, 2011.

3. Utbildning

3.1 Den ökade utbildningsnivån stod för cirka 50 % av BNP-tillväxten inom EU:s medlemsstater under åren 1960–2008, och ungefär hälften av denna ökning berodde på en höjd utbildningsnivå för kvinnor⁽¹⁾.

3.2 Rapporter från EIGE⁽²⁾ och OECD visar att kvinnor av en rad orsaker erbjuds färre sysselsättningsmöjligheter än män, och att de får mindre lön för samma arbete, även om kvinnor i dag har högre utbildning än män i de flesta EU-länderna.

3.3 Systematiska könsskillnader⁽³⁾ i studievelet gör att begåvningspotentialen inte kan utnyttjas till fullo i en ekonomi, vilket i sin tur leder till en snedfördelning av landets mänskliga kapital och till att man går miste om möjligheter till innovation och ekonomisk tillväxt. EU-institutionerna och medlemsstaterna bör försöka få bukt med könsskillnaderna på utbildningsområdet genom att arbeta för förändrade attityder bland studerande, lärare, föräldrar och samhället i stort. Dessa insatser bör göras på ett tidigt skede i elevernas liv, innan de har börjat utveckla stereotyper om vad flickor respektive pojkar är bäst på och tycker mest om att göra.

3.4 Kommittén rekommenderar att man fäster särskild uppmärksamhet på initiativ och projekt som finansieras via EU-instrument (t.ex. Europeiska socialfonden och programmen för livslångt lärande). Dessa instrument kan användas för att öka möjligheterna för de kvinnor som vill ut på arbetsmarknaden igen att förnya sina färdigheter och få tillgång till anställning och/eller för att bistå i kvinnors karriärutveckling.

4. Arbetsmarknaden

4.1 De flesta EU-medlemsstater står inför det dubbla problemet med en åldrande befolkning och låga födelsetal. Om kvinnors och mäns deltagande på arbetsmarknaden förblir oförändrat kommer arbetskraften att krympa under de närmaste 20 åren⁽⁴⁾.

4.2 Det finns ett behov av att på ett hållbart sätt ändra de förhållande könsskillnaderna i de europeiska samhällena. Stöd till en bättre balans mellan arbete och familj för män är ett viktigt steg för att uppnå en mer jämlik fördelning av avlönat och oavlönat arbete mellan kvinnor och män. En mer likvärdig fördelning av föräldraledigheten mellan båda föräldrarna skulle minska riskerna för att arbetsgivare avhåller sig från att anställa kvinnor i barnafödande ålder.

⁽¹⁾ "Effects of Reducing Gender Gaps in Education and Labour Force Participation on Economic Growth in the OECD", DELSA/ELSA/WD/SEM(2012)9, OECD 2012.

⁽²⁾ Europeiska jämställdhetsinstitutets (EIGE) jämställdhetsindex för 2013.

⁽³⁾ 2010 stod kvinnor för 77 % av de utexaminerade på utbildningsområdet; 74 % på hälso- och omsorgsområdet och 65 % inom humaniora, men endast 25 % på ingenjörsumrådet och 38 % inom naturvetenskap, matematik och datavetenskap, "Report on the Gender Initiative: Gender Equality in Education, Employment and Entrepreneurship", OECD, 2011.

⁽⁴⁾ "Drivers of Female Labour Force Participation in the OECD", DELSA/ELSA/WD/SEM(2013)1, OECD 2013.

4.3 Förändrad efterfrågan på arbetsmarknaden, t.ex. i och med att nya produktionsmetoder utvecklas och arbetsförhållandena förändras – i synnerhet växlingen från tillverkning och jordbruk till tjänster – utgör viktiga drivkrafter för att öka andelen kvinnor i arbetskraften och står för den ökande efterfrågan på kvinnliga arbetstagare.

4.4 Även om deltidsarbete har gjort att fler kvinnor anslutit sig till den formella arbetskraften ger deltidsarbete på längre sikt försämrade utbildnings- och karriärmöjligheter, påverkar pensionsförmånerna och ökar risken att drabbas av fattigdom när man blir äldre. Detta är särskilt tydligt när det gäller "ofrivilligt" deltidsarbete, som under senare år har ökat⁽⁵⁾, eftersom ett svar på krisen har varit att omedelbart erbjuda kvinnor deltidsarbete som de har varit tvungna att acceptera, antingen för att det inte finns något annat val när det gäller anställningsförhållanden, eller för att de vill undvika att förlora sina jobb. Man bör också uppmärksamma den stora obalansen mellan kvinnor och män som arbetar deltid (31,6 % respektive 8 %). Alla hinder för att övergå från deltid till heltid bör undanröjas.

4.5 Kommittén noterar att åtgärder som främjar hushåll med två försörjare och hjälper arbetande vuxna att ta sitt familjeansvar utgör en viktig faktor om man vill stimulera kvinnors deltagande på arbetsmarknaden. En lämplig mix av ekonomiskt och icke-ekonomiskt stöd har också stor betydelse.

4.6 Ett högre skattetryck på den andra försörjaren i en familj kan minska andelen kvinnor i arbetskraften, eftersom detta avhåller kvinnor från att delta på arbetsmarknaden⁽⁶⁾. Skatte- och förmånssystemen måste därför anpassas så att de inte avhåller familjens andra försörjare från att söka sig ut på arbetsmarknaden.

4.7 Särskild vikt bör läggas vid informellt och osäkert arbete, inbegripet falskt egenföretagande. Detta berör kvinnor mer än män, vilket gör att de lättare blir utnyttjade. EU:s medlemsstater bör utan dröjsmål ratificera ILO:s 189:e konvention om anständigt arbete för hushållsarbetare⁽⁷⁾, där arbetsmarknadsstandarder för hushållsarbetare fastställs.

5. Löner och pensioner

5.1 EESK uppmanar de politiska beslutsfattarna att minska könsskillnaderna genom att minska löneklyftan mellan könen (som i genomsnitt är 16,2 %), eftersom lika lön kommer att medföra fördelar inte bara för kvinnor, utan för hela samhället. I enlighet med EU:s bedömning av mervärde innebär en minskning av löneklyftan med en procentenhet att den ekonomiska tillväxten ökar med 0,1 %⁽⁸⁾.

⁽⁵⁾ Av alla deltidsarbeten som innehas av kvinnor är 23,4 % ofrivilliga (genomsnitt EU, 2011). Källa: Lisbon Assessment Framework Database.

⁽⁶⁾ "Drivers of Female Labour Force Participation in the OECD", OECD, 2013.

⁽⁷⁾ Internationella arbetsorganisationen (ILO), C189 – Konvention om hushållsarbetare, 2011.

⁽⁸⁾ Europaparlamentet, Förslag till resolution (B7-XXXX/2013), 17.6.2013.

5.2 EESK ser även med oro på den extremt stora skillnaden mellan kvinnors och mäns pensioner, som i EU-27 i genomsnitt uppgår till 39 % ⁽¹⁹⁾, vilket innebär att den är mer än dubbelt så stor som löneskillnaden mellan kvinnor och män. Det är särskilt oroande att detta problem är så osynligt. Det finns inte bara stora klyftor i de flesta EU-länderna, klyftorna är också otroligt komplexa eftersom de beror på sysselsättningens historiska utveckling (i synnerhet löneklyftor samt skillnader i fråga om antal arbetade timmar och år), på pensionssystemen och särskilt på hur inkomsterna under karriären påverkar pensionsförmånerna och i hur hög grad pensionssystemen kompenserar för avbrott i karriären för att ta hand om barn eller beroende släktingar.

5.3 Kommittén är därför övertygad om att könsklyftan vad gäller pensioner skulle minska om man fick bort löneskillnaderna mellan könen och lade till "familjetiden" (barn- och äldreomsorg, bistånd till en familjemedlem under kort- eller långvarig sjukdom etc.) i pensionssystemen för både kvinnor och män (samtidigt som man ser till att arbetstagare kan få ledigt av familjeskäl för vård och stöd) ⁽²⁰⁾.

6. Företagande

6.1 Enligt en nyligen framlagd OECD-rapport ⁽²¹⁾ är könskillnaderna inom företagandet stora och seglivade på flera områden. De visar sig t.ex. som subjektiva preferenser när det gäller företagande, företagets storlek och ekonomiska resultat samt vid tillgång till och användning av kapital. Kvinnliga företagare styrs av andra mål än vinstmaximering, och deras bredare resultatindikatorer visar på de kvinnliga företagarnas bidrag till den sociala och ekonomiska utvecklingen.

6.2 Att hjälpa fler kvinnor att starta eget och att ge tillväxtstöd till befintliga företag ledda av kvinnor kan bidra ⁽²²⁾ till att skapa fler arbetstillfällen, mer innovation, ökad konkurrenskraft och ekonomisk tillväxt samt minska det sociala utanförskapet. Omfattande åtgärder krävs för att utnyttja företagets fulla potential för hållbar ekonomisk tillväxt och skapande av arbetstillfällen i Europa, i synnerhet efter krisen.

6.3 EESK har redan föreslagit att följande åtgärder ska vidtas på EU-nivå för att främja kvinnligt företagande ⁽²³⁾.

— Inrätta en europeisk byrå för kvinnligt företagande i syfte att skapa en infrastruktur som stöder kvinnligt företagande.

⁽¹⁹⁾ "The Gender Gap in Pensions in the EU", rapport från GD Rättsliga frågor, Europeiska kommissionen, 2013.

⁽²⁰⁾ I sitt yttrande "Sambandet mellan jämställdhet, ekonomisk tillväxt och sysselsättningsgrad" (SOC/338, EUT C 318, 23.12.2009, s. 15–21) hävdar EESK att tid som används i omsorgsyrkte bör finansieras på samma sätt som pension.

⁽²¹⁾ Women Entrepreneurs in the OECD: key evidence and policy challenges, DELSA/ELSA/WD/SEM(2013)3, OECD, 2013.

⁽²²⁾ Världsbanken, kvinnligt företagande: programriktlinjer och fallstudier, 11 april 2013, "I USA växer t.ex. företag ägda av kvinnor mer än dubbelt så fort än alla andra företag, bidrar med närmare 3 biljoner dollar till den amerikanska ekonomin och är direkt ansvariga för 23 miljoner jobb."

⁽²³⁾ EUT C 299, 11.1.2012, s. 24.

— Utnämna en direktör för kvinnligt företagande inom kommissionen och inom medlemsstaternas näringsministerier i syfte att öka medvetenheten om de ekonomiska vinsterna i att uppmuntra fler kvinnor att starta och utveckla företag.

— Samla in könsuppdelad statistik om kvinnors företagande i Europa.

7. Beslutsfattande

7.1 I internationella studier ⁽²⁴⁾ bekräftas att kvinnor i ledande ställning har en positiv inverkan på företagets ekonomiska resultat, företagskulturen, ledarstilen och motståndskraften mot krisen. Kvinnor tar färre risker och prioriterar hållbar utveckling, men hindren för att uppnå jämställdhet mellan könen i beslutsfattandet är mycket större än vad som öppet medges.

7.2 EESK hoppas att en minimistandard för lika deltagande i beslutsfattandet antas av alla offentliga och privata beslutsfattande organ i en anda av självreglering. Börsnoterade företag och alla organ inom den offentliga sektorn bör verka för insynsvänliga ansöknings- och utnämningförfaranden och en inkluderande kultur med valfrihet. Vi kommer dock inte att göra några särskilda framsteg om inte viljan att vidta positiva åtgärder finns hos både män och kvinnor.

7.3 EESK rekommenderar att politiska beslutsfattare och företag ser över följande frågor för att se till att man uppnår könsbalans i alla beslutsfattande organ:

— Öka synligheten för kvinnor på högre befattningar.

— Skapa större öppenhet vid rekrytering till ledande befattningar.

— Bygga upp och bibehålla en kritisk massa.

— Bekämpa stereotyper när det gäller könsroller.

— Planera ledarsuccessionen.

— Skapa metoder för att kanalisera begåvningar.

— Stödja inrättandet av mentorsnätverk inom den privata och den offentliga sektorn.

— Sprida exempel på bästa praxis.

— Skapa en EU-omfattande samordnad databas över kvalificerade kvinnor för beslutsfattande positioner.

⁽²⁴⁾ "Women Matter", McKinsey, "Do Women in Top Management Affect Firm Performance?", Smith och Verner, "Diversity and gender balance in Britain plc", TCAM, "Mining the Metrics of Board Diversity", Thomson Reuters etc.

7.4 I syfte att genomföra strategin för jämställdhet (2010–2015) (25) uppmanar EESK till lika representation av kvinnor och män i det offentliga livet, och i synnerhet i politiken, eftersom den nuvarande underrepresentationen begränsar kvinnors deltaganderättigheter (26). EU-institutionerna och medlemsstaterna, samt arbetsmarknadens parter organisationer, bör föregå med gott exempel och införa jämställdhetsmål i sina politiska och administrativa organ, i synnerhet på de högsta nivåerna.

8. Barnomsorg

8.1 En viktig faktor som påverkar kvinnors deltagande på arbetsmarknaden är tillgången till heltidsbarnomsorg i synnerhet för de yngsta barnen. Det finns en direkt koppling mellan ökade offentliga utgifter för barnomsorgstjänster och fler kvinnor som arbetar heltid (27).

8.2 Det är därför absolut nödvändigt att uppnå Barcelonamålen. Men i enlighet med en rapport som nyligen lades fram av kommissionen var det bara 10 medlemsstater som 2010 hade uppnått Barcelonamålet för barn under 3 år. Samma år var det bara 11 medlemsstater som uppnått målet på 90 % för kategorin barn mellan 3 år och obligatorisk skolålder (28).

8.3 Eftersom de medlemsstater som har de högsta födelsetalen också är de som har gjort mest för att underlätta balansen mellan arbets- och familjeliv för föräldrar och de som har de högsta nivåerna av kvinnlig sysselsättning (29), bör medlemsstaterna genom politiska åtgärder erbjuda mer effektivt, tillgängligt, kvalitativt och prismässigt överkomligt stöd till familjer med barn (30), t.ex.:

- *Investera i barnen* – åtgärdsprogram inriktade på de yngre barnen, särskilt program som erbjuder familjeinriktade tjänster i hemmet eller på dagcenter till familjer.
- *Göra det lättare att kombinera familj och arbete* – åtgärder för samordning på en rad olika områden, t.ex. barnomsorg, föräldraledighet och familjevänliga arbetsplatser.

- *Skapa förutsättningar för ökade födelsetal* – förutom strategier för att förena arbets- och familjeliv också genom skatteeffektivitet (t.ex. barnomsorgsvouchersystemet i Storbritannien) och strategier som syftar till att skapa en bredare fördelning av kostnaderna för barnen och för att göra det lättare för yngre par att hitta en bostad till en rimlig kostnad och hitta en tryggare anställning.

9. Stereotyper och diskriminering

9.1 Flickornas ökade utbildningsnivå under de senaste årtiondena har visserligen ökat kvinnors möjligheter att tjäna pengar, men samhällets attityd till kvinnors arbete och konflikten mellan familjevärderingar och jämställdhet är fortfarande ett hinder för en mer jämställd arbetsmarknad.

9.2 Kommittén är särskilt oroad över diskrimineringen av kvinnor som är funktionshindrade, invandrade eller tillhör en etnisk minoritet. Därför kräver EESK att direktivet om lika möjligheter genomförs omedelbart (31).

9.3 Våld mot kvinnor är inte bara ett oförsvarligt samhällsproblem, utan det innebär också höga ekonomiska kostnader. Man räknar med att våldet mot kvinnor i Europarådets 47 medlemsländer kostar minst 32 miljarder euro per år (32). Offentliga insatser mot könsrelaterat våld spelar en viktig roll, men den traditionella bilden av kvinnornas roll i samhället kan endast ändras genom att kvinnor får tillgång till alla maktnivåer på samma villkor som män.

9.4 Medieindustrins roll är av avgörande betydelse för att främja jämställdhet. Medierna inte bara avspeglar, utan skapar också sociokulturella mönster och normer, och de är mäktiga aktörer när det gäller att utforma den allmänna opinionen och kulturen. Men det är också just medieinnehållet som främjar en bred förståelse för jämställdhetens komplexitet hos alla samhällsaktörer, inklusive politiska beslutsfattare och allmänheten, och det är därför viktigt att ta itu med de kvarvarande ojämlika förhållandena i form av underrepresentation (särskilt på högre nivåer), hinder för befordran och låga löner (jämfört med män) inom mediesektorn (33).

Bryssel den 18 september 2013

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Henri MALOSSE

(25) "Strategi för jämställdhet 2010–2015", Europeiska kommissionen, 2010.

(26) "Database on women & men in decision making", Europeiska kommissionen, GD Rättsliga frågor.

(27) "Closing the Gender Gap: Act Now", OECD, december 2012.

(28) "Barcelonamålen", Europeiska kommissionen, 2013.

(29) EUT C 318, 23.12.2009, s. 15-21.

(30) "Extending opportunities – How active social policy can benefit us all", ISBN 92-64-00794-6, OECD, 2005.

(31) COM(2008) 426 final, 2.7.2008.

(32) EUT C 351, 15.11.2012, s. 21-26.

(33) EIGE, "Review of the implementation of the Beijing Platform for Action in the EU Member States: Women and the Media — Advancing gender equality in decision-making in media organisations", 2013.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Fastställande av mål för hållbar utveckling – det europeiska civila samhällets bidrag till EU:s ståndpunkt" (förberedande yttrande)

(2013/C 341/03)

Föredragande: **An LE NOUAIL MARLIÈRE**

Den 6 december 2012 beslutade Europeiska kommissionen att i enlighet med artikel 304 i EUF-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Fastställande av mål för hållbar utveckling – det europeiska civila samhällets bidrag till EU:s ståndpunkt"

(förberedande yttrande).

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 3 september 2013.

Vid sin 492:a plenarsession den 18–19 september 2013 (sammanträdet den 18 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 92 röster för, 52 emot och 21 nedlagda röster:

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK rekommenderar EU-institutionerna och den s.k. öppna arbetsgruppen, som inrättades av FN:s 67:e generalförsamling den 17 december 2012, att man ska tillämpa och ställa krav på tillämpning av förhandsbedömningar av ekonomiska, miljömässiga och sociala konsekvenser, såväl när det gäller att fastställa målen för hållbar utveckling som vid de internationella förhandlingarna om universellt tillämpliga mål. Syftet är att skapa verktyg som kan bidra till att utjämna de gynnsamma eller ogynnsamma variationer som kan dyka upp eller förekomma mellan geografiska områden och verksamhetsområden.

1.2 Alla sociala program som är nödvändiga för att uppnå målen om hållbar utveckling, i fråga om utbildning och hälsovård samt program för arbetslösa ungdomar, bör i första rummet undantas från budgetnedskärningar.

1.3 EESK stöder EU:s önskan att genomföra Europa 2020-strategin via den europeiska planeringsterminen och ta tillfället i akt att göra den meningsfull genom att föreslå en samlad social, ekonomisk och miljömässig strategi, liksom via EU:s strategi för integrerad hållbar utveckling.

1.4 Det civila samhället bör engageras tillsammans med civilsamhällesorganisationerna, arbetsmarknadsparterna samt de nationella ekonomiska och sociala råden och liknande organ.

1.5 EESK uppmanar medlemsstaterna och EU-institutionerna att:

1.5.1 Aktivt fortsätta strävandena i syfte att inrätta utvecklingspartnerskap via den europeiska agendan för förändring och utrikespolitiken till stöd för utveckling och samarbete, och även ta hänsyn till de egna och partnernas intressen i de externa

bilaterala och multilaterala handelsförhandlingarna med vederbörlig hänsyn till de ekonomiska, sociala och kulturella mänskliga rättigheterna.

1.5.2 Stärka och stabilisera den europeiska sociala modellen för att säkra en solid grund och en konkurrenskraft som inte enbart baseras på förmågan till teknisk innovation, utan också innovation som kan leda till sociala framsteg.

1.5.3 Inrikta alla ansträngningar på att utveckla en så kallad grön ekonomi, som är såväl resurseffektiv som energieffektiv, i fråga om såväl primära som sekundära energikällor. Detta gagnar medborgarna i alla länder och, tack vare en rättvis tekniköverföring, även deras handelspartner. Ekonomin bör grundas på en energiomställning som syftar till att kontrollera behoven, utbudet av bästa möjliga lagringsteknik och låga koldioxidutsläpp.

1.5.4 Stärka de offentliga tjänsterna och tjänsterna i allmänhetens intresse så att Europa kan bli ett område med ett rättvist fördelat välstånd både inom sina gränser och när det gäller EU:s närvaro utanför gränserna, i delegationerna och i det offentliga samarbetet.

1.5.5 Utforma offentliga tjänster i EU med utgångspunkt i de grundläggande rättigheter som EU-medborgarna ska garanteras med hjälp av ett ramdirektiv om offentliga tjänster som inte enbart är baserat på självreglering.

1.5.6 Tvinga europeiska och utomeuropeiska företag som verkar inom EU att lägga till en reell miljödimension i anslutning till företagets sociala ansvar. Företagen bör stå till svars för de sociala och miljömässiga konsekvenserna av sin verksamhet. Detta ansvar bör genomföras uttryckligen i kedjan av kontraktsgivare/underleverantörer från internationell till lokal nivå, på ett fastställt, öppet och spårbart sätt. Öppenheten och oberoendet bör även omfatta kreditvärderingsinstitut och ratinginstitut.

1.5.7 Uppmuntra och stödja utvecklingen av små och medelstora företag och företag inom den sociala och solidariska ekonomin.

1.5.8 Göra en effektiv insats när det gäller miljöfrågorna, genom att säkerställa en reell universell rättighet till miljöinformation samt förbättra genomförandet av Århuskonventionen, och mer specifikt ge de anställda möjlighet att, via sina representativa instanser i företagen, slå larm på miljöområdet.

1.5.9 Omdefiniera bankernas uppgifter och kanalisera sparandet till industrin och den s.k. reella ekonomin, för att främja den ekologiska omställningen, finansieringen av produktion och anpassning av bostäder, utbildning, energipolitiken, livsmedels-säkerheten, tillgången till vatten, sjukhus, väg-, hamn- och järnvägsinfrastruktur osv. som i Europa och världen i övrigt är nödvändiga villkor för en hållbar utveckling oavsett om den gäller ekonomi, människor eller miljö.

1.6 EESK uppmanar EU att:

1.6.1 Engagera sig i arbetet för att minska finansspekulationerna och stimulera mer långsiktiga investeringar.

1.6.2 Bekämpa det informella, odeklarerade eller ofullständigt deklarerade arbetet i och utanför EU via de berörda europeiska företagen, i syfte att säkerställa att de internationella arbetsnormerna tillämpas, att de obligatoriska sociala avgifterna inbetalas och att penningtvätt bekämpas genom att man inrättar ett lämpligt sanktionssystem och stärker de oberoende kontrollinstanserna (yrkesinspektionen).

1.6.3 Bekämpa undermineringen av de internationella arbetsnormerna och nedvärderingen av arbetet och vissa arbetstagares värdighet (alla de vars rättigheter inte respekteras) och skapa ett klimat som främjar fasta anställningar och ett säkert socialt skydd som garanterar välbefinnande och social välfärd.

2. Inledning

2.1 Beslutet om att inleda en process som ska leda fram till fastställandet av mål för hållbar utveckling var ett av de viktigaste resultaten av Rio+20-konferensen. Denna process inleddes i januari 2013 med inrättandet av en mellanstatlig öppen arbetsgrupp som ska lägga fram en rapport med ett förslag till FN:s generalförsamling någon gång mellan september 2013 och september 2014. Enligt slutdokumentet från Rio+20-konferensen bör denna process samordnas med aktiviteterna i samband med utvecklingsprogrammet för tiden efter 2015.

2.2 Detta yttrande hör samman med NAT-sektionens yttrande som antogs av EESK i juni 2013 om "Den gröna ekonomin – främja hållbar utveckling i Europa" ⁽¹⁾ och REX-sektionens yttrande om kommissionens meddelande "Ett anständigt

liv för alla: Att avskaffa fattigdom och ge världen en hållbar framtid" ⁽²⁾. Av hänsyn till en hållbar utveckling i Europa bör man bevara och stärka den europeiska sociala modellen, som är en absolut nödvändighet för att säkra en lyckad omställning till en grön ekonomi. De industrialiserade länderna får under inga omständigheter använda det faktum att ett internationellt avtal om utformningen av målen för hållbar utveckling ännu inte är klart som förevändning för att ändra eller minska de utvecklade ländernas åtaganden om finansiellt bistånd.

2.3 I sin begäran om ett förberedande yttrande gör kommissionen en koppling mellan målen för hållbar utveckling, en grön ekonomi för alla och utrotande av fattigdom. Kommittén uppmanas att undersöka hur man framgångsrikt kan införliva de ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensionerna med de framtida, allmänt tillämpliga målen för hållbar utveckling. Kommissionen skulle också välkomna synpunkter från EESK:s internationella motsvarigheter i diskussionen.

2.4 EESK har under de båda sammanträdena i observationsgruppen för hållbar utveckling genomfört en hearing med företrädare för de viktigaste grupperna (s.k. Major Groups) som erkändes av FN vid konferensen Rio+20.

2.5 FN har på sin sida inrättat en högnivågrupp bestående av regeringsföreträdare i syfte att lägga fram en första rapport i september 2013. Den 14 maj höll Achim Steiner, FN:s vice generalsekreterare och verkställande direktör för FN:s miljöprogram, ett anförande inför EESK och andra företrädare för det civila samhället om att främja hållbar utveckling efter konferensen Rio+20. Han framhöll att samrådsprocessen när det gäller målen för hållbar utveckling måste omfatta alla, inklusive regeringarna, det civila samhället och den privata sektorn. Kitty van der Heijden, nederländsk ambassadör för hållbar utveckling och medlem av den så kallade öppna arbetsgruppen, har också delat med sig av sina erfarenheter från FN:s arbetsgrupp.

3. Allmänna kommentarer

3.1 Det var Colombias, Guatemalas och Perus regeringar som föreslog att målen för hållbar utveckling skulle införlivas i Rio+20-förklaringen. Med utgångspunkt i Agenda 21 och genomförandeplanen från Johannesburg lade de fram ett gemensamt förslag om att fastställa ett begränsat antal mätbara målsättningar i syfte att trygga ett förnyat politiskt engagemang i samband med hållbar utveckling. De tre latinamerikanska länderna (samt ett senare bidrag från Förenade arabemiraten) föreslog åtta möjliga åtgärdsområden för målen för hållbar utveckling: livsmedelstrygghet, vatten, energi, städer, världshaven, naturliga system, effektiv användning av resurser och sysselsättning.

3.2 Enligt slutdokumentet från Rio+20-konferensen med titeln "Den framtid vi vill ha" bör målen för hållbar utveckling

— baseras på Agenda 21 och genomförandeplanen från Johannesburg,

⁽¹⁾ EUT C 271, 19.9.2013, s. 18–22.

⁽²⁾ EUT C 271, 19.9.2013, s. 144–150.

- bygga på de åtaganden som redan tidigare ingåtts,
- fokusera på prioriterade områden så att en hållbar utveckling i enlighet med slutdokumentet kan genomföras,
- ta hänsyn till de tre olika aspekterna av hållbar utveckling och de kopplingar som finns mellan dem på ett balanserat sätt,
- vara samstämmiga med och införlivas i FN:s utvecklingsagenda för tiden efter 2015,
- inte leda till att millennieutvecklingsmålen glöms bort,
- aktivt involvera alla berörda aktörer på ett lämpligt sätt i processen.

De bör dessutom vara konkreta, koncisa, lättförståeliga, begränsade till antalet, ambitiösa, globala och kunna tillämpas överallt (med hänsyn till situationen i varje enskilt land).

3.3 Helst borde resultatet av Rio+20-konferensen vara en färdplan för en värld där alla människor kan komma i åtnjutande av alla sina rättigheter och leva på samma villkor, utan att lida av fattigdom, och i harmoni med vår planets resurser.

3.3.1 Enligt till exempel Oxfam International (Oxfam, Post-2015 Development Goals: Oxfam International Position, januari 2013) bör ramen för tiden efter 2015 stödja denna vision, fastställa målsättningar i överensstämmelse med visionen och detaljerat beskriva hur den ska genomföras. Det krävs en grundläggande omorientering av den ekonomiska, sociala och politiska utvecklingen för att uppnå välbästand för alla samtidigt som man respekterar jordens resurser.

3.3.2 Enligt Oxfam International ger diskussionerna om tiden efter 2015 ändå inget tydligt svar på frågan vilken roll en ram ska spela och hur den kan bidra till en konkret förändring av situationen för människor som lever i fattigdom. Det är avgörande att enas om hur man ska nå målen för att sedan kunna precisera dem. Syftet med målen bör vara att stimulera den politiska viljan och de offentliga initiativ som syftar till att utrota fattigdom och ojämlikhet och att skydda vår planet genom att:

- Formulera en gemensam vision och gemensamma prioriteringar för de offentliga myndigheterna och det internationella samfundet, som sedan kan ligga till grund för radikala förändringar.
- Förse medborgarna med ett kraftfullt påtryckningsvapen för att kräva politiska förändringar, samt tvinga de offentliga

myndigheterna och den privata sektorn att ta sitt ansvar och lansera egna initiativ för att få till stånd en förändring.

- Uppmuntra förändringar när det gäller politik och beslutsprocesser på nationell nivå via informationskampanjer, ekonomiska medel, påtryckningar från partner (exempelvis från andra länder eller på regional nivå) samt större öppenhet och bättre insamling av uppgifter, något som måste åtfölja de nya målsättningarna.
- Underlätta dialogen och stärka ansvarstagandet på alla nivåer: mellan staterna och medborgarna, staterna och den privata sektorn, staterna och de mellanstatliga organen, mellan utvecklingspartnersparterna samt mellan medborgarna och de ansvariga företagen.
- Fokusera på relevans, enhetlighet och öppenhet när det gäller de internationella organens aktiviteter, exempelvis FN och internationella finansinstitut.

3.4 Miljöanpassning av företagen och skapande av arbetstillfällen

3.4.1 För att det ska kunna ske en hållbar återhämtning av realekonomin krävs det en resurseffektivare produktionsmodell. Samtidigt som man stöder en mer heltäckande och ambitiösare europeisk ram för klimatpolitiken i syfte att uppnå de mer omfattande klimatmålen för 2050 måste EU stödja sin industriella bas och de sektorer och den kompetens som den inbegriper.

3.4.2 Hur man ska uppnå målet om en resurseffektiv ekonomi med låga koldioxidutsläpp och hur denna övergång ska styras är de största utmaningarna. De båda frågor man bör fokusera på är vilken industripolitik man ska föra för att åstadkomma en grön ekonomi som har kvar sin industriella bas och bevarar utsikterna för sysselsättning i denna ekonomi (Béla Galgóczi, Greening industries and creating jobs, European Trade Union Institute (ETUI), 2012).

3.4.3 Industrin spelar en mycket viktig roll för forskning och utveckling samt för handelsutbytet, och i mindre utsträckning för investeringar. Övergången till en koldioxidsnål utvecklingsmetod som förbättrar energieffektiviteten, uppvärderar långsiktigt hållbart arbete och skyddar hälsan är oerhört viktig.

3.4.4 Europa upplever en av de lägsta tillväxttakterna i historien sedan 1929, men två nyckelfaktorer är nödvändiga och oundgängliga för att nå de framtida målen för hållbar och varaktig utveckling, nämligen 1) låga koldioxidutsläpp och 2) demokrati.

3.4.5 EU måste fullfölja sina insatser på områdena forskning och utveckling i syfte att skapa det antal arbetstillfällen som behövs för den aktiva befolkningen och samtidigt ta itu med de framtida utvecklingsbehov som uppstår på grund av en hög tillväxttakt på andra kontinenter på så olika områden som tjänster, utbildning, hälsovård, miljö, transporter, energi, bostäder, urbanisering, jordbruk, livsmedel, osv.

3.5 *Sysselsättning, social integration och hållbar utveckling måste stå i centrum för åtgärderna både på EU-nivå och på global nivå.*

3.5.1 Internationella valutafonden har konstaterat att nedskärningarna har varit mer genomgripande än vad man från början trodde, och slutsatsen är att de måste minskas. Alla viktiga sociala program i fråga om utbildning och hälsovård samt program för arbetslösa ungdomar bör undantas från budgetnedskärningar. Efter den internationella finanskrisen finns det ett akut behov av finansiering i EU:s medlemsstater, och återfinansieringen av realekonomin täcks inte i tillräcklig grad av Europeiska rådets överenskommelse om EU:s fleråriga budgetram. De åtgärder som förordas av trojkan Världsbanken, Internationella valutafonden och rådet gör det inte möjligt att skapa de förutsättningar som är nödvändiga för en ekonomisk återhämtning och en hållbar tillväxt.

3.5.2 En intelligent socialpolitik – som de program som bistår arbetslösa i sökandet efter arbete, eller de system som innebär att de mest sårbara samhällsmedborgarna införlivas i socialförsäkringssystemet – kan inte enbart betraktas som en kostnad. De är en investering för framtiden.

3.5.3 De unga har drabbats särskilt hårt i hela euroområdet. Ungdomsarbetslösheten uppgår till 22 %, och den har stigit till över 50 % i vissa länder som Spanien och Grekland. År 2010 steg andelen tidsbegränsade anställningar bland unga mellan 15 och 24 år till nästan 70 %. (Eurofound, Third European Quality of Life Survey, 2012).

3.5.4 Överallt har befolkningen betalat ett högt pris för att reparera de katastrofala följderna av finansvärldens metoder som har visat sig vara oansvariga.

3.5.5 EU måste fördjupa den sociala dimensionen, i synnerhet den sociala dialogen, i enlighet med den färdplan som var avsedd att komplettera Ekonomiska och monetära unionen. EU bör hjälpa medlemsstaterna att inrätta garantsystem för ungdomar, öka den industriella diversifieringen och innovationen, förbättra arbetsmarknadstjänsternas effektivitet, skapa fler arbetstillfällen och öka de sociala investeringarna (ILO, Guy Ryder, Jobs, social inclusion and growth should top EU agenda, 14 februari 2013).

4. Ett stärkt miljöperspektiv i den europeiska planeringsterminen

4.1 Det framgår av de första hearingarna som EESK anordnat att korrelationen mellan de bidrag från det civila samhället som EU samlat in och de som FN-systemet genomför genom direkta samråd inte skapar den förståelse och den öppenhet som EU-medborgarna har rätt att förvänta sig. Bidragen från det civila samhällets representativa organisationer hamnar tillsammans med bidragen från de privata påtryckningsgrupperna på samma

nivå som regeringens bidrag, enligt en tidsplan som lämnar föga utrymme åt anordnandet av debatter av hänsyn till organisationernas oberoende och den sociala dialogens självständighet. Vid uppföljningen av arbetet under Rio+20-konferensen och i den så kallade öppna arbetsgruppen har man dessutom fått intrycket att det finns ett scenario som syftar till att blåsa liv i en redan i förväg uppgjord plan – som om frågan redan var avgjord någon annanstans.

4.2 Lyckligtvis har EU beslutat att genomföra alla dessa åtgärder genom att göra Europa 2020-strategin och den europeiska planeringsterminen grönare i syfte att lämna ett harmoniserat, europeiskt bidrag, där EU kommer att handla och tala med en enda röst i internationella sammanhang.

4.3 I dag är det viktigt att införliva hållbarhetsaspekterna med de viktigaste politikområdena, dvs. för närvarande Europa 2020-strategin och den europeiska planeringsterminen, som är det viktigaste styrinstrumentet för denna strategi.

EESK har med stort intresse tagit del av kommissionens och rådets uttalanden om att EU via Europa 2020-strategin ska genomföra slutsatserna och processerna man enades om under Rio+20-konferensen. Kommittén har för avsikt att noggrant övervaka att detta verkligen sker. (Europeiska unionens råd, Rio+20: Resultat och uppföljning av toppmötet 2012 för Förenta nationernas konferens om hållbar utveckling – rådets slutsatser, 25 oktober 2012, 15477/12).

4.4 EESK följer uppmärksamt utvidgningen av den grupp aktörer som deltar i arbetet med den europeiska planeringsterminen. I år deltar generaldirektoratet för miljö mer aktivt än någonsin, och i december förra året diskuterade rådet (miljö) för första gången den årliga tillväxtöversikten. EESK kommer att bidra till att det civila samhället får möjlighet att delta i denna process genom att bana vägen för hållbarhetsaspekter via de nationella ekonomiska och sociala råden, där vissa har specifik kompetens på detta område, samt genom de nationella råden för hållbar utveckling.

4.5 Beträffande den årliga tillväxtöversikten kan man konstatera att vi inte ser sambandet mellan de olika kriserna (den finansiella, ekonomiska och sociala krisen, men även den miljömässiga) tillräckligt tydligt. Vi är inte heller tillräckligt medvetna om det överhängande behovet av att omforma hela vår ekonomi genom att stärka miljöperspektivet – inte bara trots krisen, utan också och framför allt, på grund av denna kris. Vi kan inte längre fortsätta på den inslagna vägen.

4.6 I samband med den årliga tillväxtöversikten är det viktigt att EU talar med en röst. EU kan inte delta i globala förhandlingar och efterlysa en grönare ekonomi men sedan försumma denna fråga i sina egna viktigaste dokument om den ekonomiska politiken.

4.7 Att det saknas en uttrycklig hänvisning till ett lämpligt tillväxtkoncept är också lite förbryllande i detta sammanhang. Hur är det möjligt att EU kan spela en ledande roll i den internationella diskussionen om indikatorer "bortom BNP" samtidigt som man uteslutande hänvisar till BNP i sin egen tillväxtöversikt? Visserligen behandlas sociala problem i dokumentet, men målet, att leva gott inom planetens gränser (som även är titeln på det sjunde miljöhandlingsprogrammet), omnämns inte tydligt och klart.

4.8 Det finns lyckligtvis mycket material som kan bidra till debatten om huruvida det är lämpligt att utveckla andra indikatorer, och detta bör nu leda till ett genomförande grundat på en dialog på lika villkor mellan de institutionella aktörerna och företrädarna för det civila samhället, som en del av en strategi för att säkerställa att alla berörda aktörer blir delaktiga i beslutsprocessen.

4.9 EESK konstaterar att avskaffandet av miljöskadliga subventioner och införandet av miljöavgifter har blivit integrerade delar av den årliga tillväxtöversikten och de landspecifika rekommendationerna, och att hantering av avfall och avloppsvatten samt förbättrad återvinning omnämns i år.

5. Sammanslagning av millennieutvecklingsmålen och målen för hållbar utveckling

5.1 *En bra överenskommelse om millennieutvecklingsmålen bör nås inom ramen för unionens budget* ⁽³⁾

5.1.1 Att minska fattigdomen är en fråga om jämlikhet och rättvisa som berör tillgången till sådana tjänster som hälsovård, utbildning och sysselsättning. Då millennieutvecklingsmålen utarbetades lade man för stor vikt vid givare. Den framtida ramen bör innehålla följande:

- Större uppslutning och ökat engagemang från partnerländernas sida, eftersom det är de som i slutändan ska utföra det huvudsakliga arbetet.
- En förstärkt ram för ömsesidig ansvarighet för såväl givarländerna som partnerländerna.

— Den flexibilitet som är nödvändig för att göra det möjligt för partnerländerna att anpassa utvecklingsmålen till situationen i respektive land.

5.1.2 Tack vare en tidsbegränsad, resultatorienterad strategi har de åtta millennieutvecklingsmålen fått djupgående konsekvenser för den internationella utvecklingspolitiken. Genom att de koncentrerats till ett begränsat antal mätbara mål har de bidragit till att utvecklingsstödet ökat och blivit effektivare. Allt eftersom vi närmar oss tidsfristen, som är fastställd till 2015, blir det tydligt att resultaten kommer att bli begränsade, med både framgångar och misslyckanden.

5.1.3 Målen för hållbar utveckling bör utgöra ett komplement till de nuvarande millenniemålen. Det finns två stora skillnader mellan målen för hållbar utveckling och millennieutvecklingsmålen. De förstnämnda har en global räckvidd (i motsats till millennieutvecklingsmålen som huvudsakligen berör länderna i söder), och de har dimensioner som sträcker sig utöver en minskning av fattigdomen (naturresurser, konsumtion, produktion, energi, mänskliga rättigheter, etc.).

5.1.4 De två kommande åren kommer att vara mycket viktiga för fastställandet av nästa utvecklingsagenda. Det är troligt att både översynen av millennieutvecklingsmålen och formaliseringen av målen för hållbar utveckling kommer att utgöra viktiga riktlinjer för strukturen för hållbar utveckling efter 2015.

Riktlinjerna bör innebära att jämställdhet mellan kvinnor och män budgeteras i alla offentliga politikområden, eftersom det är den viktigaste faktorn för att bekämpa fattigdom och orättvisor ⁽⁴⁾.

Detta är en gigantisk uppgift och dess grund bör vara att de mänskliga rättigheterna får en större plats och att civilsamhällesorganisationerna ges möjlighet att delta i beslutsfattandet, i ett system där fokus ligger på ekonomi och tjänster som ett medel för mänsklig utveckling ⁽⁵⁾.

Bryssel den 18 september 2013

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Henri MALOSSE

⁽³⁾ EUT C 271, 19.9.2013, 144–150.

⁽⁴⁾ EUT C 76, 14.3.2013, s. 8–14.

⁽⁵⁾ EUT C 161, 6.6.2013, s. 82–86,
EUT C 181, 21.6.2012, s. 28–34.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Livsmedelstrygghet och bioenergi" (yttrande på eget initiativ)

(2013/C 341/04)

Föredragande: **Franco CHIRIACO**

Den 14 februari 2013 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande om

"Livsmedelstrygghet och bioenergi".

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 3 september 2013.

Vid sin 492:a plenarsession den 18–19 september 2013 (sammanträdet den 18 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 173 röster för, 3 röster emot och 13 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) anser att frågan om livsmedelstrygghet bör placeras i centrum för EU:s politik som en förutsättning för en strategi för global stabilitet.

1.2 I debatten "livsmedel kontra drivmedel" instämmer EESK med EU om behovet av att minska beroendet av importerade fossila bränslen och uppmanar kommissionen att prioritera livsmedelsförsörjningen, markskyddet, det europeiska jordbrukets konkurrenskraft och markanvändning⁽¹⁾, i ett nära samspel mellan tryggad livsmedelsförsörjning och bioenergiproduktion⁽²⁾.

1.3 EESK anser att EU:s framtid bör bygga på social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet, och att produktionen av förnybar energi bör vara nära förknippad med uppnåendet av dessa mål.

1.4 EESK ställer sig bakom kommissionens beslut att i direktiven 98/70/EG och 2009/28/EG inkludera bindande bestämmelser som rör förändrad markanvändning till följd av att dagens biodrivmedel produceras med användning av jordbruksgrödor.

1.5 EESK bekräftar vad kommittén konstaterade redan i yttrandet TEN/502⁽³⁾, där vi motsatte oss kommissionens val att när det gäller "indirekta förändringar av markanvändningen" göra en jämförande bedömning av fossila och biogena energikällor som är ensidigt inriktad på växthusgasbalansen. Vi anser att man därigenom har underskattat frågor som försörjningsstrygghet och effekterna av fossila bränslen.

1.6 EESK instämmer i kommissionens förslag att med beaktande av redan gjorda investeringar begränsa produktionen av biobränslen framställda av livsmedelsgrödor och att i form av olika incitament stödja "avancerade" bränslen. Samtidigt anser vi att framställningen av andra generationens bränslen från ved och halm skulle kunna minska förekomsten av kolsänkor, vilket skulle leda till en ökning av koldioxidnivåerna⁽⁴⁾.

1.7 EESK skulle göra en annan bedömning om även mikroalger skulle användas som råmaterial vid tillverkning av biobränslen. Detta sker ännu inte kommersiellt. I ett längre perspektiv skulle mikroalger dock, till skillnad från den första generationens biobränslen, minska farhågorna när det gäller konkurrensen om mark- och vattenkraftsresurser.

1.8 I dessa frågor ställer sig EESK fortfarande helt och fullt bakom slutsatserna från kommitténs konferens om livsmedelstrygghet som hölls 2011: "Produktionen av biobränslen måste ligga i linje med de gemensamma principerna och bli föremål för miljökonsekvensbedömningar, som även lokalsamhället medverkar i. Detta kommer att säkerställa att frågan om rätten till livsmedel verkligen beaktas."

1.9 Med denna bedömning föreslår EESK att kommissionen ska anta verktyg på europeisk nivå, såsom "operatörsnivåindikatorer", för att bedöma de potentiella effekterna av projekt för bioenergi på livsmedelstryggheten på medlemsstatsnivå.

2. Allmänna kommentarer

2.1.1 Energisystemet genomgår för närvarande ett skede präglad av stora svårigheter på internationell nivå, inte bara på grund av den globala ekonomiska krisen utan framför allt till följd av den geopolitiska situationen i länderna i Nordafrika och Mellanöstern.

⁽¹⁾ EUT C 198, 10.7.2013, s. 56.

⁽²⁾ EUT C 110, 9.5.2006, s. 49.

⁽³⁾ EUT C 198, 10.7.2013, s. 56.

⁽⁴⁾ EUT C 198, 10.7.2013, s. 56.

2.1.2 OECD har i förhållande till år 2009 konstaterat en minskning av energiförbrukningen med 4,4 % på global nivå, 5 % i USA och 5,5 % i EU, samtidigt som efterfrågan ökade med 2 % i länder utanför OECD. Utöver denna bedömning kan nämnas olyckan vid kärnkraftverket i Fukushima i Japan, som ledde till att vissa stater, däribland Tyskland, slutade använda kärnkraft för att producera energi.

2.1.3 För närvarande importerar EU 80 % av den olja, 60 % av den naturgas och 40 % av det kol som behövs för att tillgodose unionens interna energibehov, uppskattningsvis 1 583,3 Mtoe (Nomisma). De icke förnybara energikällorna står för 91 % (olja 36,6 %, naturgas 24,5 %, kol 15,7 %, kärnkraft 13,6 %) och förnybar energi för 9 % (6,1 % biomassa, biogas och kommunalt avfall, 1,7 % vattenkraft, 0,7 % vindkraft, 0,3 % geotermisk energi och 0,1 % solceller och solenergi).

2.1.4 Europa har blivit alltmer beroende av importerad energi. EU-28 kommer fram till år 2030 att importera 84 % av den naturgas, 59 % av det kol och 94 % av den olja som unionen behöver (EREC). Siffror för år 2009 visar att transportsektorn svarar för den högsta andelen av energiförbrukningen (33 %) medan bostadssektorn står för 26,5 %, industrin för 24,2 % och tjänstesektorn för 14 %. Jordbruket står för den lägsta andelen (2,3 %).

2.1.5 De mål som EU eftersträvar kan sammanfattas på följande sätt:

- Minska beroendet av import av icke förnybara energikällor, som svarar för 75 % av den europeiska energiförbrukningen, dvs. 890,5 Mtoe.
- Förbättra försörjningstryggheten.
- Öka primärproduktionen inom EU-28 från den nuvarande nivån på 812 Mtoe.
- Bekämpa klimatförändringarna, koldioxidutsläppen och växthusgasutsläppen.

2.2 Förändringen inom energipolitiken

2.2.1 Under de senaste åren har det energisystem som bygger på användningen av fossila bränslen visat på många brister som äventyrar dess framtida hållbarhet och försörjningstryggheten. Det har uppstått ett behov av att rikta in sig på säkra energikällor i ett kontrollerat system för import av energi.

Den fortsatt ökande efterfrågan på energi (IEA) och den framtida och ofrånkomliga bristen på fossila resurser äventyrar kapaciteten att tillgodose det snabbt växande energibehovet.

Denna resursbrist beror på att fossila resurser inte är förnybara. Omvandlingsprocessen kräver extremt lång tid, vilket är oförenligt med energibehovet i det moderna samhället.

2.2.2 De viktigaste typerna av förnybar energi är följande:

- solenergi
- vindkraft
- vattenkraft
- geotermisk energi
- energi från biomassa.

De täcker dock inte hela det tänkbara panoramat, särskilt med avseende på resultaten av vetenskaplig forskning.

2.2.3 Bioenergi kan definieras som energi som utvinns ur biomassa. Den klassificeras efter biomassans fysiska tillstånd och delas in i:

- Fast biomassa från skog eller odlingar, avfall av vegetabiliskt och animaliskt ursprung från jordbruksverksamhet.
- Biogas som uppstår genom fermentering av biomassa utan syre, såsom kommunalt avfall, gödsel, jordbruksavfall och agroindustriellt avfall, industrislam och träbiomassa.
- Flytande biobränslen och andra biodrivmedel som framställs av oljeväxter (raps, sojabönor, solrosfrön, palmfrukt), från sockerväxtodling, cellulosa-haltiga stärkelse-produkter, (sockerbeter, sockerrör, majs, vete, italienskt rör (*arundo donax*)) och även flytande biobränslen som utvinns från biomassa genom en pyrolysisprocess.

2.2.4 Biomassa är en förnybar resurs som redan har blivit en effektiv energikälla. Biomassa är organiskt material som direkt eller indirekt samlar solenergi under fotosyntesen. Biomassa kommer från energigrödor eller organiska restprodukter från skogsprodukter och från den tekniska behandlingen av jordbruksprodukter.

2.2.5 På global nivå härrör omkring 50 % av det potentiellt tillgängliga avfallet från skogsbrukssektorn. Resterande 50 % kommer från jordbrukssektorn, där de anläggningar som drivs med biomassa från jordbruk och djurhållning har särskild betydelse (IEA).

2.3 EU:s initiativ för att utveckla förnybara energikällor

- Kyotoprotokollet som trädde i kraft den 21 mars 1994.

- Altenerprogrammet för främjande av förnybar energi (rådets beslut 1993/500/EEG).
- Grönbok om förnybara energikällor (1996).
- Vitbok som fastställer målet att 12 % av energin ska komma från förnybara källor före 2010.
- Direktiv 2001/77 EG om främjande av el producerad från förnybara energikällor.
- Direktiv 2003/30 EG om främjande av användningen av biodrivmedel.
- Rådets direktiv 2003/96/EG av den 27 oktober 2003 om en omstrukturerad av gemenskapsramen för beskattning av energiprodukter och elektricitet.
- COM(2005) 628 final – Handlingsplan för biomassa.
- COM (2006) 34 final – En EU-strategi för biodrivmedel.
- Grönbok – En europeisk strategi för en hållbar, konkurrenskraftig och trygg energiförsörjning (2006).
- Klimat- och energipaket (20-20-20), Europeiska rådet, den 9 mars 2007.
- Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/28/EG av den 23 april 2009 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor och om ändring och ett senare upphävande av direktiven 2001/77/EG och 2003/30/EG (text av betydelse för EES).
- Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet: Färdplan för förnybar energi – Förnybara energikällor under 2000-talet: att bygga en hållbarare framtid, COM(2006) 848 final.
- Meddelande från kommissionen - Stöd till elektricitet från förnybara energikällor SEC(2005) 1571 – COM(2005) 627 final.

3. Särskilda kommentarer

3.1 Bioenergi och socioekonomiska frågor

3.1.1 De socioekonomiska effekterna av bioenergi beror till stor del på dess kostnader (stimulansåtgärder, strukturella brister) och fördelar (förknippade aktiviteter, inverkan på BNP,

minskade koldioxidutsläpp, inverkan på sysselsättningen, mindre risker kopplade till bränslepriset, eliminering av kostnader för bortskaffande av avfall, produktion av gödselmedel och andra biprodukter) (Althesys). När oljepriset dessutom överstiger 70 USD per fat blir produktionen av bioenergi konkurrenskraftig.

3.1.2 Det nuvarande systemet för framställning av biomassa för energiändamål påverkar lokalområdet, ekonomin, priserna och samhället som helhet. EESK anser att dessa effekter bör bedömas så att man kan åtgärda ineffektivitet och felaktigheter.

3.1.3 Utvecklingen av bioenergi har konsekvenser på livsmedelstryggheten av skäl som hänger nära samman med priserna och med territoriella faktorer. Den första direkta effekten på priserna beror på efterfrågan på biodrivmedel, eftersom energimarknaderna är större än jordbruksmarknaderna i fråga om värde. Energipriserna avgör jordbrukspriserna för energigrödor i och med att den ökande efterfrågan på energi framställd av jordbruksprodukter avgör minimipriset och maximipriset på socker, majs och raps. Om maximipriset överskrids leder det till att användningen av jordbruksgrödor inte är konkurrenskraftig jämfört med andra energikällor, t.ex. vindkraft, solenergi och geotermisk energi. Man bör dessutom minnas det allmänna problemet med att högre energipriser ökar kostnaderna för jordbruksproduktionen.

3.1.4 Bioenergi framstår som en möjlig lösning som skulle kunna återuppliva fattiga områden som ur jordbrukssynpunkt är underutnyttjade, särskilt när det gäller att stärka de olika sektorerna inom produktion, skörd, transport och bearbetning. Även ur en ekonomisk och sysselsättningsmässig synvinkel är det möjligt att inrikta sig på ett positivt mål: I kommissionens meddelande "Handlingsplan för biomassa" (COM(2005) 628 final) beräknades att man direkt skulle kunna sysselsätta 300 000 nya arbetstagare, främst i landsbygdsområden, år 2010.

3.1.5 Användningen av skogsareal för energiändamål kan leda till en återhämtning för lokala jord- och skogsbrukssamhällen genom ökad övervakning av området och skydd av skogsområden. Dessutom skulle man kunna stärka skogsekosystemens kapacitet att utföra sina viktigaste uppgifter, nämligen att producera träbiomassa och skydda naturarvet och markens bördighet.

3.2 Marken

3.2.1 EESK beklagar att multinationella företag, nationella placeringsfonder eller rika länder utan egen odlingsbar mark för att säkerställa försörjningen för ländernas befolkning gör stora investeringar i tredjeländer i syfte att utnyttja deras mark, såsom tidigare har skett när det gäller olja. Detta resulterar i en "kapplöpning om marken", vilket kan få negativa konsekvenser för lokala landsbygdsamhällen och skada den lokala befolkningens jord- och skogsbruksresurser. Kommittén anser att denna situation är långt ifrån ett exempel på hållbar utveckling ur ekonomisk, social och miljömässig synpunkt.

3.2.2 Markanvändningskonflikten är en explosiv fråga särskilt i utvecklingsländerna och i de länder som kännetecknas av stora områden med låg urbaniseringsgrad (t.ex. Brasilien eller Iowa i USA). Begreppet markanvändningskonflikt är lättbegripligt, men kan göras tydligare om man tänker på att det för produktionen av 25 gallon bioetanol krävs lika mycket majs som det behövs för att livnära en person under ett år (World Watch Institute).

3.2.3 Markanvändningskonflikten är ett problem som är förknippat med EU:s import av biobränslen och med livsmedelsförsörjningen i utvecklingsländerna, särskilt i Afrika och Sydostasien, där sedvanerätten och avsaknaden av landregister skapar spänningar rörande markägandet.

3.2.4 EESK ställer sig bakom EU:s strategi för biodrivmedel (COM(2006) 34 final), främst eftersom där står att det är mycket viktigt att det finns lämpliga minimimiljönormer för produktion av råvaror för biodrivmedel, och att man uttrycker oro över användningen av mark som tagits ur livsmedelsproduktion, på grund av de eventuella negativa konsekvenserna på den biologiska mångfalden och marken.

3.3 Vatten

3.3.1 I en värld som utvecklas allt mer ökar den okontrollerade användningen av vattenresurser stadigt. Detta beror på världens ökade befolkning och dess fördelning, förändringar i matvanor och biodrivmedlens betydelse. Den nuvarande strategin för utveckling av biodrivmedel kommer säkerligen att förvärra vattenkrisen, och tillgången till vattenresurser kan komma att bli en begränsande faktor i utvecklingen av produktionen av råvaror såsom majs och sockerrör.

3.3.2 När det gäller grödor som odlas för biodrivmedel anser EESK att man bör satsa på grödor som inte kräver konstbevattning och som även kan växa i inlandet och i missgynnade områden. För att producera en liter biodiesel krävs 4 000 liter vatten för bevattningen av grödan och för den kemiska omvandlingsprocessen.

3.4 Miljö

3.4.1 Den snedvridna markanvändningen särskilt vad gäller jordbruksmark kan leda till potentiella risker för såväl produktion avsedd för livsmedel som för produktion avsedd för bioenergi, såsom:

- Ökat tryck på hela jordbrukssektorn på grund av intensivare odling (markkompaktering, näringsämnesöverskott, överdriven konsumtion av vattenresurser, erosion).
- Omvandling av ängar och betesmarker till åkermark för energigrödor med förlust av kolreserver.
- Förlust av biologisk mångfald på grund av intensiva produktionsmönster.

— Homogenisering av landskapet (rapport nr 7/2006 från Europeiska miljöbyrån).

3.4.2 Omvänt anser EESK att en rationell användning av marken, nära kopplad till goda jordbruksmetoder som används inom EU och som bygger på grödor med anknytning till produktionen av olika typer av bioenergi, däremot kan öka den biologiska mångfalden och minska homogeniseringen av landskapet. EESK anser att Europa inte kan vända om i denna fråga.

3.4.3 I detta sammanhang är det nödvändigt att fokusera på andra generationens biodrivmedel, även om jordbrukarna – eftersom dessa drivmedel lämpar sig för industriell och intensiv förvaltning – därmed kommer att vara hänvisade till en roll som leverantörer av råvaror, utan någon garanti för ekonomisk ersättning. EESK anser det nödvändigt att ompröva jordbrukarnas roll i förhållande till produktionen och marknadsföringen av energigrödor i syfte att främja producentorganisationerna i hela kedjan. Organisationerna skulle kunna spela en avgörande roll för att förhandla fram rimliga avtal med efterföljande led.

3.5 Europas val vad gäller bioenergi

3.5.1 En storskalig odling av landbaserade energigrödor kräver en hållbar förvaltning av skogs- och jordbruksmark. Produktionen av biomassa för energiändamål kan ha en positiv inverkan på miljön endast om den genomförs på ett korrekt sätt. T.ex. har utflyttningen från landsbygden främjat framväxten av naturliga destabiliserande faktorer. Mark som inte upprätthålls av positiv mänsklig verksamhet kan utsättas för en högre risk för jordskred, ökenspridning och bränder.

3.5.2 EESK anser att man för att underlätta en integrerad utveckling av bioenergi lokalt måste utveckla en modell med distribuerad produktion och korta energiförsörjningskedjor, med små anläggningar som omvandlar den lokalt producerade biomassan, och som därmed ger fördelar i form av miljöpåverkan och en verklig möjlighet att direkt involvera jordbrukare (enskilda eller samverkande) i produktionskedjan.

3.5.3 EESK stöder de riktlinjer för god praxis för de olika bioenergiörödorna som presenterats av Europeiska miljöbyrån, bland annat följande:

- Säkerställa att marken odlas hela året.
- Odling på sluttningar.
- Skapa vindskydd genom att införa grödor av olika höjd.
- Bibehålla och skapa vindskydd längs markgränserna och införa praxis som hindrar förlusten av organiskt material i marken.

3.5.4 EESK anser att utvecklingen av en korrekt odling av energigrödor kan främja en ständig närvaro av människor i området och därmed säkerställa övervakningen av området samt utnyttjandet av resurserna, särskilt vad gäller skogsbruk.

3.5.5 Inom jordbrukssektorn kan bioenergiproduktionen dessutom delvis komplettera jordbruks- och livsmedelsproduktionen på ett kontrollerat sätt och bidra till att diversifiera marknadskanalerna, samt underlätta övergången till ett allt mer konkurrenskraftigt jordbruk och tillhandahålla konfliktfria lösningar för fördelningen av jordbruksprodukter från de nya medlemsstaterna.

3.6 Kvalitetssäkringssystem för bioenergiproduktion

3.6.1 De metoder som används för att undersöka miljöeffekterna av bioenergi är mycket varierande, och EESK vill lyfta fram två av dem:

— Det ekologiska fotavtrycket av produktionen av biomassa.

— DPSIR-undersökningar (driving force, pressure, state, impact, response).

3.6.2 Vid bedömningen av miljöpåverkan kan livscykelanalys (LCA) göra det möjligt att identifiera och kvantifiera konkreta eller potentiella energi- och miljöbelastningar i de olika stadierna av produktion och konsumtion av bioenergi. Denna teknik gör det möjligt att jämföra miljöprofilen för de olika typerna av bioenergi med fossila drivmedel som fyller samma funktion.

3.6.3 EESK anser att ståndpunkten hos de länder som är medlemmar av det globala partnerskapet för bioenergi (Global

Bioenergy Partnership) överensstämmer med de principer som anges ovan. Dessa länder, bl.a. USA och Kina, har ingått ett internationellt avtal om kontroll av användningen av biodrivmedel, miljökonsekvenserna och livsmedelsbalansen. Varje enskilt land kommer att kunna mäta bioenergens miljömässiga hållbarhet med hjälp av 24 frivilliga kriterier och indikatorer.

3.6.4 I detta sammanhang anser EESK att man vid användningen av överskottsmark för produktion av råvaror för bioenergi inte enbart bör identifiera miljöbetingade, ekonomiska och sociala begränsningar, utan också med hjälp av Iluc-faktorn (indirekta ändringar av markanvändningen) bedöma om marken som är avsedd för odling av energigrödor kan leda till en ökning av koldioxidutsläppen.

3.6.5 EESK instämmer i kommissionens beslut att övervaka riskerna förknippade med biodrivmedel inom transportsektorn (direktiv 2009/28/EG), att begränsa bidraget från biodrivmedel och flytande biobränslen som produceras från livsmedelsgrödor beroende på de olika teknikernas mognadsgrad, och att främja produktionen av bioenergi från produkter som inte skapar ytterligare efterfrågan av mark, som t.ex. förbränning av kommunalt avfall.

3.6.6 Kommittén anser att användningen av första generationens biodrivmedel inte får hindra EU från att investera i forskning om nya rena energikällor (5).

Bryssel den 18 september 2013

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Henri MALOSSE

(5) EUT C 271, 19.9.2013, s. 111–115.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Samordnade europeiska åtgärder för att förebygga och bekämpa energifattigdom" (yttrande på eget initiativ)

(2013/C 341/05)

Föredragande: **Pierre Jean COULON**

Medföredragande: **Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER**

Den 12 februari 2013 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande på eget initiativ om

"Samordnade europeiska åtgärder för att förebygga och bekämpa energifattigdom"

(yttrande på eget initiativ).

Facksektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationsområdet, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 2 september 2013.

Vid sin 492:a plenarsession den 18–19 september 2013 (sammanträdet den 18 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 177 röster för, 2 emot och 4 nedlagda röster:

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Priserna på elektricitet, gas, olja och andra energislag håller på att öka avsevärt, och situationen har förvärrats än mer av den socioekonomiska kris som påverkar allt fler personer. Syftet med detta yttrande är inte att slå fast orsakerna till prisökningen, utan att komma med förslag om hur man kan respektera subsidiaritetsprincipen och samtidigt främja samordnade europeiska åtgärder för att förebygga och bekämpa energifattigdom, främja solidariteten på detta område och ge utsatta medborgare (europeiska och andra) ett bättre skydd.

1.2 Detta är en stor politisk utmaning, och EESK förespråkar därför ett europeiskt åtagande för energitrygghet och energisolidaritet som ett led i den europeiska energigemenskap som kommittén efterlyser.

1.3 Detta europeiska åtagande för energitrygghet och energisolidaritet ska bana väg för en verklig EU-politik för bekämpning av energifattigdom och för solidaritet. Denna politik ska grunda sig på ett erkännande av allas rätt till energi, som EESK uppfattar som en oumbärlig kollektiv nytta och en förutsättning för att alla ska kunna leva ett värdigt liv. Åtagandet syftar på både kort och lång sikt till följande:

— Skydda medborgarna mot energifattigdom och motverka social utestängning.

— Minska de strukturella sårbarhetsfaktorerna (genom att säkerställa en bastillgång till energi till rimliga och stabila priser).

— Sporra alla att ta sitt ansvar när det gäller att använda hållbara och förnybara energiresurser (för att på detta sätt säkerställa en övergång till ett koldioxidsnålt samhälle).

1.4 EESK anser att man bör fastställa europeiska indikatorer på energifattigdom och harmonisera statistiken, så att det blir lättare att ringa in, förebygga och hantera problemet på europeisk nivå och utveckla en europeisk solidaritet på detta område.

1.5 Kommittén rekommenderar att man inrättar ett europeiskt observationscentrum för fattigdom med främsta fokus på energifattigdom. Detta observationscentrum ska omfatta alla berörda parter och bidra till arbetet med att fastställa europeiska indikatorer på energifattigdom (tillsammans med Eurostat), göra en lägesbeskrivning, identifiera bästa praxis och formulera rekommendationer för att bättre förebygga och hantera problemet och för att utveckla europeisk solidaritet på detta område.

1.6 EESK anser att företrädare för EESK bör ingå i medborgarforumet för energi (det s.k. Londonforumet) och att detta forum bör bedriva ett nära samarbete med ekonomiska och sociala råd och liknande institutioner i medlemsstaterna.

1.7 EESK vill se en energimarknad som i högre grad utgår från konsumenterna och, mer allmänt, från medborgarna (europeiska och andra), i synnerhet de svagaste grupperna. Kommittén stöder alla insatser som hjälper dessa grupper att få kontroll över sin energiförbrukning. EESK anser att kommissionens rapport, som Europeiska rådet har begärt in (före 2013 års slut), bör innehålla en analys av energifattigdomen inom EU, inklusive sårbarhetsfaktorerna, och föreslår en EU-strategi och en färdplan för att förebygga och utrota energifattigdomen. Den

viktigaste frågan är att förhindra alla höjningar av kostnader som skulle kunna undvikas genom inrättandet av en europeisk politik för en harmoniserad och effektiv energi (se yttrande TEN/508, "De ekonomiska effekterna av elsystem som bygger på en ökad användning av intermittenta förnybara energikällor" – CESE 2599/2012 ⁽¹⁾)

1.8 EESK rekommenderar att EU:s och medlemsstaternas viktigaste energipolitiska åtgärder analyseras innan de antas med tanke på hur åtgärdernas ekonomiska effekter fördelas på de olika konsumentkategorierna (t.ex. vad gäller inkomster, hushållens sammansättning eller uppvärmningssätt). Målet skulle vara att uppdatera de konsumentkategorier vars energiräkning stiger oproportionerligt mycket jämfört med genomsnittet av befolkningen, och att vid behov föreslå kompensationsåtgärder (att omarbete regleringen, förbättra bostädernas energieffektivitet osv.) till fördel för de mest utsatta konsumenterna.

1.9 EESK uppmanar kommissionen att överväga att inrätta en EU-fond för energisolidaritet som ska fungera som ett övergripande verktyg för alla europeiska åtgärder på detta område, så att den europeiska solidariteten kan förverkligas på lämpligt sätt i det sammanhanget.

1.10 Kommittén vill verka för att det anordnas ett årligt möte för det civila samhället, där syftet är att diskutera energifattigdomen och solidariteten i Europa, att diskutera lokala, nationella och europeiska initiativ och vända sig med konkreta rekommendationer till europeiska, nationella och lokala beslutsfattare och beslutsfattare inom förenings- och näringsliv, i samarbete med observationscentrumet för fattigdom i Europa.

1.11 Med tanke på att det är av allmänt europeiskt intresse att bekämpa energifattigdomen och utveckla solidariteten på detta område bör kommissionen föreslå att Europaparlamentet och rådet specifikt gör denna fråga till föremål för ett Europaår ("för energisolidaritet"), för att informera allmänheten och göra beslutsfattarna uppmärksamma på denna problematik som är en viktig europeisk angelägenhet.

1.12 Mot denna bakgrund rekommenderar EESK kommissionen att anordna en europeisk informationskampanj, som bör utformas på nationell och lokal nivå, om kampen mot energifattigdom och utvecklingen av solidariteten på detta område, för att bl.a. främja utbildning om energieffektivitet, hur medborgarna kan bli medvetna energikonsumenter, hur näringslivet kan ta sitt ansvar och involveras m.m.

2. Ett europeiskt åtagande för energitrygghet och energisolidaritet för att omedelbart få bukt med energifattigdomen

2.1 Energi krävs i alla vardagsaktiviteter och är en förutsättning för ett värdigt liv och därmed en oundgänglig kollektiv nytta. Om människor inte har tillgång till energi hamnar de i misär. Energifattigdom dödar både fysiskt och socialt. I Europa är över 50 miljoner människor drabbade (det europeiska projektet "European Fuel Poverty and Energy Efficiency"

(europeisk bränslefattigdom och energieffektivitet), 2009). Denna situation är oacceptabel och måste avhjälpas. EESK uppmanar EU att snarast möjligt vidta åtgärder och förordar ett europeiskt åtagande för energitrygghet och energisolidaritet som ska bana väg för en fullt utvecklad EU-politik för bekämpning av energifattigdom och för utveckling av solidaritet på detta område i syfte att

- skydda medborgarna (europeiska och andra) mot energifattigdom och motverka social utestängning,
- verka för att alla i EU ska ha en tillförlitlig och regelbunden bastillgång till energi till rimliga och stabila priser, samtidigt som man ska
- säkerställa en övergång till ett koldioxidsnålt samhälle.

2.2 Med ett sådant åtagande blir det möjligt att vidta gemensamma och samordnade åtgärder på EU-nivå för att minska energiklyftan utifrån principen om allas rätt till energi (för att alla ska kunna leva under värdiga förhållanden), en princip som enligt kommittén bör inkluderas i Lissabonfördraget som ett av målen för den europeiska energipolitiken. EESK strävar alltså efter att bekämpningen av energifattigdomen och främjandet av solidariteten på detta område ska ingå i all EU-politik, framför allt i energipolitiken. Vi påminner om att energi är en oundgänglig kollektiv nytta och bör behandlas som en sådan med de skyldigheter som detta innebär för den offentliga sektorn. Energiföretagens tillhandahållande av energi utgör för övrigt en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse och har som sådan betydelse för den sociala och territoriella sammanhållningen i EU, i enlighet med Lissabonfördraget (artikel 14 i EUF-fördraget och protokoll nr 26). I Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna erkänns rätten till socialt stöd och stöd till boende för att trygga en värdig tillvaro (artikel 34), skyldigheten att trygga en hög nivå i fråga om konsumentskydd (artikel 38) och den grundläggande rätten till tillgång till tjänster av allmänt intresse (artikel 36).

2.3 EU gjuter på så sätt nytt liv i solidaritetsprincipen, som är en hörnsten i det europeiska bygget, och skapar större tilltro till EU som projekt bland de alltmer desillusionerade och skeptiska medborgarna. EESK erinrar dessutom om att 81 % av de tillfrågade medborgarna stöder bekämpningen av energifattigdomen (Europaparlamentets Eurobarometer, 2011).

2.4 Kommittén ställer sig positiv till att Europeiska rådet den 22 maj 2013 uppmärksammade frågorna om kostnaderna för och priserna på energi och hur dessa påverkar de mest utsatta hushållen. Dessa frågor har visat sig vara politiskt mycket känsliga, t.ex. i Bulgarien, där regeringen den 20 februari 2013 avgick efter demonstrationerna till följd av de drastiska och exceptionella elprishöjningar (på mer än 20 % mellan december 2012 och januari 2013) som ägde rum sedan marknaden avreglerats och som skapade missnöje i ett land där genomsnittslönen uppgår till mindre än 400 euro (17,3 % av medborgarnas inkomster går till elräkningar – källa: Bulgariens statliga statistikbyrå).

⁽¹⁾ EUT C 198, 10.7.2013, s. 1-8.

2.5 EESK erinrar om att energipriserna ökar stadigt. Mellan 2011 och 2012 ökade elpriset med 6,6 % i EU som helhet, med störst ökning i Cypern (21 %), Grekland (15 %), Italien (11 %) Irland och Portugal (10 %) och Bulgarien, Spanien och Polen (9 %). Priset på hushållsgas ökade med 10,3 % i EU som helhet, med störst ökning i Lettland (21 %), Estland (19 %) och Bulgarien (18 %) – källa: Eurostat, maj 2013).

3. Fakta om energifattigdomen

3.1 I Europa har man i stor utsträckning lyckats lösa de tidigare problemen med tillgång till energi, men globalt sett saknar 1,2 miljarder människor fortfarande tillgång till elektricitet, och 2,8 miljarder människor använder fortfarande ved eller andra typer av biomassa för uppvärmning och matlagning (Världsbanken/IEA, maj 2013). Problemet med tillgång till moderna energitjänster är så omfattande att FN utropade 2012 till Internationella året för hållbar energi för alla. FN har även nyligen föreslagit att 'Hållbar, trygg energiförsörjning' ska utgöra ett av de tolv globala målen för hållbar utveckling, som, för första gången, gäller både utvecklings- och industriländerna.

3.2 I Europa tar sig energifattigdomen uttryck i att allt fler människor (mer än 50 miljoner enligt det europeiska projektet "European Fuel Poverty and Energy Efficiency" – 2009) har svårt att betala sina elräkningar eller har begränsad tillgång till energi på grund av låga inkomster, bostäder som "läcker värme som ett såll", ineffektiv utrustning (för uppvärmning, matlagning, varmvatten etc.) eller höga energikostnader. Transportutgifterna är också ekonomiskt betungande för många hushåll. Bostäderna ligger ofta långt från stadskärnorna och pendling blir då en förutsättning för arbete. De som drabbas är äldre, hushåll med ensamstående föräldrar, arbetslösa, socialbidragstagare m.fl. Problemet får många olika konsekvenser, bl.a. minskad rörlighet, vilket påverkar sysselsättningen, bristande uppvärmningssystem, vilket påverkar hygien och hälsan (dilemmat "heat or eat", andningsbesvär etc.) och ofta leder till överdödlighet, överskuldssättning samt social och geografisk isolering.

3.3 Energifattigdom utgör ytterligare en faktor som skapar utsatthet, där de olika problemfaktorerna samverkar i en ond spiral och gör tillvaron ännu svårare för personer som lever i fattigdom även i övrigt. Risken att hamna i fattigdom har dock också blivit större (Eurostat, december 2012). År 2011 levde 119,6 miljoner människor i EU:s 27 medlemsstater under hot om social utestängning på grund av risken att hamna i fattigdom, ett liv i djup materiell misär eller ett liv i hushåll med mycket låg arbetsintensitet. EESK påminner om att Europa 2020-strategin syftar till att antalet människor som drabbas av fattigdom eller social utestängning ska minska med minst 20 miljoner.

3.4 Kampen mot energifattigdomen och utvecklingen av solidariteten på detta område utgör mer än någonsin en viktig europeisk politisk prioritering som berör samtliga EU-politikområden, genom att såväl sociala, miljömässiga, hälsomässiga, ekonomiska som politiska aspekter omfattas.

4. Europeiska indikatorer och europeisk statistik om energifattigdom

4.1 Fattigdom/otrygghet när det gäller tillgången till energi: Med otrygghet menas här en situation med allvarlig men övergående utsatthet. Energifattigdom syftar på en social situation som uppstår på grund av såväl externa faktorer (t.ex. energipriser och bostadsprestanda) som interna faktorer (t.ex. åldrande och inkomstnivå). EESK använder utan åtskillnad termen energifattigdom för båda dessa förhållanden.

4.2 Endast Frankrike, Slovakien, Storbritannien och Irland har en definition på energifattigdom.

4.3 I Storbritannien definierar man energifattigdom, "fuel poverty", utifrån objektiva kriterier: Ett hushåll befinner sig i energifattigdom om mer än 10 % av inkomsterna går åt till att få det tillräckligt varmt i bostaden (vilket enligt Världshälsoorganisationen motsvarar 21 grader i vardagsrummet och 18 grader i övriga rum). Tre faktorer beaktas: hushållsinkomst, energipris och energiförbrukning. Regeringen ser nu över denna definition, eftersom hushållets övriga energibehov inte vägs in.

4.4 I Frankrike definieras energifattigdom i Grenelle II-lagen som en situation där "en person som på grund av svaga ekonomiska resurser eller låg bostadsstandard har svårt att få sina grundläggande energibehov tillgodosedda i hemmet" (artikel 11 fjärde stycket).

4.5 Vissa stater vidtar åtgärder även om de saknar en definition av energifattigdom. I Belgien har man infört kategorin "skyddad kund" (client protégé), som innebär att alla personer med försörjningsstöd betalar subventionerade priser och får vissa tjänster gratis (t.ex. mätare som främjar energibesparingar samt garanterad energiförsörjning). I Italien och Spanien ges subventioner i form av s.k. "bonus elettrico" respektive "bono social". I Tyskland har delstaterna tagit initiativ till lokalt subventionerade priser som tas ut av lokala eller regionala energiföretag. I Sverige kan det allmänna socialförsäkringssystemet ta över obetalda räkningar. I mer än hälften av medlemsstaterna finns det lagstiftning eller uppförandekoder som hindrar energidistributörerna från att stänga av energileveranser (rapport från europeiska gruppen av tillsynsmyndigheter för el och gas (källa: Ergep 2009).

4.6 På EU-nivå finns det ingen definition av eller indikator på energifattigdom som gör det möjligt att mäta sådan fattigdom och ingen EU-politik utformad för just detta problem, som därför hanteras på ett fragmenterat sätt.

4.7 Genom den europeiska plattformen mot fattigdom och social utestängning, som ingår i Europa 2020-strategin, riktar kommissionen in sig på energifattigdomen som en "form av allvarlig fattigdom" och menar att den "riskerar att beröva hushållen inte bara uppvärmning eller luftkonditionering utan också varmvatten, ljus och andra nödvändiga hushållsfaciliteter".

4.8 I direktiven om den inre energimarknaden (juli 2009) använder man begreppet energifattigdom, dock utan att ange någon definition eller några skyldigheter på EU-nivå. Medlemsstaterna uppmanas där att "se till att utsatta kunder får tillräckligt skydd" och att "definiera begreppet utsatta kunder, varvid det kan hänvisas till energifattigdom och bland annat föreskrivas förbud mot avstängning av dessa kunder från elleverans i kritiska situationer". I sitt meddelande av den 15 november 2012 om en välfungerande inre marknad för energi anger kommissionen att man avser att hjälpa "medlemsstaterna att definiera vad som menas med utsatta energikonsumenter och vad som orsakar deras utsatthet genom att ge vägledning och underlätta utbytet av bästa praxis".

4.9 Europaparlamentets förslag till definition av begreppet sårbara konsumenter innebär att man helt enkelt utvidgar det klassiska begreppet sårbarhet som en inneboende egenskap till att även omfatta "konsumenter i ett utsatt läge", dvs. som "hamnar i ett tillstånd av tillfällig maktlöshet till följd av en klyfta mellan deras individuella tillstånd och egenskaper å ena sidan, och deras yttre miljö å andra sidan", eftersom "alla konsumenter [...] någon gång i livet [kan] bli sårbara konsumenter på grund av yttre faktorer och kontakter med marknaden [...] och därför behöver särskilt skydd" (resolution av den 22 maj 2012). Parlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att anta "en bred och sammanhängande politisk och rättslig strategi för att bekämpa sårbarhet, med hänsyn till alla de aktuella situationernas mångfald och komplexitet" (resolution av den 22 maj 2012) samt att vidta specifika åtgärder mot energifattigdomen (Europaparlamentets resolution av den 14 mars 2013 om energifärdplanen för 2050). I sin resolution av den 11 juni 2013 om en ny dagordning för EU:s konsumentpolitik förklarar Europaparlamentet att "det behövs åtgärder både på EU-nivå och på medlemsstatsnivå för att man ska kunna ge tillräckliga garantier för skyddet av [sårbara] konsumenter", framför allt på energiområdet. I sin resolution av den 11 juni 2013 om subventionerat boende i Europeiska unionen uppmanar Europaparlamentet medlemsstaterna att "definiera begreppet energifattigdom baserat på gemensamma parametrar men anpassade för varje medlemsstat med hänsyn till särskilda nationella omständigheter".

4.10 Kommittén anser att det krävs gemensamma europeiska index och indikatorer för energifattigdom, där hänsyn tas till sårbarhetsaspekten, indikatorer som kan göra det lättare att identifiera och analysera orsakerna, gå längre än att bara konstatera symptomen och bana väg för en EU-strategi, så att vi kan hantera detta problem bättre. Kommittén har tidigare (TEN/420) definierat energifattigdom som "svårigheten eller oförmågan att upprätthålla en dräglig temperatur i sin bostad, eller att tillgå andra nödvändiga energitjänster till ett överkomligt pris", och kommittén föreslår nu att denna definition utvidgas (och hänsyn tas till allas rätt till tillgång till energi som en oundgänglig kollektiv nytta) av det europeiska observationscentrum för fattigdom som EESK vill inrätta. Detta skulle kunna utforma gemensamma europeiska index och indikatorer som kan fungera som parametrar för medlemsstaterna när de definierar begreppet energifattigdom med hänsyn till sina särskilda nationella omständigheter. För att åstadkomma en bättre harmonisering av befintlig statistik bör Eurostat och nationella statistikinstitut införa enhetliga metoder i syfte att kvantifiera problemet på nationell och europeisk nivå.

5. Att främja ett europeiskt observationscentrum för fattigdom med främsta fokus på energifattigdom

5.1 Kommittén föreslår att man inrättar ett europeiskt observationscentrum för fattigdom med främsta fokus på energifattigdom, där alla berörda aktörer ingår: nationella tillsynsorgan, mellanhänder, tillsynsmyndigheter, energileverantörer och olika sammanslutningar (inom hälso- och sjukvård, byggssektorn, energisektorn, konsumentskydd, kampen mot utslagning, lokala myndigheter etc.) samt arbetsmarknadens parter. Observationscentrumet ska redogöra för hur utsatta medborgare påverkas av energimarknadernas avreglering och föreslå indikatorer för att mäta energifattigdom, rekommendationer, metoder och möjligheter som bör övervägas på EU-nivå på grundval av bästa praxis som har fastställts på lokal och regional nivå. Observationscentrumet ska samarbeta med Londonforumet. EESK hoppas dessutom att detta forum ska kunna omfatta ledamöter av kommittén och samarbeta med de ekonomiska och sociala råden i medlemsstaterna eller motsvarande organ för att bekämpa energifattigdomen.

6. Att återigen inrikta EU:s politik och initiativ på insatser mot energifattigdom och energisolidaritet och verka för medvetna energikonsumenter

6.1 Avregleringen av energimarknaderna har inte medfört sänkta energipriser för medborgarna. För 60 % har avregleringen inneburit högre energipriser, medan 3–4 % kan konstatera att priserna har blivit lägre. 7 % har bytt gasleverantör och 8 % elleverantör. Energisektorn är den sektor som slukar den största andelen av konsumenternas utgifter (5,7 % av hushållsbudgeten), varav elräkningarna står för 2,1 % (Andra årliga resultatavlan för konsumtionsmarknaderna, 2009). Dessa procentsatser har ökat under de senaste åren.

6.2 Rådets beslut av den 22 maj 2013 går åt rätt håll, med tanke på att de innebär att den europeiska energipolitiken styrs om till konsumenternas fördel så att de garanteras en trygg och hållbar energiförsörjning till rimliga och konkurrenskraftiga priser och kostnader, konsumenternas roll och rättigheter stärks, sårbara konsumenter ges ett bättre skydd och det tredje energipaketet införlivas utan dröjsmål. Kommissionen ska senast i slutet av 2013 presentera en analys av pris- och kostnadsstrukturen för energimarknaden, med tonvikt på konsekvenserna för hushållen. Den viktigaste frågan är att förhindra alla höjningar av kostnader som skulle kunna undvikas genom inrättandet av en europeisk politik för en harmoniserad och effektiv energi (se yttrande TEN/508, "De ekonomiska effekterna av elsystem som bygger på en ökad användning av intermittenta förnybara energikällor" – CESE 2599/2012 ⁽²⁾)

6.3 EESK rekommenderar att EU:s och medlemsstaternas viktigaste energipolitiska åtgärder analyseras innan de antas med tanke på hur åtgärdernas ekonomiska effekter fördelas på de olika konsumentkategorierna (t.ex. vad gäller inkomster, hushållens sammansättning eller uppvärmningssätt). Målet skulle vara att uppdatera de konsumentkategorier vars energiräkning stiger oproportionerligt mycket jämfört med genomsnittet av befolkningen, och att vid behov föreslå kompensationsåtgärder (att omarbeta regleringen, förbättra bostädernas energieffektivitet osv.) till fördel för de mest utsatta konsumenterna.

⁽²⁾ EUT C 198, 10.7.2013, s. 1-8.

6.4 Kommittén upprepar sin ståndpunkt att de nämnda direktiven måste införlivas helt och hållet och att man måste kunna garantera allmän tillgång, respekt för skyldigheten att tillhandahålla tjänster av allmänt intresse, skydd av sårbara personer och rimliga, jämförbara och transparenta priser. EESK hoppas att kommissionens rapport i slutet av 2013 även ska innehålla en lägesbeskrivning och en analys av energifattigdomen i EU. Vi föreslår en EU-strategi för bekämpning av energifattigdom och för solidaritet på detta område, inklusive finansiella medel som gör det möjligt att genomföra strategin.

6.5 EESK hoppas att kommissionen gör denna fråga till en övergripande prioritering inom all EU-politik och tar större hänsyn till den i sina kommande initiativ (t.ex. riktlinjerna för den inre marknaden, initiativet för genomförandet av energieffektivitetsdirektivet 2012 och initiativet för konsumenters rättigheter m.m.).

6.6 EESK anser att politiken för energisolidaritet och bekämpning av energifattigdom bör ingå i EU:s energipolitik för en övergång till ett samhälle med koldioxidfri energi. Kommissionen bör absolut försäkra sig om att medlemsstaterna följer de EU-bestämmelser som kan bidra till att minska energifattigdomen. Kommittén hoppas att allas rätt till energi (som bör betraktas och behandlas som en oundgänglig kollektiv nytta) kan införlivas i fördraget och att bekämpningen av energifattigdom samt solidariteten på detta område kan ingå i målsättningarna för EU:s politik, framför allt på energiområdet. Vi rekommenderar att man behandlar bekämpningen av energifattigdom och solidariteten på detta område inom den europeiska planeringsterminen, så att man tar hänsyn till denna fråga i medlemsstaternas nationella reformprogram.

6.7 För EESK är det en viktig fråga att EU främjar varje insats som bidrar till att sårbara konsumenter får kontroll över sin egen energiförbrukning genom att konsumera mindre och bättre (vid ett konstant energiutbud) för att förbättra sin livskvalitet – och genom att främja decentraliserad produktion av förnybar energi i de fall där detta är rimligt ur ett ekonomiskt och tekniskt perspektiv. Informations- och utbildningsinsatser kan göra hushållen mer medvetna och få dem att ändra sitt beteende (genom att stänga av apparater i standbyläge, välja apparater med bättre energiprestanda, genom lämplig renovering m.m.). Kommittén anser att EU, framför allt genom att inrätta en europeisk fond för energisolidaritet, bör stödja alla transnationella projekt i detta syfte, uppmuntra alla former av kunskapsutbyte inom det civila samhället och bildandet av gränsöverskridande nätverk, samt se till att det sker en allmän produktion och spridning av information och utbildning på detta område och av god praxis som en följd bl.a. av de gränsöverskridande projekt som finansieras av EU.

6.8 Kommittén menar att de europeiska forskningsprogrammen bör prioritera innovativa verktyg som gör det möjligt för alla konsumenter, framför allt de mest sårbara, att optimera sin energianvändning. Smarta mätare bör därför, för att vara helt effektiva och användbara för konsumenterna, t.ex. i realtid ge begriplig och överskådlig information om energiförbrukningen, utan extrakostnader. På så sätt blir de ett lämpligt förebyggande

verktyg som hjälper konsumenterna att ta större hänsyn till nivån på sin förbrukning och agera därefter och därmed bete sig som medvetna energikonsumenter.

6.9 EESK anser att man bör inrätta lokala centrum (one-stop-shops) för rådgivning om energisolidaritet, så att man uppnår synergieffekter och så att det sker överläggningar mellan alla berörda parter, inklusive aktörerna på energimarknaden, så att man tryggar en bättre samordning och därigenom på ett bättre sätt förebygger och hanterar problemen och ger bättre råd, vägledning och stöd till särskilt utsatta människor. Man bör utbilda rådgivare vid dessa centrum (men också inom administration, banker, industri m.m.) för att göra dem lyhörda för utsatta människors problematik, förbättra hanteringen av deras ärenden och i ett tidigt skede identifiera risksituationer. Rådgivningscentrumet ska anlägga ett övergripande, integrerat, förebyggande och stöttande perspektiv på de insatser som görs av olika föreningar, lokala myndigheter, företag och andra aktörer. På så sätt undviker man bidragsberoende och social stigmatisering och gör det möjligt för alla medborgare att bli aktiva och medvetna energikonsumenter.

6.10 Kommittén anser att man bör stärka sådana insatser (framför allt de som sker i nära samarbete med energileverantörerna) som t.ex. gör att de sårbara hushållens energiförsörjning kan tryggas under känsliga delar av året (t.ex. under vinterperioden), att energiföretagen inte kan stänga av energileveranserna vid betalningssvårigheter och att räkningar inte förblir obetalda. Dessa stödinsatser bör också göras mer allmänt tillgängliga. EESK rekommenderar därför att man gör de industriella aktörer som är verksamma på energiområdet samt andra berörda aktörer mer involverade i strategierna för att bekämpa energifattigdomen (både när det handlar om att förebygga och att lösa problemen) och även utveckla solidariteten, så att man går längre än vad uppförandekoden kräver.

6.11 EESK anser också att man bör stärka regleringen av energileverantörernas praxis, så att inte konsumenter med låga inkomster "dubbelbestraffas", dvs. måste betala ett högre enhetspris (en "fattigdomspremie") för samma tjänst. Systemen för förskotts betalning skulle exempelvis kunna utformas på ett sådant sätt att man inte riskerar att bestraffa de mest sårbara användarna.

6.12 EESK uppmanar kommissionen att planera ett Europaår för energisolidaritet, där man skulle kunna inleda en europeisk informationskampanj (som utformas på nationell och lokal nivå) och projekt med kvalitetsmärkning för att upplysa alla berörda parter om hur viktigt det är att utrota energifattigdomen, göra medborgarna till aktiva och medvetna energikonsumenter och stärka energisolidariteten.

7. En EU-fond för energisolidaritet

7.1 EESK föreslår att kommissionen undersöker möjligheterna att inrätta en EU-fond för energisolidaritet för att stödja de åtgärder som kommittén föreslår, t.ex. insatser för information till och utbildning av medborgarna, ett europeiskt nätverk för lokala projekt, stöd till utbyte, överföring och spridning i EU av god praxis som har utvecklats genom transnationella projekt med stöd från EU eller som har utvecklats på lokal och

nationell nivå, t.ex. sådana system som har införts av stater eller lokala myndigheter för finansiellt stöd vid betalning av räkningar (elrabatter, energicheckar m.m.), för vinterperioden, för inrättande av gemensamma kontaktpunkter, för utbildning av rådgivare i energieffektivitet (t.ex. det europeiska projektet Achieve), för renovering av områden, för utveckling av stöd eller tekniskt bistånd för energieffektiveringsinsatser (t.ex. det europeiska projektet CEB-ELENA – *European Local Energy Assistance Facility*) och för mikroproduktion av förnybar energi samt lämpliga finansieringsupplägg för sårbara hushåll (t.ex. det europeiska projektet FinSH – *Financial and Support Instruments for Fuel Poverty in Social Housing*).

8. Att motverka energifattigdomen genom åtgärder för att förbättra byggnadernas energiprestanda

8.1 EESK erinrar om att EU 2007 satte upp målet $3 \times 20\%$ för 2020, som bl.a. innebär att energiförbrukningen ska minska med 20 %. Energieffektivitetsdirektivet från oktober 2012 innehåller en långsiktig strategi (fram till 2050) för att få fram investeringar för upprustning av såväl offentlig- och privatägda bostäder som kommersiella fastigheter. Medlemsstaterna ska senast den 30 april 2014 lägga fram nationella handlingsplaner för hur denna strategi ska kunna genomföras. EESK påminner om hur viktigt det är att tillämpa energieffektivitetsåtgärder för att minska utsläppen av koldioxid, för att skapa arbetstillfällen och för att effektivt motverka energifattigdomen.

8.2 Energifattigdomen beror nämligen framför allt på dåligt isolerade bostäder som ofta hyrs ut till överpriser till sårbara hushåll. En välisolerad bostad förbrukar mindre energi och innebär därmed lägre energikostnader (i kombination med ett energisnålt konsumtionsmönster). Hushåll, hyresgäster eller bostadsägare med lägre inkomster har inte resurser för att renovera eller byta sitt uppvärmningssystem, eftersom de saknar besparingar eller har svårt att få banklån.

8.3 EESK föreslår att man inför en mekanism som innebär att man å ena sidan skapar starka incitament för ägarna/hyresvärdarna (till exempel genom att hyresbeloppet kopplas till en viss norm för värmeprestanda m.m.) att utföra värmerenovering och samtidigt hjälper dem med detta, å andra sidan gradvis drar tillbaka bostäder från hyresmarknaden i Europa som inte uppfyller en viss värmeisoleringsnorm. EESK hoppas att staterna kan ta med energieffektivitet i definitionerna av och kriterierna för ohälsosamma, anständiga respektive värdiga förhållanden när det gäller hyresbostäder.

8.4 Kommittén uppmanar kommissionen att överväga innovativa finansieringsmetoder och finansieringsverktyg för att stödja staternas energieffektivitetsinsatser för de sämst ställda hushållen genom att ta hänsyn till deras begränsade ekonomiska resurser.

8.5 Bättre uppvärmningssystem för utsatta hushåll är något som bör prioriteras i alla EU-åtgärder och EU-program. Kommissionen bör försäkra sig om att medlemsstaterna i sina nationella handlingsplaner för energieffektivitet prioriterar investeringar i de mest sårbara hushållens bostäder.

8.6 EESK anser att kampen mot energifattigdom och utvecklingen av energisolidaritet bör ges större utrymme under strukturfondernas programplaneringsperiod 2014–2020 och att mer adekvata medel bör avsättas för energieffektivitetsåtgärder och förnybara energikällor, i proportion till utmaningarna.

8.7 EESK rekommenderar dessutom stöd till en decentraliserad produktion av förnybar energi, eftersom detta kan lösa problemet med framför allt de mest sårbara konsumenternas tillgång till energi.

Bryssel den 18 september 2013

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Henri MALOSSE

III

(Förberedande akter)

EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

492:A PLENARSESSIONEN DEN 18 OCH 19 SEPTEMBER 2013

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av rådets förordning (EG) nr 1083/2006 vad gäller vissa bestämmelser om den ekonomiska förvaltningen för vissa medlemsstater som drabbats av eller hotas av stora svårigheter med avseende på deras finansiella stabilitet och om återtaganderegler för vissa medlemsstater"

COM(2013) 301 final – 2013/0156 (COD)

(2013/C 341/06)

Huvudföredragande: **Viliam PÁLENÍK**

Den 6 och den 10 juni 2013 beslutade rådet respektive Europaparlamentet att i enlighet med artiklarna 177 och 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av rådets förordning (EG) nr 1083/2006 vad gäller vissa bestämmelser om den ekonomiska förvaltningen för vissa medlemsstater som drabbats av eller hotas av stora svårigheter med avseende på deras finansiella stabilitet och om återtaganderegler för vissa medlemsstater"

COM(2013) 301 final – 2013/0156 (COD).

Den 9 juli 2013 gav kommitténs presidium facksektionen för Ekonomiska och monetära unionen, ekonomisk och social sammanhållning i uppdrag att utarbeta ett yttrande i ärendet.

Med hänsyn till ärendets brådskande karaktär utsåg kommittén Viliam PÁLENÍK till huvudföredragande vid sin 492:a plenarsession den 18–19 september 2013 (sammanträdet den 19 september 2013) och antog följande yttrande med 135 röster för, 0 röster emot och 2 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK noterar kommissionens förslag till ändring av förordning (EG) nr 1083/2006, som innebär ökad utbetalning – genom ett tillägg på tio procentenheter till gällande medfinansieringssats för det prioriterade området – till länder som drabbats av krisen och fått ekonomiskt bistånd från den europeiska finansiella stabiliseringsmekanismen (EFSM) eller från mekanismerna för betalningsbalansstöd så länge de omfattas av stödmekanismerna. Deras totala tilldelning inom ramen för EU:s sammanhållningspolitik för perioden 2007–2013 ökas dock inte, men effektiviteten i medfinansieringen bibehålls.

1.2 EESK noterar kommissionens förslag till ändring av förordning (EG) nr 1083/2006 som innebär att Rumänien och

Slovakien kan lämna in betalningsansökningar fram till slutet av 2014 i stället för slutet av 2013 (för 2011 års åtaganden) och fram till dess att programmen löper ut i stället för slutet av 2014 (för 2012 års åtaganden), dock utan att deras totala tilldelning inom ramen för EU:s sammanhållningspolitik för perioden 2007–2013 ökas. På så sätt minskar risken för automatiskt återtagande av budgetåtaganden för 2011 och 2012.

1.3 EESK stöder i enlighet med sina tidigare yttranden detta förslag under förutsättning att man även i fortsättningen bibehåller konsekvensen och effektiviteten i användningen av de budgeterade utgifterna.

2. Motivering

2.1 Kommissionen föreslår nu att man ska begära lägre bidrag till projekt som medfinansieras inom ramen för EU:s sammanhållningspolitik från de sju länder som faller under den europeiska finansiella stabiliseringsmekanismen (EFSM) eller mekanismen för betalningsbalansstöd. De skulle därigenom inte behöva bemöda sig om att skaffa fram de medel som behövs från egna källor, något som i en situation då deras inhemska budgetar är utsatta för stort tryck skulle innebära ett betydande bidrag till att få dessa ansträngda ekonomier på rätt köl igen. Genom medfinansieringen ökar effektiviteten i det tilldelade stödet. Om man minskar medfinansieringen finns det risk för att effektiviteten i stödet minskar, och denna risk måste reduceras med alla tillgängliga medel. EESK stöder kommissionens förslag, som ligger i linje med tidigare yttranden ⁽¹⁾.

2.2 Genom att man förlänger tidsfristen för begäran om ersättning för Slovakiens och Rumäniens del fram till slutet av 2014, får dessa länder större utrymme att på ett bättre sätt genomföra projekt som medfinansieras inom ramen för EU:s

sammanhållningspolitik. Senareläggningen av tidsfristen för automatiskt återtagande är också proportionerlig eftersom den är inriktad på de medlemsstater vars anslag under perioden 2014–2020 skulle begränsas av Europeiska rådets överenskommelse. Tidsfristen för återtagande har förlängts på initiativ av Europeiska rådet, som i sina slutsatser av den 8 februari 2013 uppmanade kommissionen att undersöka praktiska lösningar för att minska risken för automatiskt återtagande av budgetåtgärderna från de nationella anslagen för Rumänien och Slovakien för 2007–2013, inklusive möjligheten att ändra förordning (EG) nr 1083/2006.

2.3 Kommittén håller med om att det är mycket viktigt att främja välbstånd och konkurrenskraft i de medlemsstater som drabbats hårdast av krisen och ger därför sitt stöd till kommissionens förslag.

2.4 EESK stöder också tanken att de sammanlagda anslagen under perioden från fonderna till de berörda länderna och programmen inte ska ändras.

Bryssel den 19 september 2013

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Henri MALOSSE

⁽¹⁾ EUT C 24, 28.1.2012, s. 81, EUT C 24, 28.1.2012, s. 83, EUT C 24, 28.1.2012, s. 84.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: EU:s rymdindustripolitik – rymdsektorns potential för ekonomisk tillväxt"

COM(2013) 108 final

(2013/C 341/07)

Föredragande: **Joost VAN IERSEL**

Den 28 februari 2013 beslutade Europeiska kommissionen att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: EU:s rymdindustripolitik – rymdsektorns potential för ekonomisk tillväxt"

COM(2013) 108 final.

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 17 juli 2013.

Vid sin 492:a plenarsession den 18–19 september 2013 (sammanträdet den 18 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 151 röster för, 1 röst emot och 4 nedlagda röster:

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK ställer sig mycket positiv till en europeisk industripolitik inom rymdsektorn⁽¹⁾ Kommittén stöder också den föreslagna budgeten på 11 miljarder euro för Galileo, Kopernikus samt forskning och utveckling inom ramprogrammet Horisont 2020 under 2014–2020, utöver Europeiska rymdorganisationens (ESA) befintliga årsbudget på 4 miljarder euro. Besluten ligger i linje med kommitténs sedan länge framförda synpunkter⁽²⁾.

1.2 EU:s rymdpolitik, som backas upp politiskt i hela Europa, bör garantera EU självständigt tillträde till rymden längs hela värdekedjan, dvs. från utformning till utveckling, lansering och utnyttjande. Långsiktiga högriskverksamheter kräver förutsägbarhet, säkerhet och kontinuerliga åtaganden.

1.3 EU behöver en kritisk massa. En inre rymdmarknad kräver en tydlig definition av lika och rättvisa villkor inom Europa, av såväl interna som externa skäl.

1.4 Det krävs en förutseende industripolitik som svarar upp mot världens stora institutionella marknader, som får en allt större strategisk och teknologisk betydelse. Den europeiska

industrins konkurrenskraft måste stärkas. Det finns fortfarande stora inre hinder som bör avvecklas successivt.

1.5 EU:s industripolitik bör samla medlemsstaternas olika strategier och föra samman nationella preferenser i en enda ram.

1.6 Alla parter måste arbeta i samma riktning. ESA har en särskild position, och det råder enighet om att organisationen har varit mycket framgångsrik. Inom den nya ordningen kommer ESA att vid sidan av sina traditionella uppgifter leda rymdprojekt med utgångspunkt i EU:s bestämmelser. Nya metoder kommer att införas och nya förbindelser etableras. Det krävs därför en välutvecklad samordning och anpassning mellan alla aktörer, dvs. kommissionens avdelningar, ESA och medlemsstaterna.

1.7 Formella arrangemang för samråd med industrin behövs, särskilt när det gäller små och medelstora företag. En tillräckligt stor del av budgeten för Kopernikus måste öronmärkas för nya tjänster och tillämpningar.

1.8 Rymdsektorn kräver högkvalificerad arbetskraft, som anställs enligt adekvata avtal. Man måste fortlöpande kontrollera att det finns tillgång till lämplig kompetens, som tryggas med hjälp av utbildningar som ligger i fas med utvecklingen och som underlättar rörligheten.

⁽¹⁾ EU:s rymdpolitik – rymdsektorns potential för ekonomisk tillväxt, COM(2013) 108 final, februari 2013.

⁽²⁾ Se framför allt EUT C 162, 25.6.2008, s. 24 om kommissionens meddelande om EU:s rymdpolitik, COM(2007) 212 final.

1.9 Strategiska säkerhets- och försvarsöverväganden utgör drivkraften för rymdpolitiken i alla länder. EU:s nya strategier och insatser på rymdområdet grundas på artikel 173 och framför allt artikel 189 i EUF-fördraget. Politiken på det här området måste vara förankrad i en närmare överenskommelse mellan medlemsstaterna i fråga om säkerhet och försvar, och således inom den bredare ramen för EU:s utrikespolitik. Erfarenheter av rymdpolitiken kan å andra sidan, inom vissa väldefinierade områden, tjäna som exempel för det europeiska försvaret. Dessa erfarenheter bör beaktas i den framtida debatten om det europeiska försvaret.

1.10 EU:s rymdindustripolitik kan bidra till en konkurrenskraftig, gedigen, effektiv och välbalanserad industribas i Europa, eftersom den gagnar såväl statliga tjänster som företag och medborgare. Sektorn är fortfarande känslig och med krisen tillkommer nya osäkerhetsfaktorer. Nu är det handling som gäller!

1.11 Mot denna bakgrund stöder EESK till fullo de fem mål som kommissionen fastställt, nämligen enhetliga och stabila regler, en stark industribas (inbegripet små och medelstora företag), konkurrenskraft och kostnadseffektivitet, marknader för tillämpningar och tjänster samt tekniskt oberoende och självständigt tillträde till rymden⁽³⁾.

1.12 Europa måste konsolidera och stärka sin position i världen genom att öka den europeiska industrins prestanda och konkurrenskraft, hålla jämn takt med andra rymdfartsnationers ambitioner och med teknik i världsklass, främja kostnadseffektivitet längs värdekedjorna och utveckla marknader för tillämpningar och tjänster inom rymdsektorn.

2. Historisk bakgrund, EESK:s engagemang

2.1 På grund av säkerhets- och försvarsmässiga hänsyn har rymdpolitiken utvecklats utanför EU-fördragets ramar. Medlemsstaterna har haft egna rymdstrategier. Gemensamma europeiska intressen har i viss mån kanaliserats via forskning och utveckling samt industriprojekt under ESA:s ledning.

2.2 År 2003 inleddes en ny fas genom ett ramavtal mellan ESA och EU. Sjunde ramprogrammet för forskning och utveckling användes för forskningsprojekt, och en sektorsbaserad industripolitik för EU låg inom räckhåll. Investeringar uppåt och nedåt i produktionskedjan intensifierades, konkurrensen ökade och specialiserade privata företag utvecklade nya tillämpningar och tjänster.

2.3 EESK stödde klart EU:s strategi att kombinera ESA:s sätt att arbeta med en närmare inblandning från EU-institutionernas sida såväl som konkreta förslag och beslut för detta ändamål⁽⁴⁾.

2.4 I efterföljande yttranden betonade kommittén den stora betydelse som EU:s rymdpolitik har för allmänna tjänster, företag och inte minst medborgarna. Kommittén stödde framstegen på flera specifika områden, som Global övervakning för miljö och säkerhet (GMES), GMES – Rymdkomponenten och En rymdstrategi i allmänhetens tjänst⁽⁵⁾.

2.5 År 2012 förordade EESK att finansieringen av GMES skulle föras in i den fleråriga budgetramen (FBR) för perioden 2014–2020⁽⁶⁾. Den 8 februari 2013 beslutade rådet i enlighet med detta att anslå 3,78 miljarder euro till GMES – som numera kallas Kopernikus – 6,3 miljarder euro till Galileo och 1,7 miljarder euro till forskning och utveckling inom ramprogrammet Horisont 2020. Beslutet måste emellertid ännu godkännas av Europaparlamentet.

2.6 Europeiska kommissionens senaste meddelande om industripolitik i rymdsektorn är ytterligare ett steg, och ett nödvändigt sådant med tanke på att Europa i rymden förlorar mark i förhållande till de flesta, om inte alla, rymdfartsnationer⁽⁷⁾.

3. Utvecklingen i dag

3.1 Förutsättningarna har ändrats drastiskt. Nya rymdfartsnationer ökar snabbt sina världsomspännande investeringar. USA är fortfarande den starkaste aktören. Den amerikanska omsättningen i den här sektorn är ungefär tio gånger större än den i Europa. Kina och Indien är på väg att bli hårda konkurrenter, och Ryssland har nyligen aviserat att landet kommer att utöka sin rymdbudget avsevärt.

3.2 I förgrunden står strategiska överväganden för autonomi och självständighet. Hela marknaden i Kina, Indien, Japan, och nästan hela i Ryssland, är till 100 % institutionell. I USA rör det sig om mer än 70 %. Detta står i tydlig kontrast till Europa, där 50 % av marknaden är beroende av den privata sektorn. Det bör noteras att den amerikanska privata sektorn, som har en marknadsandel på 20 %, uttryckt i volym representerar mer än den europeiska privata sektorn, som har en marknadsandel på 50 %.

3.3 Den globala marknaden växer, men eftersom det tillkommer nya rymdfartsnationer blir konkurrensen också intensivare. Detta hotar den europeiska industrins svårvarna ställning, eftersom hinder bildas samtidigt som de nya aktörerna bedriver en aggressiv exportpolitik. På grund av nedskärningar i försvarsbudgeten ställer den amerikanska rymdsektorn också om till internationell export.

⁽⁵⁾ Se EUT C 339, 14.12.2010, s. 14; EUT C 44, 11.2.2011, s. 153; EUT C 43, 15.2.2012, s. 20.

⁽⁶⁾ Se EUT C 299, 4.10.2012, s. 72 om GMES och dess drift från 2014.

⁽⁷⁾ Se ASD-Eurospaces principförklaring om industripolitik, februari 2013, sidan 2.

⁽³⁾ Se kommissionens meddelande, s. 4.

⁽⁴⁾ Se fotnot 2.

3.4 Mot denna bakgrund stöder EESK fullt ut målet att bevara Europas självständiga tillträde till rymden, vilket formulerats i en rad slutsatser från rådet och meddelanden från kommissionen. Rådet och kommissionen betonar mer än tidigare, och med all rätt, att Europa bör skaffa sig autonomi inom strategiska delar av rymdsektorn genom att främja och trygga självständigt tillträde till rymden.

3.5 Europa är fortfarande i hög grad beroende av amerikansk teknik. Arbetet för att minska detta beroende, och därigenom säkra ett stadigt inflöde av kunskap och högteknologiska material, kräver omfattande insatser från regeringarnas, ESA:s och EU:s sida.

3.6 Inom långsiktiga högriskverksamheter är förutsägbarhet, säkerhet och kontinuerliga åtaganden nödvändiga. Innan sektorn uppnått full mognad är den fortfarande känslig, framför allt när det gäller små och medelstora företag som är av central betydelse för utvecklingen av tillämpningar. Den nuvarande krisen ökar sårbarheten.

4. En industripolitik för rymdsektorn

4.1 I det här utmanande klimatet har kommissionen lagt fram ett förslag om en aktiv industripolitik för EU, baserat på artiklarna 173 och 189 i EUF-fördraget.

4.2 För första gången har kommissionen, efter samråd med en lång rad offentliga och privata aktörer, gjort en ingående analys av utmaningarna. Den brett accepterade analysen är ett viktigt underlag för steget från ESA:s nuvarande budget på ca 4 miljarder euro till den extra rymdbudgeten på 11 miljarder euro för perioden 2014–2020. Med tanke på andra rymdfartsnationers aggressiva politik är detta ett avgörande steg framåt.

4.3 Den extra finansieringen utgör också en bra grund för en sektor som ser ut att gå mot en stark tillväxt under det kommande årtiondet, och det av två skäl:

— Det handlar om en strategisk sektor.

— Med sin stödteknik underlättar den många andra ekonomiska verksamheter och genererar positiva samverkans effekter med branscher som har direkt nytta av rymdsektorns teknik och tjänster.

4.4 Allt fler verksamheter drar fördel av rymdsektorns tjänster: säkerhet, jordbruk, transporter, regional utveckling, havsobservation, meteorologi, telekommunikationer, radio- och tv-sändningar, insatser för att överbrygga digitala klyftor.

4.5 Rymden kommer dessutom att fylla en stödfunktion på en rad globala områden som klimatförändring, livsmedels säkerhet, fiske, avskogning, övervakning av naturresurser och katastrofövervakning. Europa bör förse sig med ett eget globalt system för att kunna fullgöra sin roll i enlighet med sin ekonomiska ställning i världen. Allmänhetens medvetenhet måste höjas.

4.6 EESK stöder fullt ut beslutet att EU, genom att skapa de rätta förutsättningarna, ska utnyttja möjligheterna med en aktiv industripolitik. Kommittén ser detta som en konkret vidareutveckling av det vidare begreppet EU:s industripolitik, enligt kommissionens meddelanden om industripolitik från 2010 och 2012.

4.7 Genom att utforma och utveckla rymdsystem samt program för lansering och utnyttjande bör EU säkra ett självständigt tillträde till rymden och rymdrelaterad teknik. Självständighet och oberoende verifiering av data är nödvändigt, särskilt i förhållande till Kina, men även till vänländer, t.ex. USA, som EU ofrånkomligen konkurrerar med.

4.8 Industripolitiken, som motiveras av nationella strategier, är till största delen fortfarande medlemsstaternas ansvarsområde. Dessa strategier ingår i det större området säkerhets- och försvarspolitik, vilket också förklarar de nära banden mellan regeringar, nationella forskningsinstanser och industrier. På så sätt skapas inre barriärer, och därmed fragmentering och lapptäckeslösningar, vilket leder till att Europa halkar efter.

4.9 Mot denna bakgrund är lika och rättvisa villkor en förutsättning för all europeisk industripolitik. Kommissionen bör utveckla tydliga kriterier för att noggrant kunna definiera "lika och rättvisa villkor". Ett sådant väldefinierat begrepp är också nödvändigt när "ömsesidiga" åtgärder vidtas för att öppna internationella marknader gemensamt med tredjeländer.

4.10 EESK betonar att lika och rättvisa villkor liksom öppen konkurrens inom unionen måste vara det yttersta målet. Det skulle i hög grad hjälpa EU att hålla jämn takt med resten av världen.

4.11 När det gäller kommissionens politik för forskning och utveckling vill kommittén nämna två viktiga mål som bör uppstå:

— Program inom Horisont 2020 för att stödja EU:s konkurrenskraft genom effektiv upphandling, detta i nära samarbete med ESA och med medlemsstaternas separata rymdprogram för forskning och utveckling.

— En garanti för en smidig övergång från forsknings- och utvecklingskedet till EU-programmens driftsfas.

4.12 Dessa mål måste ses mot bakgrund av de krympande nationella budgetarna för forskning och utveckling. De övergripande utgifterna förblir mer eller mindre desamma på grund av kommissionens kompenserande ekonomiska bidrag. Det enda undantaget är Tyskland, som nyligen utökade sin budget för forskning och utveckling inom rymdsektorn med 10 %.

4.13 Som EESK har påpekat vid olika tillfällen är en framgångsrik industripolitik tvärgående: Arbetet inom kommissionens olika generaldirektorat måste samordnas om alla de mål som utarbetas av GD Näringsliv ska kunna uppnås. Det gäller bland annat samarbetet med GD Kommunikationsnät, innehåll och teknik när det gäller satellitkommunikation och med GD Handel när det gäller öppnande av marknader och garanterat "säker försörjning" av avgörande komponenter.

5. ESA och EU

5.1 Vetenskap och teknik är av grundläggande betydelse. Kommittén understryker än en gång ESA:s stora betydelse för europeisk rymdpolitik. Med tanke på de hinder som måste övervinnas i alla mellanstatliga sammanhang är ESA:s tidigare och nuvarande resultat obestridda. Organisationen har från start gett ett viktigt bidrag till europeiska aktiviteter i rymden såsom de ser ut i dag. ESA har spelat en central roll för forskning och utveckling inom rymdsektorn och i viss utsträckning även för industriverksamheter, inte minst på grund av det positiva förhållandet mellan produkternas kostnad och kvalitet.

5.2 ESA är en väl rustad samarbetspartner för nationella regeringar och industrier. Det som organisationen åstadkommer är därför en synnerligen kvalificerad del av den kedja som bygger och stärker grunden för den europeiska industrin. Det aktuella systemet för "rättvist återflöde" har dessutom uppmuntrat regeringar att allmänt hålla uppsikt över resultat inom forskning och utveckling och efterföljande aktiviteter i respektive land.

5.3 Det har dock gradvis blivit tydligt att det måste öppnas upp nya vägar om EU verkligen vill bli en konkurrenskraftig global aktör. Ramavtalet mellan ESA och EU från 2003 var början till fler åtgärder och ökade ekonomiska resurser på EU-nivå liksom stärkt konkurrens och konkurrenskraft. Ett framgångsrikt partnerskap mellan ESA och EU inleddes. Ett kontinuerligt åtagande från ESA:s sida kommer att utgöra en god grund för alla rymdpolitiska åtgärder från EU:s sida.

5.4 Samtidigt kräver de snabbt föränderliga omständigheterna att förfaranden och åtgärder bedöms korrekt och att ekonomiska resurser utnyttjas optimalt för att stödja de europeiska företagens konkurrenskraft och motståndskraft.

5.5 ESA har en erkänt viktig roll när det gäller att skapa en sund grundval för utnyttjandet av Europas egna rymdsystem genom fokuserade och integrerade tillämpningar, men det stöd organisationen kan ge EU:s politik har ännu inte utnyttjats fullt ut. Ett närmare samarbete mellan EU och ESA bör därför ge stor effekt.

5.6 Nya tillvägagångssätt och mekanismer krävs för att upprätthålla en medveten politik för framgångsrik utveckling och hållbart utnyttjade av operativa rymdsystem. Det behövs också en ändamålsenlig europeisering av resurserna för att följande tre mål ska kunna nås:

— Upprätthållande av en stark vetenskaplig grund.

— Nya incitament för tillämpad teknik och för marknaden.

— Incitament för att utveckla nya serier av tillämpningar och tjänster (som stöder andra sektorer).

5.7 De senaste besluten ligger i linje med den modernisering som EESK förespråkade i sitt yttrande från 2008⁽⁸⁾. Samtidigt betonade kommittén att rymdmarknadens ökande mognad kräver mer flexibilitet. I en tid av ännu snabbare teknologiska cykler, mer utbredd samverkan och växande antal tillämpningar är flexibilitet i regel inte något som garanteras genom de fasta förbindelsemönster som följer av principen om rättvist återflöde, som tillämpas av ESA⁽⁹⁾.

5.8 Plötsliga förändringar måste undvikas. EESK har därför efterlyst en analys och dialog om vad EU bör uppnå om tio år: "Dialogen bör bland annat inbegripa finansieringen av ESA, hur de medelstora företagen aktivt kan medverka och hur konkurrenskraften kan bevaras på högsta nivå."⁽¹⁰⁾

5.9 EESK anser att rådets resolution från november förra året om förhållandet mellan EU och ESA⁽¹¹⁾, tillsammans med den nya budgetramen som antogs den 8 februari, utgör en konkret tillämpning av kommitténs rekommendation från 2008. EU är på väg in i en ny fas.

5.10 När det gäller att genomföra besluten kommer ESA på grund av sin långvariga erfarenhet att bli ansvarig för den verkställande förvaltningen, som dock ska följa EU:s bestämmelser. Om besluten genomförs väl kommer en optimal balans att uppnås mellan ESA:s befogenheter och EU:s vanliga marknads-mekanism.

⁽⁸⁾ Se EUT C 162, 25.6.2008, s. 24.

⁽⁹⁾ Se ibid, punkt 1.11.

⁽¹⁰⁾ Se ibid, punkt 1.13.

⁽¹¹⁾ Resolution om ESA:s roll för att upprätthålla konkurrenskraft och tillväxt i Europa, 20 november 2012.

5.11 Det går ännu inte att förutse hur de överenskomna arbetsmetoderna kommer att fungera, framför allt inte under den första fasen. Trots mindre förändringar under de två senaste åren, då marknadslösningar har förts fram, måste det skapas ett nytt förhållande med vetenskap och forskning inom rymdsektorn. Kommittén ställer sig därför positiv till att man gör praktiskt genomförbara avgränsningar mellan den gängse principen inom ESA om ett rättvist återflöde (som syftar till att bygga upp och använda en diversifierad rymdindustri i Europa) och de för kommissionen bindande bestämmelserna för EU:s inre marknad, så att det fruktsamma samarbetet mellan kommissionen och ESA vidareutvecklas och den europeiska rymdindustrin fortsätter att stärkas.

5.12 Denna aspekt togs också upp i CCMI:s kompletteringssytrande i denna fråga. Vissa kritiska frågor som framfördes i detta har under tiden fått tillfredsställande svar.

6. Särskilda frågor

6.1 När rymdpolitiken utformas enligt artikel 189 bör kommissionens och medlemsstaternas parallella befogenheter tillämpas i så stor utsträckning som möjligt. Medlemsstaterna bör också ta initiativ till att samarbeta om särskilda frågor särskilt mellan. Sådana processer kan övervakas av kommissionen.

6.2 De rätta villkoren måste definieras med utgångspunkt i en konkurrensmässig och dynamisk miljö i förändring för att ge EU:s näringsliv en fast konkurrensmässig grund. EESK insisterar därför på att näringslivet från och med nu ska få en formell plats i samrådsorganen, särskilt när det gäller områden där små företag är aktiva. Kraven måste definieras på ett öppet och insynsvänligt sätt.

6.3 Bland de frågor som ska diskuteras finns en fri och öppen datapolitik, kvalitet, standarder och certifiering. Tjänster tillhandahålls av både offentliga och privata aktörer, vilket fordrar en ändamålsenlig övervakning.

6.4 Väletablerade samrådsformer kommer att gynna den enorma potential som finns i små och medelstora företag. En tillräcklig del av budgeten för Kopernikus och Galileo måste användas för att utveckla nya tjänster och tillämpningar.

6.5 På grund av teknikintensiteten är arbetskraften i genomsnitt högt kvalificerad. I hela världen sysselsätter rymdsektorn 800 000 personer, varav 25 % finns i USA och 4 % (!) i Europa. Det finns ett växande behov av utbildad personal som kan stärka den europeiska potentialen och skapa positiva samverkans effekter. Adekvata anställningsavtal bör vara regel, för att öka sektorns dragningskraft.

6.6 Rymden väcker unga människors fantasi. EESK vill se en aktiv arbetsmarknadspolitik baserad på modern utbildning, som främjas inom den högre tekniska utbildningen och i nära förbindelser med forskning och innovation. Detta kommer även att främja en önskvärd och ändamålsenlig rörlighet.

6.7 Med hänsyn till den institutionella marknadens överväldigande betydelse är industripolitiken i rymdsektorn nära förbunden med riktlinjerna för upphandling. Dessa bör uppfylla höga krav på kvalitet och insyn. Kommittén understryker att industrin verkligen skulle uppskatta en specifik politik för upphandling inom rymdsektorn, som EU är direkt delaktig i, så snart kommissionen och medlemsstaterna har fastställt dess räckvidd.

6.8 En sådan politik kommer att göra det möjligt för EU att axla sin roll som ägare av europeiska rymdinfrastrukturer och som köpare av rymdbaserade tjänster i syfte att genomföra en lång rad offentliga åtgärder.

6.9 EESK betonar den viktiga roll som regioner och regionalt engagemang måste ha för att gynna den verksamhet som utvecklas inom rymdindustrin. Regionernas roll är underskattad. De måste få lämplig information och utrustning så att de kan dra nytta av eventuella positiva konsekvenser som ett effektivt utnyttjande av rymdsektorns tjänster medför.

6.10 Det saknas tillfredsställande kvantitativa marknadsmätningar, vilket leder till en brist på tillförlitliga data om rymdforskningens slutmål i tillämpningar i efterföljande led. Den analytiska kunskapen i alla led måste fördjupas.

6.11 En Euroconsult-analys, som bland annat visar att investeringar i tidigare led genererar dubbelt så lönsamma aktiviteter i senare led i USA som i Europa, är omstridd, men den har inte vederlagts analytiskt⁽¹²⁾. För EU:s del finns det en annan intressant modell som är unik i sitt slag, nämligen en uppdaterad analys av den ekonomiska återverkningen av olika segment i den brittiska rymdindustrin⁽¹³⁾.

6.12 EESK uppmanar kommissionen, ESA och medlemsstaterna att göra gemensamma analyser av olika segment i sektorn och att sätta dem i ett internationellt perspektiv. Konsoliderade siffror om (ny) sysselsättning, tillväxttakt och tillämpningar kommer att stärka sektorns relevans och vidmakthålla det nuvarande offentliga stödet.

⁽¹²⁾ Euroconsults analys från 2011 visade att förhållandet mellan tillämpningar i tidigare och senare led är 1 euro: 16 euro, medan förhållandet i Europa "bara" är 1 euro: 8 euro.

⁽¹³⁾ UK Space Industry, "Update of the Size and Health of the UK Space Industry", Oxford Economics, 2010.

7. Säkerhet och försvar

7.1 Enligt EESK:s mening skulle EU:s rymdpolitik ge större resultat om den i likhet med rymdpolitiken hos Europas konkurrenter kopplades till ett närmande mellan medlemsstaterna när det gäller strategiska försvars- och säkerhetsfrågor, och därmed till ett vidare europeiskt utrikespolitiskt perspektiv. Detta bör också, när så är lämpligt, beaktas i den kommande debatten om det europeiska försvaret.

7.2 Det europeiska samarbetet i rymden är betydligt mer utvecklat än samarbetet inom någon försvarssektor. Försvarsrelaterade rymdaktiviteter kan också knytas till utformningen av EU:s försvarspolitik i form av pilotmodeller eller exempel för gemensamma försvarsprojekt. EESK noterar att det lades fram ett sådant förslag redan så tidigt som 1987! Det följdes dock aldrig upp.

Bryssel den 18 september 2013

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Henri MALOSSE

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: Tillståndet i Innovationsunionen 2012 – att påskynda förändringar"

COM(2013) 149 final

(2013/C 341/08)

Föredragande: **Cveto STANTIČ**

Den 21 mars 2013 beslutade Europeiska kommissionen att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: Tillståndet i Innovationsunionen 2012 – att påskynda förändringar"

COM(2013) 149 final.

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 17 juli 2013.

Vid sin492:a plenarsession den 18–19 september 2013 (sammanträdet den 18 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 161 röster för, 1 röst emot och 1 nedlagd röst.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK välkomnar kommissionens beslut att för andra året i rad publicera en översikt över situationen i Innovationsunionen, där man konstaterar stora framsteg, eftersom mer än 80 % av åtagandena i flaggskeppsinitiativet genomförs enligt plan. Vi håller med om att framsteg har gjorts, framför allt när det gäller den politiska ramen för genomförandet av konkreta åtaganden. Vi förväntar oss därför att alla 34 åtagandena kommer att vara genomförda i slutet av 2014.

1.2 Trots de framsteg som har gjorts på flera viktiga områden under 2012, t.ex. det gemensamma patentet och de nya bestämmelserna om riskkapitalfonder, finns det inget skäl till självbelåtenhet. Innovationsunionen har ännu inte gett några resultat i form av ekonomisk tillväxt eller nya arbetstillfällen. Vi kan inte heller konstatera några större framsteg när det handlar om att öka den globala konkurrenskraften för det europeiska området för forskningsverksamhet.

1.3 EESK konstaterar med stor oro framför allt tendensen till minskade utgifter för forskning och utveckling i de flesta medlemsstaternas budgetar, för andra året i rad. Lika oroväckande är den allt större innovationsklyftan mellan medlemsstaterna och mellan enskilda regioner. Man kommer att behöva tänka över effektiviteten i den regionala sammanhållningspolitiken och strukturfonderna i förhållande till Innovationsunionen, framför allt med tanke på kompetensflykten från mindre gynnade regioner till etablerade forskningscentrum.

1.4 Krisen har redan tvingat Europa till fördjupad integration för att se till att det råder makroekonomisk stabilitet och att den monetära unionen fungerar. Kommittén är övertygad om att det

också krävs större integration och fördjupning i fråga om forskning och innovation, om vi vill att Innovationsunionen som projekt verkligen ska bidra till att göra den europeiska kunskapen mer konkurrenskraftig, till ekonomisk tillväxt och till nya arbetstillfällen. Vi uppmanar Europeiska rådet att i slutsatserna av sitt sammanträde i oktober uttrycka sitt stöd för en fördjupad innovationsunion.

1.5 Vi är övertygade om att Innovationsunionen kommer att behöva fördjupas ytterligare även om alla 34 åtagandena genomförs, och i samband med detta instämmer vi i ERIAB:s⁽¹⁾ rekommendationer och kommissionens svar på dem. Samtidigt uppmanar vi kommissionen att så snart som möjligt sammanställa en lista över åtgärder och områden där en fördjupning kan och måste ske. Kommittén ser framför allt möjligheter till fördjupning genom att man fortsätter att förbättra villkoren för snabbt växande innovativa företag, genom innovationer i den offentliga sektorn, genom sociala innovationer och genom nya innovativa affärsmodeller som radikalt skulle ändra mentaliteten och de befintliga strategierna i fråga om innovativa lösningar.

1.6 Ett fungerande europeiskt område för forskningsverksamhet är en oumbärlig del av Innovationsunionen. Trots Europeiska rådets fulla stöd tror vi inte att detta kommer att vara fullbordat före 2014 års utgång. Vi ser nämligen inte tillräckliga framsteg på vissa avgörande områden: forskarnas rörlighet, de nationella forskningssystemens effektivitet, bästa möjliga användning av forskningsinfrastruktur, en konkurrenskraftig användning av nationella forskningsmedel, skapandet av en marknad för immateriella rättigheter osv. EESK uppmanar därför kommissionen och medlemsstaterna att så snart som möjligt

⁽¹⁾ European Research and Innovation Area Board (rådgivande kommittén för det europeiska området för forskning och innovation): *Stress-test of Innovation Union*, november, 2012.

skapa förutsättningar för att det europeiska området för forskningsverksamhet ska kunna utvecklas såsom kommissionen har föreslagit i sitt meddelande ⁽²⁾.

1.7 Kommittén ställer sig positiv till de framsteg som har gjorts vid utbyggnaden av en forskningsinfrastruktur av högsta klass över hela Europa och till de första glädjande resultaten av de europeiska innovationspartnerskapen. Denna modell är i viss mån fortfarande obeprövad och ofullbordad, och vi uppmanar kommissionen att på grundval av de erfarenheter som gjorts hittills göra en fullständig analys av deras effektivitet och skapa enhetliga ramvillkor för deras verksamhet och finansiering.

1.8 Systemet för stöd till forskning och innovation i Europa är fortfarande alltför komplext, och detta gör EU:s forskningsprojekt ointressanta framför allt för små och medelstora företag. Det handlar inte bara om komplicerade och tidsödande administrativa krav utan också om att förfarandena för program på regional, nationell och europeisk nivå inte är avstämde mot varandra.

1.9 Kommittén anser att det finns en stor potential som kan utnyttjas för att stimulera innovation om man gör de offentliga upphandlingarna mer innovationsinriktade. Vi uppmanar därför medlemsstaterna att öka användningen av förkommersiell upphandling och utbyta erfarenheter av och modeller för innovationsfrämjande upphandlingar. Detta borde också gälla för offentliga upphandlingar som finansieras med strukturfondsmedel.

1.10 Reformen av utbildningssystemen borde bland annat ge Europa många fler högt kvalificerade forskare och ingenjörer ⁽³⁾. Företagar- och ledarskapsutbildning borde tas med i deras studieprogram så att bra idéer på ett effektivt sätt omsätts i lyckade projekt. Företag och arbetsmarknadsparter borde involveras i arbetet med att ta fram läroplaner och genomföra doktorandutbildningar.

1.11 Kommittén vill återigen framhålla de sociala innovationernas specifika roll när man tar itu med krisen och andra utmaningar i det moderna samhället. Därför borde man utveckla stödmekanismer som också finns tillgängliga för potentiella sociala innovatörer i det civila samhället och i den sociala ekonomin. Kommittén uppmanar kommissionen att så snart som möjligt ta initiativ till att det skapas en kuvös för innovativa sociala projekt.

2. Bakgrund och kommissionens meddelande

2.1 Innovationsunionen är ett av de sju flaggskeppsinitiativ som berörs i Europa 2020-strategin. Syftet med den är att man genom förbättrade ramvillkor skapar ett innovationsvänligt

⁽²⁾ Meddelande från kommissionen COM(2012) 392 final "Ett stärkt partnerskap för det europeiska området för forskningsverksamhet syftande till vetenskaplig excellens och tillväxt".

⁽³⁾ Europa kommer fram till 2020 att behöva minst en miljon nya forskare och ingenjörer för att förverkliga målen i Europa 2020-strategin.

Europa och ser till att innovativa idéer omsätts i varor och tjänster som skapar tillväxt och arbetstillfällen. Undersökningar visar att stater som i det förflutna investerat mer i forskning och innovation återhämtar sig betydligt snabbare och har högre sysselsättning ⁽⁴⁾.

2.2 I meddelandet om Tillståndet i Innovationsunionen 2012 ⁽⁵⁾ sammanfattar kommissionen för andra året i rad vad som har uppnåtts i medlemsstaterna och på europeisk nivå när det gäller att genomföra Innovationsunionen, som är ett av de viktigaste flaggskeppsinitiativen i Europa 2020-strategin.

2.3 Rent generellt konstaterar kommissionen stora framsteg i genomförandet av Innovationsunionen. Enligt plan genomförs mer än 80 % av flaggskeppsinitiativets åtaganden. Medlemsstaterna fokuserar allt mer på att skapa ett innovationsvänligt företagsklimat: de tillämpar reducerade skattesatser för investeringar i forskning och på vinster som härrör från patent och de underlättar tillgången till riskkapital m.m.

2.4 Trots detta nämns i meddelandet en rad oroväckande tendenser som framför allt är en följd av den ekonomiska krisen och de stora budgetunderskotten:

— Under 2011 och 2012 konstaterades en **tendens till minskade utgifter för forskning och utveckling** i de flesta medlemsstaternas budgetar.

— Skillnaderna i de nationella forskningssystemens prestationsförmåga och effektivitet ökar **innovationsklyftan mellan stater och regioner**.

— I vissa stater konstateras **minskade investeringar i forskning och utveckling inom näringslivet**, särskilt bland de små och medelstora företagen.

— På grund av de många tillväxthämmande flaskhalsarna har Europa **en alltför liten andel snabbt växande innovativa företag**.

2.5 Ett mycket viktigt konstaterande i meddelandet är att Europa måste lägga ännu mer kraft bakom sitt åtagande att åstadkomma innovationsbaserad tillväxt. För att uppnå detta mål måste Innovationsunionen fördjupas ytterligare. Det är ännu inte klart på vilka områden, med vilka åtgärder och med vilken dynamik fördjupningen kommer att genomföras.

⁽⁴⁾ Innovation Union Scoreboard (resultattavla för forsknings- och innovationsunionen) 2013.

⁽⁵⁾ COM(2013) 149 final, 21.3.2013.

3. Allmänna kommentarer

3.1 EESK välkomnar kommissionens beslut att varje år göra en analys av tillståndet i Innovationsunionen, som är ett av de viktigaste flaggskeppsinitiativen i Europa 2020-strategin. En resultatanalys i god tid gör det möjligt att vidta korrigerande åtgärder på områden där utvecklingen inte går åt rätt håll.

3.2 Med tanke på normal praxis vid genomförandet av ny lagstiftning i EU är en period på två år en alldeles för kort tid om man vill göra en verklig bedömning av de uppnådda resultaten⁽⁶⁾. Trots detta anser EESK att den politiska ramen och lagstiftningen för Innovationsunionen mer eller mindre finns på plats men att vi tyvärr ännu inte sett några resultat i form av ekonomisk tillväxt och nya arbetstillfällen.

3.3 Mot bakgrund av den överväldigande och förhärskande debatten om offentliga budgetunderskott, impopulära åtstramningsåtgärder och med tanke på det generellt sett minskade förtroendet för EU-projektet är Innovationsunionen en av de mer positiva framgångarna. De flesta åtagandena i flaggskeppsinitiativet Innovationsunionen genomförs mer eller mindre enligt plan. EESK förväntar sig därför med rätta att alla 34 åtagandena genomförs före 2014 års utgång.

3.4 Kommittén ställer sig positiv till de framsteg som har gjorts vid skapandet av en modern forskningsinfrastruktur över hela Europa tack vare ESFRIs⁽⁷⁾ effektiva roll och verksamhet. Av sammanlagt 48 projekt på ESFRIs lista befinner sig redan 27 projekt i genomförandefasen, och detta ger goda förhoppningar om att målet att anlägga 60 % av den prioriterade europeiska forskningsinfrastrukturen kommer att uppnås fram till 2015⁽⁸⁾. Enligt kommittén gör Europa fortfarande för lite för att samordna och optimera användningen av den egna forskningsinfrastrukturen.

3.5 **Europeiska innovationspartnerskap**, ett nytt koncept som i de första pilotprojekten handlar om att ta itu med mycket viktiga samhällsutmaningar⁽⁹⁾, ger för närvarande en glädjande bild. De syftar till att koppla samman berörda parter på alla nivåer, övervinna fragmenteringen och skapa en kritisk massa. Trots positiva tecken är modellen med de europeiska partnerskapen i viss mån fortfarande obeprövad och ofullbordad. EESK uppmanar därför kommissionen att på grundval av de erfarenheter som gjorts hittills så snart som möjligt göra en fullständig analys av effektiviteten i detta initiativ och skapa enhetliga ramvillkor för partnerskapens verksamhet och finansiering i framtiden.

3.6 Trots obestridliga framsteg på ett antal områden finns det ingen anledning till självbelåtenhet. EESK vill nedan

⁽⁶⁾ Vissa rättsakter om att förbättra miljön för innovation (upphandlingsdirektivet, det europeiska patentet, riskkapitalpasset m.m.) har ännu inte helt och hållet genomförts.

⁽⁷⁾ European Strategic forum for Research infrastructure (europeiskt strategiskt forum för forskningsinfrastruktur).

⁽⁸⁾ Se *ESFRI Implementation report*, november 2012.

⁽⁹⁾ Europeiskt innovationspartnerskap (EIP) för aktivt och hälsosamt åldrande, EIP för ett hållbart och produktivt jordbruk, EIP för smarta städer och samhällen, EIP för vatten, EIP för råvaror.

framhålla de områden där man ännu inte har konstaterat tillräckliga förändringar och där det krävs snabba och mer effektiva åtgärder.

3.7 **Systemet för stöd till forskning och utveckling** i Europa är fortfarande alltför komplext. Potentiella stödmottagare står inför en oöverskådlig mängd instrument (nationella och regionala program, mellanstatliga initiativ och EU:s finansieringsförfaranden). De administrativa hindren har inte heller utvecklats i någon större utsträckning. Detta är ett hinder för gränsöverskridande samarbete och gör EU:s forskningsprojekt ointressanta framför allt för små och medelstora företag. Det handlar inte bara om den administrativa bördan utan också om betydande skillnader i förfarandena.

3.8 Utgångspunkten för Innovationsunionen måste vara att skapa ett utmärkt och **modernt utbildningssystem** i alla medlemsstater, inklusive en reform av högskoleutbildningen. Företagen har fortfarande nästan inte involverats i arbetet med att ta fram läroplaner och genomföra doktorandutbildningar. EESK framför därför återigen sin begäran om att arbetsmarknadsparterna ska få möjlighet att aktivt delta vid planeringen av de framtida utbildningssystemen.

EESK rekommenderar därför att ledarskaps- och företagarutbildning tas med i läroplanen för framtida ingenjörer och forskare, så att man underlättar och påskyndar omsättningen av bra idéer i lyckade projekt som kan marknadsföras.

3.9 EESK stöder en bred definition av innovationer som kan omfatta många områden. I sina tidigare yttranden har kommittén upprepade gånger framhållit **de sociala innovationernas**⁽¹⁰⁾ särskilda roll. Dessa härrör ofta just från organisationer i det civila samhället. Många aspekter av välfärdssystemen i Europa är ett resultat av innovativa idéer från det civila samhället och aktörer i den sociala ekonomin. Stödet till innovation måste därför omfatta alla samhällsområden, och finansieringsmekanismer måste återspegla hela den utomordentliga mångfalden i innovationerna.

3.10 Vi är fortfarande inte effektiva när det handlar om att **kommersiellt utnyttja innovativa idéer**: det är fortfarande svårt att få tillgång till finansiella medel, framför allt för små innovativa företag (brist på riskkapitalfonder på grund av finansskrisen). Företagande och innovation går ofta hand i hand. I Europa har vi traditionellt sett mindre förståelse för misslyckade företagsprojekt. Ännu större förbehåll har vi mot riskfyllda och innovativa projekt. Den gemensamma marknaden för kapital (framför allt riskkapital) fungerar fortfarande inte. Utvecklingen av nya former för finansiering av innovativa företag, som t.ex. "crowd funding" och "företagsänglar", går för långsamt. Finansieringsinstrumentet för riskdelning har varit en mycket positiv erfarenhet men gör det inte möjligt att tillgodose efterfrågan.

⁽¹⁰⁾ Se yttrande EUT C 132, 3.5.2011, s. 39 (punkt 3.10.4), EUT C 229, 31.7.2012, s. 39, EUT C 354, 28.12.2010, s. 80.

3.11 En viktig förutsättning för en fullbordad **gemensam marknad för innovationer** är att den gemensamma marknaden fungerar ordentligt. Denna stöter fortfarande på många hinder och brister, framför allt när det gäller den fria rörligheten för tjänster och kapital⁽¹¹⁾. EESK föreslår återigen att kommissionen överväger en europeisk elektronisk databas (i form av en "sökmotor") med specifika kunskaper från enskilda företag och forskningsinstitutioner, som skulle göra det möjligt att snabbare koppla samman företag och andra organisationer i innovativa projekt (kanske inom ramen för det befintliga nätverket "Europe Enterprise Network")⁽¹²⁾.

3.11.1 Hindren för att fullborda **den gemensamma marknaden för immateriella rättigheter** faller inom samma kategori. Det gemensamma europeiska patentet har äntligen sett dagens ljus, och detta är ett stort framsteg, men förfarandena är ännu inte operativa.

3.12 Europa ligger också efter när det handlar om att **skapa innovativa marknader för upphandling**, framför allt när det gäller mekanismerna för offentlig upphandling⁽¹³⁾. I EU görs det absolut för få offentliga upphandlingar i syfte att främja innovationer. EESK uppmanar därför medlemsstaterna att kraftigt öka användningen av **förkommersiell upphandling**, som enligt kommissionens bedömningar skulle leda till ytterligare upphandlingar till ett värde av 10 miljarder euro. I detta sammanhang hänvisar kommittén också till Europaparlamentets initiativ för att modernisera de offentliga upphandlingarna⁽¹⁴⁾. För att öka efterfrågan på innovativa varor och tjänster borde man i större utsträckning också använda sig av offentliga upphandlingar som medfinansieras med strukturfonderna.

3.13 Ett fungerande **europeiskt område för forskningsverksamhet**, som är en synonym till den gemensamma marknaden för forskning och innovation, är en av de viktigaste förutsättningarna för att Innovationsunionen ska genomföras till fullo. Europeiska rådet har fastställt att området ska vara fullbordat 2014⁽¹⁵⁾. Detta innebär att de främsta hindren för rörlighet och gränsöverskridande samarbete i fråga om forskning och innovationer borde ha undanröjts till dess, bland annat genom att man öppnar en arbetsmarknad för forskare, inrättar ytterligare pensionsfonder, skapar bästa möjliga flöde av kunskaper och forskningsresultat samt använder de nationella forskningsmedlen på ett mer konkurrenskraftigt sätt. EESK har i ett av sina yttranden⁽¹⁶⁾ lagt fram sina synpunkter på fullbordandet av det europeiska området för forskningsverksamhet i större detalj och uttryckte redan i detta sin oro över att 2014 var en alltför ambitiös tidsram.

⁽¹¹⁾ Se yttrande "Inre marknadsakten – kartläggning av åtgärder som saknas" (ännu ej publicerat i EUT).

⁽¹²⁾ Se yttrande EUT C 218, 11.9.2009, s. 8, punkterna 1.2 och 3.2.4.

⁽¹³⁾ Marknaden för offentliga upphandlingar står för 17 % av Europas BNP.

⁽¹⁴⁾ IMCO-utskottets betänkande och Europaparlamentets resolution om förkommersiell upphandling.

⁽¹⁵⁾ Europeiska rådets slutsatser från februari 2011 och mars 2012.

⁽¹⁶⁾ EUT C 76, 14.3.2013, s. 31.

3.14 Prioriteringen att finansiera och stimulera innovativ verksamhet måste återspeglas i alla EU:s finansieringsprogram, inklusive sammanhållningsfonderna, och inte bara i ramprogrammet för konkurrenskraft och innovation. EESK uppmanar därför medlemsstaterna att utnyttja de tillfällen som den nya strukturfondsförordningen⁽¹⁷⁾ ger.

3.15 För att Innovationsunionen ska fungera ordentligt krävs det varaktiga ansträngningar och effektivt samarbete på alla nivåer: på EU-nivå, på nationell och på lokal nivå. Man måste fokusera mer på **den regionala innovationspolitikens roll**. Denna kan i hög grad bidra till att minska kompetensflykten från mindre gynnade regioner till etablerade europeiska forskningscentrum.

4. Särskilda kommentarer

4.1 Enligt EESK är genomförandet av de 34 åtagandena i flaggskeppsinitiativet bara första steget på vägen mot en verklig innovationsunion. Om vi vill att denna i hög grad ska bidra till en smart och hållbar tillväxt för alla måste vi i nästa fas **fördjupa** den, dvs. i mycket större utsträckning integrera och samordna de nationella strategierna för forskning och innovation i och med EU:s politiska strategier och åtgärder. EESK uppmanar kommissionen att utan dröjsmål välja ut konkreta åtgärder och områden där en fördjupning inte bara kan utan måste ske.

4.2 EESK anser att det finns stort utrymme för en fördjupning på många områden och vill bara framhålla några:

— *Genom att främja innovationer inom den offentliga sektorn* kan man öka effektiviteten och minska kostnaderna för den offentliga förvaltningen samt på så sätt bidra till budgettjämnningen och medlemsstaternas allmänna konkurrenskraft.

— *Fortsatta förbättringar av företagsklimatet för snabbt växande innovativa företag*, med mer beslutsamma åtgärder i fråga om beskattning, stöd till *start up*-projekt (tidsbegränsad skattebefrielse), harmonisering av upphovsrättslagstiftning m.m.

— *Sociala innovationer* är en möjlighet att med framgång ta itu med det moderna samhällets många utmaningar och den ekonomiska krisens följder.

— *Innovativa lösningar på tjänsteområdet* skapar nya möjligheter inom detaljhandel, e-handel, turism, mjukvarutillämpningar m.m.

⁽¹⁷⁾ Artikel 9 i förordningen om Europeiska socialfonden.

4.3 EESK instämmer i ERIAB:s konstateranden och rekommendationer; ERIAB gjorde det första "stresstestet" för Innovationsunionen⁽¹⁸⁾. I detta förklarar ERIAB att det krävs en radikal omprövning av framtidens europeiska tillväxtstrategi med större inriktning på kunskap och innovationer. Följande punkter nämns som exempel på de främsta utmaningarna:

- Ett alltför svagt politiskt åtagande från medlemsstaternas sida inom Innovationsunionen.
- Föråldrade traditionella affärsmodeller.
- Vetenskapliga och akademiska toppresultat omsätts inte i tillräcklig utsträckning i tekniska innovationer.

— Långsamt beslutsfattande och ovilja att ta innovationsrelaterade risker.

4.4 EESK uppmanar kommissionen att överväga särskilda instrument för att påskynda utvecklingen av nya innovativa affärsmodeller. En av möjligheterna är att man använder sig av s.k. "innovationskuponger".

4.5 Kommittén uppmanades redan i flaggskeppsinitiativet att uppmantra de företag, arbetsmarknadsparter och icke-statliga organisationer som den representerar att stödja Innovationsunionen och bidra till att sprida bästa praxis. Vi föreslår att kommittén, framför allt genom sin styrkommitté för Europa 2020-strategin, sammanställer en konkret lista med initiativ och aktiviteter, med vilka man genom arbetsmarknadsparterna, de nationella ekonomiska och sociala råden och andra organisationer i det civila samhället i ännu större utsträckning än hittills kan bidra till att bygga upp förtroendet för Innovationsunionen.

Bryssel den 18 september 2013

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Henri MALOSSE

⁽¹⁸⁾ European Research and Innovation Area Board (rådgivande kommittén för det europeiska området för forskning och innovation): "Stress-test of Innovation Union", november, 2012.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om jämförbarhet för avgifter som avser betalkonto, byte av betalkonto och tillgång till betalkonto med grundläggande funktioner"

COM(2013) 266 final – 2013/0139 (COD)

(2013/C 341/09)

Föredragande: **Reine-Claude MADER**

Den 7 juni respektive den 23 maj 2013 beslutade rådet och Europaparlamentet att i enlighet med artikel 114 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om jämförbarhet för avgifter som avser betalkonto, byte av betalkonto och tillgång till betalkonto med grundläggande funktioner"

COM(2013) 266 final – 2013/139 (COD).

Facksektionen för den inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 17 juli 2013.

Vid sin 492:a plenarsession den 18–19 september 2013 (sammanträdet den 18 september) antog Europeiska ekonomiska och kommittén följande yttrande med 163 röster för, 2 röster emot och 3 nedlagda röster.

1. Sammanfattning

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) välkomnar kommissionens förslag som syftar till att ge alla EU-medborgare tillgång till ett bankkonto och göra det lättare att jämföra avgifter och byta bank. Syftet med detta är att bekämpa ekonomiskt utanförskap och göra det lättare för konsumenterna att delta i den inre marknaden.

1.2 Kommittén anser att ett direktiv är den lämpligaste formen för att vidta dessa åtgärder, som främjar såväl konsumenterna som betaltjänstleverantörerna. De kommer att bidra till fullbordandet av den inre marknaden på området för finansiella tjänster och till att undanröja hindren för fri rörlighet för personer, varor, tjänster och kapital. Utöandet av denna rätt bör dock omfattas av EU:s bestämmelser om penningtvätt och finansiering av terrorism och får inte främja skatteflykt. Dessutom anser kommittén att subsidiaritetsprincipen och proportionalitetsprincipen måste beaktas i största möjliga utsträckning.

1.3 Kommittén beklagar dock att vissa bestämmelser har en begränsad räckvidd. Harmoniseringen av terminologin bör omfatta alla avgifter, och dokumentet med information bör inte enbart omfatta förteckningen över de mest representativa tjänsterna. Kommittén anser att ett välinformerat val endast är möjligt om det går att jämföra de avgifter som tas ut för samtliga löpande transaktioner, eftersom alla konsumenterna har olika behov.

1.4 Kommittén välkomnar bestämmelserna för att öka insynen, särskilt i paketerbjudanden, eftersom konsumenten själv

måste kunna jämföra de olika lösningar som betaltjänstleverantören erbjuder och avgöra vilken som är mest fördelaktig och lämplig för den egna situationen.

1.5 Kommittén stöder införandet av en skyldighet att lämna en avgiftsredovisning, och vill att denna bestämmelse ska kompletteras med en skyldighet att i förväg informera konsumenterna om att extraavgifter kommer att tas ut från deras konto, detta för att de ska kunna vidta lämpliga åtgärder eller bestrida avgifterna.

1.6 Av insynsskäl stöder kommittén likaså införandet av oberoende jämförelsewebbplatser, och förordar att förteckningen över befintliga webbplatser ska ge konsumenterna tillgång till uppgifter om finansiella institut i alla medlemsstater.

1.7 EESK stöder även förslagen om bankrörlighet. Kommittén anser dock att möjligheten att införa ett flyttbart kontonummer bör undersökas och att det systematiskt bör införas ett system för automatisk omdirigering av betalningar⁽¹⁾. Dessa åtgärder bör föregås av en oberoende undersökning.

1.8 Det är också viktigt att utbilda personalen hos betaltjänstleverantören, eftersom information är avgörande men inte tillräckligt. Kommittén vill också påminna om behovet av finansiell utbildning, som framför allt bör tillhandahållas av oberoende konsumentorganisationer⁽²⁾.

⁽¹⁾ EUT C 151, 17.6.2008, s. 1.

⁽²⁾ EUT C 318, 29.10.2011, s. 24.

1.9 EESK stöder bestämmelserna som syftar till att ge alla EU-medborgare möjlighet att öppna ett bankkonto med grundläggande tjänster, eftersom det är nödvändigt att ha ett bankkonto för att vara integrerad i dagens samhälle.

1.10 Kommittén reserverar sig när det gäller begränsningen till "minst en leverantör" i varje medlemsstat, vilket i praktiken kan innebära att konsumenterna inte ges någon valmöjlighet alls, om det saknas erbjudanden från konkurrenter.

1.11 Kommittén anser att man måste ta hänsyn till de faktiska kostnaderna för att avgöra vad som är "skäligen" avgifter, om erbjudandet inte är kostnadsfritt när det gäller innehav och förvaltning av kontot, och betonar att avgifterna för betalningsförsommelser behöver regleras.

1.12 EESK håller med kommissionen om att det behövs bestämmelser om kontroller och avskräckande sanktioner om direktivets bestämmelser inte följs. Kommittén betonar att kontrollernas effektivitet är beroende av att tillräckliga medel anslås för de uppdrag som måste utföras.

1.13 Kommittén påminner om att den är positivt inställd till alternativa system för tvistlösning, förutsatt att de är oberoende.

2. Bakgrund

2.1 Den 8 maj 2013 lade kommissionen fram ett förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om jämförbarhet för avgifter som avser betalkonto, byte av betalkonto och tillgång till betalkonto med grundläggande funktioner.

2.2 Förslaget är ett i raden av initiativ de senaste åren för att införa en inre marknad för betaltjänster, vilket är avgörande för EU:s tillväxt och konkurrenskraft.

2.3 Förslaget bygger på artikel 114 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, som syftar till att undanröja hindren för den fria rörligheten för personer, varor, tjänster och kapital.

2.4 Kommissionen konstaterar att Världsbankens beräkningar visar att 58 miljoner konsumenterna i EU saknar ett bankkonto och att ungefär 25 miljoner av dessa skulle vilja ha ett sådant konto.

2.5 Kommissionen påpekar att det blir allt vanligare med kontantlösa och kontobaserade transaktioner och att denna trend påverkar företagen, konsumenterna och myndigheterna, men lägger dock inte fram några förslag till åtgärder för att främja en mer omfattande användning av icke-monetära transaktioner.

2.6 Därför anser kommissionen att det är nödvändigt med tillgång till ett bankkonto och finansiella tjänster om konsumenterna ska kunna utnyttja alla fördelar med den inre marknaden och integreras finansiellt och socialt.

2.7 Kommissionen konstaterar vidare att de nuvarande förhållandena på den inre marknaden kan avskräcka vissa betaltjänstleverantörer från att investera i nya marknader.

2.8 För att undanröja dessa hinder föreslår kommissionen att

— alla konsumenterna, oavsett ekonomisk situation, ska kunna ha ett betalkonto med grundläggande funktioner i vilket EU-land som helst,

— det ska antas bestämmelser för att förbättra informationen om bankernas avgifter och underlätta jämförelser,

— alla medlemsstater ska införa en bestämmelse för att underlätta bankrörligheten.

2.9 Dessa åtgärder kommer enligt kommissionen att fullborda den inre marknaden inom området för finansiella tjänster och bidra till utvecklingen inom detta område. Det kommer att bli lättare för konsumenterna att jämföra erbjudanden och röra sig inom EU. Betaltjänstleverantörerna kommer att kunna bedriva verksamhet på lika villkor och dra fördel av de förenklade förfarandena och harmoniserade reglerna för att gå in på nya marknader.

3. Bedömning av förslaget till direktiv

3.1 EESK instämmer i kommissionens analys av hindren för och behovet av att fullborda den inre marknaden för finansiella tjänster. Alla konsumenterna bör kunna öppna ett bankkonto och ha möjlighet att utnyttja det, eftersom det är nödvändigt med integration på bankområdet för att uppnå det eftersträvade målet.

3.2 Vidare stöder kommittén förslagen om att öka insynen i bankernas avgifter och förbättra rörligheten. Kommittén anser att förslagen bidrar till ökad konkurrens, vilket gynnar såväl konsumenterna som betaltjänstleverantörerna.

3.3 Kommittén anser att det är mest ändamålsenligt att anta ett direktiv, eftersom kommissionen med rätta har konstaterat att rekommendationen inte har gett önskad effekt och att de frivilliga åtgärderna har varit helt otillräckliga.

4. Särskilda synpunkter

4.1 Jämförbarhet för avgifter i samband med betalkonto

4.1.1 **Terminologi.** EESK stöder till fullo kommissionens förslag om harmonisering av avgiftsterminologin. Det krävs en sådan harmonisering för att göra informationen mer lättförståelig för konsumenterna och för att öka jämförbarheten. Däremot ställer sig kommittén frågande till åtgärdens begränsade räckvidd och menar att terminologin bör vara harmoniserad för alla avgifter.

4.1.1.1 Kommittén noterar att de behöriga myndigheter som ska utses i varje medlemsstat kommer att få i uppdrag att upprätta preliminära förteckningar som ska skickas till kommissionen. Kommittén anser att konsumentsammanslutningar och sammanslutningar av betaltjänstleverantörer, liksom även konsumenter, bör delta i utarbetandet av dessa förteckningar för att se till att de termer som införs verkligen är begripliga för alla.

4.1.1.2 Kommittén påpekar att den term som används verkligen måste täcka identiska tjänster i varje finansiellt institut.

4.1.2 **Dokumentation av avgifter och ordlista.** EESK välkomnar skyldigheten för betaltjänstleverantörer att lämna ut ett dokument med avgiftsinformation, inklusive en förteckning över de mest representativa tjänsterna innan ett avtal sluts, och välkomnar även bestämmelsen om att det alltid ska gå att få tillgång till detta dokument kostnadsfritt, bland annat genom att det tillhandahålls på de finansiella institutens webbplatser. Kommittén rekommenderar att förteckningens utformning standardiseras, och föreslår vidare att denna bestämmelse om information ska kompletteras med en skyldighet att skicka ut ett nytt dokument med information till konsumenterna när taxorna ändras.

4.1.2.1 Kommittén anser dock att dokumentet med information bör omfatta samtliga avgifter. Begränsningen till enbart de mest representativa avgifterna innebär att konsumenterna inte på ett effektivt sätt kan jämföra erbjudanden från olika finansiella institut, eftersom en jämförelse måste utgå från konsumenternas behov. Varje konsument har särskilda behov som inte automatiskt behöver vara de som anges i förteckningen.

4.1.2.2 Kommittén anser att presentationen av alla rubriker i dokumentet med information bör harmoniseras, om alla avgifter ska ingå i det. Vidare rekommenderar kommittén att presentationen av informationen per transaktionstyp ska harmoniseras (per månad, år och transaktion) för att underlätta jämförelsen.

4.1.2.3 Av insynsskäl och med tanke på att konsumenterna bör kunna bedöma intresset av att välja ett erbjudande om ett paket med tjänster, som överensstämmer med deras behov, välkomnar kommittén kravet att dessa erbjudanden ska beskrivas närmare i dokumentet med information.

4.1.2.4 Med tanke på läsbarheten välkomnar kommittén också kravet på att standardiserad terminologi ska användas i dokumentet med information och i redovisningen av avgifter.

4.1.2.5 Slutligen noterar EESK att det kommer att finnas ordlistor. Kommittén anser dock att man i första hand bör sträva efter att använda tydliga och begripliga begrepp i dokumentet med information.

4.1.3 **Redovisning av avgifter.** EESK välkomnar skyldigheten att skicka en redovisning av samtliga uttagna avgifter till konsumenterna minst en gång per år. Med denna information kan konsumenterna bedöma kostnaderna för de tjänster som de

har köpt och välja lämpliga produkter. Kommittén anser att detta är ett absolut minimum och att denna redovisning bör vara kostnadsfri.

4.1.3.1 Det vore dock intressant att komplettera denna åtgärd med en skyldighet att informera i förväg om extraavgifter innan de dras från kontot av betaltjänstleverantören, så att konsumenterna kan vidta de åtgärder som krävs innan avgifterna tas ut, sätta in pengar på kontot eller vid behov bestrida avgifterna.

4.1.4 **Jämförelsewebbplats.** EESK stöder förslaget om att information om bankavgifter ska finnas tillgänglig på auktoriserade eller officiella nationella webbplatser. Detta kommer att förbättra informationen till konsumenterna, förutsatt att jämförelsewebbplatsen är oberoende och informationen fullständig. Kommittén anser att man måste vara uppmärksam på hur dessa webbplatser finansieras, och ställer sig för övrigt undrande till utformningen av dessa verktyg, bland annat när det gäller vilken typ av uppgifter som ska lämnas: angivelse av enbart enhetspris för transaktioner och tjänster eller möjlighet att göra beräkningar enligt en skräddarsydd profil.

4.1.4.1 Kommittén framhåller att särskild vaksamhet krävs i fråga om villkoren för godkännande av privata aktörer. Godkännandena bör utfärdas av de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna.

4.1.4.2 Kommittén anser också att de termer som används på jämförelsewebbplatsen måste stämma överens med den harmoniserade terminologin.

4.1.4.3 Slutligen förordar kommittén att registret ska innehålla en förteckning över eller länka till registren i de andra medlemsstaterna så att konsumenterna lätt kan få tillgång till taxorna hos alla finansiella institut i EU. Detta skulle vara särskilt användbart för "migrerande" personer.

4.2 Byte av bankkonto

4.2.1 EESK stöder kommissionens förslag som kommer att förbättra bankrörligheten, vilket är avgörande för att undanröja de psykologiska och tekniska hinder som hämmar rörligheten.

4.2.2 Kommittén anser emellertid att man bör göra en oberoende undersökning av möjligheten att införa ett mobilt kontonummer, vilket vore den effektivaste lösningen för att införa rörlighet fullt ut.

4.2.3 Kommittén anser att alla betalningsinstitut som ett minimum borde införa ett system för automatisk omdirigering av betalningar under 15 månader för att ta hänsyn till betalningar som görs årligen.

4.2.4 Kommittén ser med tillfredsställelse att kommissionen inför bestämmelser om fakturering av avgifter i samband med tjänsten att byta konto, för att undvika att sådana avgifter blir avskräckande.

4.2.5 Kommittén betonar att andra hinder återstår, bland annat kostnaden för överföring av vissa sparprodukter eller innehavet av ett hypotekslån.

4.2.6 Kommittén konstaterar att det är viktigt att informera om dessa bestämmelser som införs för att underlätta rörligheten. Den bank som konsumenten har valt bör vara dennes enda förhandlingspartner.

4.2.7 EESK anser att betaltjänstleverantörernas anställda – särskilt deras kundtjänstpersonal – måste utbildas i frågor som rör bankrörlighet, samt att konsumentorganisationerna bör tillhandahålla finansiell utbildning.

4.3 Tillgång till betalkonton

4.3.1 EESK stöder odelat kommissionens lösning. Alla konsumenter måste ha tillgång till ett bankkonto med grundläggande tjänster för att kunna använda alla de banktjänster som behövs för det dagliga livet, där digitaliseringen får allt större genomslag. Kommittén betonar att det är mycket viktigt att bankerna informerar om att denna tjänst finns.

4.3.2 Däremot har kommittén reservationer mot att erbjudandet ska begränsas till "minst en betaltjänstleverantör" inom varje medlemsstats territorium. Om bara ett finansiellt institut skulle stå för erbjudandet, skulle det institutet få en tung börda och både institutet självt liksom de konsumenter som är dess kunder skulle utpekas. Bristen på konkurrens skulle också betyda att konsumenterna inte har några valmöjligheter utan måste acceptera fastställda villkor, särskilt i fråga om avgifterna.

4.3.3 Kommittén anser att förteckningen över de grundläggande tjänster som anges i artikel 16 bör vara ett minimum och att varje medlemsstat ska få lägga till ytterligare tjänster, bland annat sådana som rör nationella förhållanden.

4.3.4 Kommittén anser att det är upp till banken att avgöra om den ska bevilja en lämplig kontokredit eller ej.

4.3.5 Kommittén stöder förslaget om att denna grundläggande tjänst ska vara kostnadsfri eller omfattas av begränsade avgifter.

4.4 Behöriga myndigheter, alternativ tvistlösning, sanktioner

4.4.1 EESK delar kommissionens åsikt att det måste införas kontroller och avskräckande sanktioner mot överträdelser av bestämmelserna i direktivet och betonar att kontrollerna endast kan bli effektiva om de nationella myndigheterna har lämpliga resurser för att utföra sina uppdrag.

4.4.2 Kommittén upprepar att den ser positivt på alternativa system för tvistlösning, förutsatt att de är oberoende.

4.5 Slutbestämmelser

4.5.1 EESK godkänner delegeringen av befogenheter till kommissionen, förutsatt att villkoren för detta fastställs tydligt och att det garanteras insyn i hur befogenheterna utövas.

4.5.2 Kommittén stöder kommissionens bedömningsstrategi.

Bryssel den 18 september 2013

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Henri MALOSSE

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 528/2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter vad gäller vissa villkor för tillträde till marknaden"

COM(2013) 288 final – 2013/0150 (COD)

(2013/C 341/10)

Föredragande utan studiegrupp: **Pedro NARRO**

Den 23 maj 2013 och den 6 juni 2013 beslutade Europaparlamentet respektive rådet att i enlighet med artikel 114 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 528/2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter vad gäller vissa villkor för tillträde till marknaden"

COM(2013) 288 final – 2013/0150 (COD).

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 17 juli 2013.

Vid sin 492:a plenarsession den 18–19 september (sammanträdet den 18 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 154 röster för, 2 röster emot och 7 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Europeiska kommissionens förslag bidrar till en väsentligt bättre praktisk tillämpning av den nya biocidförordningen från och med den 1 september 2013 och klargör dessutom övergångsbestämmelsernas funktion och ökar rättssäkerheten för aktörerna.

1.2 EESK beklagar att kommissionen, rådet och Europaparlamentet under det långa och komplicerade arbetet med att anta EU:s nya lagstiftning om biocidprodukter inte har kommit med några förhandsreflektioner om de snedvridningar som de diffusa och otydliga övergångsbestämmelserna skulle kunna ge upphov till.

1.3 EESK instämmer i att man behöver göra ändringar i biocidförordningen innan den träder i kraft ⁽¹⁾ för att underlätta övergången mellan direktiv 98/8/EG och ovannämnda förordning. För att garantera att systemet fungerar korrekt är det ytterst nödvändigt att det finns en enhetlig ram med övergångsbestämmelser som möjliggör en progressiv systemövergång för aktörerna och medlemsstaterna.

1.4 EESK välkomnar de ändringar som har gjorts i fråga om övergångsbestämmelserna för behandlade varor, liksom utvärderingen av befintliga verksamma ämnen och biocidprodukter. Genom dessa ändringar kommer man förhindra att det i praktiken införs ett stopp för utsläppande på marknaden av många

nya behandlade varor, så att de kan tillhandahållas på marknaden under förutsättning att det senast den 1 september 2016 läggs fram en fullständig dossier som gör det möjligt att utvärdera de verksamma ämnena i dessa behandlade varor ⁽²⁾. Dessa ändringar kommer också att möjliggöra en bättre övergång till det harmoniserade systemet för produktgodkännande av befintliga biocidprodukter ⁽³⁾.

1.5 När det gäller den nya bestämmelsen avseende obligatoriskt utbyte av undersökningar om omvandling, spridning och fördelning i miljön som ingår i bilaga II i förordning (EG) nr 1451/2007 uppmanar EESK kommissionen att garantera att det nya kravet inte kommer att leda till snedvridning av konkurrensen och att det inte kommer att inverka negativt på vissa företags innovationsförmåga.

1.6 EESK ser positivt på att man inom ramen för denna lagändring kan ta itu med andra viktiga frågor, till exempel avseende tillgången till information, definitionen av produkter inom kategorin biocider samt kravet på utbyte av uppgifter.

2. Inledning

2.1 Biocidprodukter är verksamma ämnen eller blandningar som innehåller ett eller flera verksamma ämnen i den form de levereras till användaren, avsedda att på kemisk eller biologisk väg förstöra, hindra, oskadliggöra, förhindra verkningarna av

⁽¹⁾ Förordningen planeras träda i kraft den 1 september 2013.

⁽²⁾ Artikel 94 i förordning nr 528/2012.

⁽³⁾ Artikel 89 i förordning nr 528/2012.

eller på något annat sätt utöva kontroll över skadliga organismer. Dessutom ska alla ämnen, blandningar och anordningar som släpps ut på marknaden i avsikt att generera verksamma ämnen anses vara biocidprodukter⁽⁴⁾. Biocidprodukter används i det dagliga livet för att förhindra spridning av sjukdomar och främja bättre hygien i tätbefolkade områden.

2.2 Regler om tillhandahållande av biocidprodukter på marknaden inom gemenskapen fastställdes genom Europaparlamentets och rådets direktiv 98/8/EG⁽⁵⁾. I detta direktiv harmoniseras lagstiftningen om dessa produkter på EU-nivå genom att gemensamma principer fastställs för utvärdering och godkännande av biocidprodukter, vilket innebär att ekonomiska och administrativa hinder undanröjs.

2.3 Den 16 maj 2013 lade Europeiska kommissionen fram ett nytt förslag till ändring av förordning (EU) nr 528/2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter vad gäller vissa villkor för tillträde till marknaden⁽⁶⁾. Den så kallade biocidförordningen antogs den 22 maj 2012 och planeras träda i kraft den 1 september 2013⁽⁷⁾. Den nya lagstiftningen innebär att direktiv 98/8/EG måste upphävas och är resultatet av ett omfattande offentligt samråd och en ingående konsekvensanalys som Europeiska kommissionen genomfört⁽⁸⁾.

2.4 Syftet med förordningen är att förbättra den fria rörligheten för biocidprodukter inom EU samtidigt som en hög skyddsnivå för både människors och djurs hälsa och miljön säkerställs. Förordningen, som behåller strukturen i direktiv 98/8, följer försiktighetsprincipen för att garantera att tillverkning och tillhandahållande på marknaden av verksamma ämnen och biocidprodukter inte får negativa hälso- och miljöeffekter.

2.5 Syftet med denna lagstiftning är att åtgärda brister som upptäckts i den tidigare rättsliga ramen och att göra systemet för produktgodkännanden mer dynamiskt genom förenkling, undanröjande av hinder för handeln med biocidprodukter samt harmonisering av vissa bestämmelser.

2.6 Efter att ha konstaterat att vissa av bestämmelserna i biocidförordningen (528/2012) kan leda till störningar i dess tillämpning har kommissionen beslutat att lägga fram en formell ändring av denna förordning innan den träder i kraft. Anledningarna till denna ändring är att man vill

— förhindra att övergångsbestämmelserna i biocidförordningen i praktiken kommer att leda till ett oavsiktligt stopp på marknaden på upp till elva år för varor som behandlats med biocidprodukter som är lagliga på EU-marknaden men som ännu inte har utvärderats på EU-nivå, samt

— undanröja oönskade handelshinder som till följd av förordningens tillämpning skulle kunna missgynna vissa aktörer.

3. Allmänna kommentarer

3.1 EESK antog 2010 ett yttrande om förordning (EU) nr 528/2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter⁽⁹⁾. Kommittén framhöll att det skulle vara lämpligt att ersätta direktivet med en biocidförordning för att förenkla och harmonisera lagstiftningen.

3.2 Trots konsekvensanalysen, det offentliga samrådet och de olika rapporter som utarbetats i samband med antagandet av biocidförordningen, ledde kritiken från leverantörerna – framför allt de små och medelstora – beträffande möjligheten att marknaden skulle drabbas av omfattande begränsningar och störningar till följd av förordningens genomförande, till att Europeiska kommissionen reagerade skyndsamt genom att föreslå en rad ändringar för att undanröja de negativa effekterna av de marknadshinder som EU:s biocidlagstiftning, och i synnerhet övergångsbestämmelserna, riskerade att ge upphov till.

3.3 EESK välkomnar att kommissionen har valt att ändra vissa artiklar för att underlätta en mer rationell tillämpning av biocidlagstiftningen. I samband med översynen av förordningen borde man dock, enligt EESK:s mening, på ett mer omfattande och systematiskt sätt ha tagit itu med vissa brister i de ursprungliga bestämmelserna avseende tillgången till information, kravet på att dela med sig av uppgifter samt definitionen av produkter inom kategorin biocider.

3.4 De ändringar av övergångsbestämmelserna som har gjorts, i synnerhet i artiklarna 86, 89 och 94 i förordning nr 528/2012, kommer att förhindra att marknaden för vissa befintliga verksamma ämnen lamsläs eller att nya behandlade varor i praktiken förbjuds från den 1 september 2013 till godkännandet av det sista verksamma ämnet som omfattas av artiklarna. EESK anser att dessa förändringar av övergångsbestämmelserna avhjälpes de avsevärda nackdelar och negativa bieffekter som de ovannämnda artiklarna skulle ha gett upphov till i sin ursprungliga formulering.

⁽⁴⁾ Direktiv 98/8/EG.

⁽⁵⁾ EGT L 123, 24.4.1998.

⁽⁶⁾ COM(2013) 288 final.

⁽⁷⁾ EUT L 167, 27.6.2012.

⁽⁸⁾ SEC(2009) 773.

⁽⁹⁾ EUT C 347, 18.12.2010, s. 62.

4. Särskilda kommentarer

4.1 I artikel 89.4 och artikel 93.2 i förordning (EU) nr 528/2012 föreskrivs utfasningsperioder för biocidprodukter för vilka godkännande inte har beviljats. I förslaget till ny text föreslår man att dessa perioder ska gälla även för utfasning av den existerande formen av en biocidprodukt som redan finns på marknaden, om ett godkännande beviljas men villkoren för godkännandet kräver att produkten ändras. EESK anser att man i det sistnämnda fallet bör göra ett undantag när det gäller de utfasningsperioder som fastställs genom den allmänna regeln vid avslag på en ansökan. När en produkt godkänns i ändrat skick anser EESK att utfasningsperioden bör förlängas så att den kan användas och tillhandahållas på marknaden till dess att den har tagit slut.

4.2 Europeiska kemikaliemyndigheten bör säkerställa att den förteckning den publicerar, artikel 95, endast innehåller information om de berörda leverantörer som stöder förnyelsen av ett visst verksamt ämne.

4.3 När det gäller tillgången till uppgifter, som behandlas i artikel 66.3, anser EESK att man måste se till att göra en korrekt avvägning mellan det allmänna intresset och legitima privata intressen. Att automatiskt och systematiskt lämna ut namn- och adressuppgifter om tillverkare av verksamma ämnen till

vilken tredje part som helst som begär detta, skulle kunna inkräkta på skyddet av godkännandehavarens kommersiella intresse.

4.4 I sitt yttrande om biocidförordningen välkomnade EESK att utbyte av uppgifter som är resultatet av djurförsök görs obligatoriskt. En av de mest positiva aspekterna i de nya bestämmelserna är att man undviker onödigt lidande bland ryggradsdjur till följd av upprepade toxicitetsstudier. I vilket fall som helst bör kommissionen utvärdera om kravet på utbyte av uppgifter är välvärdigt och främjar utvecklingen av nya verksamma ämnen. Detta gäller inte bara uppgifter om toxiska och ekotoxiska ämnen, utan även alla undersökningar om omvandling, spridning och fördelning i miljön av de ämnen som ingår i bilaga II i förordning (EG) nr 1451/2007. Effektiv kompensation och skydd av uppgifter fram till 2025 spelar en avgörande roll när det gäller att undvika att någon drar otillbörlig fördel av andras arbete.

4.5 EESK anser att det är rimligt att förlänga tidsfristen från två till tre år för att ge medlemsstaterna möjlighet att yttra sig om godkännandet av en biocidprodukt efter det att man har fattat beslut om att godkänna ett visst verksamt ämne för en specifik produkttyp (artikel 89 i förordning 528/2012). Om man inte hade gjort denna ändring, med hänsyn till godkännandeprocessens olika etapper, skulle det finnas en risk för systematiska kränkningar av tidsfristerna vilket i sin tur skulle kunna lamslå processen.

Bryssel den 18 september 2013

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Henri MALOSSE

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om införande av ett interoperabelt EU-omfattande eCall"

COM(2013) 315 final – 2013/0166 (COD)

och om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om typgodkännandekrav för montering av fordonsbaserade e-callsystem och om ändring av direktiv 2007/46/EG"

COM(2013) 316 final – 2013/0165 (COD)

(2013/C 341/11)

Huvudföredragande: **Thomas McDONOGH**

Den 1 juli och den 5 juli 2013 beslutade Europaparlamentet respektive rådet att i enlighet med artikel 91 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om införande av ett interoperabelt EU-omfattande e-Call"

COM(2013) 315 final – 2013/0166 (COD).

Den 27 juni och den 1 juli 2013 beslutade rådet respektive Europaparlamentet att i enlighet med artikel 114 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om typgodkännandekrav för montering av fordonsbaserade e-callsystem och om ändring av direktiv 2007/46/EG"

COM(2013) 316 final – 2013/0165 (COD).

Med tanke på ärendets brådskande karaktär utnämnde kommittén vid sin 492:a plenarsession den 18–19 september 2013 (sammanträdet den 19 september) Thomas McDonogh till huvudföredragande och antog följande yttrande med 141 röster för och 1 nedlagd röst.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) konstaterar att 28 000 personer dog och 1,5 miljoner skadades på EU:s vägar under 2012. Kommittén är övertygad om att det har stor betydelse för samhället om man lyckas minska antalet offer för trafikolyckor och ställer sig bakom kommissionens ambitiösa mål att under perioden 2011–2020 halvera detta antal i jämförelse med 2010.

1.2 Kommittén välkomnar kommissionens förslag till beslut och förordning om genomförandet av eCall för att se till att alla nya modeller av personbilar och lätta nyttofordon från och med oktober 2015 är utrustade med 112 eCall och att den infrastruktur som krävs skapas för att på ett korrekt sätt ta emot och hantera eCalls på larmcentraler och på detta sätt garantera att den EU-omfattande eCall-tjänsten är kompatibel, interoperabel och kontinuerlig.

1.3 EESK instämmer i slutsatserna från eCall-konsekvensbedömningen, som visade att ett obligatoriskt införande av eCall

var det enda sättet att se till att EU-invånarna får nytta av eCall. Kommittén har i ett flertal yttranden påpekat för kommissionen att ett frivilligt åtagande inte skulle bli en framgång.

1.4 EESK noterar att förslagen bara avser nya typer av fordon som registreras tidigast den 1 oktober 2015 och att man kan fortsätta tillverka och sälja befintliga modeller utan eCall efter detta datum. Samtidigt som kommittén inser de eventuella ekonomiska kostnaderna för biltillverkarna så vill vi ändå uppmana tillverkarna att så snart som möjligt installera eCall-tekniken även i befintliga fordonstyper som tillverkas efter oktober 2015.

1.5 Kommittén konstaterar att förslagen inte innehåller någon bestämmelse om eCall-teknik för motorcyklar och andra tvåhjuliga motorfordon. Eftersom risken för att dö eller skadas för förare och passagerare på denna typ av fordon är ett betydande problem, uppmanar EESK tillverkarna och medlemsstaterna att utvidga eCall-systemet till tvåhjuliga motorfordon så snart som möjligt.

1.6 Kommittén uppmanar dessutom än en gång kommissionen att så snart som möjligt lägga fram förslag om hur man konkret ska förbättra den aktiva och passiva säkerheten för tvåhjuliga motorfordon.

1.7 Kommittén är imponerad av den framgång som trafik-säkerhetsmyndigheter i ett antal medlemsstater har haft när det gäller att erbjuda en översikt över genomförandet av den nationella trafiksäkerhetsstrategin, ge råd om trafiksäkerhetspolitik och främja bästa metoder inom trafiksäkerheten. EESK anser att en europeisk trafiksäkerhetsmyndighet bör inrättas i syfte att bistå med harmoniseringen och genomförandet av trafiksäkerheten inom EU, inklusive tillämpningen av eCall. Detta organ skulle inbegripa trafiksäkerhetsexperter som utses av medlemsstaterna.

1.8 Kommittén vill göra kommissionen uppmärksam på de tidigare yttranden från EESK där man har diskuterat ämnet trafiksäkerhet och tagit upp behovet av ett obligatoriskt införande av eCall⁽¹⁾.

2. Sammanfattning av förslagen

2.1 eCall

eCall är en teknik som är utformad för att sända fordonsbaserade nödsamtal via det EU-täckande nödtelefonnumret 112, aningen automatiskt vid en olycka eller då det aktiveras manuellt. Ett eCall-system ringer automatiskt 112 (det gemensamma europeiska nödnumret) vid en allvarlig olycka. Det kommunicerar fordonets läge till larmtjänsten, även om föraren är medvetslös eller oförmögen att ringa ett telefonsamtal. Kommissionen antog 2011 en rekommendation (2011/750/EU) om att mobilnätoperatörerna ska se till att deras nät kan ta emot eCalls.

2.2 För närvarande är det bara omkring 0,7 % av fordonen som är utrustade med privata eCall-system, och detta antal ökar långsamt. Dessa privata system har inte EU-täckande interoperabilitet eller kontinuitet.

2.3 Förslaget till förordning

Förslaget till förordning syftar till att fastställa krav på typgodkännande för eCall-tekniken och slår fast att de ska installeras i nya typer av personbilar och lätta nyttofordon från och med oktober 2015. I förslaget ingår åtaganden för tillverkare och medlemsstater, krav på skydd av privatliv och personuppgifter för användarna, vilka fordon förordningen avser och datum för införandet.

2.4 Förslaget till beslut

Förslaget till beslut syftar till att garantera att alla larmcentraler kan hantera eCalls när de utlöses vid en olycka, oavsett om det

sker automatiskt eller manuellt. Kommissionen vill säkerställa att eCalls skapas, överförs och hanteras likadant inom EU senast den 1 oktober 2015.

2.5 Förordningens bestämmelser

I förslaget till förordning fastställs bland annat följande rättsliga skyldigheter:

2.5.1 Tillverkare av personbilar och lätta nyttofordon ska se till att deras nya fordonstyper tillverkas och godkänns med eCall-system som uppfyller kraven från och med oktober 2015.

2.5.2 Medlemsstaterna ska från och med den 1 oktober 2015 se till att de nya fordonstyper som omfattas av förslaget till förordning får ett europeiskt typgodkännande för hela fordonet.

2.5.3 Typgodkännandemyndigheterna ska se till att dessa fordon uppfyller de föreskrivna normerna innan typgodkännandet utfärdas.

2.5.4 Tillverkarna måste se till att eCall-tekniken inte innebär att fordonen kan stå under konstant spårning.

2.5.5 Tillräckliga garantier mot övervakning krävs, och användarna måste förses med information om hur de uppgifter systemet använder kommer att behandlas.

2.5.6 Kommissionen har mandat att anta delegerade akter för att fastställa de tekniska kraven på fordonsbaserade system, definiera kraven i förhållande till användarnas privatliv och – på grundval av en kostnads-/nyttoanalys – undanta vissa klasser av personbilar och lätta nyttofordon.

3. Allmänna kommentarer

3.1 Kommittén konstaterar att 28 000 personer dog och 1,5 miljoner skadades på EU:s vägar förra året. Då räddningstjänsten kallas till en trafikolycka är varje minut viktig för att man ska kunna rädda liv och begränsa de allvarliga skadorna. Personer som skadas i en olycka har dock inte alltid den fysiska förmågan att ringa räddningstjänsten.

3.2 eCall-tekniken åtgärdar detta problem genom att omedelbart larma räddningstjänsten även om föraren eller passagerarna är medvetslösa eller på annat sätt oförmögna att ringa. EESK noterar att man förväntar sig att eCall-tekniken ska påskynda räddningstjänstens ankomst med uppskattningsvis 40 % i stadsområden och 50 % i landsbygdsområden, och att när användningen av eCall-systemet väl är utbyggt så kommer det att rädda hundratals liv i Europa varje år, minska de allvarliga skadorna och begränsa trauman i tiotusentals fall.

⁽¹⁾ EUT C 80, 30.3.2004, s. 77, EUT C 168, 20.7.2007, s. 71, EUT C 77, 31.3.2009, s. 70, EUT C 48, 15.2.2011, s. 27 och EUT C 132, 3.5.2011, s. 94.

3.3 Ett antal medlemsstater har inrättat trafiksäkerhetsmyndigheter som har ett nationellt mandat att utvärdera trafiksäkerhetsstrategierna och ge råd till regeringarna om prioriterade åtgärder. En europeisk trafiksäkerhetsmyndighet med ett tydligt mandat för alla trafiksäkerhetsområden (infrastruktur, fordon och trafikanter) inom unionen skulle kunna bidra till att förbättra tillämpningen av en harmoniserad trafiksäkerhetsstrategi i EU. En sådan myndighet skulle kunna ha särskilda uppgifter vad gäller att fastställa, skapa och främja bästa metoder samt för att förstärka det gränsöverskridande informationsutbytet och samarbetet.

4. Särskilda kommentarer

4.1 Förslaget avser endast typgodkännande av nya personbilar och lätta nyttofordon och innehåller inga krav på att eCall ska monteras före den första registreringen, vilket innebär att man kan fortsätta att tillverka och sälja befintliga typer av dessa

fordon utan eCall. Kommittén noterar att det på grund av den här strategin kommer att hinna bli 2033 innan eCall-tjänsten är fullt genomförd. Samtidigt som kommittén förstår att det är nödvändigt att ta hänsyn till de ekonomiska kostnader och designproblem som kan uppstå för biltillverkarna så vill vi ändå uppmana dem att så snart som möjligt installera eCall-tekniken även i befintliga fordonstyper som tillverkas efter oktober 2015.

4.2 Förordningen om typgodkännandekrav för montering av fordonsbaserade eCall-system kommer inte att gälla tvåhjuliga motorfordon (motorcyklar etc.). Förare av tvåhjuliga motorfordon löper 18–20 gånger större risk att skadas i trafiken än personbilsförare. Det behövs särskild uppmärksamhet för att hantera trafiksäkerhetsfrågor i den här högriskfordonsklassen. Förutom montering av eCall-teknik behöver vi så snart som möjligt förslag på hur man kan förbättra den aktiva och passiva säkerheten i tvåhjuliga motorfordon.

Bryssel den 19 september 2013

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Henri MALOSSE

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för forskning, studier, elevutbyte, avlönad och oavlönad yrkesutbildning, volontärarbete och au pair-arbete (omarbetning)"

COM(2013) 151 final – 2013/0081 (COD)

(2013/C 341/12)

Föredragande: **Cristian PÎRVULESCU**

Europaparlamentet och rådet beslutade den 26 april 2013 att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för forskning, studier, elevutbyte, avlönad och oavlönad yrkesutbildning, volontärarbete och au pair-arbete (omarbetning)"

COM(2013) 151 final – 2013/0081 (COD).

Facksektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som svarat för kommitténs beredning av ärendet det förberedande arbetet, antog sitt yttrande den 5 september 2013.

Vid sin 492:a plenarsession den 18–19 september 2013 (sammanträdet den 18 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 126 röster för, 2 röster emot och 1 nedlagd röst.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK välkomnar Europeiska kommissionens initiativ och bedömer att det är nödvändigt att se över de två direktiven i syfte att möta vissa demografiska och ekonomiska utmaningar.

1.2 Europeiska unionen behöver skyndsamt en smart och solid migrationspolitik för att kunna uppnå målsättningarna i Europa 2020-strategin och andra större initiativ. Ifall EU vill förbli ett centrum för innovation och för ett starkt näringsliv, måste unionen locka till sig talang och säkerställa en reell kompetensrörlighet.

1.3 Kommittén anser att politik som gynnar migration och rörlighet måste vara fast förankrad i grundläggande mänskliga rättigheter. Principerna i stadgan om de grundläggande rättigheterna måste tillämpas i praktiken på samtliga nivåer.

1.4 Kommittén uppmanar Europeiska kommissionen och Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter att utreda på vilket sett tredjelandsmedborgare är sårbara och därefter lägga fram förslag på aktiva åtgärder till medlemsstaterna för att rätta till detta. Diskriminering bör bekämpas målmedvetet på samtliga nivåer.

1.5 Kommittén stöder helhjärtat kommissionens avsikt att utveckla bilaterala mobilitetspartnerskap som kan bilda en

ram för samarbete mellan EU och länder som inte ingår i unionen, i synnerhet dess grannländer.

1.6 Kommissionen och medlemsstaterna bör beakta jämställdhetsaspekten och utarbeta program som uppmuntrar fler kvinnor att delta i detta sammanhang.

1.7 Det är nödvändigt att göra en djupgående utvärdering av hindren i viseringsförfarandet, oavsett dess art. Därefter bör man ta fram åtgärder för att undanröja dem. Viseringsförfarandet ska vara enkelt, rättvist och tillgängligt samt undvika diskriminering.

1.8 Principen om likabehandling av tredjelandsmedborgare och sökande från värdlandet är viktig i fråga om tillgång till varor och tjänster.

1.9 Kommittén vill fästa uppmärksamhet vid behovet av att säkerställa liknande skydd för studerande, forskare, volontärer och personer i au pair-arbete då de utför avlönade sysslor eller är aktiva på arbetsmarknaden. Avlönade sysslor döljer ofta arbetsförhållanden, men möjligt missbruk i sådana situationer måste undvikas genom att behandla samtliga grupper jämlikt. Särskild uppmärksamhet krävs i fråga om personer – i synnerhet kvinnor – som är sysselsatta inom au pair-arbete.

1.10 Kommittén välkomnar artikel 24, som ger tredjelandsmedborgare möjlighet att söka arbete under 12 månader efter att forskningsprojektet eller studierna har avslutats. Bestämmelserna om likabehandling i direktiv 2011/98 innehåller dock undantag som inte verkar överensstämma med målsättningarna i förslaget till översyn av de två direktiven.

1.11 Kommunikation är avgörande för att denna politik ska bli framgångsrik. Medlemsstaterna och EU-institutionerna bör kommunicera med tredjelandsmedborgare och tillförsäkra dem tillträde till information av hög kvalitet.

2. Inledning

2.1 EU står inför betydande strukturella utmaningar av både demografisk och ekonomisk karaktär. Den sysselsatta befolkningsandelen sjunker samtidigt som företagen har svårt att hitta kvalificerad personal.

2.2 En övergripande europeisk infallsvinkel i fråga om migration och mobilitet bidrar till en allmän ram för EU:s migrationspolitik. Samtidigt styr det sättet på vilket EU organiserar dialogen och samarbetet med länder som inte ingår i unionen.

2.3 Samtidigt befinner sig EU i en akut kris när det gäller innovation. Europa 2020-strategin samt initiativet "Innovationsunionen" fastställer målsättningar för ökade investeringar i forskning och innovation som bedöms resultera i ungefär en miljon nya arbetstillfällen inom forskning. Immigrationen från länder utanför EU kan erbjuda högkvalificerad arbetskraft och talanger som kan och bör lockas till medlemsstaterna.

2.4 I artikel 79 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) ges unionen uppgiften att utforma en gemensam invandringspolitik i syfte att säkerställa en effektiv förvaltning av migrationsströmmarna och en rättvis behandling av tredjelandsmedborgare som vistas lagligen i medlemsstaterna.

2.5 Direktiv 2004/114/EG fastställer villkor för inresa för studerande som är medborgare i ett tredjeland. Tillämpningen av direktivet i fråga om elever, volontärer och praktikanter som inte är avlönade har anförtröts medlemsstaterna. I direktiv 2005/71/EG föreskrivs påskyndade inreseförfaranden för forskare från tredjeland som har ingått ett mottagningsavtal med en forskningsorganisation som godkänts av medlemsstaten.

2.6 Kommissionen lade 2011 fram en rapport för Europaparlamentet och rådet om tillämpningen av dessa två direktiv. I rapporten framhålls att direktiven innehåller en rad brister.

2.7 Det största problemet i anslutning till direktiven gäller tillstånden för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse i EU

(visering för längre vistelse och/eller uppehållstillstånd). De rättsliga reglerna är ofta komplicerade och otydliga. Förfarandena är för utdragna och tillämpas inte alltid på ett rättvist eller följdriktigt sätt. De gällande bestämmelserna för invandring gynnar inte i tillräckligt hög grad unionens program för mobilitet, exempelvis Erasmus Mundus eller Marie Curie.

2.8 När det gäller arbetsmarknaden har utexaminerade från tredjeland inte tillräckliga möjligheter att få arbete efter examen. Detta gäller även för forskare efter att deras forskningsprojekt har slutförts. I vissa fall kan tredjelandsmedborgare inte anställas vid universitet, eftersom dessa anses falla inom den offentliga sektorn. Man bör i första hand uppmuntra kvinnor att bli forskare genom att undanröja alla former av direkt och indirekt diskriminering eller andra hinder för kvinnors tillträde till högkvalificerade positioner på forskningsområdet.

3. Allmänna kommentarer

3.1 Kommittén välkomnar kommissionens initiativ och anser att det är nödvändigt att omarbete de två direktiven.

3.2 Unionens öppenhet utåt är fortfarande en prioriterad fråga, även om det under nuvarande omständigheter är ett svåruppnåeligt mål. Unionen måste underlätta rörligheten och använda alla tillgängliga medel för att förbättra tillträdet för tredjelandsmedborgare till utbildning, forskning och arbetsmarknaden.

3.3 EU behöver en ny infallsvinkel när det gäller ekonomisk invandring, nämligen möjligheter för tredjelandsmedborgare att inhämta kunskap och yrkeskunnande. Samarbetet med tredjeland bör uppmuntra till kompetensrörlighet som gynnar såväl värdlandet som ursprungslandet.

3.4 Kommissionen antog i oktober 2010 ett initiativ som innehåller en rad insatser och politiska åtgärder som är uppmuntrande och nödvändiga för att skapa en "Innovationsunion". Därför måste EU förenkla reglerna för inresa och vistelse för tredjelandsmedborgare.

3.5 Tredjelandsmedborgare kan föra med sig företagsamhet och mångfald inom utbildning, forskning, kultur och ekonomi i EU. Kommittén anser att underlättad rörlighet för tredjelandsmedborgare är ett av svaren på de demografiska och ekonomiska utmaningar som EU står inför. Samtidigt anser kommittén att denna politik måste vara fast förankrad i grundläggande mänskliga rättigheter.

3.6 Kommittén ser positivt på åtagandet att förenhetliga och förenkla förfarandena för inresa till EU:s territorium. De nuvarande ekonomiska och politiska förhållandena kan leda till ökade skillnader i medlemsländernas system, politik och lagstiftning avseende tredjelandsmedborgare.

3.7 Unionens roll är att samla debatten, finna gemensamma lösningar, uppmuntra goda metoder och stödja de ansträngningar som görs av medlemsstaterna, tredjeländerna och deras medborgare.

3.8 Det är likaså välkommet med förtydligandet av vilka kategorier av tredjelandsmedborgare som kan dra nytta av de förenklade förfarandena för inresa till unionens territorium. Detta bringar klarhet och förutsägbarhet såväl för medlemsstaterna som för tredjelandsmedborgare. Även om villkoren för inresa och vistelse kan variera innebär en samling av dem i ett nytt direktiv att vissa avgörande, övergripande aspekter lyfts fram samtidigt som de grundläggande rättigheterna respekteras.

3.9 Tredjelandsmedborgare har såväl rättigheter som skyldigheter. De måste känna till och respektera dem.

3.10 Kommittén uppskattar ansatsen att effektivare knyta samman tredjelandsmedborgares inresa till viktiga politikområden som migration, utbildning och forskning, samt i synnerhet i anslutning till etablerade program såsom Erasmus Mundus och Marie Curie.

3.11 Likaså välkomnar kommittén att stor vikt läggs vid tredjelandsmedborgarnas grundläggande rättigheter. Trots detta måste mer uppmärksamhet fästas vid aktiva insatser för att säkerställa likabehandlingen av alla. I praktiken befinner sig tredjelandsmedborgare ofta i en utsatt position, i synnerhet när det gäller studerande och personer som arbetar som au pairer. Kommittén uppmanar kommissionen och byrån för grundläggande rättigheter att utreda denna sårbarhet och därefter för medlemsstaterna lägga fram förslag på aktiva åtgärder för att rätta till detta.

3.12 Kommittén är bedrövad över att rasistiska och främlingsfientliga attityder gentemot tredjelandsmedborgare sprids. Ifall tredjelandsmedborgarnas rörlighet ökas utan att man samtidigt lyckas bearbeta dessa attityder, kan alla politiska målsättningar äventyras.

3.13 Kommittén noterar det faktum att förslaget innehåller konkreta åtgärder som underlättar integrering av tredjelandsmedborgare inom områdena forskning och utbildning samt på arbetsmarknaden.

3.14 Man bör gynna tredjelandsmedborgares tillträde till anställningar som kombinerar arbete och utbildning eller yrkesutbildning. Det är viktigt att likabehandlingsprincipen förstärks avseende anställning och anställningsvillkor för personer vars ställning regleras genom de aktuella direktiven.

3.15 Kommissionen och medlemsstaterna bör beakta jämställdhetsaspekten och utarbeta program som uppmuntrar fler

kvinnor att delta i detta sammanhang. Denna målsättning bör eftersträvas framför allt när det gäller rörlighet bland studerande, och i synnerhet forskare.

3.16 Kommittén vill uppmuntra medlemsstaterna och EU-institutionerna att beakta ett bredare samverkansperspektiv som inbegriper forskning, utbildning och arbete. I EU kan konst och kreativa näringar utgöra en faktor för integration och sociala framsteg, men även bidra till ekonomisk utveckling.

3.17 Kommittén uppmanar kommissionen, medlemsstaterna och Europaparlamentet att förstärka arbetarskyddet också när det gäller tredjelandsmedborgare sysselsatta med studier och forskning eller inom au pairverksamhet. Kommittén anser att i synnerhet undantagen från bestämmelserna om likabehandling i direktiv 2011/98 måste strykas avseende studerande, forskare och au pairer.

4. Särskilda kommentarer

4.1 Kommittén bedömer det vara lämpligt att utvidga direktivets allmänna tillämpningsområde till avlönade praktikanter samt au pairer.

4.2 I praktiken finns det fortfarande ett stort antal hinder för rörlighet, både när det gäller handläggning och myndigheter. Framför allt är det fråga om viseringsförfarandena. Dessa är långdragna, oförutsägbara och till och med godtyckliga. Kostnaderna är mycket höga för sökande, vilket gör förfarandena mycket avskräckande. Tillträdet till ambassader eller konsulat är ofta begränsat. Det är nödvändigt att göra en djupgående utvärdering av alla former av dylika hinder. Därefter bör man ta fram åtgärder för att undanröja dem. Viseringsförfarandet ska vara enkelt, rättvist, tillgängligt och undvika diskriminering.

4.3 Den privata sektorn är synnerligen viktig när det gäller att uppnå mål som rör finansiering och utveckling av forskningen. Företagen bör uppmuntras att inta en proaktiv attityd för att locka till sig forskare. På motsvarande sätt bör medlemsstaternas myndigheter överväga särskilda åtgärder i samarbete med privata organ och företag för att undanröja praktiska hinder för integration av tredjelandsmedborgare. Exempelvis förfarandena för att öppna ett bankkonto kan visa sig vara besvärliga och utdragna.

4.4 Kommittén noterar att det finns svårigheter avseende förfarandena vid visering för volontärarbetare. Frivilligarbete är en särskild verksamhetsgren som inte kan jämföras vare sig med anställning eller med utbildning, men som ändå i viss mån har beröringspunkter med dessa. Frivilligarbete bör erkännas formellt som en verksamhet som motiverar ett positivt viseringsbeslut.

4.5 I detta sammanhang anser EESK att lokala och regionala offentliga myndigheter gärna får involveras.

4.6 Kommittén anser att det är välkommet att medlemsstaterna planeras få möjlighet att erbjuda mer gynnsamma villkor för personer som faller inom det föreslagna direktivets tillämpningsområde. Detta kan ge medlemsstaterna möjlighet att utforma en egen politik för att locka till sig tredjelandsmedborgare. Politiken i medlemsstaterna får dock inte leda till diskriminering av vissa medborgargrupper eller individer även om dessa inte skulle falla inom direktivets tillämpningsområde.

4.7 I anslutning till denna politik stöder kommittén utvecklingen av mobilitetspartnerskap och understryker behovet av bättre samarbete mellan EU och tredjeländer för att säkerställa en reell kompetensörlighet. Utvecklingen av utbildning och forskning i EU får inte ske på bekostnad av att tredjeländer förlorar kompetens bland sina egna medborgare. Det framgår inte tydligt av kommissionens förslag vilka konkreta åtgärder som kan vidtas i detta syfte.

4.8 När det gäller situationen för studerande och den nya gruppen avlönade praktikanter, ställer sig kommittén bakom förslaget att göra det möjligt för dem att vistas i en andra medlemsstat under perioder mellan tre och sex månader, under förutsättning att de uppfyller de allmänna villkoren i direktivet.

4.9 Kommittén ser positivt på det förbättrade tillträdet till arbetsmarknaden för studerande i enlighet med villkoren i direktivet, som gör det möjligt för dem att arbeta minst 20 timmar per vecka. Varje medlemsstat ska inom ramen för den sociala dialogen med arbetsmarknadens parter fastställa det högsta antalet timmar per vecka, eller högsta antalet dagar eller månader per år, som tillåts för sådan verksamhet som inte får omfatta mindre än 20 timmar per vecka eller motsvarande antal dagar eller månader per år. Mot bakgrund av att slutförandet av

studierna förblir det viktigaste målet, måste den tid som läggs på arbete dock begränsas till en nivå som möjliggör detta. Det bör regelbundet läggas fram ett intyg över hur studierna fortskrider.

4.10 Principen om likabehandling av tredjelandsmedborgare och sökande från värdlandet är viktig i fråga om tillgång till varor och tjänster.

4.11 Kommittén har i sitt yttrande om grönboken om en gemensam syn på ekonomisk migration, antaget 2006 ⁽¹⁾, samt i yttrandet om ett enda ansökningsförfarande för ett kombinerat tillstånd, antaget 2008 ⁽²⁾, ställt sig bakom legala invandrades rättigheter till utbildning och yrkesutbildning samt till jämlik behandling på arbetsplatsen (arbetsvillkor, lön och semester, hälsovård och försäkringar på arbetsplatsen, rätt till fackanslutning osv.).

4.12 Medlemsstaterna måste se till att tredjelandsmedborgarnas grundläggande rättigheter respekteras i praktiken.

4.13 Kommunikation är avgörande för att denna politik ska bli framgångsrik. Medlemsstaterna och EU-institutionerna bör kommunicera med tredjelandsmedborgare och tillförsäkra dem tillträde till information av hög kvalitet.

4.14 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén kommer även i fortsättningen att agera brobyggare mellan det organiserade civila samhället och EU-institutionerna, och lyfta fram bästa praxis på området för invandring och integration.

Bryssel den 18 september 2013

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Henri MALOSSE

⁽¹⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2005:286:SOM:SV:EUT C 286, 17.11.2005, s. 20>.

⁽²⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:027:SOM:SV:EUT C 27, 3.2.2009, s. 114>.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om åtgärder som underlättar utövandet av arbetstagares rättigheter i samband med fri rörlighet för arbetstagare"

COM(2013) 236 final – 2013/0124 (COD)

(2013/C 341/13)

Föredragande: **Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS**

Medföredragande: **Vladimíra DRBALOVÁ**

Europaparlamentet och rådet beslutade den 21 maj 2013 respektive den 13 maj 2013 att i enlighet med artiklarna 46 och 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om åtgärder som underlättar utövandet av arbetstagares rättigheter i samband med fri rörlighet för arbetstagare"

COM(2013) 236 final – 2013/0124 (COD).

Facksektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 5 september 2013.

Vid sin 492:a plenarsession den 18–19 september 2013 (sammanträdet den 19 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 133 röster för och 2 nedlagda röster.

1. Slutsatser och förslag

1.1 När det gäller de fyra friheter som fastställs i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt konstaterar Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) att den fria rörligheten för arbetstagare fortfarande möter stora hinder i praktiken.

1.2 Kommittén anser att ett utövande av den fria rörligheten för arbetstagare, utan hinder eller diskriminering, kommer att bidra till att skydda de grundläggande rättigheterna, förbättra EU:s konkurrenskraft, företagets produktivitet och kvaliteten på arbetstagarnas sysselsättning, och erinrar om att den är en av hörnstenarna i Europa 2020-strategin.

1.3 Den fria rörligheten för arbetstagare i Europa bör även i fortsättningen vara en av EU:s politiska prioriteringar. Enligt kommitténs bedömning kommer direktivet att bidra till en rättvis och balanserad rörlighet.

1.4 EESK stöder kommissionens förslag till direktiv, som kommer att främja likabehandling och motverka diskriminering på grund av nationalitet av de europeiska arbetstagare som utnyttjar rätten till fri rörlighet, men vill samtidigt betona att det fortfarande finns andra hinder som försvårar rörligheten, såsom kommittén har påpekat i andra yttranden.

1.5 För att ytterligare minska de befintliga hindren för rörlighet bör man vidta ytterligare åtgärder som syftar till att ge mobila arbetstagare tillgång till begriplig information om

arbets- och socialrätt på respektive lands språk. Dessutom bör det fastställas att arbetstagarna har rätt till rådgivning. De berörda rådgivningsstrukturerna bör samarbeta nära med arbetsmarknadens parter och Eures och se till att mobila arbetstagare redan i sina ursprungsländer får information om de sociala och rättsliga förhållandena i bestämmelseländerna.

1.6 EESK ställer sig bakom de mål som kommissionen har för avsikt att uppnå genom direktivet, till exempel att skydda de rättigheter som grundar sig på principen om likabehandling av arbetstagarna och deras familjer – på arbetsmarknaden och i fråga om olika sociala rättigheter – med hjälp av administrativa och rättsliga förfaranden, föreningars, organisationers och andra juridiska personers verksamhet, utformning av stöd- och övervakningsstrukturer på nationell nivå, dialog mellan arbetsmarknadens parter samt förbättrad information till företag och arbetstagare. Kommittén välkomnar att införlivandet i de nationella lagstiftningarna kommer att ta hänsyn till nationella förfaranden och nationell rättspraxis.

1.7 Kommittén välkomnar införandet av informations- och rådgivningstjänster om utövandet av rätten till fri rörlighet för att stödja arbetstagarna. Man kommer också att behöva se till att arbetsgivarna informeras på lämpligt sätt.

1.8 EESK stöder Europeiska kommissionens insatser för att ändra och utöka Eures roll i syfte att underlätta rörligheten och skapa en bättre jämvikt mellan kompetens och behov på arbetsmarknaden.

2. Förslaget till direktiv

2.1 Mario Monti underströk i sin rapport "En ny strategi för den inre marknaden", publicerad i maj 2010, att den fria rörligheten för arbetstagare är en framgång ur rättslig synvinkel, men att den är den minst utnyttjade av de fyra friheterna på den inre marknaden. Klyftan mellan teori och praktik avspeglas också i de politiska riktlinjer för perioden 2010–2014 som lagts fram av kommissionens ordförande José Manuel Barroso.

2.2 Kommissionen föreslår ett direktiv som syftar till att förbättra EU-lagstiftningens tillämpning och underlätta utövandet av arbetstagarnas fastställda rättigheter när det gäller fri rörlighet. Genom fördraget och EU:s genomförandelagstiftning har varje EU-medborgare rätt att fritt flytta till en annan medlemsstat för att arbeta och bosätta sig där, och dessutom skyddas EU-medborgarna från diskriminering i arbetslivet på grund av sin nationalitet, samtidigt som de garanteras likabehandling.

2.3 Under de senaste åren har man upprättat tre handlingsplaner⁽¹⁾ med fokus på arbetstagares rörlighet (1997, 2002 och 2007). Andelen europeiska arbetstagare som utnyttjar rätten till rörlighet inom EU uppgår dock till 3 %. Kommissionen, Europaparlamentet, Regionkommittén, EESK och arbetsmarknadens parter har uppmärksammat de hinder som försvårar det praktiska utövandet av denna rättighet:

- Nationella myndigheter som inte följer EU-lagstiftningen (icke överensstämmande lagstiftning eller felaktig tillämpning), vilket får negativa effekter för de migrerande arbetstagarna inom unionen.
- Arbetsgivare och juridiska rådgivare som inte följer EU-lagstiftningen.
- Migrerande arbetstagare inom unionen har inte tillgång till information eller medel för att ta till vara sina rättigheter.

2.4 Dessa problem leder ofta till att diskriminering på grund av nationalitet fortfarande är ett mycket stort hinder för migrerande arbetstagare inom EU.

2.5 Kommissionen har genomfört ett omfattande program för samråd med medlemsstaterna, arbetsmarknadens parter, det civila samhället och specialiserade organ och dragit slutsatsen att det lämpligaste rättsliga instrumentet för att underlätta utövandet av arbetstagarnas rättigheter i samband med fri rörlighet är ett direktiv, i syfte att se till att de rättigheter som fastställs i artikel 45 i EUF-fördraget och artiklarna 1–10 i förordning (EU) nr 492/2011 kan utövas på ett enhetligt sätt.

2.6 Direktivets tillämpningsområde omfattar de aspekter i fråga om arbetstagarnas fria rörlighet som fastställs i förordning (EU) nr 492/2011, som garanterar likabehandling och icke-diskriminering när det gäller följande:

- Tillträde till arbetsmarknaden.

— Anställnings- och arbetsvillkor, särskilt angående lön och uppsägning.

— Tillgång till sociala förmåner och skatteförmåner.

— Medlemskap i fackföreningar.

— Tillgång till utbildning.

— Tillgång till bostad.

— Tillgång till utbildning för arbetstagares barn.

2.7 Direktivet ålägger medlemsstaterna att

— skapa nationella kontaktpunkter för att informera, bistå och vägleda de migrerande arbetstagarna om de rättigheter som garanteras genom EU-lagstiftningen, bland annat i fråga om icke-diskriminering och fri rörlighet,

— fastställa och garantera tillgången till administrativ och/eller rättslig prövning på nationell nivå,

— ge fackföreningar, icke-statliga organisationer och andra juridiska personer möjlighet att inleda administrativa eller rättsliga förfaranden för att tillvarata de rättigheter som fastställs i artikel 45 i EUF-fördraget och artiklarna 1–10 i förordning (EU) nr 492/2011, antingen på arbetstagarens och dennes familjemedlemmars vägnar eller till stöd för dem, och med arbetstagarens medgivande, i enlighet med de nationella lagstiftningarnas bestämmelser,

— ge arbetsgivare och migrerande arbetstagare inom EU bättre information om EU-lagstiftningen om fri rörlighet.

3. Allmänna kommentarer: EU-medborgarna och den fria rörligheten

3.1 EU bör mobilisera arbetsmarknadens hela kapacitet för att stimulera tillväxten och sysselsättningen, utveckla den inre marknads potential fullt ut och skapa en dynamisk och integrerande europeisk arbetsmarknad med bättre sysselsättningsutsikter på längre sikt. Därför är det ytterst nödvändigt att undanröja hindren för den fria rörligheten för arbetstagare och garantera arbetstagarnas och företagens rättigheter och skyldigheter.

3.2 EESK välkomnar att kommissionen under Europaåret för medborgarna har antagit detta förslag till direktiv för att underlätta den fria rörligheten för europeiska arbetstagare. Den fria rörligheten för personer är en av de fyra grundläggande friheterna (tillsammans med den fria rörligheten för varor, tjänster och kapital) och utgör grunden för den inre marknaden, och i fördraget, som garanterar EU-medborgarnas rätt att flytta till en annan medlemsstat för att arbeta, fastställs rätten att inte utsättas för diskriminering på grund av nationalitet.

⁽¹⁾ COM(1997) 586 final, COM(2002) 72 final och COM(2007) 773 final.

3.3 Kommittén utarbetade 2011 ett förberedande yttrande ⁽²⁾ på begäran av det belgiska ordförandeskapet i vilket man analyserade invandringens roll mot bakgrund av den demografiska utvecklingen i EU. EESK:s slutsats var att Europa, till följd av den negativa demografiska utvecklingen och obalanserna på arbetsmarknaderna, bör förbättra de europeiska arbetstagarnas rörlighet inom unionen och underlätta immigration från tredjeländer.

3.4 Det tjeckiska ordförandeskapet hade år 2009 också begärt att EESK skulle utarbeta ett förberedande yttrande ⁽³⁾, i vilket de kvarvarande hindren för rörlighet på inre marknaden fastställdes. Trots fördraget och EU-lagstiftningen anser EESK att de EU-medborgare som av arbetsrelaterade skäl vill flytta eller väljer att flytta till en annan medlemsstat fortfarande stöter på åtskilliga problem som allvarligt försvårar utövandet av rätten till fri rörlighet. I yttrandet konstaterades bland annat att "rörligheten i Europa måste förbli en politisk prioritet för EU" och att reglerna måste bidra till rättvis rörlighet samt begränsa den sociala dumpningen och svartjobben.

3.5 Kommissionens förslag till direktiv kommer att främja likabehandling och icke-diskriminering på grund av nationalitet när det gäller de europeiska arbetstagare som utnyttjar rätten till fri rörlighet. Det kvarstår dock andra hinder som försvårar eller äventyrar arbetstagarnas rörlighet, såsom EESK har påpekat i flera yttranden ⁽⁴⁾ i vilka kommittén har kommit med olika förslag på lösningar, bland annat beträffande

- de övergångsperioder som, sektorsspecifikt eller generellt, tillfälligt begränsar den fria rörligheten för arbetstagare som är EU-medborgare,
- medlemsstaternas arbetsrättsliga lagstiftningar som skapar hinder ur rättslig och administrativ synpunkt – kollektivavtal bör underlätta arbetstagarnas fria rörlighet,
- de problem som gränsarbetare ställs inför när det gäller fri rörlighet i fråga om beskattning och socialförsäkringar,
- bristande språkkunskaper,
- den otillräckliga samordningen av de offentliga socialförsäkringssystemen och problem i samband med överföringen och erkännandet av kompletterande pensionsrättigheter,
- de allvarliga problem som kvarstår när det gäller erkännandet av yrkeskvalifikationer och akademiska examina,
- svårigheter att delta i livslångt lärande,
- bristen på information och rådgivning om EU-lagstiftningen och de förfaranden för fri rörlighet för arbetstagare som

gäller på nationell nivå för arbetstagare, företag, arbetsmarknadens parter och icke-statliga organisationer, liksom domstolar och övriga rättsliga aktörer,

- bristen på information och rådgivning för arbetstagare om arbets- och socialrättsliga frågor som bör ges redan i ursprungsländerna, samt kontaktpunkter i bestämmelslandet,
- brister i fråga om tillgången till bostäder och bostädernas pris samt brist på subventionerade bostäder,
- diskriminering när det gäller beskattning samt sociala avgifter och förmåner,
- problem i fråga om tillgången till hälso- och sjukvård,
- hinder i systemen för barnens utbildning.

3.6 EESK har också utarbetat yttranden ⁽⁵⁾ om lagstiftningen mot diskriminering på olika grunder. Kommittén anser att såväl förordning (EU) nr 492/2011 som antidiskrimineringsdirektiven 2000/43/EG och 2000/78/EG bör genomföras och användas för att undanröja diskriminering i de nationella lagstiftningarna och inom administrativ och rättslig praxis samt i kollektivavtal i syfte att underlätta arbetstagares rörlighet i EU.

3.7 Rörligheten ses som något positivt både för företagen och arbetstagarna under förutsättning att den sker på ett lämpligt, frivilligt och rättvist sätt. Detta har påpekats av Business-europe och Europeiska fackliga samorganisationen. Företagens möjligheter att anställa kommer att utökas och arbetstagarna kommer att kunna ta del av ett större utbud av anställningsmöjligheter.

3.8 Den fria rörlighet för arbetstagare som åsyftas i detta förslag till direktiv får inte blandas ihop med företagets frihet att tillhandahålla tjänster. EESK har nyligen antagit ett yttrande om det senaste förslaget till direktiv om utstationering av arbetstagare i samband med tillhandahållande av tjänster ⁽⁶⁾.

3.9 EESK stöder de nya ansträngningarna för att förbättra EU:s inre marknads funktion och åtgärderna för att underlätta rörligheten genom att undanröja befintliga hinder. Genom förslaget till direktiv kommer medlemsstaterna att åläggas att anpassa sina lagstiftningar och sina institutioner, vilket EESK välkomnar. Vi rekommenderar att man ser till att det inte leder till onödigt byråkrati för företagen.

3.10 De nationella myndigheterna kommer tillsammans med stöd- och övervakningsorganen särskilt att övervaka att migrerande arbetstagare i EU som har funktionsnedsättningar garanteras likabehandling.

⁽²⁾ EUT C 48, 15.2.2011, s. 6.

⁽³⁾ EUT C 228, 22.9.2009, s. 14.

⁽⁴⁾ EUT C 68, 6.3.2012, s. 11, EUT C 191, 29.6.2012, s. 103.

⁽⁵⁾ EUT C 204, 18.7.2000, s. 82, EUT C 155, 29.5.2001, s. 65, EUT C 77, 31.3.2009, s. 102.

⁽⁶⁾ EUT C 351, 15.11.2012, s. 61.

4. Särskilda kommentarer och rekommendationer

4.1 Genom artikel 45 i fördraget och förordning (EU) nr 492/2011 garanteras likabehandling av migrerande arbetstagare i EU som utnyttjar rätten till fri rörlighet under förutsättning att reglerna tillämpas på rätt sätt i medlemsstaterna, men eftersom det fortfarande finns många problem med den praktiska tillämpningen anser kommittén att förslaget till direktiv är det rättsinstrument som behövs för att göra det lättare för arbetstagarna att utöva sina rättigheter, eftersom det kommer att göra det möjligt att nå de avsedda målen på ett enhetligt sätt när det införlivas i de nationella lagstiftningarna. Kommittén hoppas att även parlamentet och rådet stöder förslaget till direktiv.

4.2 EESK anser att man genom att skydda de europeiska arbetstagarnas rättigheter när det gäller fri rörlighet och garantera likabehandling kommer att underlätta rörligheten och stärka den inre marknaden. Det kommer att skapas nya möjligheter för företagen och arbetstagarna i Europa om den europeiska arbetsmarknadens potential utnyttjas fullt ut.

4.3 Kommittén anser att likabehandling och icke-diskriminering kommer att underlätta integreringen av de migrerande arbetstagarna och deras familjer.

4.4 Inom rådgivande kommittén för fri rörlighet för arbetstagare (7) har såväl Europeiska fackliga samorganisationen som BusinessEurope ställt sig positiva till ett förslag till direktiv. EESK välkomnar de gemensamma ansträngningar som har gjorts av arbetsmarknadens parter på europeisk nivå för att stödja rättvis rörlighet och ekonomisk migration i EU (8).

4.5 Även Tekniska kommittén för fri rörlighet för arbetskraft (9) bör anta nya riktlinjer för att främja arbetstagares rörlighet.

4.6 För att ytterligare minska de befintliga hindren för rörlighet bör man vidta ytterligare åtgärder som syftar till att ge mobila arbetstagare tillgång till begriplig information om arbets- och socialrätt på respektive lands språk. Dessutom bör det fastställas att arbetstagarna har rätt till rådgivning. De berörda rådgivningsstrukturerna bör samarbeta nära med arbetsmarknadens parter och Eures och se till att mobila arbetstagare redan i sina ursprungsländer får information om de sociala och rättsliga förhållandena i bestämmelseländerna.

4.7 När direktivet har införlivats på ett korrekt sätt i de nationella lagstiftningarna kommer det att innebära att de offentliga myndigheterna måste garantera att EU-lagstiftningen om fri rörlighet efterlevs. Det kommer dessutom att göra det lättare för arbetsgivare och juridiska rådgivare som i nuläget saknar

kunskaper om EU-lagstiftningen att bedriva sin verksamhet. Vidare kommer arbetstagarna och deras familjer att få bättre tillgång till information, och skyddet av deras rättigheter kommer att förbättras.

4.8 EESK stöder de fyra mål som kommissionen har fastställt:

— Att minska diskriminering på grund av nationalitet av migrerande arbetstagare inom unionen.

— Att minska klyftan mellan teori och praktik vad gäller rättigheterna för migrerande arbetstagare inom unionen, genom att underlätta ett korrekt genomförande av lagstiftningen.

— Att minska förekomsten av praxis som är orättvis mot migrerande arbetstagare inom unionen.

— Att öka möjligheterna för migrerande arbetstagare inom unionen att själva se till att deras rättigheter respekteras.

4.9 Kommittén ställer sig helt och hållet bakom direktivets syfte (artikel 1), och man måste se till att de rättigheter som ges i artikel 45 i EUF-fördraget och artiklarna 1–10 i förordning (EU) nr 492/2011 tillämpas och efterlevs på ett enhetligt sätt. Kommittén ställer sig också helt och hållet bakom det tillämpningsområde (artikel 2) som gäller för de aspekter i fråga om arbetstagares fria rörlighet som behandlas i förordningen.

4.10 EESK anser att förordningen och direktivet skyddar gränsarbetares rättigheter och erinrar om att även gränsarbetare är europeiska arbetstagare som utövar rätten till fri rörlighet.

4.11 Kommittén välkomnar också att garantin om skydd av rätten till likabehandling, möjligheterna till prövning samt tidsfristerna inlemmas i de administrativa och rättsliga systemen och förfarandena i varje medlemsstat (artikel 3). EESK rekommenderar dock medlemsstaterna att se till att omfattningen av avgifterna för de administrativa och rättsliga förfarandena minskar så att de är överkomliga för arbetstagarna och deras familjemedlemmar.

4.12 EESK anser också att formuleringen av artikel 4 är lämplig, det vill säga att "medlemsstaterna ska se till att föreningar, organisationer eller andra juridiska personer, som i enlighet med de kriterier som föreskrivs i deras nationella lagstiftning har ett berättigat intresse av att säkerställa att bestämmelserna i detta direktiv följs, får engagera sig, antingen på arbetstagarens och dennes familjemedlemmars vägnar eller till stöd för dem och med arbetstagarens medgivande, i de rättsliga och/eller administrativa förfaranden som finns för att säkerställa efterlevnaden av rättigheterna enligt artikel 45 i fördraget och artiklarna 1–10 i förordning (EU) nr 492/2011", utan att detta påverkar tillämpningen av de nationella regler som rör ombud och försvar vid domstol. En grundläggande aspekt i detta sammanhang är den roll som fackföreningarna ges i de nationella lagstiftningarna, och detta är något som direktivet bör ta hänsyn till.

(7) Sammanträdet den 30 oktober 2012.

(8) Gemensamt program från arbetsmarknadens parter på europeisk nivå (2012–2014): Rörlighet, ekonomisk migration och integration av migrerande arbetstagare på arbetsmarknaden.

(9) Detta planeras i förordning (EU) nr 492/2011.

4.13 Kommittén ställer sig bakom artikel 5, som ålägger medlemsstaterna att utse strukturer och organ för att främja, analysera, övervaka och stödja likabehandling. EESK håller med om att dessa konkreta åtgärder, beroende på de nationella förhållandena, bör kunna utföras av antingen nya strukturer som inrättas eller befintliga nationella organ som har liknande målsättningar i fråga om likabehandling och icke-diskriminering. Det bör vara obligatoriskt att inom ramen för de nationella systemen göra arbetsmarknadsparterna på nationell nivå delaktiga i detta beslut. I båda dessa fall bör man tydligt införliva denna nya uppgift i dessa strukturers eller organs ansvarsområden och se till att de förses med den personal och de ekonomiska resurser som krävs för att de ska kunna utföra sina nya uppgifter. Kommittén föreslår att dessa organ ska vara helt självständiga i förhållande till regeringarna. Vidare bör arbetsmarknadens parter på nationell och regional nivå delta på lämpligt sätt i dessa organ, inom ramen för de nationella systemen.

4.14 I direktivet sägs ingenting om yrkesinspektionens och arbetsmarknadsmyndigheternas roll, men i samband med att direktivet införlivas är det dessa aktörer som bör övervaka att anställningsavtalen, kollektivavtalen och socialförsäkringssystemen respekterar likabehandlingsreglerna. Kommittén anser att denna fråga bör behandlas i direktivet.

4.15 EESK anser att de fyra föreslagna behörighetsområdena för dessa organ är lämpliga (artikel 5.2), nämligen juridisk och/eller annan hjälp, undersökningar, rapporter och information.

4.15.1 "Systemet med "gemensamma kontaktpunkter" kan vara mycket viktigt när det gäller att främja information och riktlinjer till migrerande arbetstagare om hur det är att bo och arbeta i var och en av de olika medlemsstaterna. Arbetsmarknadens parter måste göras aktivt delaktiga i dessa kontaktpunkter. De bör även samarbeta med de informations- och stödcentrum samt fortbildningsorgan som redan har inrättats på regional, nationell och europeisk nivå. Det är nödvändigt att upprätthålla och stödja Eures-portalens viktiga roll eftersom detta är

ett viktigt EU-instrument som fokuserar både på arbetstagarnas rörlighet och på en bättre jämvikt mellan kompetens och behov på arbetsmarknaden. Också här måste arbetsmarknadsparternas delaktighet förbättras och tryggas även fortsättningsvis.

4.16 EESK anser att dialogen mellan parterna på arbetsmarknaden i likhet med trepartsdialogen mellan regeringar, fackföreningar och arbetsgivarföreningar samt dialogen med det civila samhället⁽¹⁰⁾ är mycket viktiga instrument inom den offentliga politiken och att de får positiva effekter för medborgarnas del. Därför välkomnar kommittén artikel 6, som handlar om dialog mellan arbetsmarknadens parter inom ramen för de nationella rättsliga bestämmelserna.

4.17 Spridning av information i medlemsstaterna (artikel 7) är mycket viktig för att arbetsmigrationen inom EU ska kunna utvecklas på ett lämpligt sätt. För att inre marknaden och den europeiska arbetsmarknaden ska fungera väl är det ytterst viktigt att arbetstagarna och arbetsgivarna har tillgång till information. Att lämplig information finns tillgänglig kan minska såväl överträdelserna från arbetstagarnas sida som arbetstagarnas passiva acceptans av diskriminering.

4.18 EESK uppmuntrar migrerande arbetstagare och deras familjer att även använda sig av de informationssystem som redan finns, till exempel Ditt Europa och Eures.

4.19 EESK välkomnar att arbetsmarknadens parter på europeisk nivå tar upp frågan om intern rörlighet i EU och ekonomisk migration från tredjeländer i sitt nuvarande gemensamma arbetsprogram för perioden 2012–2014, och vill samtidigt föreslå Europeiska kommissionen att starta nya program i samarbete med Europeiska fackliga samorganisationen och Business-europe för att förbättra informationen mellan fackföreningar och arbetsgivarföreningar på nationell nivå, i syfte att underlätta en mer rättvis rörlighet för europeiska arbetstagare och deras familjer samt skydda deras rättigheter.

Bryssel den 19 september 2013

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Henri MALOSSE

⁽¹⁰⁾ EUT C 181, 21.6.2012, s. 137.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Grönbok om en europeisk strategi för plastavfall i miljön"

COM(2013) 123 final

(2013/C 341/14)

Föredragande: **Josef ZBORIL**

Den 10 april 2013 beslutade Europeiska kommissionen att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Grönbok om en europeisk strategi för plastavfall i miljön"

COM(2013) 123 final.

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 3 september 2013.

Vid sin 492:a plenarsession den 18–19 september 2013 (sammanträdet den 19 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 138 röster för, 6 röster emot och 6 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Okontrollerade avfallsflöden i allmänhet och plastavfall i synnerhet är ett allvarligt problem eftersom avfallet ofta hamnar i miljön, antingen i okontrollerade deponier eller i den marina miljön. Plastavfall i miljön är ett globalt problem, medan lösningarna förstås ofta är lokala och innebär särskilda tillvägagångssätt som beror på lokala förhållanden och lokal kapacitet.

1.2 Grönboken om en europeisk strategi för plastavfall i miljön innehåller omfattande statistik från Europeiska miljöbyrån och Eurostat samt hänvisningar till andra publikationer, böcker, forskningsrapporter m.m. Vi rekommenderar att dessa uppgifter kategoriseras och analyseras så att de blir mer lättbegripliga och lättare att använda för att dra slutsatser om lämplig behandling av plastavfallsflöden.

1.3 När det gäller vattenmiljöerna och den marina miljön står plastavfall för den avsevärt största delen av de synliga, flytande föroreningarna. Detta problem förvärras av att plasten bryts ner och blir osynlig och därefter kommer in i livsmedelskedjan. Det är viktigt att analyserna av material- och avfallsflöden som innehåller plast förbättras, däribland även analyserna av hur dessa flöden kommer ut i den marina miljön. Överträdelser av gällande bestämmelser som leder till misskötsel av deponier får inte tolereras. Det är oacceptabelt med plastavfall i den marina miljön.

1.4 EESK uppskattar verkligen de initiativ som olika intressegrupper tagit för att minska detta allvarliga problem. EU skulle kunna föreslå ett internationellt initiativ för att organisera en upprepning av de värsta ansamlingarna av plastavfall i haven. Unionen bör vidta alla åtgärder den kan för att förhindra att plastavfall som har sitt ursprung i Europa hamnar i havet,

och överväga att använda utvecklingsbiståndsprogram för att främja och stödja hållbarare avfallshanteringsmetoder i utvecklingsländer, i synnerhet för att minska ackumuleringen av plastavfall från dessa länder i haven.

1.5 I enlighet med avfallshierarkin bör man till att börja med vidta åtgärder för att se till att det skapas mindre plastavfall. Viss användning av plast kan förbjudas om det finns mer miljövänliga och tillgängliga alternativ.

1.6 Kommittén konstaterar också att en framgångsrik återvinning förutsätter att avfallsflödena identifieras och sorteras både vid källan – där de uppkommer – och när de samlats in. EESK anser att det behövs en bättre överblick över hela processen för insamling av hushållsavfall för att identifiera och sprida bästa praxis. EESK uppmanar kommissionen att undersöka om de olika system som valts för avfallshämtning leder till olika resultat, särskilt vad gäller spridning av plastavfall i miljön.

1.7 Kommittén konstaterar att de tre centrala EU-rättsakter som rör plastavfall (ramdirektivet om avfall, direktivet om förpackningar och förpackningsavfall och direktivet om elektriskt och elektroniskt avfall) inte har tillämpats korrekt i EU som helhet. EESK förespråkar därför att tillämpningen av dem förbättras och att de vid behov uppdateras. Oavsedda konsekvenser måste utvärderas noggrant och eventuella kryphål som upptäcks måste åtgärdas, efter noggrann expertanalys av tillräckligt omfattande och relevanta data och processer. Insatser för en effektivare allmän återvinning och materialåtervinning bör kunna bidra till att lösa även de problem med plastavfall som beskrivs i grönboken.

1.8 Slutligen framhäver EESK den allt viktigare roll som konsumenterna kan spela, och ställer sig bakom argumenten i grönboken avseende ökad konsumentkunskap så de kan göra medvetna inköp: "Välinformerade konsumenter kan komma att spela en avgörande roll när det gäller att främja hållbara produktionsmönster för plast och plastprodukter och en mer effektiv resursanvändning. När det gäller att påverka konsumenternas beteende skulle man med hjälp av tydlig, enkel och kortfattad information kunna informera konsumenterna om en produkts plastinnehåll och om potentiellt skadliga tillsatser/färger [...]. En fullständig produktinformation om vilken typ av plast det är fråga om och om återvinningspotentialen kan också lämnas via andra system än de nu befintliga."

1.9 En mängd berörda aktörer har varit involverade i EU:s arbete med avfall och plastavfall. De har lagt fram förslag till initiativ för att minska plastavfallet och att i största möjliga mån återvinna dessa värdefulla resurser. Deras kunskap och expertis utgör en bra grundval för relativt snabba framsteg i riktning mot att fasa ut plastavfall från deponering. Det civila samhället spelar en mycket viktig roll för att främja såväl ett fullständigt genomförande som beteendeförändringar.

2. Grönboken

2.1 Syftet med grönboken är att få i gång en bred diskussion om vad man kan göra för att lösa det problem som plastavfallet utgör och som för närvarande inte uttryckligen behandlas i EU:s avfallsagstiftning.

2.2 Plastens särskilda egenskaper medför specifika problem för avfallshanteringen:

- De sorters plast som används mest är relativt billiga och mångsidiga material med många industriella användningsområden, vilket under det senaste århundradet har lett till att användningen ökat kraftigt och fortsätter att öka.
- Plast är ett mycket beständigt material med en längre livslängd än de produkter i vilka plasten ingår. Därför ökar plastavfallet i hela världen.
- Det är problematiskt med ett okontrollerat bortskaffande av plastavfall, eftersom plast kan finnas kvar i miljön under mycket lång tid.
- Det är särskilt viktigt att fortsätta ansträngningarna för att minska förekomsten och inverkan av plast i den marina miljön.

2.3 Oavsett vilka de nuvarande problemen är, innebär en bättre hantering av plastavfall också nya möjligheter. Även

om termoplast i regel är helt återvinningsbart är det endast en bråkdel av termoplastavfallet som faktiskt återvinns i dag.

2.4 Förbättrad återvinning kommer att bidra till att målen i färdplanen för ett resurseffektivt Europa ⁽¹⁾ nås och till att minska såväl växthusgasutsläppen som importen av råvaror och fossila bränslen. Korrekt utformade åtgärder för att återvinna plast kan också förbättra konkurrenskraften och skapa nya ekonomiska verksamheter och arbetstillfällen.

2.5 Grönboken, som uppges bygga på en livscykelanalys, ska bidra till en omprövning av vilka miljö- och hälsorisker som plasten i olika produkter innebär när produkterna blir till avfall.

2.6 Grönboken ska bidra till att främja att plastens effekter under hela livscykeln, från råvaruutvinningen till livscykeln slut, internaliseras i kostnaden för plastprodukter.

3. Allmänna kommentarer

3.1 EESK anser att det behövs en bättre överblick över hela processen för insamling av hushållsavfall för att man ska kunna identifiera vad som faktiskt utgör bästa praxis – och vad som är lämpligt med tanke på olika BNP-nivåer, klimat, marktillgång m.m. Denna bästa praxis bör anpassas till de specifika förhållandena i enskilda medlemsstater och regioner och därefter ges spridning.

3.2 Okontrollerade avfallsflöden i allmänhet och plastavfall i synnerhet är ett allvarligt problem eftersom avfallet ofta hamnar i miljön, antingen i okontrollerade deponier, i marken (t.ex. genom användning av plastfilm inom jordbruket) eller i den marina miljön. Plastavfall i miljön är ett globalt problem, medan lösningarna förstås ofta är lokala, även om dessa väsentligen bör tillämpas i EU som helhet.

3.3 Vi måste inse hur viktig plasten är i vår vardag. Det är inte plasten i sig som är problemet, utan det sätt på vilket vi missköter vårt avfall, inbegripet plastavfallet. De åtgärder som antas bör i första hand fokusera på detta faktum, eftersom förebyggande och en gradvis avfallsminskning är en grundläggande hållbarhetsprincip.

3.4 För att göra det lättare att förstå och använda den omfattande statistik som tillhandahålls i grönboken, rekommenderar vi att uppgifterna kategoriseras på ett sådant sätt att man kan jämföra dem och urskilja trender, så att olika alternativa lösningar på problemet kan föreslås.

⁽¹⁾ COM(2011) 571.

3.5 Man måste därvid skilja mellan å ena sidan termoplaster – dvs. de plaster som antas vara det centrala problemet eftersom de till sist hamnar i miljön trots att de kan återvinnas och återanvändas – och å den andra hårdplaster (hartser), som framställs i betydligt mindre omfattning och som används vid tillverkning av teknisk utrustning och antingen inte kan återvinnas alls eller är mycket svåra att återvinna i dag.

3.6 De flesta plaster är idealiska som bränslen, men förbränning är inte den bästa lösningen för PVC. Att bränna plast tillsammans med andra avfallsprodukter kan i många fall vara den bästa metoden för att undvika att färsk olja eller gas används för att underlätta förbränningen. En livscykelanalys skulle ge svaret – men det finns mycket få hänvisningar till en sådan analys i kommissionens meddelande.

3.7 Grönboken borde i första hand ha handlat om termoplast, i synnerhet plastfilm (i tekniska tillämpningar och förpackningar där PE, PP och PVC används) och dryckesbehållare (särskilt av PET) där den stora globala trenden har varit att ersätta glas eller plåt med plast och som utgör ett hot mot den marina miljön om bortskaffandet av detta plastavfall är okontrollerat.

3.8 Syntetfibrer (PE, PP och polyamider) som härrör från olika vävda, textilerade och ickevävda industri- och konsumentprodukter, samt skumplast som används i förpackningar och madrasser, kan också hamna i naturen, eftersom slitna textilier inte samlas in. Denna avfallskomponent nämns inte i meddelandet.

3.9 När det gäller havsföroreningar står plastavfall för den avsevärt största delen av de synliga, flytande föroreningarna samt för osynliga partiklar. Detta är ett problem för havsfaunan, inklusive fåglar, däggdjur (delfiner och valar), sköldpaddor och andra djur. Plasternas låga densitet kan emellertid också underlätta uppremsningen.

3.10 Kommittén anser därför att analyserna av material- och avfallsflöden som innehåller plast måste bli bättre, inte minst analyserna av hur avfallet kommer ut i den marina miljön. Man bör även fokusera på de största materialflödena och använda en successiv metod som i första hand angriper de viktigaste flödena.

3.11 Det finns två huvudkällor till marint avfall som härrör från land:

- Stränder och vattendrag där folk dumpar sitt avfall.
- Dåligt skötta deponier, som ibland till och med är avsiktligt placerade nära hav eller vattendrag så att de inte alltför snabbt ska bli fulla.

En annan viktig källa är den oansvariga (avsiktliga eller vårdlösa) dumpningen av avfall från fartyg samt förlorade fiskenät. Olyckligtvis har ännu ingen analys av dessa källor presenterats för att göra det lättare att dra tillförlitliga slutsatser.

3.12 Med tanke på att havsmiljöproblemet är av global karaktär vill kommittén påpeka att det också är på global nivå som åtgärderna måste antas och genomföras. Kommittén rekommenderar att man vidtar åtgärder för att se till att inte EU-avfall av något slag helt enkelt exporteras till andra delar av världen för att dumpas där (om detta skulle förekomma). Om avfall kan återanvändas är det inte längre fråga om avfall och då bör det behandlas som ett flöde av användbart råmaterial.

3.13 Kommittén konstaterar också att en framgångsrik återvinning förutsätter att avfallsflödena identifieras och sorteras både vid källan – där de uppkommer – och när de samlats in. Nya sorteringsmetoder bör införas som klarar att separera t.ex. metaller, plaster och cellulosa-fibrer från flödet av blandat hushållsavfall. Även om sådana metoder medför energikostnader vill kommittén påpeka att det ändå utan tvekan är värt att investera mer i utvecklingen av dem.

3.14 En mängd berörda aktörer har varit involverade i arbetet med avfall och plastavfall. De har lagt fram förslag till initiativ för att minska plastavfallet och att i största möjliga mån återvinna dessa värdefulla resurser. Deras kunskap och expertis utgör en bra grundval för relativt snabba framsteg i riktning mot att fasa ut plastavfall från deponering. Dessa initiativ förtjänar lämpligt stöd.

4. Särskilda kommentarer – svar på frågor i grönboken

4.1 *Möjliga politiska lösningar för att förbättra hanteringen av plastavfall i Europa*

4.1.1 **Är det inom den gällande rättsliga ramen för avfallshantering möjligt att hantera plast på lämpligt sätt?** Enligt det gällande ramdirektivet om avfall ska 50 % av hushållsavfallet (beräknat på dess vikt) återvinnas, vilket innebär att en infrastruktur för källsortering måste skapas. Direktivet om förpackningar och förpackningsavfall skapar rättsliga ramar för ett utökat producentansvar, medan direktivet om elektriskt och elektroniskt avfall skapar motsvarande ramar när det gäller plast i sådana produkter. Kommittén konstaterar att dessa tre rättsakter inte har tillämpats korrekt i EU som helhet. EESK förespråkar därför att tillämpningen av dem förbättras och att de vid behov uppdateras. Oavsedda konsekvenser måste utvärderas noggrant och eventuella kryphål som upptäcks måste åtgärdas, efter noggrann expertanalys av tillräckligt omfattande och relevanta data och processer.

4.1.2 Hur kan åtgärderna för att främja en ökad återvinning av plast bäst utformas? Allt som krävs nu är att ordentliga mål anges i dessa direktiv. Detta kräver dock att man ser till att det råder balans mellan målen för återvinning och energianvändning, så att man besparar konsumenten stora kostnader samtidigt som man ser till att miljöeffektiviteten inte minskar. Återvinning av de vanligt förekommande PE- och PET-plasterna är t.ex. både ekonomiskt möjligt och miljömässigt effektivt. För mindre vanliga plaster innebär den låga efterfrågan på återvinning av dem dock att det skulle krävas kostsamma transporter till det fåtal platser där det finns sådana särskilda återvinningsanläggningar. De långa transporterna skulle också göra en materialåtervinning mindre miljövänlig än en energiåtervinning. Problemet är att få ett stabilt flöde av konstant kvalitet i tillräckligt stora volymer. Här skulle riktlinjer för livscykelanalys vara till nytta.

4.1.3 Skulle ett fullständigt och effektivt genomförande av kraven för avfallshantering i den gällande lagstiftningen om deponi innebära att den nuvarande deponeringen av plastavfall minskar i tillräckligt hög grad? Ett särskilt problem är konflikten mellan målet att minska förpackningsavfallens vikt vid källan och kravet på ökad återvinning. Detta beror på att ansträngningarna för att minska vikten, samtidigt som man vill bevara de barriäregenskaper som krävs, innebär att man använder förpackningar i flera skikt som består av olika plaster som i praktiken inte går att återvinna. Principen om "återvinningsdesign" bör tillämpas i stället för att man försöker göra förpackningen lättare. Bestämmelserna på detta område bör ändras men fortfarande vara så enkla som möjligt.

4.1.4 Ett annat tillvägagångssätt är att man genom utmärkelser eller andra incitament uppmuntrar innovativa lösningar på specifika förpackningsproblem. En laminatbehållare för mjölk eller juice som är helt återvinningsbar till en rimlig kostnad skulle t.ex. kunna bli en marknadsvinnare (och kanske till och med finns tillgänglig).

4.1.5 Vilka åtgärder skulle vara lämpliga och ändamålsenliga för att främja en återanvändning och återvinning av plast i stället för deponering? En mycket viktig faktor är en strikt och effektiv efterlevnad av avfallshanteringskraven i den gällande lagstiftningen om deponering. Ett konsekvent genomförande av bestämmelserna är en absolut förutsättning för att man ska kunna öka såväl återvinningen som ett ordentligt kontrollerat bortskaffande av plastavfall. En gradvis utfasning av deponering av plastavfall skulle givetvis förbättra återvinningen och materialåtervinningen, men det krävs att en adekvat infrastruktur byggs upp för detta.

4.1.6 Vilka ytterligare åtgärder skulle kunna vara lämpliga för att flytta plastavfallsåtervinningen högre upp i avfallshierarkin? Ett regelrätt förbud mot deponering eller en deponiskatt som verkar avskräckande skulle inte leda till något annat än en kraftig ökning av energiåtervinningen från sorterat

avfall, där även plast ingår. En utfasning av deponeringen av plastavfall måste hanteras varsamt för att säkerställa att detta inte bara leder till ökad förbränning. Förbränning är dock att föredra framför dumpning, och särskilt okontrollerad, illegal dumpning.

4.1.7 För att en skatt på energiåtervinning ska få önskade effekter måste den vara noga genomtänkt och ses i ett bredare perspektiv. Detta innebär att man måste ta hänsyn till vilka konsekvenser den skulle få på alternativa flöden och på användningen av så gott som rent kolväte från polyolefinplast för tillverkning av flytande alternativa bränslen.

4.1.8 Bör det införas separat insamling av plastavfall direkt från hemmen i kombination med ett system för enhetsbaserad prissättning (pay-as-you-throw) för restavfall i Europa? Det är önskvärt att plast separeras från andra materialflöden, och det är lämpligt att införa påföljder för att motverka dålig praxis, men vi bör inte underskatta vissa av de problem som detta medför. Det rör sig bland annat om grundläggande problem av ekonomisk och miljörelaterad art som försvårar en plaståtervinning, dvs. när stora (om än lätta) volymer ska transporteras långa sträckor. Om man kräver källsortering av varje avfallsproducent bör man medge undantag i de fall då det finns mycket lite plast att sortera och det finns risk för att fördelarna med återvinningen äts upp av transportkostnaderna.

4.1.9 Är det nödvändigt att införa särskilda återvinningsmål för plastavfall för att öka återvinningen av plastavfall? Det skulle visserligen vara möjligt att införa ett särskilt mål i ramdirektivet om avfall, men detta bör dock göras efter att det nuvarande direktivets effektivitet har utvärderats.

4.1.10 Är det nödvändigt att införa åtgärder för att undvika undermålig återvinning eller dumpning av återvinningsbart plastavfall som exporteras till tredje land? Plastavfall för återvinning har blivit en global handelsvara. Det är mycket osannolikt att sådant plastavfall deponeras i tredjeländer, eftersom utländska aktörer inte köper plastavfall för detta ändamål. Transportkostnaderna för plastförpackningar är mycket höga, vilket gör att export för deponering är osannolikt. Det är oerhört svårt såväl att definiera "undermålig återvinning" som att övervaka att bestämmelserna på detta område tillämpas. Åtgärder för att förhindra sådan återvinning blir därmed mer eller mindre ogenomförbara och lätta att kringgå.

4.1.11 Skulle ytterligare frivilliga åtgärder, i synnerhet för tillverkare och återförsäljare, vara ett lämpligt och effektivt instrument? Frivilliga åtgärder, särskilt från producenter och återförsäljare, skulle kunna vara ett lämpligt och effektivt instrument för att uppnå bättre resurseffektivitet i plastproduktens livscykel, särskilt när det gäller överenskommelser om att använda plastförpackningar med egenskaper (materialkombination, färger m.m.) som underlättar återvinning.

4.2 Fokus på konsumenternas beteende

4.2.1 Är det möjligt att utveckla pant- och retursystem eller leasingssystem för vissa kategorier av plastprodukter?

Vi behöver fokusera på konsumenters individuella och frivilliga beteende utan att förbise mer riktade processer för insamling och återvinning av avfall. Sådana processer förutsätter dock oftast tillgång till finansiering från lokala myndigheters sida, såvida det inte rör sig om processer som faktiskt är kommersiellt lönsamma för aktörerna. Eftersom nästan alla offentliga myndigheter, till och med i Tyskland, nu har ont om finansiella medel är det värdefullt att föreslå lösningar som inte kräver stora anslag – och därmed lämna mer pengar till utbildning, hälso- och sjukvård, social omsorg, polisväsen osv.

4.2.2 Det finns begränsat utrymme för pantsystem och liknande system. Sådana system finns dock redan i avtal olika företag emellan och behöver inget särskilt stöd. Ett område där pantsystem skulle kunna användas är för dryckesförpackningar. Att behöva sortera ut pantbart avfall från övrigt avfall kan skapa viss förvirring för konsumenterna och göra insamlingen av icke pantbara förpackningar mindre effektiv och sorteringen mer kostsam. Bra information baserade på tillförlitliga analyser måste därför gå hand i hand med genomförandet av sådana system.

4.2.3 Vilken typ av information anser ni att konsumenterna behöver ha tillgång till för att kunna påverka resurseffektiviteten vid köp av plastprodukter? Att engagera konsumenterna direkt är långt ifrån enkelt. För att på ett effektivt sätt förändra konsumenternas beteende behöver vi inte bara ökad medvetenhet utan framför allt användarvänliga produkter och system som gör det lätt för konsumenterna att välja rätt, både när de köper en produkt och när avfallet hanteras. Information om korrekt hantering av plast vid källsorteringen av hushållsavfall, dvs. märkning av produkter eller sorteringsanvisningar, är mycket relevant. Obligatorisk information om det kemiska innehållet i återvinningsbart avfall måste formuleras tydligt och begripligt så att konsumenterna kan fatta välinformerade beslut.

4.2.4 Hur kan information om plasters kemiska innehåll göras tillgänglig för alla aktörer inom avfallsåtervinningskedjan? Informationen om plasters eller plastprodukters kemiska sammansättning är lättillgänglig fram till försäljningsögonblicket. Hur värdefull sådan information är för konsumenten kan diskuteras och vore möjlig endast med hjälp av tydliga och lättlästa system utan att förbise att man vid produktionen av plast eller andra förpackningsmaterial väljer ämnen vars säkerhet har kontrollerats utifrån exponerings- och konsekvensbedömningar (Reach-förordningen).

4.2.5 Hur kan de problem som följer av användningen av mikroplastpartiklar i produkter och tillverkningsprocesser samt av nanoplastpartiklar bäst åtgärdas? Frågan om

mikroskopiska plastpartiklar och nanoplastpartiklar kräver en analys av i vilken utsträckning dessa huvudsakligen inerta beståndsdelar som används i låga koncentrationer kan komma ut i miljön i mängder som innebär en risk. Det rör sig i själva verket om två skilda frågor: mikropartiklar av plast (eller snarare plastavfall) respektive nanopartiklar av plast. De båda bör behandlas åtskilt eftersom de har olika ursprung och effekter. Än så länge vet man dock alltför lite om deras effekter på miljön, de potentiella riskerna för människors hälsa och deras inverkan på livet i haven. God avfallshantering i allmänhet skulle bidra till att lösa en stor del av problemet. Plastavfall har troligen förekommit under de senaste 50 åren och är av betydelse då det visar sig att det innebär en risk eller ökar riskerna för människors liv och miljön.

4.3 Hållbarheten hos plast och plastprodukter

4.3.1 Bör politiken för produktdesign inriktas på att motverka planerad föråldring av plastprodukter och på att främja återanvändning och moduldesign för att minimera plastavfallet? En del produkter blir plastavfall på grund av att produkterna blivit föråldrade i förhållande till den tekniska utvecklingen. För andra produkter – t.ex. fönsterkarmar, bilkomponenter, möbler, hushållsartiklar, medicinsk utrustning, byggnadsmaterial, el- och värmeisolering, skor och kläder – och för ett stort antal andra användningsområden är dock hållbarheten en viktig faktor. Dessa produkter står inte för någon betydande del av den totala volymen plastavfall och ingår normalt inte i hushållsavfallet. En åtgärdsolitik med inriktning på produkternas hållbarhet skulle inte få någon större inverkan på avfallsmängden men kan däremot inverka menligt på EU-produkternas konkurrenskraft. Ekodesignkriterier kommer inte att ge någon större effekt på området, eftersom de främst gäller basproduktens funktion och miljöeffektivitet, inte produktens plastkomponenter.

4.3.2 Bör marknadsbaserade instrument införas så att man mer exakt avspeglar miljökostnaderna från det att plasten produceras till att den bortscaffas? En internalisering av de externa kostnaderna för plastproduktkomponenter och andra råvaror måste studeras i detalj med tanke på den stora mångfalden av produkter. Därmed undviks en alltför stor administrativ börda och minskad konkurrenskraft samtidigt som importprodukter skulle gynnas. Livscykelanalyser skulle behöva göras för alla material som konkurrerar med plast, och man skulle även behöva se till att sådana analyser görs för varor som importeras från tredjeländer.

4.3.3 Hur kan vi bäst minska den avfallsbörda som kortlivade produkter och engångsartiklar i plast innebär? Avfallsbördan från engångsplastartiklar och plastprodukter med kort livslängd kan bäst hanteras genom separat hämtning efter plasttyp och motsvarande källsortering. Vissa länder lyckas bra med detta, medan andra inte gör det på grund av de ökade kostnaderna.

4.4 Biologiskt nedbrytbara plaster

4.4.1 För vilka användningsområden bör biologiskt nedbrytbara plaster främjas? För närvarande är det svårt att nämna något område där biologiskt nedbrytbara plaster har visat sig bara ha fördelar, utan några negativa bieffekter. Biologiskt nedbrytbara plaster är att föredra på användningsområden där återvinning är omöjlig, t.ex. om plastartikeln blandats med livsmedelsavfall och annat avfall som i första hand är avsett för kompostering. Man måste alltid kunna se till att dessa plaster är tydligt urskiljbara och utsorterbara så att de inte kontaminerar återvinningsprocesserna. Deras miljömässiga och ekonomiska trovärdighet bör underbyggas med hjälp av livscykelanalyser innan de erbjuds för storskalig användning.

4.4.2 Skulle det vara lämpligt att stärka den befintliga rättsliga ramen genom att man gör en tydlig distinktion mellan naturligt komposterbara plaster och tekniskt nedbrytbara plaster? Dessa problem bör diskuteras på expertnivå, på basis av information och data som rör denna fråga. Det behövs ökade kunskaper om frågan.

4.4.3 Kräver användningen av plaster som kan nedbrytas genom oxidation insatser för att skydda återvinningsprocessen? EESK förfogar inte över tillräcklig information för att stödja eller förkasta användningen av plaster som kan nedbrytas genom oxidation.

4.4.4 Hur bör man betrakta biobaserade plaster mot bakgrund av plastavfallshanteringen och behovet av att bevara resurserna? Om användningen av biobaserade plaster ska främjas bör detta basera sig på en grundlig livscykelanalys. Man måste inse att "bio" inte nödvändigtvis är något nytt (plaster baserade på kasein har t.ex. använts förut) och tidigare erfarenheter måste bli föremål för en mycket kritisk granskning. Biobaserade plaster är inte biologiskt nedbrytbara – biologisk nedbrytbarhet är en inneboende materiell egenskap som är relaterad till polymerens molekylstruktur.

4.5 EU-initiativ som tar upp problemet med marint avfall, inbegripet internationella åtgärder

4.5.1 Vilka andra åtgärder än de som beskrivs i denna grönbok kan övervägas för att minska det marina avfallet?

Analysen av hur plastavfall hamnar i den marina havsmiljön, oavsett om det sker genom olyckshändelse eller genom systemprocesser, bör verifieras och behandlas på internationell och europeisk nivå. Man bör på grundval av detta överväga möjligheten att helt förbjuda utsläpp av avfall, inklusive plaster, i havet. Fortsatta insatser för att informera och ge incitament till allmänheten – bl.a. när det gäller uppstädning av stränder och andra aktiviteter – bör förstås göras för att få till stånd en allmän förändring av människors inställning.

4.5.2 Hur kan fastställandet av ett EU-omfattande kvantitativt minskningsmål för marint avfall bidra till bättre åtgärder som minskar plastavfallet rent allmänt sett? Kvantitativa mål för att minska avfallet till havs kommer inte att bidra till att begränsa det faktiska plastavfallet, eftersom det i praktiken är fråga om avfall som aldrig har hanterats som sopor och som därför rättsligt sett över huvud taget aldrig har ansetts vara avfall. Målet här bör vara att få människor att sluta med ovanan att dumpa avfall där det inte hör hemma. Detta handlar i själva verket om att erbjuda incitament till allmänheten på nationell nivå och framför allt på lokal nivå, inbegripet när människor befinner sig på semester någon annanstans – med inflytande och ansvar går hand i hand. Goda erfarenheter och bästa praxis bör ges spridning.

4.5.3 Hur kan EU arbeta för att främja effektivare internationella åtgärder för att förbättra plastavfallshanteringen i hela världen? När det gäller tänkbara internationella åtgärder för att förvalta den marina miljön och kusterna måste vi ta initiativ till undersökningar för att utvärdera situationen där så inte redan gjorts – och föreslå lösningar på de problem som identifieras i bilaterala och multilaterala förhandlingar med länder och regioner utanför EU.

4.5.4 EESK uppskattar verkligen de initiativ som olika intressegrupper tagit för att minska detta allvarliga problem. EU skulle kunna föreslå ett internationellt initiativ för att organisera en upprepning av de värsta ansamlingarna av plastavfall i haven. Unionen bör vidta alla åtgärder den kan för att förhindra att plastavfall som har sitt ursprung i Europa hamnar i havet, och överväga att använda utvecklingsbiståndsprogram för att främja och stödja hållbarare avfallshanteringsmetoder i utvecklingsländer, i synnerhet för att minska ackumuleringen av plastavfall från dessa länder i haven.

Bryssel den 19 september 2013

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Henri MALOSSE

BILAGA I

till kommitténs yttrande

Följande punkter i facksektionens yttrande ändrades i enlighet med de ändringsförslag som antogs av plenarförsamlingen, men fick minst en fjärdedel av rösterna (artikel 54.4 i arbetsordningen):

Punkt 4.1.8

Bör det införas separat insamling av plastavfall direkt från hemmen i kombination med ett system för enhetsbaserad prissättning (pay-as-you-throw) för restavfall i Europa? Det är önskvärt att plast separeras från andra materialflöden, men vi bör inte underskatta vissa av de problem som detta medför. Det rör sig bland annat om grundläggande problem av ekonomisk och miljörelaterad art som försvårar en plaståtervinning, dvs. när stora (om än lätta) volymer ska transporteras långa sträckor. Om man kräver källsortering av varje avfallsproducent finns det risk för att fördelarna med återvinningen äts upp av transportkostnaderna i de fall då det finns mycket lite plast att sortera. Detta bör därför inte vara ett generellt EU-krav, och detaljerna bör överlätas åt medlemsstaterna i enlighet med subsidiaritetsprincipen.

Resultat av omröstningen:

För: 74
Emot: 50
Nedlagda röster: 22

Punkt 4.1.11

Skulle ytterligare frivilliga åtgärder, i synnerhet för tillverkare och återförsäljare, vara ett lämpligt och effektivt instrument? Frivilliga åtgärder, särskilt från producenter och återförsäljare, skulle kunna vara ett lämpligt och effektivt instrument för att uppnå bättre resurseffektivitet i plastprodukternas livscykel, särskilt när det gäller överenskommelser om att använda plastförpackningar med egenskaper (materialkombination, färger m.m.) som underlättar återvinning. Detta kan dock strida mot konkurrensbestämmelserna, eftersom det förutsätter överenskommelser om samordning av marknadsföringsmetoder. Det kan också leda till att allmänhetens indignation ökar mot EU-inblandning på områden i det dagliga livet som redan nu är komplicerade. Lösningar som riskerar att misslyckas måste testas mot verkligheten innan de läggs fram.

Resultat av omröstningen:

För: 77
Emot: 57
Nedlagda röster: 15

Punkt 4.2.3

Vilken typ av information anser ni att konsumenterna behöver ha tillgång till för att kunna påverka resurseffektiviteten vid köp av plastprodukter? Att engagera konsumenterna direkt är långt ifrån enkelt. För att på ett effektivt sätt förändra konsumenternas beteende behöver vi inte bara ökad medvetenhet utan framför allt användarvänliga produkter och system som gör det lätt för konsumenterna att välja rätt, både när de köper en produkt och när avfallet hanteras. Den enda information som är relevant för konsumenterna gäller korrekt hantering av plast vid källsorteringen av hushållsavfall, dvs. märkning av produkter eller sorteringsanvisningar. Obligatorisk information om det kemiska innehållet i återvinningsbart avfall skulle motverka sitt syfte, eftersom konsumenterna inte kan fatta välinformerade beslut om de åtgärder som krävs.

Resultat av omröstningen:

För: 74
Emot: 66
Nedlagda röster: 13

Punkt 4.2.4

Hur kan information om plasters kemiska innehåll göras tillgänglig för alla aktörer inom avfallsåtervinningskedjan? Informationen om plasters eller plastprodukters kemiska sammansättning är lättillgänglig fram till försäljningsögonblicket. Det är helt orealistiskt att förvänta sig att informationen finns kvar när det är dags för återvinning och avfallshantering. Hur värdefull sådan information är för konsumenten kan diskuteras. Det är effektivare att vid produktionen av plast eller andra förpackningsmaterial välja ämnen vars säkerhet har kontrollerats utifrån exponerings- och konsekvensbedömningar (Reach-förordningen).

Resultat av omröstningen:

För: 86

Emot: 51

Nedlagda röster: 6

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om upprättandet av en ram för fysisk planering i kust- och havsområden och integrerad förvaltning av kustområden"

COM(2013) 133 final – 2013/0074 (COD)

(2013/C 341/15)

Föredragande: **Stéphane BUFFETAUT**

Rådet och Europaparlamentet beslutade den 27 mars 2013 respektive den 15 april 2013 att i enlighet med artiklarna 43.2, 100.2, 192.1, 194.2 och 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om upprättande av en ram för fysisk planering i kust- och havsområden och integrerad förvaltning av kustområden"

COM(2013) 133 final – 2013/0074 (COD).

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 3 september 2013.

Vid sin 492:a plenarsession den 18–19 september 2013 (sammanträdet den 18 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 185 röster för, 2 röster emot och 5 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén vill erinra om att 50 % av EU:s befolkning bor i kustområden. Av denna anledning är förvaltningen av kustområden och den fysiska planeringen i kust- och havsområden särskilt viktig för Europeiska unionen. Det är därför särskilt positivt att man har för avsikt att upprätta ett samarbete mellan de behöriga myndigheterna, både inom medlemsstaterna och mellan dem, i synnerhet vad gäller gränsområden, och att man lägger sig vinn om att de företrädare för det civila samhället som verkar inom dessa områden ska involveras fullt ut.

1.2 Vi betonar vikten av att man tillämpar en strategi som baseras på deltagande från de olika aktörer som bedriver verksamhet, arbetar eller utnyttjar kust- och havsområden, i syfte att se till att samrådet utmynnar i konkreta resultat. Det tycks finnas ett generellt stöd för kommissionens mål, men det är metoderna för genomförandet som kommer att avgöra hur framgångsrik tillämpningen av direktivet kommer att bli. Den verksamhet som bedrivs i de aktuella kust- och havsområdena varierar stort och omfattar exempelvis yrkesfiske, vattenbruk, fritidsfiske, sjöfart, turism, dykning, militär verksamhet och energiutvinning. Dessa verksamheter är ofta konkurrerande men kan i vissa fall komplettera varandra.

1.3 För att samrådet ska bli effektivt bör det anordnas på lokal nivå. Genomförandet av habitatdirektivet (Natura 2000) och direktivet om en marin strategi har tydliggjort behovet av att skapa en lokal dynamik. Trots att de intressen som står på spel varierar stort är det avgörande att de som utnyttjar kust- och havsområdena talar samma språk och har gemensamma målsättningar som är tydliga och genomförbara. Den metod som används är därför mycket viktig för att skapa en gruppdynamik. Detta är endast möjligt om man utgår från en gemensam syn på den befintliga situationen, som baseras på hur det

ser ut på lokal nivå och hur den verksamhet som bedrivs där sannolikt kommer att utvecklas.

1.4 För att reglerna ska bli accepterade måste målen och åtgärderna vara begripliga och insynsvänliga. Aktörerna måste först och främst förstå bestämmelserna om de ska kunna följa dem. Den vägledande principen måste vara tydlig för alla berörda parter, och struktureringen av kust- och havsområdena måste ske gradvis och på ett samordnat sätt.

1.5 Förutom att anordna ett systematiskt samråd bör man fastställa prioriteringar för den verksamhet som kan bedrivas i kust- och havsområden. Dessa kan inte fastställas på förhand och kommer naturligtvis att variera utifrån den specifika situationen i de olika områdena, med tanke på de geografiska, ekologiska, befolkningsmässiga och ekonomiska skillnader som finns. Subsidiaritetsprincipen ska därför tillämpas på detta område, både på EU-nivå och inom medlemsstaterna.

1.6 Kommittén påpekar att det inte bara är medlemsstaterna som berörs, och att man även bör anordna samråd mellan regioner och lokala myndigheter samt mellan olika ekonomiska sektorer. Arbetsmarknadens parter bör också delta i detta samråd, särskilt eftersom vissa beslut skulle kunna påverka sysselsättningen (inom exempelvis fiskeri- och turismsektorn) och arbetsvillkoren. Vi påminner om att genomförandet av Natura 2000 redan nu baseras på olika former av lokalt styre.

1.7 I praktiken handlar genomförandeproblemen främst om att de rättsliga bestämmelserna skiljer sig åt beroende på om man befinner sig på land eller till havs. Dessa områden är emellertid beroende av varandra och samspelar. Dessutom kan insatserna för att lösa problemen lätt bli en kamp mellan olika särintressen. Det är därför viktigt att hitta en balans mellan rättmätiga intressen och det som är nödvändigt för allmänintresset, utan några ideologiska förtecken.

1.8 För att så långt som möjligt ta hänsyn till den faktiska situationen ställer sig EESK även bakom principen om en regelbunden översyn av planeringsprogrammen och förvaltningsstrategierna. Kommittén menar emellertid att det är viktigt att man inte enbart ser situationen ur ett regleringsperspektiv. Det handlar om att hantera mänsklig verksamhet i en föränderlig och ömtålig miljö. Man måste därför tänka i flöden, med en dynamisk utgångspunkt.

1.9 Finansieringskällorna för denna politik är naturligtvis en mycket viktig fråga. Dessa kommer att omfatta finansiering från den integrerade havspolitik, men även medel från politiken för fiske, miljöstyrning (Natura 2000), regional utveckling eller till och med den gemensamma jordbrukspolitik kommer att användas. Man måste därför se till att det stora antalet finansieringskällor inte påverkar genomförandet av politiken negativt. De makroregionala strategierna bör bidra till att samordna de olika sammanhållningsfonderna.

1.10 EESK betonar att denna finansiering är särskilt viktig för att man ska kunna genomföra en dynamisk uppföljning på mänsklig nivå av samråden och åtgärderna som genomförs inom ramen för det nya direktivet. Utan medverkan från personer som kan fokusera insatserna och stödja genomförandet riskerar resultaten att utebli eller bli kortvariga.

1.11 Eftersom man vet att majoriteten av miljöproblemen i havet beror på landbaserade föroreningar, verkar det logiskt att den fysiska planeringen i havsområden sker tillsammans med en samordnad eller till och med integrerad fysisk planering i kustområden.

1.12 EESK framhåller också att vissa medlemsstater befinner sig i en särskild situation. Nästan hela Polens kuststräcka är till exempel klassad som Natura 2000-område, vilket gör det svårt att kombinera nya ekonomiska aktiviteter och miljöskydd (liksom när det gäller verksamhet på land tas de aktuella eller pågående ekonomiska aktiviteterna upp i måldokumentet).

1.13 När det gäller utvärdering, datainsamling och informationsutbyte kan kriterierna variera mellan medlemsstaterna. Det skulle därför vara bra om kommissionen kunde fastställa en sorts gemensam tolkningsmall för att göra de uppgifter som samlats in enhetliga och jämförbara.

1.14 EESK framhåller eftertryckligen att man måste vara mycket noga med att den nya lagstiftningen inte strider mot eller motverkar genomförandet av andra befintliga rättsakter, exempelvis habitatdirektivet (Natura 2000) eller direktivet om en marin strategi, utan i stället stärker dessa rättsakter som nyligen börjat tillämpas. Detta nya direktiv bör därför betraktas som ytterligare en pelare i EU:s integrerade havspolitik.

1.15 Kommittén anser slutligen att det är mycket viktigt att det deltagande från allmänheten som fastställs i artikel 9 i

förslaget genomförs med en så nära koppling som möjligt till den lokala situationen, eftersom varje område har sina egna miljömässiga, geografiska och ekonomiska särdrag.

2. Inledning

2.1 Förslaget utgör ett led i den politik som syftar till att ge EU en stark maritim pelare. Detta är ett självklart mål med tanke på hur lång Europas kust är och omfattningen av de exklusiva ekonomiska zonerna, bland annat när det gäller de yttersta randområdena, som är mycket viktiga för vissa medlemsstater som Spanien, Frankrike, Storbritannien och Portugal.

2.2 Utmaningen för kommissionen är att förena ekonomiska, sociala och miljömässiga behov, vilket förefaller vara en grundläggande betydelse. Denna strävan omfattar såväl den fysiska planeringen i kust- och havsområden som den integrerade förvaltningen av kustområden, där det komplexa samspelet mellan land och hav sker.

2.3 Syftet med förslaget är, enligt den vanliga jargongen, att främja en hållbar tillväxt i havs- och kustområden och en hållbar användning av kust- och havsresurser.

2.4 Europeiska kommissionen vill se en planerad och samordnad förvaltning av dessa områden för att undvika konflikter när det gäller användningen och säkerställa ett harmoniskt utnyttjande. Den föreslagna strategin är därför inte sektorsinriktad utan övergripande. Direktivets tillämpningsområde är dessutom mycket brett, vilket gör att man kan ifrågasätta det praktiska genomförandet.

2.5 Förslaget föreskriver ett samarbete mellan medlemsstaterna, som ska ansvara för att genomföra denna fysiska planering och integrerade förvaltning. Syftet är att samordna nationell eller regional sektorspolitik för att skapa en enhetlig strategi, även vad gäller gränsöverskridande verksamhet. Det bör dock noteras att "verksamhet vars enda syfte är försvar eller nationell säkerhet" inte omfattas av direktivförslaget.

3. Förslagets mål

3.1 Kommissionen vill att medlemsstaterna upprättar och genomför program för fysisk planering i kust- och havsområden och en eller flera strategier för integrerad förvaltning av kustområden. Vid utformningen av dessa instrument måste man naturligtvis ta hänsyn till såväl skillnader mellan och inom regionerna som verksamheten inom de olika sektorerna.

3.2 Mot bakgrund av dessa allmänna principer handlar det specifikt om att

— bidra till att trygga energiförsörjningen i unionen genom att bland annat utnyttja havsenergi (från havsströmmar, tidvatten, vågor, vind osv.),

- utveckla sjöfarten på ett effektivt sätt,
- främja en hållbar utveckling av fiske och vattenbruk,
- skydda och förbättra miljön,
- se till att kust- och havsområdena kan anpassa sig till och motverka klimatförändringarna.

4. Kommissionens krav

4.1 Kommissionen fastställer i vanlig ordning en rad mer eller mindre byråkratiska krav som ska bidra till att uppnå målen. Dessa krav omfattar följande:

- Inbördes samordning mellan medlemsstater.
- Gränsöverskridande samarbete.
- Kännedom om de gränsöverskridande effekterna av de strategier som genomförs.

4.2 Programmen för fysisk planering måste utformas med hänsyn till verksamhet som rör förnybar energi, olje- och gasutvinning, sjöfart, undervattenskablar och undervattensledning- ar, fiske, vattenbruk och naturreservat.

4.3 När det gäller strategierna för förvaltning av kustområden bör man ta hänsyn till användningen av naturresurser, särskilt på energiområdet, utvecklingen av infrastruktur (energi, hamnar, marina anläggningar osv.), jordbruk och industri, fiske och vattenbruk, förvaltning och skydd av ekosystem, landskap och områden av särskilt intresse längs kusten samt konsekvenserna av klimatförändringarna.

4.4 Enligt förslaget ska medlemsstaterna inrätta ett förfarande för att allmänheten ska kunna delta i utformningen av den fysiska planeringen och strategierna för förvaltning av kustområden, vilket är en mycket viktig fråga för EESK.

4.5 Inget av detta kan genomföras på ett effektivt sätt utan att ett genuint samarbete upprättas mellan medlemsstaterna och med tredjeländer, med tanke på att kust- och havsområden till sin natur är öppna områden som ständigt samspejar.

5. Genomförande i praktiken

5.1 Det är upp till varje medlemsstat att utse behöriga myndigheter för genomförandet av direktivet och ge kommissionen en förteckning över dessa. Medlemsstaterna ska även skicka rapporter om genomförandet av direktivet till kommissionen. Besluten bör fattas så nära de berörda aktörerna (de som utnyttjar havsområdena) och den lokala nivån som möjligt.

5.2 Förslaget get kommissionen befogenhet att använda genomförandeakter för att specificera vissa data eller administrativa krav, vilket är helt acceptabelt under förutsättning att de inte utnyttjas för att införa nya krav som inte tas upp i referensdokumentet.

6. Allmänna kommentarer

6.1 Förslagets tillämpningsområde är extremt brett och utgör ett tillägg till befintliga rättsakter – habitatdirektivet, mer känt som Natura 2000, och direktivet om en marin strategi – som rör alla kust- och havsområden. Hela paketet ska förvaltas av nya lokala, regionala eller nationella myndigheter.

6.2 Den centrala frågan är hur den nya lagstiftningen ska anpassas till och samordnas med de befintliga direktiven.

6.3 Det nya förslagets breda tillämpningsområde skulle kunna medföra en risk att effekten urvattnas i utarbetande av rent administrativa rapporter. Det är avgörande att man tar så stor hänsyn som möjligt till situationen på lokal nivå.

6.4 Det fastställda målet är att skapa en bättre samordning av politiken som rör den marina miljön. Ingen kan motsätta sig ett sådant mål, men man kan fråga sig om det inte varit klokare att låta den befintliga lagstiftningen genomföras fullt ut innan man lägger till ytterligare ett lager av lagstiftning. Det tar en viss tid innan rättsakter får den avsedda effekten, och det är nödvändigt att ha en tydlig bild av vad som ska genomföras. Redan kardinal Richelieu påpekade att en bra lag är en lag som människor förstår.

6.5 Denna förbättrade samordning är också nödvändig när det gäller tilldelningen av EU-anslag för att stödja genomförandet av det nya direktivet. De makroregionala strategierna bör ses som en ram för att skapa en bättre samordning av de olika tillgängliga sammanhållningsfonderna.

6.6 En rad olika ekonomiska, vetenskapliga, politiska och administrativa aktörer är involverade i de olika verksamheter som bedrivs i kust- och havsområdena. Det finns också en konkurrens mellan verksamheten inom olika sektorer: fiske, sjöfart, energiutvinning, turism osv. Påverkan från markbunden verksamhet är dessutom mycket viktig och komplex i kustområdena. Detta samspel gör det omöjligt att betrakta land och hav som separata områden.

6.7 Man bör av denna anledning undvika en alltför byråkratisk strategi som bara skulle komplicera situationen eller göra insatserna tyngre och långsammare. Det är däremot nödvändigt att man verkligen involverar de aktörer som är yrkesverksamma inom eller i anslutning till kust- och havsområdena: ekonomiska aktörer, arbetsmarknadens parter, forskare, icke-statliga organisationer osv. Det handlar inte om att göra förfarandet mer tungrott, utan att undvika protester och eventuella domstolsvister i ett senare skede och se till att besluten fattas med utgångspunkt i den faktiska situationen på lokal nivå.

7. Särskilda kommentarer

7.1 Det bör påpekas att den fysiska planeringen i kust- och havsområden och den integrerade förvaltningen av kustområden måste ligga i linje med de direktiv som redan antagits, i synnerhet det som rör den marina strategin (2008) och habitatdirektivet (Natura 2000, 1992, som senare blivit tillämpligt på havs- och kustområden). Det är dessa dokument som i dag utgör EU:s integrerade havspolitik.

7.2 Detta nya direktiv bör också genomföras i enlighet med subsidiaritetsprincipen mellan EU och medlemsstaterna, men även på lokal och regional nivå. De prioriteringar som fastställs i direktivet bör rangordnas utifrån vissa prioriteringar som varierar mellan regionerna och områdena. Det går inte att behandla Östersjön på samma sätt som Medelhavet, eftersom

dessa skiljer sig åt ur både geografisk och ekologisk synvinkel. Sådana skillnader finns emellertid också mellan olika regioner eller kustområden.

7.3 En av de mest relevanta aspekterna av förslaget rör uppbyggandet av ett samarbete mellan de administrativa myndigheterna, tillsammans med informations- och kontrollåtgärder. För att dessa insatser verkligen ska ge resultat vore det lämpligt att fastställa gemensamma allmänna kriterier i syfte att underlätta utbyte och rapportering av information och uppgifter, inte bara mellan myndigheter utan även mellan samtliga aktörer som bedriver verksamhet i kust- och havsområden. Det bör dock framhållas att det för att förfarandet ska bli effektivt krävs en lämplig metod som gör det möjligt att samla de olika lokala aktörerna, både inom den privata och den offentliga sektorn, kring gemensamma målsättningar som utgår från en delad uppfattning av den aktuella situationen. Utmaningen ligger i att lyckas få människor som arbetar med mycket skilda verksamheter inom samma kust- och havsområde att tala samma språk.

7.4 Med tanke på att landbaserade föreningar (avloppsvatten från städer och industrier, makroavfall som förs med vattendrag vid översvämningar osv.) och strukturer som byggts ut i havet (hamnar, jordvallar, erosionsskydd osv.) har en mycket negativ inverkan på den marina miljön bör den fysiska planeringen i kustnära områden samordnas eller till och med integreras i strategierna för kustförvaltning och fysisk planering i kust- och havsområden.

Bryssel den 18 september 2013

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Henri MALOSSE

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om vissa övergångsbestämmelser för stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU) och om ändring av förordning (EU) No [...] [RD] vad gäller resurser och resursfördelning avseende år 2014 och om ändring av rådets förordning (EG) nr 73/2009 och förordningarna (EU) nr [...] [DP], (EU) No [...] [HZ] och (EU) No [...] [sCMO] vad gäller deras tillämpning under år 2014"

COM(2013) 226 final – 2013/0117 (COD)

(2013/C 341/16)

Föredragande: **Seamus BOLAND**

Den 21 maj 2013 och den 17 juli 2013 beslutade Europaparlamentet respektive Europeiska rådet att i enlighet med artiklarna 43.2, 207.2 och 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om vissa övergångsbestämmelser för stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU) och om ändring av förordning (EU) No [...] [RD] vad gäller resurser och resursfördelning avseende år 2014 och om ändring av rådets förordning (EG) nr 73/2009 och förordningarna (EU) nr [...] [DP], (EU) No [...] [HZ] och (EU) No [...] [sCMO] vad gäller deras tillämpning under år 2014"

COM(2013) 226 final – 2013/0117 (COD).

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 3 september 2013.

Vid sin 492:a plenarsession den 18–19 september 2013 (sammanträdet den 18 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 138 röster för, 2 röster emot och 3 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK välkomnar förslaget om att fastställa övergångsbestämmelser för 2014 beträffande vissa regler inom den gemensamma jordbrukspolitik, särskilt systemet med direktstöd och stöd till landsbygdsutveckling från Europeiska garantifonden för jordbruket (EGF) och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU).

1.2 EESK ställer sig till fullo bakom övergångsbestämmelserna för 2014, som tryggar kontinuiteten i betalningarna till stödmottagarna om det dröjer innan de nya planerna för landsbygdsutveckling antas och om man av praktiska och administrativa skäl behöver skjuta upp tillämpningen av det nya systemet för direktstöd. Annars skulle jordbrukarfamiljer vara i fara, och utan stöd till miljöåtgärder skulle en stor del av det nuvarande skyddet inom detta område försvinna.

1.3 EESK rekommenderar starkt att stödmottagare inom "klassiska" system som bor i avlägset belägna bergstrakter inte missgynnas på något sätt av övergångsbestämmelserna. EESK noterar också med oro att avlägset belägna samhällen som är mycket starkt beroende av överenskommelser om miljöåtgärder inom jordbruket som en inkomstkälla i utbyte mot att de tillhandahåller viktiga samhällsnyttigheter kan drabbas av minskade inkomster under den nya programperioden fram till 2020.

1.3.1 EESK rekommenderar att övergångsstödet till dessa samhällen ska avspegla den stödnivå som man enats om under det gamla programmet.

1.4 EESK rekommenderar starkt att kommissionen ska analysera övergångsbestämmelserna för att se till att effekterna av de föreslagna minskningarna för familjer på landsbygden minimeras och att minskningarnas följder för miljöinitiativ blir åtminstone neutrala.

1.5 EESK anser att övergångsbestämmelserna måste möjliggöra nya åtaganden för areal- och djurrelaterade åtgärder samt för brådskande företagsinvesteringståtgärder under 2014 även om resurserna för den nuvarande perioden är förbrukade.

1.6 Vad gäller de horisontella bestämmelserna för jordbruksstödet innebär ett uppskjutande av tillämpningen av det nya systemet för direktstöd att övergångsbestämmelser krävs för jordbruksrådgivningstjänsten, det integrerade administrations- och kontrollsystemet och tvärvillkoren. EESK anser därför att rådet och Europaparlamentet måste anta specifika övergångsbestämmelser före årets slut, vid behov genom att ändra de nuvarande grundläggande akterna om den gemensamma jordbrukspolitik.

1.7 EESK betonar att inga övergångsbestämmelser får undergrävas genom att man inför orealistiska nationella tak för de tillgängliga medlen.

2. Inledande kommentarer

2.1 Kommissionen fortsätter att tillsammans med Europaparlamentet och rådet intensivt arbeta för att uppnå en slutgiltig politisk överenskommelse om reformen av den gemensamma jordbrukspolitik. Man enades om huvudpunkterna i slutet av juni 2013, vilket borde göra att de nya rättsliga bestämmelserna kan träda i kraft den 1 januari 2014. Man har dock ännu inte nått en slutgiltig överenskommelse, vilket innebär att det inte är realistiskt att förvänta sig att medlemsstaterna kommer att ha infört alla de nödvändiga administrativa förfarandena till detta datum.

2.2 Efter en debatt i Europaparlamentet och rådet förväntas de olika förordningarna och genomförandeakterna godkännas i slutet av 2013, så att reformen av den gemensamma jordbrukspolitik börjar gälla den 1 januari 2014.

2.3 För att trygga kontinuiteten syftar kommissionens förslag av den 18 april 2013 till att fastställa övergångsbestämmelser för vissa delar av politiken. Detta skulle innebära att de gällande reglerna inom systemet med samlat gårdsstöd, systemet för enhetlig arealersättning och riktat stöd enligt artikel 68 fortsätter att gälla under ansökningsåret 2014. De nya reglerna, t.ex. reglerna om miljöanpassning, skulle därför inte börja gälla förrän i början av 2015, vilket skulle ge de utbetalande organen mer tid att förbereda sig för dessa förändringar.

2.4 Europaparlamentet, rådet och kommissionen nådde den 27 juni en preliminär politisk överenskommelse om reformen av EU:s jordbrukspolitik, efter tre månaders intensiva trepartsförhandlingar. Denna överenskommelse är avhängig av det formella slutförandet av förhandlingarna om EU:s fleråriga budgetram (2014–2020) och måste bekräftas av jordbruksutskottet, Europaparlamentets plenarförsamling och rådet.

2.5 Förslaget står i samband med förordning (EU) nr 335/2013 av den 12 april 2013 om ändring av förordning (EG) nr 1974/2006 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 1698/2005 om stöd för landsbygdsutveckling från EJFLU.

2.6 För landsbygdsutvecklingsstöd är det sedvanlig praxis att fastställa övergångsbestämmelser för att överbrygga två fleråriga programperioder. Det behövs dock även vissa specifika övergångsbestämmelser, bland annat för att hantera följderna av förseningen i införandet av den nya ordningen för direktstöd. Förslaget omfattar också nya övergångsbestämmelser för Kroatien.

2.7 Kommissionen har för avsikt att ge de utbetalande organen tillräckligt med tid för att införa de administrativa förfarandena och garantera en korrekt förvaltning av EU-medlen, så att jordbrukarna förstår de nya reglerna och inte tvingas in i något nytt som inte är klart.

3. Sammanfattning av kommissionens förslag

3.1 Syftet med kommissionens förslag är att fastställa vissa övergångsbestämmelser för stöd för landsbygdsutveckling från EJFLU.

3.2 Det behövs övergångsbestämmelser för att definiera de tekniska arrangemang som krävs för att möjliggöra en smidig övergång till de nya reglerna, samtidigt som det säkerställs att de olika stödformerna enligt programmet för 2007–2013 fortsätter att fungera.

3.3 För att ge medlemsstaterna tid att på ett mer flexibelt sätt tillgodose behoven inom sina jordbrukssektorer eller stärka sin landsbygdsutvecklingspolitik bör de ges möjlighet att överföra medel från sina tak för direktstöd till stöd för landsbygdsutveckling och från stöd för landsbygdsutveckling till taken för direktstöd. Samtidigt bör medlemsstater där direktstödsnivån ligger under 90 % av EU-genomsnittet ges möjlighet att överföra ytterligare medel från stöd för landsbygdsutveckling till taken för direktstöd. Sådana val bör, inom vissa gränser, göras en gång och för hela budgetperioden 2015–2020.

3.4 Det system för enhetlig arealersättning som föreskrivs i förordning (EG) nr 73/2009 är av övergångskaraktär och var avsett att upphöra den 31 december 2013. Eftersom den nya ordningen för grundstöd kommer att ersätta systemet med samlat gårdsstöd den 1 januari 2015 är det nödvändigt att förlänga systemet för enhetlig arealersättning för år 2014 så att nya medlemsstater inte behöver tillämpa systemet med samlat gårdsstöd i endast ett år.

3.5 När det gäller direktstöd måste medlemsstaterna, och särskilt deras utbetalande organ, ges tillräckligt med tid för att förbereda ordningar som gör att stöd kan betalas ut till mottagarna, och samtidigt fastställa de förfaranden som krävs för att det nya programmet ska kunna inledas. Därför kommer ansökningarna för 2014 att behandlas enligt övergångsbestämmelser.

3.6 När det gäller andra pelaren är det sedvanlig praxis att utforma övergångsbestämmelser för tiden mellan två programperioder. Övergångsbestämmelser behövs i allmänhet för att överbrygga de två på varandra följande programperioderna. För landsbygdsutvecklingen behövs det vid detta tillfälle dock vissa specifika övergångsbestämmelser, bland annat för att hantera de följderna som förseningen i införandet av den nya ordningen för direktstöd har för vissa landsbygdsutvecklingsåtgärder, särskilt riktvärdet för miljöåtgärder inom jordbruket och klimatåtgärder och tillämpningen av reglerna om tvärvillkor. Övergångsbestämmelser är också nödvändiga för att se till att medlemsstaterna kan fortsätta att göra nya åtaganden för areal- och djurrelaterade åtgärder under 2014 även om resurserna för den nuvarande perioden är förbrukade. Dessa nya åtaganden, och motsvarande pågående åtaganden, kommer att kunna få stöd från de nya finansieringsramarna för nästa programperiods landsbygdsutvecklingsprogram.

3.7 Vad gäller rättsliga åtaganden enligt förordning (EG) nr 1698/2005 får medlemsstaterna fortsätta att göra nya rättsliga åtaganden till stödmottagare år 2014 i enlighet med de landsbygdsutvecklingsprogram som antagits på grundval av förordning (EG) nr 1698/2005 även efter det att de finansiella medlen från programperioden 2007–2013 har förbrukats, till dess att respektive landsbygdsutvecklingsprogram för programperioden 2014–2020 antas. Utgifter som uppstår på grundval av dessa åtaganden kommer att vara stödberättigande i enlighet med artikel 3 i denna förordning.

4. Budgetkonsekvenser

4.1 Detta förslag till förordning genomför endast kommissionens förslag om den fleråriga budgetramen och om reformen av den gemensamma jordbrukspolitikens för budgetåret 2015, med hänsyn tagen till Europeiska rådets slutsatser av den 8 februari 2013. Det införlivar den externa konvergensen för direktstöd, flexibiliteten mellan den gemensamma jordbrukspolitikens pelare och medfinansieringssatsen för landsbygdsutveckling.

4.2 För direktstöd motsvarar Europeiska rådets slutsatser av den 8 februari 2013 i förhållande till kommissionens förslag en minskning på 830 miljoner euro (i löpande priser) för budgetåret 2015 (vilket motsvarar ansökningsåret 2014 för direktstöd).

4.3 Fördelningen av taken för direktstöd mellan medlemsstaterna beaktar den externa konvergensen från och med budgetåret 2015. Jämfört med kommissionens förslag innebär Europeiska rådets slutsatser att tidsramen för konvergensen (sex år) ändras och att en regel om att minst 196 euro per hektar ska ha uppnåtts senast budgetåret 2020 läggs till. Jämfört med kommissionens förslag ökas flexibiliteten mellan pelarna i Europeiska rådets slutsatser. Detta kommer inte att påverka budgeten eftersom de belopp som tas från en fond (EGF) eller EJFLU) kommer att göras tillgängliga för den andra fonden.

4.4 Vad gäller landsbygdsutveckling syftar detta förslag till förordning att säkerställa kontinuiteten för ett antal åtgärder som innefattar fleråriga åtaganden. Dessa bestämmelser har inte några finansiella konsekvenser eftersom stödet till landsbygdsutveckling förblir oförändrat. Fördelningen av utbetalningarna över tiden kan dock vara något annorlunda, men detta kan inte kvantifieras i detta skede.

4.5 Förslaget omfattar bestämmelser som ger kommissionen befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 290 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

5. Allmänna kommentarer

5.1 Det är mycket viktigt att trygga kontinuiteten i stödet till mottagare i landsbygdsområden, vilket framgår av följande uppgifter:

— Mer än 77 % av EU:s territorium är klassificerat som landsbygd (47 % är jordbruksmark och 30 % är skog), och ungefär hälften av EU:s befolkning bor där (jordbrukare och andra invånare).

— Jordbruket och den jordbruksbaserade livsmedelsindustrin – som i mycket hög grad är beroende av jordbrukssektorn för sin försörjning – står sammantaget för 6 % av EU:s BNP, omfattar 15 miljoner företag och tillhandahåller 46 miljoner arbetstillfällen.

— I Europa finns det 12 miljoner jordbrukare, och den genomsnittliga gården är ca 15 hektar stor (som en jämförelse kan nämnas att det finns 2 miljoner jordbrukare i USA och att den genomsnittliga gården där är 180 hektar stor).

5.2 EESK välkomnar kommissionens förslag att reglera perioden mellan två program.

5.3 I hela Europa kommer många system för miljöåtgärder inom jordbruket som finansieras genom EJFLU att upphöra att gälla 2014. Flera "klassiska" system för miljöåtgärder inom jordbruket har funnits i tio år eller mer. Många av stödmottagarna inom dessa "klassiska" system bor i avlägset belägna bergstrakter och är mycket starkt beroende av överenskommelser om miljöåtgärder inom jordbruket som en inkomstkälla i utbyte mot att de tillhandahåller viktiga samhällsnyttigheter. Även om man utan ytterligare dröjsmål enas om den nya förordningen om landsbygdsutveckling, är det nästan säkert att de nya programmen inte kommer att vara godkända och införda till den 1 januari 2014. I avsaknad av ett nytt program och nya stödåtgärder kommer dessa jordbrukare inte att ha något annat system för stöd för landsbygdsutveckling att ansöka till när de nuvarande åtagandena upphör 2014.

5.4 Kommissionen måste införa system som garanterar att de miljövinster som uppnåtts under de tidigare landsbygdsutvecklingsprogrammen bibehålls och att dessa jordbrukares inkomster tryggas. Det är viktigt att se till att varken jordbrukarna eller miljön drabbas negativt om man inte lyckas enas om EU-budgeten eller förslagen om den gemensamma jordbrukspolitikens i så god tid att de nya landsbygdsutvecklingsprogrammen kan inledas 2014.

5.5 När det gäller direktstöd måste medlemsstaterna, och särskilt deras utbetalande organ, ges tillräckligt med tid så att de är väl förberedda och i tillräckligt god tid kan ge jordbrukarna detaljerad information om de nya reglerna. Därför kommer ansökningarna för 2014 att behöva behandlas enligt övergångsbestämmelser. När det gäller andra pelaren är det sedvanlig praxis att utforma övergångsbestämmelser för tiden mellan två programperioder. Övergångsbestämmelser behövs i allmänhet för att överbrygga de två på varandra följande programperioderna, vilket redan visade sig i början av den nuvarande programperioden. För landsbygdsutvecklingen kommer det dock att behövas vissa specifika övergångsbestämmelser. Detta beror bland annat på de allvarliga följder som en försening i införandet av den nya ordningen för direktstöd kan få för vissa landsbygdsutvecklingsåtgärder, särskilt riktvärdet för miljöåtgärder inom jordbruket och klimatåtgärder och tillämpningen av reglerna om tvärvillkor.

5.6 Övergångsbestämmelser är också nödvändiga för att se till att medlemsstaterna kan fortsätta att göra nya åtaganden för areal- och djurrelaterade åtgärder samt för brådskande företagsinvesteringsåtgärder under 2014 även om resurserna för den nuvarande perioden är förbrukade.

5.7 För den horisontella förordningen är behovet av övergångsbestämmelser begränsat till jordbruksrådgivningstjänsten, det integrerade administrations- och kontrollsystemet och tvärvillkoren, med hänsyn till deras koppling till direktstöden. Här måste rådet och Europaparlamentet anta specifika övergångsbestämmelser före årets slut, vid behov genom att ändra de nuvarande grundläggande akterna om den gemensamma jordbrukspolitiken.

5.8 Ändrade nationella tak kan påverka det stöd som jordbrukare får under 2014 negativt. För att minimera denna möjliga konsekvens måste alla nationella regeringar klargöra sina avsikter beträffande detta innan de lägger fram sina förslag.

5.9 Enligt förordning (EG) nr 1698/2005 får medlemsstaterna fortsätta att göra nya rättsliga åtaganden, vilket innebär att staten kan vägra att fullgöra sitt åtagande, eftersom förpliktelsen är diskretionär.

Bryssel den 18 september 2013

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Henri MALOSSE

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av rådets förordning (EG) nr 1198/2006 vad gäller vissa bestämmelser om den ekonomiska förvaltningen för vissa medlemsstater som drabbats av eller hotas av allvarliga svårigheter med avseende på deras finansiella stabilitet"

COM(2013) 428 final – 2013/0200 (COD)

(2013/C 341/17)

Föredragande: **Gabriel SARRÓ IPARRAGUIRRE**

Den 1 och den 10 juli 2013 beslutade Europaparlamentet respektive rådet att i enlighet med artikel 43.2 och artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av rådets förordning (EG) nr 1198/2006 vad gäller vissa bestämmelser om den ekonomiska förvaltningen för vissa medlemsstater som drabbats av eller hotas av allvarliga svårigheter med avseende på deras finansiella stabilitet

COM(2013) 428 final – 2013/0200 (COD).

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, gav föredragande Gabriel SARRÓ IPARRAGUIRRE i uppgift att utarbeta yttrandet, som antogs av facksektionen den 3 september 2013.

Vid sin 492:a plenarsession den 18–19 september 2013 (sammanträdet den 19 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 128 röster för, 1 röst emot och 8 nedlagda röster.

1. Slutsatser

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén anser att den ihållande finansiella och ekonomiska krisen har satt press på de nationella ekonomiska resurserna medan medlemsstaterna fortsätter med den nödvändiga budgetkonsolideringen.

1.2 Därför anser vi att den ändring av förordning (EG) nr 1198/2006 som kommissionen föreslår är nödvändig. Förslaget läggs fram vid en lämplig tidpunkt och vi stöder det fullt ut, förutsatt att budgetmedlen i fortsättningen används på det mest effektiva sättet.

2. Bakgrund

2.1 Den ihållande globala finanskrisen och konjunktturnedgången, som är svårare än någonsin tidigare, har vållat den ekonomiska tillväxten och den finansiella stabiliteten stor skada, och medfört en kraftig försämring av de finansiella och ekonomiska förhållandena i flera medlemsstater.

2.2 I synnerhet i de medlemsstater som drabbats hårdast av krisen och som erhållit finansiellt stöd inom ramen för ett saneringsprogram håller situationen på att förvärras på grund av att budgetkonsolideringen leder till likviditetsproblem som påverkar deras ekonomiska tillväxt och finansiella stabilitet och förvärrar deras situation i fråga om underskott och skuldsättning. Medfinansiering ökar effektiviteten i stödtildelningen. En minskning av medfinansieringen från medlemsstaternas sida riskerar att minska effektiviteten i stödet, och denna risk måste minimeras med alla tillgängliga medel.

2.3 Mot denna bakgrund är ett smidigt genomförande av Europeiska fiskerifonden särskilt viktigt för investeringar i fiskesektorn.

2.4 I förordning (EG) nr 1198/2006 om Europeiska fiskerifonden fastställs följande:

— Operativt program: Det dokument som läggs fram av medlemsstaten och godkänns av kommissionen och som innehåller en sammanhängande uppsättning prioriterade områden som ska uppnås med stöd från EFF.

— Prioriterat område: Något av de områden som prioriteras i ett operativt program och som omfattar ett antal åtgärder som är närbesläktade och har specifika mätbara mål.

2.5 EFF omfattar följande prioriterade områden:

— Prioriterat område 1: Åtgärder för att anpassa gemenskapens fiskeflotta.

— Prioriterat område 2: Vattenbruk, inlandsfiske, beredning och saluföring av fiskeri- och vattenbruksprodukter.

— Prioriterat område 3: Åtgärder av gemensamt intresse.

— Prioriterat område 4: Hållbar utveckling i fiskeområden.

— Prioriterat område 5: Tekniskt stöd.

2.6 Vid godkännandet av det operativa program som läggs fram av varje medlemsstat ska kommissionen tillsammans med medlemsstaten fastställa en procentsats för medfinansiering för varje prioriterat område samt ange högsta belopp för stöd från EFF.

2.7 Kommissionens utbetalningar av bidrag från EFF ska ske i form av förhandsfinansiering, mellanliggande betalningar och slutbetalningar efter godkännande av de attesterande myndigheterna och revisionsmyndigheterna för varje operativt program.

3. Nuvarande situation

3.1 I artiklarna 76 och 77 i rådets förordning (EG) nr 1198/2006 anges, som nämns i punkt 2.7, att de mellanliggande betalningarna och slutbetalningarna (fastställda 2006) ska ske i enlighet med finansieringsplanen för varje prioriterat område.

3.2 Den finansiella och ekonomiska situation som beskrivs i punkterna 2.1 och 2.2 utgör bakgrunden till kommissionens förslag till ändring av artiklarna 76 och 77, som syftar till att påskynda investeringarna och förbättra tillgången till fonderna.

3.3 Följaktligen antog Europaparlamentet och rådet förordning (EG) nr 387/2012 som genom en ändring av texten i de citerade artiklarna gör det möjligt för de medlemsstater som drabbas hårdast av krisen och som tillsammans med kommissionen har fastställt ett makroekonomiskt saneringsprogram att begära en ökning av de mellanliggande betalningarna och slutbetalningarna som medfinansieras inom ramen för EFF.

3.4 Hittills har sju länder fått ekonomiskt stöd och kommit överens med kommissionen om ett makroekonomiskt saneringsprogram: Cypern, Ungern, Rumänien, Lettland, Portugal, Grekland och Irland. Ändringen av förordning (EG) nr 1198/2006 innebär att vilken medlemsstat som helst som i framtiden begär och erhåller stöd inom ramen för ett ekonomiskt stödprogram i enlighet med artiklarna 76.3 a, b och c i nämnda förordning ska kunna omfattas av en sådan höjning av medfinansieringssatsen.

3.5 På begäran av en medlemsstat ska beloppen för mellanliggande betalningar och slutbetalningar höjas med tio procentenheter jämfört med medfinansieringssatsen för varje prioriterat område, upp till högst 100 %, och denna höjning ska tillämpas på de stödberättigande offentliga utgifter som nyligen redovisats i varje attesterad utgiftsdeklaration som lämnats in under den period då en medlemsstat uppfyller något av de villkor som fastställs i artikel 76.3 a, b och c.

3.6 Vid beräkningen av de mellanliggande betalningarna och slutbetalningarna när medlemsstaten inte längre omfattas av det ekonomiska bistånd som avses i artikel 76.3, ska kommissionen inte beakta de högre belopp som utbetalats i enlighet med den punkten.

3.7 Den nya delen av förordning (EG) nr 1198/2006 innehåller en ny artikel 77a, och artikel 77a.5 innebär att tillämpningen av en högre medfinansieringssats begränsas till utgiftsdeklarationer som läggs fram av de berörda medlemsstaterna senast den 31 december 2013.

4. Ändring av förslaget till förordning

4.1 Den ändring som det aktuella förslaget till förordning innebär, och som ligger till grund för föreliggande yttrande, är kopplad till den begränsning som artikel 77a.5 innebär.

4.2 Eftersom medlemsstaterna fortfarande har stora svårigheter med den finansiella stabiliteten bör tillämpningen av en höjd medfinansieringssats enligt kommissionens uppfattning fortsätta även efter slutet av 2013.

4.3 Man föreslår därför att förordning (EG) nr 1198/2006 ska ändras och artikel 77a.5 strykas.

5. Allmänna kommentarer

5.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén anser att kommissionens förslag är mycket lämpligt och ställer sig till fullo bakom det.

5.2 EESK håller med om att den sammanlagda medeltilldelningen för länderna och programmen i fråga för denna period inte bör ändras.

Brüssel den 19 september 2013

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Henri MALOSSE

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Handlingsplan för en marin strategi för Atlantområdet – Uppnå smart och hållbar tillväxt för alla"

COM(2013) 279 final

(2013/C 341/18)

Föredragande: **Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS**

Den 3 juli 2013 beslutade Europeiska kommissionen att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Handlingsplan för en marin strategi för Atlantområdet – Uppnå smart och hållbar tillväxt för alla"

COM(2013) 279 final.

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 3 september 2013.

Vid sin 492:a plenarsession den 18–19 september 2013 (sammanträdet den 18 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 184 röster för, 3 röster emot och 8 nedlagda röster:

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK stöder handlingsplanen för en marin strategi för Atlantområdet. I denna fastställs prioriteringar för forskning och investeringar i regionen, och den har ett stort europeiskt mervärde eftersom den kommer att stimulera den blå tillväxten inom ramen för Europa 2020-strategin. Inom denna strategiska ram kommer man att utveckla samarbetet mellan myndigheter och ekonomiska och sociala aktörer i Atlantregionerna i de fem medlemsstaterna som berörs: Irland, Storbritannien, Frankrike, Spanien och Portugal.

1.2 Kommittén beklagar dock att handlingsplanen endast koncentrerar sig på en havsområdesstrategi. Vi föreslår att den ska ses som ett första led i genomförandet av en makroregional strategi som klart och tydligt införlivar den territoriella dimensionen och dess koppling till de sammanhållningspolitiska målsättningarna. Den bör ha ett mer ambitiöst fokus så att den före år 2017, då man enligt planeringen kommer att genomföra en delutvärdering, kan utvecklas till en makroregional strategi som tar hänsyn till erfarenheterna från Östersjöregionen och Donau-regionen.

1.3 Kommittén beklagar att handlingsplanen inte har försetts med ett lämpligt styrsystem och att det enda som föreslås är en kraftlös genomförandemekanism. Redan i det föregående yttrandet ⁽¹⁾ föreslog EESK ett system för flernivåstyre som garanterar att alla berörda parter deltar enligt en nedifrån och uppstrategi och gör det möjligt för de lokala och regionala myndigheterna, den privata sektorn och det civila samhället att ta initiativ till verksamheter och bidra med sina kunskaper direkt på gräsrotsnivå.

1.4 EESK beklagar att kommissionen avslutade det atlantiska forumets verksamhet efter det att handlingsplanen godkändes.

Kommittén föreslår att man fortsätter det atlantiska forumets verksamhet fram till år 2020 och att man håller regelbundna konferenser där de berörda parterna kan ta initiativ till verksamheter och program med koppling till strategin, utvärdera deras genomförande och mobilisera samtliga politiska, ekonomiska och sociala aktörer i Atlantregionerna.

1.5 Det är mycket viktigt att man upprätthåller ett starkt politiskt engagemang från EU-institutionernas och medlemsstaternas sida och ser till att alla berörda parter – de lokala och regionala myndigheterna, de ekonomiska och sociala aktörerna och det civila samhället – kan delta aktivt. Styrgruppens och ledarskapsgruppens erfarenheter under det atlantiska forumet har gett EU-institutionerna, medlemsstaterna, regionerna och det civila samhället möjlighet att delta. Kommissionen bör ha tillgång till nödvändiga mänskliga och materiella resurser.

2. Bakgrund

2.1 Efter genomförandet av de makroregionala strategierna i Östersjöområdet och Donauregionen togs flera olika initiativ med syftet att anta en liknande strategi för Atlantregionerna. Rådet gav kommissionen mandat att utarbeta en marin strategi för Atlantområdet. Den 21 november 2011 publicerade kommissionen ett meddelande ⁽²⁾.

2.2 Europaparlamentet antog år 2011 också en resolution om EU:s strategi för sammanhållningspolitiken för Atlantområdet. EESK antog sitt yttrande den 24 maj 2012 ⁽³⁾ och ReK:s yttrande ⁽⁴⁾ antogs den 10 oktober 2012. Europaparlamentet, EESK och ReK ställde sig positiva till kommissionens förslag, men ansåg att strategin bör ha ett bredare fokus som fullt ut

⁽¹⁾ EUT C 229, 31.7.2012, s. 24.

⁽²⁾ COM(2011)782 final.

⁽³⁾ EUT C 229, 31.7.2012, s. 24.

⁽⁴⁾ EUT C 391, 18.12.2012, s. 1.

beaktar den territoriella dimensionen och fastställer tydliga kopplingar mellan havs- och landområden. Kommittén föreslog ett mer ambitiöst fokus: en makroregional strategi som utöver havsdimensionen också omfattar den territoriella dimensionen och tar hänsyn till erfarenheterna från Östersjöregionen och Donauregionen.

2.3 Kommissionen, Europaparlamentet, EESK, ReK och de fem medlemsstaterna har i samband med genomförandet av det atlantiska forumet samarbetat för att utarbeta en handlingsplan. Forumet gav medlemsstaterna, Europaparlamentet, EESK, ReK, lokala och regionala myndigheter, det civila samhället och alla berörda parter möjlighet att delta. Fem sammanträden hölls: i Horta, Brest, Bilbao, Cardiff och Cork. Man inrättade en ledarskapsgrupp för det atlantiska forumet, bestående av företrädare för EU:s institutioner och de fem medlemsstaterna, samt en styrgrupp. Tack vare EESK:s deltagande blev det lättare för det civila samhället i Atlantregionerna – liksom för det transnationella atlantiska nätverket av ekonomiska och sociala råd och de ekonomiska och sociala aktörerna – att delta i forumets aktiviteter.

2.4 I EESK:s yttrande föreslogs att målsättningarna för Atlantområdet ska ingå bland Europa 2020-strategins bärande teman, att det atlantiska forumet inte ska upplösas när handlingsplanen har utarbetats, att man bör stryka den begränsande "tre nej-regeln" (Ingen lagstiftning. Ingen specifik finansiering. Inga administrativa enheter.) och föreslog dessutom ett system för flernivåstyrning.

3. Kommissionens meddelande: handlingsplanen

3.1 Genom handlingsplanen utarbetas en marin strategi för Atlantområdet (COM(2011) 782 final) samtidigt som den fastställer prioriteringar för forskning och investeringar som gör det möjligt att stimulera den blå tillväxten i Atlantområdet, eftersom de främjar hållbar tillväxt i kustområdena och slår vakt om det atlantiska ekosystemets goda miljöstatus och ekologiska status.

3.2 Inom det atlantiska forumet har företrädare för medlemsstaterna, EU:s institutioner, de lokala och regionala myndigheterna och det civila samhället diskuterat hur man bör ta itu med de fem utmaningar för Atlantområdet som definierats inom ramen för strategin, och man har anordnat fem tematiska seminarier och ett samråd på internet.

3.3 Med utgångspunkt i diskussionerna med medlemsstaterna och gensvaret från det atlantiska forumet har kommissionen utarbetat en handlingsplan med olika prioriterade områden med syftet att stimulera den blå tillväxten och bidra till en hållbar utveckling i Atlantområdet.

3.4 Tidsplanen är kopplad till den gemensamma strategiska ramen för struktur- och investeringsfonderna. Handlingsplanen

utgår från tre åtgärdsområden: målinriktade investeringar, ökad forskningskapacitet samt bättre kompetens och kvalifikationer.

3.5 I handlingsplanen fastställs fyra prioriterade områden:

3.5.1 Främjande av entreprenörskap och innovation: spridning av kunskaper mellan högskolor och universitet, företag och forskningscentrum, ökad konkurrenskraft och innovationskapacitet i den maritima ekonomin samt anpassning och diversifiering av ekonomisk verksamhet genom att främja Atlantområdets potential.

3.5.2 Skydda, säkra och utveckla potentialen i den marina miljön och kustmiljön: att förbättra sjösäkerhet och övrig säkerhet, utforska och skydda marina vatten och kustområden, hållbar förvaltning av marina resurser, utnyttjande av potentialen för energi från förnybara energikällor i marin miljö och kustmiljö.

3.5.3 Förbättra tillgänglighet och anslutning med hjälp av samarbete mellan hamnar.

3.5.4 Skapa en socialt integrerad och hållbar modell för regional utveckling: främja bättre kunskaper om sociala utmaningar i området, bevara och vårda Atlantområdets kulturarv.

3.6 Tidsplanen för denna handlingsplan kommer att göra det möjligt för medlemsstaterna att ta hänsyn till sina prioriteringar i de partnerskapsavtal som håller på att förhandlas fram under 2013 inför perioden 2014–2020. Partnerskapsavtalen bör ta hänsyn till strategin för Atlantområdet vid fastställandet av de områden som bör prioriteras. Finansieringen via fonderna i den gemensamma strategiska ramen (Eruf, ESF, EJFLU och EHFF) kommer att samordnas med andra finansieringskällor.

3.7 Genom handlingsplanen kommer kommissionen att inrikta sig på de fonder som står under dess direkta förvaltning, till exempel Horisont 2020, Life+, COSME och Europeiska havs- och fiskerifonden.

3.8 Offentliga investeringar kommer att uppmantra privata näringspolitiska initiativ. Dessutom är Europeiska investeringsbanken beredd att mobilisera sina finansieringsinstrument och sin expertis för att främja handlingsplanens genomförande.

3.9 Man kommer att uppmantra utvecklingen av gemensamma projekt som involverar de fem medlemsstaterna, till exempel genom Horisont 2020, det europeiska territoriella samarbete som finansieras genom Eruf, Erasmus-programmet och andra EU-program.

3.10 Kommissionen föreslår att man inrättar en genomförandemekanism med syftet att öka de nationella, regionala och lokala aktörernas deltagande och göra det möjligt att kontrollera de framsteg som görs, i linje med de värdefulla erfarenheterna från det atlantiska forumet.

3.11 Genomförandemekanismen kommer att främja politiskt engagemang och tillsyn, deltagande av den privata sektorn samt utvärdering. Mekanismen kommer att vara enkel och basera sig på andra strategier. Den kommer att utarbetas i samråd med medlemsstaterna och andra aktörer före slutet av 2013 och skulle också kunna ge vägledning åt de projektansvariga, utgöra en länk till programmens förvaltningsmyndigheter och främja samarbete i Atlantområdet.

3.12 Kommissionen kommer i samarbete med medlemsstaterna att fastställa en metod för att kontrollera framstegen. Enligt planen kommer en halvtidsöversyn av handlingsplanens genomförande att utföras före utgången av 2017, och den kommer att åtföljas av en oberoende utvärdering.

3.13 Kommissionen och medlemsstaterna kommer också att undersöka möjligheterna att inleda ett eventuellt samarbete med internationella partner i Amerika och Afrika i fråga om genomförandet av strategin.

4. Allmänna kommentarer avseende handlingsplanen: Strategin för Atlantområdet är en havsområdesstrategi

4.1 EESK har uttryckt sitt stöd för den integrerade havspolitikerna i andra yttranden. Sedan blåboken om en integrerad havspolitik lades fram har man börjat gå till väga på ett nytt sätt när det gäller politikområden med koppling till havet, med hjälp av gemensamma övergripande instrument och en fokusering på de maritima sektorernas tillväxt.

4.2 Den integrerade havspolitikerna har tydliggjort den marina dimensionens värde för EU och utgör en grund för havsområdenas ekonomiska utveckling och hållbara utnyttjande på basis av en sektorsövergripande och integrerad planering.

4.3 Detta nya tillvägagångssätt när det gäller havsrelaterade frågor fick en ny impuls i samband med initiativet "blå tillväxt" i meddelandet "Blå tillväxt – möjligheter till hållbar tillväxt inom havs- och sjöfartssektorn" (COM(2012) 494 final), ett initiativ som belyser den blå ekonomins viktiga bidrag till den ekonomiska tillväxten och skapandet av sysselsättning i Europa. Den blå ekonomin är stommen i Europa 2020-strategins havsdimension.

4.4 EESK påpekade i sitt yttrande⁽⁵⁾ att denna fokusering är "en nödvändig och logisk fortsättning på insatserna för att skapa en integrerad havspolitik inom EU".

4.5 Handlingsplanen utgör ett nytt steg och den kommer att bidra till att Atlantområdena tar vara på möjligheterna till ekonomisk tillväxt och sysselsättning. Strategin för Atlantområdet

och dess handlingsplan innebär att den integrerade havspolitikerna och initiativet "blå tillväxt" tillämpas i linje med de särskilda förhållanden som råder i Atlantområdet.

4.6 Genom havsområdesstrategierna stimuleras marina verksamheter på ett sätt som tar hänsyn till de särskilda förutsättningarna i varje havsområde, vilket kommer att göra strategin bättre anpassad till Atlantområdets potential. Detta arbete kräver samarbete mellan aktörerna på sektorsövergripande, gränsöverskridande och transnationell nivå.

4.7 EESK välkomnar att handlingsplanen inte enbart inriktar sig på framväxande sektorer, utan också på traditionella sektorer såsom fiske och sjöfart där man tillämpar nya strategier för att öka deras konkurrenskraft och minska deras inverkan på miljön. Om de drar nytta av innovativa teknikformer och processer kan dessa traditionella sektorer fortsätta att skapa tillväxt och sysselsättning i Atlantens kustområden.

4.8 EESK stöder förslaget från kommissionen, som anser att man bör prioritera åtgärder med inriktning på forskning om den marina miljön, men framhåller att man även bör prioritera åtgärder med syftet att förbättra kapaciteten och möjligheterna inom de industrisektorer som har en direkt betydelse för skapandet av sysselsättning och ekonomisk tillväxt.

4.9 Stödet till de små och medelstora företagens konkurrenskraft bör inte inskränkas till sektorerna turism, vattenbruk och fiske utan omfatta alla områden som behandlas i handlingsplanen, till exempel skeppsbyggnad (som har en omfattande krigsindustri), hamnverksamhet, förnybar havsenergi och bioteknik – sektorer som för närvarande har en solid entreprenörgrund i många Atlanterregioner.

4.10 Enligt kommitténs mening är det småföretagen och mikroföretagen som möjliggör den ekonomiska dynamiken i de mest avlägsna områdena. Det är ytterst viktigt att dessa företag också kan delta i de aktiviteter som omfattas av strategin för Atlantområdet.

4.11 EESK anser att man bör uppnå en bättre balans mellan den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga dimensionen: I det ovannämnda yttrandet om "blå tillväxt" erinrar kommittén om den mänskliga faktorns betydelse inom den maritima ekonomin, och uppmärksammar dessutom de svåra förhållanden som människor ofta arbetar under.

4.12 Handlingsplanen bör ta upp frågorna om förbättring av sjöfartyrkenas arbetsförhållanden och sociala normer samt erkännande och godkännande av yrkeskvalifikationer. Man bör göra satsningar på utbildning och fortbildning i kustsamhällena för att göra det lättare för arbetstagarna att anpassa sig till såväl traditionella ekonomiska verksamheter som nya yrken. Man bör också förbättra sjöfartyrkenas framtoning och kvalitet för att göra dem mer attraktiva för ungdomar.

⁽⁵⁾ EUT C 161, 6.6.2013, s. 87.

4.13 Utvecklingen av nya ekonomiska verksamheter bör vara förenlig med skyddet av den marina miljön. Handlingsplanen bör leda till en förstärkning av forskningsprogrammen på detta område. Genom forskning inriktad på att förebygga negativa effekter på den marina miljön kommer man att minska osäkerheten inom dessa verksamheter, till exempel marin energi, modernisering av hamnar, vattenbruk och havsturism. På basis av denna forskning kommer tillstånd att kunna erhållas snabbare.

4.14 Enligt EESK:s mening måste en hållbar och socialt integrerad modell för regional utveckling bevara Atlantområdets kultur, som är intimt förbunden med den traditionella livsstilen i kustsamhällena och utgör en mycket viktig del av kulturarvet och den kulturella identiteten.

4.15 Som ett komplement till handlingsplanen och dess prioriterade åtgärder anser EESK att man behöver vidta lagstiftningsåtgärder för att göra regelverket mer välstrukturerat och tydligare för de maritima sektorerna.

4.16 EESK välkomnar att strategin också inkluderar samarbetsförbindelser med länderna på andra sidan Atlanten. Kommittén anser att det är mycket viktigt att samarbetsavtal på forskningsområdet inte bara ingås med USA och Kanada, utan även med länder i Centralamerika, Sydamerika och Afrika.

5. EESK:s förslag: Gör om havsområdesstrategin till en makroregional strategi

5.1 Strategin för Atlantområdet och dess handlingsplan inriktar sig endast på havsområdet, i enlighet med det avtal som antagits av ministerrådet.

5.2 EU har infört makroregionala strategier. Dessa strategier kommer i framtiden att förstärkas inom ramen för de befogenheter som ges i fördraget i syfte att förbättra den ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållningen.

5.3 Kommittén anser att havsområdesstrategin för Atlanten klart och tydligt bör införliva den territoriella dimensionen och dess koppling till de sammanhållningspolitiska målsättningarna.

5.4 EESK har i ett tidigare yttrande⁽⁶⁾ framhållit följande: "EESK föreslår dock ett mer ambitiöst grepp: En makroregional strategi som utöver havsdimensionen också omfattar den territoriella dimensionen och som bygger på erfarenheterna från Östersjöregionen och Donauregionen. (...) Den maritima atlantiska dimensionen omfattar många av Atlantområdets utmaningar och möjligheter, men EESK, som är övertygad om att sambandet mellan hav och land har en avgörande betydelse, föreslår att man inte bara ska inkludera den maritima dimensionen utan även den territoriella. Det är på land som man förvaltar och utvecklar de områden som ligger närmast havet, och utan dessa är det omöjligt att dra nytta av den maritima

potentialen. Områdena längs kusten måste vara aktiva och dynamiska, och man måste skapa samverkans effekter som möjliggör en enhetlig utveckling av kustregionerna som helhet."

5.5 Atlantregionernas strategier bör utvecklas inom en ram som är konsekvent med avseende på havspolitik och den territoriella politiken. Det är inte möjligt att utveckla verksamheten i hamnarna om det inte finns någon samordning med de investeringar som görs på land i fråga om järnvägar eller bilvägar, och det går varken att utveckla den marina energin utan någon samordning med infrastrukturen för energitransport eller att skydda kustområdena eller den marina miljön utan någon samordning med vattenbehandlingssystemen i städer och byar som ligger uppströms i Atlantens avrinningsområde.

5.6 Mot bakgrund av detta anser kommittén att man inte kan ta itu med havsrelaterade frågor i Atlantområdet utan att ta hänsyn till kustregionerna som helhet, och därför måste dessa frågor finnas med på dagordningen för den ekonomiska och sociala utvecklingen i detta område. Endast genom att stärka det harmoniska samspelet mellan verksamheterna till sjöss och på land kommer man att kunna dra full nytta av den blå tillväxten.

5.7 Mot bakgrund av detta föreslår EESK att man med handlingsplanen som utgångspunkt gör om den marina strategin för Atlantområdet till en makroregional strategi.

6. Förvaltning

6.1 EESK beklagar handlingsplanens vaghet i fråga om genomförandemekanismerna. Kommittén föreslog i sitt föregående yttrande⁽⁷⁾ ett system för flernivåstyre som garanterar att alla berörda parter deltar.

6.2 Handlingsplanens finansiering, genom EU:s olika struktur- och investeringsfonder samt de fonder med koppling till EU:s politik som står under kommissionens direkta förvaltning, kräver en intensiv samordning mellan kommissionen och de nationella och regionala myndigheterna.

6.3 Efter det atlantiska forumets sammanträden utarbetades handlingsplanen under ledning av ledarskapsgruppen och styrgruppen, som båda består av företrädare för de fem medlemsstaterna i Atlantområdet och EU:s institutioner. Atlantregionernas medverkan har organiserats inom ramen för styrgruppen i egenskap av observatörer, och medverkan av Atlantområdets ekonomiska och sociala aktörer har organiserats inom ramen för Europeiska ekonomiska och sociala kommittén. Deltagandet av Atlantområdets ekonomiska och sociala aktörer har präglats av stor uppslutning och entusiasm, både vid de fem konferenserna och vid samrådet.

6.4 EESK beklagar att kommissionen avslutade det atlantiska forumets verksamhet efter att handlingsplanen godkändes och att forumet inte tilläts fortsätta sin verksamhet under strategins hela löptid, fram till år 2020.

⁽⁶⁾ EUT C 229, 31.7.2012, s. 24.

⁽⁷⁾ Ibid.

6.5 EESK anser att det är oerhört viktigt att man upprätthåller den drivkraft och delaktighet som åstadkoms under det atlantiska forumet, så att alla berörda parter (regionerna, den privata sektorn och det civila samhället) fortsätter sitt engagemang under följande faser: genomförande, övervakning och utvärdering.

6.6 Styrsystemet spelar en grundläggande roll. Därför beklagar EESK att handlingsplanen bara behandlar denna aspekt i ett stycke med den diskreta rubriken "Stöd", där man på ett vagt sätt föreslår inrättandet av en "genomförandemekanism", medan frågan om hur den ska utformas och fungera skjuts upp till ett senare tillfälle.

6.7 "Tre nej-regeln" talar emot inrättandet av nya administrativa strukturer, men detta hindrar inte inrättandet av ett deltagandebaserat system för flernivåstyrelse liknande de system som inrättats för Östersjöregionen och Donauregionen.

6.8 EESK föreslår att man inför ett verkligt deltagandebaserat flernivåstyrelse som bygger på en nedifrån och upp-strategi och gör det möjligt för medlemsstaterna, EU:s institutioner, de lokala och regionala myndigheterna samt den privata sektorn och det civila samhället i Atlantområdet att leda handlingsplanens genomförandeprocess och bidra med sina kunskaper direkt ut på fältet.

6.9 Enligt EESK:s mening är det mycket viktigt att regionerna deltar i förvaltningen av strategin för Atlantområdet. I de europeiska Atlantregionerna är man mycket väl medveten om att havet spelar en avgörande roll för den lokala livsstilen. På politisk nivå finns det många Atlantregioner som har omfattande befogenheter att utforma och genomföra sektorspecifika strategier och politiska åtgärder med koppling till kustområdena och marina verksamheter.

6.10 De ekonomiska och sociala aktörerna i dessa regioner är de parter som berörs i första hand, och de är involverade i den ekonomiska utvecklingen och skapandet av sysselsättning inom ramen för den blå ekonomin. De har kunskaper och institutioner som är verksamma ut på fältet.

6.11 Kommittén föreslår att man fortsätter det atlantiska forumets verksamhet och att man håller regelbundna konferenser där de berörda parterna kan ta initiativ till verksamheter och program med koppling till strategin, utvärdera deras genomförande och mobilisera samtliga politiska, ekonomiska och sociala aktörer.

6.12 EESK anser också att man bör framhäva strategins europeiska karaktär, och i detta sammanhang är det viktigt att garantera att EU:s institutioner – Europaparlamentet, Europeiska

ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén – deltar i styrstrukturerna. Kommissionen spelar en avgörande roll eftersom den driver arbetet framåt, har en underlättande funktion och stöder de berörda parternas deltagande. Kommissionen måste förfoga över de resurser som behövs.

6.13 Kommittén föreslår att man garanterar att de atlantiska nätverken deltar: de lokala och regionala myndigheternas kommission för Atlantbågen, det transnationella atlantiska nätverket av ekonomiska och sociala aktörer samt konferensen för städer i Atlantbågen. Dessa nätverk spelar en avgörande roll när det gäller att stimulera samtliga aktörers engagemang, och de tillför ett stort europeiskt mervärde. De är baserade i regionerna, har omfattande erfarenheter av samarbete och besitter ingående kunskaper om Atlantområdet, dess problem och dess aktörer. Deras deltagande i strategins genomförande garanterar ett transnationellt, flernivåorienterat och sektorsövergripande synsätt. Dessa nätverk utgör också en koppling till verkligheten, kapaciteten och behoven runt om i Atlantregionerna – områden som ofta ligger långt ifrån medlemsstaternas huvudstäder.

7. Finansiering

7.1 EESK uppmanar medlemsstaterna och Europeiska kommissionen att inkludera Atlantregionernas prioriteringar i partnerskapsavtalen för EU:s olika struktur- och investeringsfonder för perioden 2014–2020.

7.2 Kommissionen bör prioritera handlingsplanens målsättningar i de fonder som står under dess direkta förvaltning, till exempel Horisont 2020, Life+, Cosme och Europeiska havs- och fiskerifonden.

7.3 Det gränsöverskridande och transnationella samarbetet har en central ställning i genomförandet av strategin på grund av dess europeiska mervärde och eftersom förutsättningarna att ta itu med Atlantområdets utmaningar är bättre vid denna typ av samarbete än om medlemsstaterna vidtar åtgärder var för sig. Det är i samband med detta samarbete som handlingsplanen har störst mervärde, och på detta område är det viktigt att ta hänsyn till den europeiska dimensionen.

7.4 Eftersom det inte kommer att ställas någon specifik budget till förfogande, måste de åtgärder som vidtas av kommissionen, medlemsstaterna och de regioner som förvaltar programmen vara konsekventa och komplettera varandra.

7.5 Kommittén anser att dessa offentliga åtgärder kommer att underlätta privata investeringar och initiativ. Samarbetet med Europeiska investeringsbanken spelar en avgörande roll, och därför bör denna aktör delta aktivt i arbetet med strategin.

Bryssel den 18 september 2013

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Henri MALOSSE

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén om framtiden för avskiljning och lagring av koldioxid i Europa"

COM(2013) 180 final

(2013/C 341/19)

Föredragande: **Richard ADAMS**

Den 27 mars 2013 beslutade Europeiska kommissionen att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén om Framtiden för avskiljning och lagring av koldioxid i Europa"

COM(2013) 180 final.

Facksektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 2 september 2013.

Vid sin 492:a plenarsession den 18–19 september 2013 (sammanträdet den 18 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 168 röster för, 5 röster emot och 12 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

Slutsatser

1.1 EU:s energi- och klimatpolitik måste ta hänsyn till och anpassas till globala marknader och internationella avtal. Den måste också omfatta åtgärder när marknaden misslyckas med att tillgodose sociala prioriteringar samt hantera bristen på politisk samstämmighet.

1.2 Debatten om avskiljning och lagring av koldioxid (CCS) visar på de spänningar som avspeglas i ett sådant politiskt initiativ.

1.3 Den befintliga globala energimarknaden tar inte hänsyn till de massiva och skadliga externa effekterna av den ökande användningen av alla fossila bränslen, särskilt folkhälsoeffekterna och ansamlingen av växthusgaser i atmosfären. De globala politiska initiativen har dessutom ännu inte fått någon betydande effekt på koldioxidminskningen.

1.4 CCS är en känd teknik som eventuellt kan ge svar på klimatpolitikens viktigaste fråga: Kan vi gräva ned koldioxid i samma omfattning som vi utvinnet och använder det, innan vi släpper ut så mycket koldioxid i atmosfären att det leder till förödande klimatförändringar?

1.5 Det politiska CCS-initiativet betraktas som avgörande för att dämpa marknadsbrister men har stött på svåra hinder. EU:s utsläppshandelssystem är nära att misslyckas (på grund av bristfällig utformning, recession och brist på global enighet om klimatpolitiken och prissättningen av koldioxid) och har undergrävt programmet.

1.6 Möjligheten att utveckla CCS till ett bärkraftigt, storskaligt och användbart alternativ är emellertid fortfarande övertygande, men för att tekniken ska bli accepterad krävs det vissa förutsättningar som identifieras i nedanstående rekommendationer.

Rekommendationer

1.7 Största möjliga insats bör göras för att få till stånd ett internationellt avtal om en klimatstabiliseringspolitik. Det omfattar även att enas om och införa ett effektivt system för prissättning av koldioxid, så att man succesivt minskar förbrukningen av fossila bränslen och de koldioxidutsläpp som därigenom uppstår och får tillgång till medel för att förebygga eller minska effekterna.

1.8 Oavsett hur det går med det internationella avtalet bör man fortsätta med ett konkret program för CCS-demonstrationsprojekt för att undanröja allmänhetens tvivel. De potentiella fördelarna när det gäller teknik, industriellt samarbete, allmänhetens medvetenhet, en lagstadgad definition och en kostnadsminskning är mycket starka argument för fortsatt utveckling. EESK anser att detta program är mycket viktigt ur strategisk synpunkt för att främja användbarheten.

1.9 Ett sådant program skulle gynnas väsentligt av stor uppmärksamhet genom en samordnad offentlig dialog på EU-nivå om framtiden för vårt sammantagna energisystem och behovet av en omställning till låga utsläppsnivåer i framtiden. Allmänhetens acceptans är fortfarande en avgörande faktor för utvecklingen av CCS-infrastruktur.

1.10 Den relativa effektiviteten i förhållande till andra koldioxidminskningsstrategier, bland annat återanvändning av koldioxid, en ingående riskanalys och tillämpningen av försiktighetsprincipen är frågor som bör beaktas i detta sammanhang.

1.11 Alla politiska strategier som syftar till att främja CCS kommer att kräva stödfinansiering från de offentliga myndigheterna, och de måste åtföljas av mekanismer som kompenserar kostnaderna för de europeiska industrier som är utsatta för internationell konkurrens.

2. Inledning och bakgrund

2.1 EU:s energipolitik är komplex. Den syftar till att främja och finna balans mellan hållbarhet, konkurrenskraft och tryggad energiförsörjning, men påverkas samtidigt av faktorer som till stor del ligger utanför dess kontroll, såsom teknisk utveckling, globala marknadsfaktorer och utvecklingen när det gäller internationella åtgärder mot klimatförändringar. Behovet av att kunna anpassa sig till händelser och externa förhållanden som ändras snabbt gör det ännu svårare att fastställa en ram för nödvändiga långsiktiga beslut. CCS måste ses i detta sammanhang. Det är en potentiellt sett mycket viktig teknik. Energifördplanen för 2050 klargör att CCS skulle kunna spela en mycket viktig roll, men de strategiska beslut som rör den på medellång och lång sikt präglas av stor ekonomisk, social, politisk och teknisk osäkerhet.

2.2 Kommissionens meddelande om CCS innehåller belegg som bekräftar denna komplexitet, och man konstaterar att bristen på långsiktiga affärsmässiga argument är den största orsaken till att utvecklingen av CCS inte går framåt. Detta ekonomiska antagande grundar sig emellertid på ett antal miljörelaterade tekniska och socialpolitiska faktorer som styr villkoren för sådana affärsmässiga argument. I ett försök att besvara de frågor som kommissionen ställer om CCS har detta yttrande också till syfte att ta upp de bakomliggande faktorerna.

3. Sammanfattning av kommissionens meddelande

3.1 CCS framställs som helt avgörande för att nå EU:s mål för minskade koldioxidutsläpp. Det betraktas som det enda väsentliga alternativet för att hantera de fortsatta koldioxidutsläppen från energi från fossila bränslen under kommande årtionden. "[Klimat]målet för 2050 kan därför endast uppnås om utsläppen från förbränning av fossila bränslen elimineras från systemet, och det är här CCS kan spela en väsentlig roll."

3.2 Sedan 2007 har EU försökt att stödja utvecklingen av CCS på olika sätt: lagstiftning om avskiljning, transport och lagring av koldioxid, stöd till 10-12 projektdemonstrationsprogram och fortsatta ansträngningar för att fastställa ett koldioxidpris genom systemet för handel med utsläppsrätter som kan utgöra en utvecklingsfinansieringskälla och driva på dess genomförande och utbredning på längre sikt.

3.3 Det finns emellertid ännu inga storskaliga demonstrationsprojekt i EU och "även de mest lovande EU-projekten lider av betydande förseningar". Detta beror på att det ännu "inte finns några argument för ekonomiska aktörer att investera i CCS-demonstrationer". Systemet för handel med utsläppsrätter har varken genererat medel till investeringar i sådana anläggningar eller lett till ett stabilt koldioxidpris till stöd för den framtida driften av anläggningarna. För närvarande ligger koldioxidpriset på omkring 10 procent av den nivå som många betraktar som den absolut lägsta för att CCS ska vara ett affärsmässigt möjligt alternativ. Kommissionen påpekar dock i sitt meddelande att även om det skulle finnas affärsmässiga argument är det inte alls säkert att allmänheten i vissa länder, främst där man har störst behov av CCS, skulle godta de risker som de upplever i samband med geologisk lagring av koldioxid.

3.4 I meddelandet hävdas emellertid att det är mycket viktigt att skaffa sig erfarenhet av att införa CCS i kommersiell skala, vilket kommer att minska kostnaderna, demonstrera säker geologisk lagring av koldioxid, skapa överförbar kunskap om CCS-teknikens potential och minska teknikens risker för investerare. Genom att främja ett sådant program riktar man också uppmärksamheten mot detaljerna i en lämplig lagstiftningsram och stimulerar till gensvar från allmänheten. Den kunskap som erhålls ger möjlighet att delta aktivt i ett framtida globalt CCS-program och stärka EU:s potentiella roll som tillhandahållare av teknik och kompetens.

3.5 För att kompensera för utsläppshandelssystemets bristfälliga funktion föreslår kommissionen ytterligare stödmekanismer, t.ex. obligatoriskt köp av CCS-certifikat, obligatoriska standarder för utsläppskrav eller stöd till demonstrationsprojekt genom motsvarigheten till inmatningstariffer.

3.6 Slutligen ställer kommissionen ett antal frågor och efterlyser respondenternas åsikter om de viktigaste problemen i samband med CCS i framtiden.

4. Allmänna kommentarer

4.1 Kommissionens dokument är både en översyn och ett förslag till samråd och sammanfattas med ett antal frågor om problem i samband med CCS i Europa. Meddelandets syfte är avgränsat till att ta upp "den främsta utmaningen att stimulera investeringar i CCS-demonstration för att prova om ett senare införande och uppförande av en koldioxidinfrastruktur är möjligt". Ett sådant demonstrationsprogram skulle sedan kunna vara modell för att införa CCS i större skala, men innan detta kan ske måste många andra villkor vara uppfyllda och hinder undanröjas.

4.2 EESK håller med kommissionen om att det behövs omedelbara politiska åtgärder. De alternativ som kommissionen ställer upp är att göra CCS antingen affärsmässigt hållbart eller obligatoriskt. Man bör dock fråga sig om det är möjligt att sådana politiska åtgärder vidtas under nuvarande omständigheter. EESK vill därför starkt betona att CCS-programmet bör få en mycket smalare inriktning. Det skulle innebära att man

erkänner att det i nuläget krävs mer omfattande offentlig finansiering, eventuellt från fler källor, för att något CCS-demonstrationsprojekt ska förverkligas överhuvudtaget. Man behöver koncentrera sig på ett tillräckligt antal demonstrationsprojekt men med ett ekonomiskt stöd som är 2–3 gånger så stort och det måste finnas förutsättningar för stöd till den efterföljande verksamheten.

4.3 På det hela taget anser EESK att ett sådant åtagande kan fortsätta att vara motiverat som riskinvestering i en teknik som skulle kunna få stor betydelse i samband med ett internationellt avtal om prissättning av koldioxid eller en kvotmekanism. Kommittén betraktar ett sådant avtal som en förutsättning för betydande framsteg i utvecklingen av CCS (antingen i Europa eller på det globala planet). Kommittén anser dessutom att man måste revidera de mål som fastställts av Europeiska rådet och likaså ändra inriktningen på de politiska målen och instrumenten för att kunna ge detaljerade svar på de frågor som ställs i meddelandet. En ändrad inriktning måste dock bygga på en pragmatisk syn på energi- och klimatpolitiken.

4.4 Det bästa sättet att närma sig detta svåra område är att fråga sig vilka förutsättningar som krävs för att CCS sannolikt ska kunna genomföras i stor skala inom Europa, där de lagar och regelverk – i form av CCS-direktivet – som stöder detta i stort sett redan finns på plats. Svaren finns till största delen i kommissionens dokument.

— Det behövs ett genomförbart globalt avtal om åtgärder mot klimatförändringarna, i vilket kostnaderna delas rättvist för både förebyggande åtgärder och anpassningsåtgärder. Utan ett sådant avtal har inget land eller handelsblock som är ekonomiskt beroende av att vara konkurrenskraftigt på världsmarknaderna råd att på medellång eller lång sikt självständigt genomföra ett program för koldioxidminskning. Alla förslag som går ut på att man ensidigt ska införa en realistisk mekanism för prissättning av koldioxid skulle vara konkurrensmässigt och politiskt oacceptabla, framför allt under rådande omständigheter. Ett allmänt globalt avtal som införs stegvis behövs också för att vinna medborgarnas stöd i demokratiska länder.

— I ett sådant avtal skulle man behöva prioritera minimerad koldioxidavsläppning och utifrån detta fastställa ett koldioxidpris (oavsett hur den alstras) som skulle ge affärsmässiga argument för att investera i CCS. CCS skulle dock ändå behöva vara konkurrenskraftigt jämfört med annan teknik till vilken investeringar efterfrågas för samma ändamål, till exempel biologisk lagring eller program för infångning och användning av koldioxid. EESK anser att CCS har en stark ställning som ledande koldioxidbindningsteknik.

— Man skulle behöva vinna allmänhetens (och därmed politisk) acceptans för CCS som koldioxidbindningsteknik med låga risker i de EU-medlemsstater där man har sett CCS som ett realistiskt alternativ. Det gäller särskilt de risker som upplevs

i samband med lagring på land – vilket är det enda alternativet för många medlemsstater – och i detta sammanhang är det viktigt att ta vederbörlig hänsyn till försiktighetsprincipen.

4.5 Det är knappast troligt att man lyckas skapa de två första förutsättningarna, om man ser till resultatet av de internationella klimatförhandlingarna hittills. Det är mycket tveksamt om man kan åstadkomma en effektiv global klimatpakt vid FN:s konferens i Paris 2015. Det finns heller inget som tyder på att de politiska beslutsfattarna på ett övertygande sätt har lyckats göra konsumenterna införstådda med de framtida kostnaderna för ett marknadsmisslyckande i detta sammanhang. Resultatet är att nuvarande priser på varor och tjänster inte fullt ut avspeglar de förväntade kostnader för klimatpåverkan som kommer att läggas på kommande generationer. Medborgarna vill inte acceptera följderna, vare sig som konsumenter eller som väljare, särskilt inte i dessa tider med åtstramningar och liten eller negativ ekonomisk tillväxt.

4.6 Tonen i detta yttrande har hittills varit pessimistisk men realistisk. EESK tror att detta är rätt sätt att återspegla det civila samhällets nuvarande oro. Resultatet av att det politiska beslutsfattandet har utgått från en orealistisk optimism är nu alltför uppenbart och leder till hopplöshet för vissa och besvikelse för många. Det finns emellertid vissa tecken på att den nuvarande situationen och synen på energi- och klimatpolitiken (och de relaterade CCS-problemen) kan ändras gradvis.

4.7 Det blir allt tydligare att EU:s politiska legitimitet kommer att (och bör) vara mer beroende av att allmänheten förstärkt och deltar i beslutsprocessen. Utan allmänhetens förståelse av grundtanken med klimat- och energipolitiken och allmänhetens acceptans för CCS-tekniken är det inte troligt att koldioxidbindning når längre än till demonstrationsfasen eller befintlig affärsmässig användning, t.ex. ökad oljeåtervinning eller i samband med framställning av mat och dryck.

4.8 Man måste också inse att varje beslut som ett land fattar om energikällor och relaterade frågor i slutändan grundar sig på det samhällets värderingar om tekniska och ekonomiska faktorer. Sådana beslut har alltså alltid en samhälls- och etisk dimension, vilket är ett problem vid utvecklingen av en gemensam EU-politik, särskilt på områden som energi, där medlemsstaterna har den slutliga behörigheten när det gäller källor och försörjningens sammansättning.

4.9 En konsekvens av medborgarnas bristande medvetenhet är att allmänheten inte har lyckats inse möjligheterna med de olika teknikerna för begränsning av klimatförändringarna, till exempel CCS. Arbetstillfällena, en ledande ställning inom global innovation, nya investeringsformer och finansieringsmetoder samt utvecklingen av nya teknikformer är exempel på sådana fördelar. Införandet av CCS skulle också kunna leda till större anställningstrygghet inom traditionella näringar såsom gruvdriften.

4.10 EESK förespråkar därför och kommer att delta i utvecklingen av en europeisk energidialog, ett inkluderande, öppet, tillförlitligt och samordnat flernivåsamtal som förs både inom och mellan alla medlemsstater. Dialogen bör på ett konkret, begripligt sätt ta upp de viktigaste frågorna om energiomställningen och relaterade frågor såsom CCS, energifattigdom etc. Den bör också leda till diskussioner om omställningen till låga koldioxidutsläpp i klassrum, kaféer och kök. En sådan dialog bör utformas så att den ger återkoppling till politiken och stimulerar till diskussion om hur långt det går att förena mål som ibland motsäger varandra, t.ex. om trygghet, hållbarhet och säkerhet, konkurrenskraftig energi till ett rimligt pris. Denna process kommer att möjliggöra bättre och kärnfullare bidrag från medborgare och organisationer till de framtida formella samråden om energi. Dialogen kommer dock också att syfta till medling och kontakt, och i detta avseende kan den stimulera till och utvidga diskussionerna om energi i medlemsstaterna och ha stor betydelse för kommunikationen när det gäller att bilda en gemensam syn på energi i hela Europa. I samband med detta kan CCS, i egenskap av teknik som bidrar till att minska koldioxiden i atmosfären, jämföras med andra metoder, och alternativ och kompromisser kan diskuteras.

5. Särskilda kommentarer

5.1 Kommissionens grundläggande synpunkt är att eliminering av utsläppen från förbränning av fossila bränslen är avgörande för att man ska nå EU:s överenskomna klimatmål till 2050. Det behövs en liknande strategi på global nivå och en insikt hos alla politiker om problemets omfattning, och strävan efter ekonomiskt välstånd måste sammanjämkas med detta. De nu kända tillgångarna på fossila bränslen motsvarar utsläpp på omkring 3 000 miljarder ton koldioxid. Om man ska ha 80 procents chans att begränsa temperaturhöjningen till högst 2 °C får bara 31 procent av detta förbrännas. För 50 procents chans till högst 2 °C får bara 38 procent förbrännas ("Unburnable Carbon": <http://www.carbontracker.org/wp-content/uploads/downloads/2012/08/Unburnable-Carbon-Full1.pdf>). Möjligheterna att begränsa temperaturhöjningen med hjälp av CCS är dock begränsade. Även i ett optimistiskt scenario med 3 800 kommersiella CCS-projekt i världen skulle man bara kunna förbränna ytterligare 4 procent av de fossila bränsletillgångarna (Internationella energioorganet (IEA), "World Energy Outlook 2012"). Faktum är att utan CCS måste energitillgångar som redan värderats till tusentals miljarder euro lämnas kvar i marken, oförbrända, för att man ska kunna nå de klimatmål som för närvarande föreslås. Detta kommer att få omfattande ekonomiska konsekvenser. Det är mycket viktigt att inse att detta grundläggande problem måste lösas för att klimat- och energipolitiken (och CCS) överhuvudtaget ska kunna ge effekt.

5.2 Det bör noteras att koldioxid kan både användas och lagras. Vid sidan om ökad oljeätvinning, användning inom livsmedelsindustrin och andra mindre tillämpningsområden är det möjligt att både kemiteknik och bioteknik kan få stor betydelse för användningen av koldioxid i byggmaterial, råmaterial, andra kemiska processer och andra produkter tack vare ytterligare forskning och utveckling. Med tanke på den omfattande utvinningen av fossila bränslen kan dock dessa metoder troligen inom en överskådlig framtid endast bidra måttligt till att lösa koldioxidproblemet.

6. Särskilda svar på de frågor som tas upp i meddelandet

1) *Ska medlemsstater som för närvarande har en hög andel kol och gas i sin energimix samt i industriprocesser, och som ännu inte gjort det, vara skyldiga att*

- a. *utarbета en tydlig färdplan för hur deras elproduktionssektor ska omstruktureras i riktning mot koldioxidfria bränslen (kärnkraft eller förnybar energi) senast 2050,*
- b. *utarbета en nationell strategi för att förbereda ett införande av CCS-tekniken?*

Fördelen med att kräva att medlemsstaterna ska planera framåt för energi med låga koldioxidutsläpp och införande av CCS är att det både ökar medvetenheten hos dem som deltar i processen och ger möjlighet till en värdefull, om än skrämmande, kostnads- och konsekvensbedömning som kommer att åtfölja de framtida lagstiftningsförslagen. Detta framstår som en lämplig åtgärd, men man bör också överväga jämförbara möjligheter för medlemsstaterna att välja andra biologiska, kemiska och fysikaliska avskiljningsmetoder och tekniker för låga utsläpp (1).

2) *Hur bör systemet för handel med utsläppsrätter omstruktureras så att det även kan ge meningsfulla incitament för CCS-införande? Bör detta kompletteras genom användningen av instrument som bygger på intäkter från auktionering, liknande NER300-programmet?*

Man måste ta hänsyn till lärdomen om utsläppshandelssystemets sårbarhet för globala ekonomiska krafter. Det är tydligt att en global klimatpolitik (eller ett misslyckande i fråga om att åstadkomma en sådan) kommer att vara avgörande för utsläppshandelssystemets framtid, och utgången av förhandlingarna år 2015 kommer att spela en central roll, samtidigt som de radikala stödåtgärder som utsläppshandelssystemet kräver inte kan genomföras utan större politisk klarhet på global nivå. När det gäller ekonomiska incitament rent generellt är det tydligt att det utöver finansiering av utvecklingskostnader och kapitalkostnader är nödvändigt med stöd till driftskostnaderna för demonstrationsanläggningar för CCS.

3) *Bör kommissionen föreslå andra stödmedel eller överväga andra politiska åtgärder för att bana väg för ett tidigt införande genom*

- a. *stöd genom återanvändningsauktionering eller andra finansieringsmetoder,*
- b. *en standard för utsläppskrav,*
- c. *ett system för CCS-certifiering,*
- d. *en annan typ av politiska åtgärder?*

Kommissionen bör av nämnda skäl verkligen undersöka andra metoder att finansiera ett CCS-demonstrationsprojekt, även om det anses för tidigt med åtgärder för ett tidigt införande av CCS i stor skala. Detta bör emellertid inte påverka den offentliga finansieringen av ett litet antal demonstrationsprojekt. Arbetet med att ta fram en standard för utsläppskrav och ett system för

(1) CCMI/099, yttrande om "Europeiska teknikplattformar och industriell omvandling" (EUT C 299, 4.10.2012, s. 12–16).

CCS-certifiering skulle kunna omfatta att utforska och testa sådana regleringsmetoder som nästan säkert kommer att behövas i framtiden.

4) Ska det härnäst vara obligatoriskt för allmännyttiga energianläggningar att installera CCS-färdig utrustning vid alla nyinvesteringar (kol och möjligen även gas) för att underlätta CCS-eftermontering?

Detta är ett logiskt steg om införandet av CCS-tekniken ska kunna ses om ett realistiskt alternativ. För närvarande framstår det som osannolikt. Det bör också påpekas att liknande åtgärder borde införas för industrier som släpper ut stora mängder koldioxid från framför allt fossila bränslen, särskilt cementtillverkare.

5) Bör leverantörer av fossila bränslen bidra till demonstration och införande av CCS genom särskilda åtgärder som säkerställer ytterligare finansiering?

De risker som kan konstateras vid ett eventuellt misslyckande med att tillämpa CCS-tekniken verkar innebära att CCS hör till den kategori som bör få fullt stöd från offentliga medel, för allmänhetens bästa. Leverantörer av fossila bränslen bör definitivt delta i kommande finansiering av införandet, och man skulle kunna hävda att de bör bidra till utvecklingskostnaderna. Det finns dock en rad aspekter som behöver beaktas, till exempel konsekvenserna av WTO:s regler och det faktum att alla fossila energikällor måste bidra, inklusive de som i nuläget inte omfattas av någon relevant CCS-process, framför allt inom transportsektorn.

6) Vilka är de främsta hindren för ett säkerställande av tillräcklig CCS-demonstration i EU?

De främsta hindren är

- misslyckandet med att införa en realistisk mekanism för prissättning av koldioxid som är hållbar på global nivå,
- konkurrens från andra koldioxidbindningstekniker eller tekniker för låga koldioxidutsläpp,
- behovet av att få allmänheten att acceptera en teknik som uppfattas som potentiellt riskabel,
- ett eventuellt misslyckande med att ställa tillräckliga medel till förfogande för att stödja programmet både i fråga om kapitalkostnader och löpande kostnader.

7) Hur kan allmänhetens acceptans för CCS ökas?

Genom att föra en aktiv dialog med allmänheten om CCS karaktär, dess potentiella fördelar och göra en realistisk och oberoende riskanalys som ett led i ett övergripande systemtänkande på energimedvetandeområdet. I vissa länder och regioner bör man också uppmärksamma det faktum att införandet av CCS också kan ha en positiv effekt på sysselsättningen.

Bryssel den 18 september 2013

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Henri MALOSSE

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förberedelse för en helt konvergerad audiovisuell värld: tillväxt, skapande och värderingar (grönbok)"

COM(2013) 231 final

(2013/C 341/20)

Föredragande: **Jorge PEGADO LIZ**

Den 8 juli 2013 beslutade Europeiska kommissionen att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förberedelse för en helt konvergerad audiovisuell värld: tillväxt, skapande och värderingar (grönbok)"

COM(2013) 231 final.

Facksektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 2 september 2013.

Vid sin 492:a plenarsession den 18–19 september 2013 (sammanträdet den 18 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 175 röster för, 2 röster emot och 8 nedlagda röster:

1. Sammanfattning och rekommendationer

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén välkomnar kommissionens initiativ att åter ta upp frågan om den audiovisuella politiken i en konvergerad miljö för att göra det möjligt att sprida tillgången till ett diversifierat europeiskt innehåll och att inleda ett nytt offentligt samråd, i synnerhet om dess effekter på den ekonomiska tillväxten, sysselsättningen och innovationen i EU.

1.2 Kommittén beklagar dock att kommissionen inte har tagit tillfället i akt att lägga fram mer konkreta och strukturerade förslag i denna fråga.

1.3 Kommittén skulle ha uppskattat om kommissionen vid utarbetandet av grönboken hade valt att koncentrera sig mer på de grundläggande värderingarna yttrandefrihet, mediemångfald, respekt för människans värdighet och användarnas – särskilt barns och andra utsatta grupper – rättigheter och intressen, och utifrån detta inriktat sig på målen att främja innovationen och marknadens utveckling samt finansieringen av dessa.

1.4 Kommittén välkomnar dock generellt sett de teman som behandlas i grönboken och menar att de allra flesta frågorna som är föremål för det offentliga samrådet är relevanta, även om kommittén konstaterar att det saknas en röd tråd i de olika temana och frågorna.

1.5 Kommittén är särskilt medveten om de nya utmaningar och möjligheter som konvergeringen ger upphov till genom att den skapar avsevärda affärsmöjligheter för oberoende producenter, som kan leda till förändringar i industrins befintliga affärsmodeller.

1.6 Kommittén är medveten om de audiovisuella beställtjänsternas växande ekonomiska betydelse i Europas audiovisuella utbud men vill ändå understryka att det traditionella linjära utbudet av audiovisuella tjänster fortfarande utgör en mycket stor andel av EU-medborgarnas konsumtionsvanor när det gäller medier, i synnerhet vad avser den tekniska innovationen inom det traditionella utbudet, som i själva verket utgör en av grundpelarna för den identitet och kulturella och språkliga mångfald som vi måste bevara.

1.7 Samtidigt som kommittén inser de många positiva aspekterna av innovationsstrategin och de audiovisuella medietjänsternas tekniska konvergens med internet vill vi framhålla utvecklingens effekter på de traditionella medieområdena, inte minst regionala och lokala medier och framför allt i medlemsstater där det finns minoritetsspråk. Det är därför viktigt att skapa och upprätthålla förutsättningar för att dessa traditionella medier ska kunna fortsätta att erbjuda sina relevanta tjänster i allmänhetens intresse för att främja språklig och kulturell mångfald samt bevara mångfalden på informationsområdet.

1.8 EESK menar vidare att det ligger i det allmännas intresse att skydda informationens mångfald, främja kulturell och språklig mångfald och bevara public service-mediernas centrala roll i det europeiska medielandskapet. I det kommande politiska arbetet måste dessa aspekter inte bara upprätthållas utan också främjas i egenskap av byggstenar i den europeiska sociala modellen.

1.9 EESK anser sammanfattningsvis att den diskussion som pågår inom EU om audiovisuell konvergens måste ha som huvudmål att främja Europas kulturer och därmed oundvikligen också värna om medborgarnas intressen och grundläggande rättigheter, främst för att skydda barn och andra utsatta grupper.

1.10 Därför uppmanar EESK kommissionen att i samband med alla eventuella framtida åtgärder, både lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder, beakta de rekommendationer som kommittén har gett uttryck för i flera av sina yttranden, och i synnerhet kommitténs synpunkter i detta yttrande.

2. Grönbokens syfte

2.1 Med denna grönbok (COM(2013) 231 final) vill kommissionen väcka en bred offentlig debatt om effekterna av den pågående förändringen av de audiovisuella medietjänsterna, som förstärks av deras ökande samverkan med internet.

2.2 Kommissionen ser den tekniska utvecklingen som en möjlighet att sprida åtkomsten till ett varierat europeiskt innehåll av hög kvalitet, vilket innebär att man måste reflektera över dels hur den gällande lagstiftningen bör anpassas, dels eventuella politiska åtgärder i EU.

2.3 Med detta strategiska mål i sikte ställer kommissionen två viktiga frågor:

— Hur kan konvergeringsprocessen på en större europeisk marknad utnyttjas för att skapa ekonomisk tillväxt och företagsinnovation i Europa?

— Vilka är konvergeringens konsekvenser för sådana värden som mångfald i medierna, kulturell mångfald och konsumentskydd, inbegripet särskilda grupper som minderåriga?

2.4 Kommissionen utesluter uttryckligen de aspekter som rör upphovsrätt och immateriella rättigheter, som har varit föremål för en annan grönbok ⁽¹⁾, samt andra aspekter som gäller personuppgiftsskydd och som också har varit föremål för förslag från kommissionen ⁽²⁾ på senare tid, trots att kommissionen erkänner deras betydelse och koppling till de frågor som behandlas.

2.5 Kommissionen menar att det inte finns några förutfattade meningar om vad det offentliga samrådet kommer att leda till. Det kan dock på längre sikt bana väg för lagstiftning eller andra politiska åtgärder, t.ex. om ett internet som är bättre anpassat till barn, samt om mediernas frihet och mångfald och i fråga om självregleringsinitiativ.

⁽¹⁾ COM(2011) 427 final, EUT C 143, 22.5.2012, s. 69–73.

⁽²⁾ COM(2012) 10 final och COM(2012) 11 final, EUT C 229, 31.7.2012, s. 90–97.

3. Allmänna kommentarer

3.1 EESK välkomnar kommissionens initiativ eftersom frågan är viktig och aktuell. Den tilltagande konvergeringen av linjära tv-tjänster med internet anses vara en oundviklig följd av den audiovisuella mediemarknadens utveckling.

3.2 Kommittén anser dock att det instrument som används (en grönbok) är senfärdigt och föga ambitiöst. Det saknas en röd tråd i de olika teman och frågor som väcks, vilket kan tyda på en viss osäkerhet om vart kommissionen vill komma.

3.3 Efter kommitténs många yttranden om olika aspekter av denna fråga, och inför det framtida utarbetandet av en integrerad audiovisuell politisk strategi när det gäller teknisk konvergens inom EU, skulle kommittén ha uppskattat om kommissionen vid sin utformning av grönboken hade valt att koncentrera sig mer på grundläggande värderingar som yttrandefrihet, mediemångfald, respekt för människans värdighet och användarnas – särskilt barns och andra utsatta gruppers – rättigheter och intressen, och utifrån detta inriktat sig på målen att främja innovation, marknadsutveckling och tillhörande finansiering i enlighet med parlamentets resolution av den 21 maj 2013 (P7_TA(2013)0203) och inte tvärtom.

3.4 Kommittén välkomnar dock i allmänhet de teman som behandlas i grönboken och menar att de allra flesta frågorna som är föremål för det offentliga samrådet är relevanta.

3.5 Kommittén är också medveten om de audiovisuella beställtjänsternas ökande ekonomiska betydelse i Europas audiovisuella medieutbud.

3.5.1 Kommittén vill ändå understryka att det traditionella utbudet av linjära audiovisuella medietjänster fortfarande står för en mycket stor andel av de europeiska medborgarnas konsumtionsvanor.

År 2012 uppgick det genomsnittliga dagliga tv-tittandet i Europa till tre timmar och 55 minuter, sju minuter mer än genomsnittet 2011.

3.6 Även om kommittén är medveten om den strategiska betydelsen av innovation och de audiovisuella medietjänsternas tekniska konvergens med internet vill den understryka de eventuella effekterna på de traditionella medieområdena, såsom tv, radio och tidningar.

3.6.1 EESK anser att kommissionen måste få spela en framträdande roll vid skapandet av sådana förutsättningar som gör det möjligt för de traditionella medierna att anpassa sig till den digitala tidsåldern, med hänsyn till vissa sociokulturella egenskaper hos dessa mediers mottagare, så att dessa kan leva vidare *off-line*.

3.6.2 Kommittén anser därför att det finns ett behov av att skapa förutsättningar för att ge traditionella medier, särskilt regionala och lokala medier, möjlighet att fortsätta att erbjuda sina viktiga tjänster i allmänhetens intresse för att främja språklig och kulturell mångfald samt skydda informationens mångfald, inom ramen för upprätthållandet av den europeiska sociala modellen.

3.7 EESK anser vidare att det rent generellt ligger i allmänhetens intresse – och i synnerhet i medieanvändarnas intresse – att skydda informationens mångfald, främja kulturell och språklig mångfald och behålla public service-mediernas centrala roll i det europeiska medielandskapet. Det kommande politiska arbetet måste ta hänsyn till detta ⁽³⁾.

3.8 Kommittén anser sammanfattningsvis att ett av huvudmålen för EU:s pågående diskussion om audiovisuell konvergering måste vara att skydda medborgarnas intressen och rättigheter i allmänhet och i synnerhet att främja användarnas intressen, och detta bör även vara en grundläggande riktlinje för EU:s politik på detta område.

4. Särskilda kommentarer

4.1 Frågorna för det offentliga samrådet kan delas in i sex grupper: åtkomst till innehåll och plattformar (fråga 1–3); finansiering av audiovisuell medieproduktion (fråga 4–5); interoperabilitet (fråga 6); infrastrukturer och spektrum (fråga 7–9); konvergeringens betydelse för lagstiftningen (fråga 10–19); skydd av minderåriga (fråga 20–25) och tillgänglighet (fråga 26–27).

4.2 Åtkomst till innehåll och plattformar

4.2.1 EESK anser i likhet med kommissionen att det är oroväckande att plattformar med integrerat innehåll kan snedvrیدا den fria konkurrensen för audiovisuella medietjänster, och på så vis negativt påverka användarnas valfrihet och tillgång till ett högkvalitativt och varierat utbud.

4.2.2 EESK menar därför att man utöver konkurrensregler måste överväga specifika lagstiftningsåtgärder för att främja och underlätta åtkomsten till dessa plattformar på nationell och transnationell nivå på det sätt som beskrivits i kommissionens meddelande från 2009 ⁽⁴⁾.

⁽³⁾ EUT C 140, 18.5.2000, s. 19–23, EUT C 116, 20.4.2001, s. 30–36 och EUT C 77, 31.3.2009, s. 109–114.

⁽⁴⁾ EUT C 257, 27.10.2009, s. 1–14.

4.3 Finansiering av audiovisuell medieproduktion

4.3.1 EESK har vid flera tillfällen erinrat om den roll som den europeiska kulturindustrin, inklusive den audiovisuella mediesektorn, spelar för unionens strategiska utveckling ⁽⁵⁾.

4.3.2 Med hänsyn till förändringarna i den audiovisuella förädlingskedjan, särskilt plattformsansvarigas och innehållsredaktörers växande betydelse, menar EESK att de nuvarande villkoren i direktivet om audiovisuella medietjänster inte är det lämpligaste, effektivaste och mest proportionerliga sättet att främja uppbyggnad, distribution och användning av europeiska plattformar.

4.3.3 EESK anser därför att kommissionen måste se över tv-operatörernas skyldigheter och utvidga dem till de nya aktörerna i den audiovisuella förädlingskedjan med hänsyn till konvergensten, och samtidigt beakta dessa tjänsters växande betydelse för medborgarna, samt inom kort göra en översyn av direktivet.

4.4 Interoperabilitet för internetansluten tv

4.4.1 EESK anser att kommissionen måste garantera interoperabiliteten mellan de olika tjänster som tillhandahålls via smart-tv-plattformarna och främja likvärdiga konkurrensvillkor för alla leverantörer av tjänster och innehåll samt se till att användarna fritt och utan åtskillnad – i synnerhet på geografiska grunder – kan välja bland ett varierat utbud av hög kvalitet.

4.5 Spektrumpolitik

4.5.1 EESK hänvisar i huvudsak till sina yttranden om det första programmet för radiospektrumpolitik/Europeiska bredbandssektorn ⁽⁶⁾, kommissionens meddelande om "Hur den digitala utdelningen kan omvandlas till sociala fördelar och ekonomisk tillväxt" ⁽⁷⁾ och kommissionens meddelande om "Att främja delad användning av radiospektrumresurser på den inre marknaden" ⁽⁸⁾.

4.5.2 Operatörerna av audiovisuella medietjänster använder sig i allt högre grad av hybridmodeller som kombinerar markbundna sändningar med bredband för att sprida innehåll, och mot bakgrund av detta rekommenderar kommittén att man genomför viktiga konsekvensbedömningar av sådana affärsmodeller i den audiovisuella förädlingskedjan, med särskild hänsyn till frågorna om medborgarnas, operatörernas och innehållsproducenternas åtkomst till innehåll och plattformar. EESK erinrar om behovet av infrastrukturer som garanterar bredbandstäckning i hela Europa, eftersom detta är en avgörande faktor för främjandet av medborgarnas digitala jämlikhet.

⁽⁵⁾ EUT C 181, 21.6.2012, s. 35–39, EUT C 198, 10.7.2013, s. 39–44, EUT C 77, 31.3.2009, s. 63–68, EUT C 248, 25.8.2011, s. 144–148 och EUT C 143, 22.5.2012, s. 69–73.

⁽⁶⁾ EUT C 107, 6.4.2011, s. 53–57.

⁽⁷⁾ EUT C 44, 11.2.2011, s. 178–181.

⁽⁸⁾ EUT C 133, 9.5.2013, s. 22–26.

4.6 Lagstiftningskonsekvenser

4.6.1 EESK anser att kommissionen inom kort borde inleda ett formellt offentligt samråd om en översyn av direktivet om audiovisuella medietjänster med hänsyn till den nya tekniska utvecklingen och marknadens utveckling.

4.6.2 I samband med detta offentliga samråd borde kommissionen se över frågan om direktivets tillämpningsområde, bl.a. möjligheten att ta med bestämmelser om insyn och koncentration av äganderätt när det gäller audiovisuella medietjänster, både linjära och icke-linjära, och den centrala frågan om att definiera begreppet redaktionellt ansvar för audiovisuella medietjänster. Den grundläggande vägledande principen för denna översyn bör vara att man måste respektera och garantera de grundläggande värderingarna på samma sätt, oavsett vilket audiovisuellt medium det gäller.

4.6.3 EESK menar att det också vore värdefullt om kommissionen lade fram ett förslag till översyn och systematisering av de tillämpliga reglerna för reklam i de audiovisuella medietjänsterna eftersom dessa regler i dag är utspridda flera olika rättsakter, vilket kommittén har påpekat i tidigare yttranden ⁽⁹⁾.

4.7 Yttrandefrihet och mediemångfald

4.7.1 Det är viktigt att tänka på att respekten för pressfrihet och massmediernas mångfald, som är en grundbult för ett aktivt medborgarskap och en deltagandedemokrati enligt artikel 11 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, också utgör en grundpelare i arbetet med att stärka unionens integration.

4.7.2 EESK instämmer följaktligen med Europaparlamentet och anser att kommissionen borde prioritera att vidta adekvata åtgärder, bl.a. genom att lägga fram ett lagstiftningsinitiativ om mångfald och massmedias koncentration, särskilt efter rapporten från Centre for Media Pluralism and Media Freedom och rapporten från högnivågruppen om medias frihet och mångfald.

4.7.3 Med hänsyn till de specifika egenskaperna hos den splittrade europeiska marknaden för audiovisuella medietjänster, som har olika språk- och kulturbarriärer och har hamnat i en särskilt svår ekonomisk situation, vill EESK understryka att public service-medier är viktiga för att skydda den politiska mångfalden och främja den kulturella mångfalden. Kommittén föreslår därför att kommissionen manar till eftertanke om hur public service-medier ska förvaltas i det nya konvergerade sammanhanget, med särskild hänsyn till de slutsatser som Europarådet nyligen har kommit fram till på detta område.

4.8 Skydd av minderåriga och utsatta grupper

4.8.1 Med tanke på mediernas kulturella dimension och deras inflytande i samhället rent generellt anser EESK att det är mycket viktigt att skydda minderåriga och andra utsatta grupper vid användningen av audiovisuella medietjänster i digital miljö (internet, sociala nätverk osv.), när det gäller viktiga aspekter som rätten till privatliv, "rätten till egen bild" och andra erkända grundläggande rättigheter, bl.a. dem som erkänts i Europakonventionen om mänskliga rättigheter och som nu finns upptagna i EU:s stadga för de grundläggande rättigheterna, som lämpligt nog har införlivats i det senaste fördraget. Den audiovisuella konvergeringen, som gör åskådaren till medieaktör (interaktivitet) banar visserligen väg för enorma nya möjligheter när det gäller kommunikation och information, men samtidigt gör den de mest sårbara grupperna mer utsatta för olaglig verksamhet (IT-brottslighet).

4.8.2 Detta var därför en av de aspekter som EESK fick möjlighet att betona i flera av sina senaste yttranden, bl.a. med anledning av några av kommissionens initiativ, som i sig var lovvärda men som enligt kommittén var alltför blygsamma. Kommittén hävdade därför att de som är ansvariga för minderårigas fostran behöver få möjlighet att filtrera innehåll med hjälp av lättillgängliga filterverktyg och rekommendationer om lämplig åldersgrupp.

4.8.3 När man tar itu med frågan om hur minderåriga och andra utsatta grupper ska skyddas i samband med deras användning av internet i allmänhet och audiovisuella medier i synnerhet är kommittén övertygad om att det krävs en balans och en noggrann avvägning mellan den grundläggande rättigheten att uttrycka sig fritt och det allmänna intresset att skydda minderåriga, oberoende av åtkomstform.

4.8.4 Vi måste även komma ihåg att kommissionen själv har medgivit ⁽¹⁰⁾ att beställ-tv-operatörerna inte har kunnat lösa frågan om samreglering och självreglering på ett effektivt sätt i syfte att skydda minderåriga från skadligt innehåll, eller erbjudit tekniska lösningar som ger minderåriga en selektiv tillgång till innehållet på internet.

4.8.5 Detta är med andra ord ett av de teman som EESK skulle vilja framhäva som något av det mest betydelsefulla vid en heltäckande definition av EU:s kommande politik för audiovisuella medietjänster, och för vilket kommittén inte bara ser ett behov av lagstiftningsåtgärder (reglering, självreglering och samreglering) utan också åtgärder som information till medierna, upplysning, mediekunskap och ökad egenmakt för såväl minderåriga som familjer och skolor. Därför anser kommittén att kommissionen och medlemsstaterna bör vidta åtgärder för att förmå föräldrarna och andra ansvariga för barnens fostran att i högre grad använda innehållsfilter.

⁽⁹⁾ EUT C 351, 15.11.2012, s. 6–11.

⁽¹⁰⁾ COM(2011) 556 final.

4.9 Tillgänglighet

4.9.1 EESK hänvisar generellt till sina yttranden om tillgänglighet ⁽¹⁾.

4.9.2 Dessa pekar i allmänhet på att tillgängligheten är en grundläggande rättighet som måste stärkas, och i det specifika fallet med audiovisuella medietjänster och webbplatser måste dessa betraktas som verkliga tjänster av allmänt intresse ⁽²⁾.

4.9.3 Därför behövs det rättsliga krav som kan verkställas direkt om audiovisuella tjänsters tillgänglighet i syfte att säkerställa tillgången för personer med olika typer av kommunikationsnedsättningar. Sådana rättsliga krav bör stärkas med skärpt

europaisk standardisering, inte bara sådan som rör det audiovisuella innehållet, utan också nätdistribution, användarterminaler och gränssnittsprogram. Det är ytterst viktigt att säkerställa att marknaden för tillgänglighetslösningar är verkligt europeisk så att man kan locka nya operatörer till marknaden och sänka kostnaderna.

4.10 Avslutningsvis vill EESK upprepa att målet om digital integration måste hanteras globalt och utifrån en helhetssyn. EU och medlemsstaterna måste se till att EU-medborgarna har tillgång till digital teknik, särskilt tjänster för internetansluten tv, genom att främja och stödja initiativ för livslångt lärande när det gäller digital kompetens och mediekunskap ⁽³⁾.

Bryssel den 18 september 2013

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Henri MALOSSE

⁽¹⁾ EUT C 94, 18.4.2002, s. 9–13, EUT C 117, 30.4.2004, s. 49–51, EUT C 110, 9.5.2006, s. 26–32, EUT C 175, 27.7.2007, s. 91–95; Offentliga webbplatsers tillgänglighet (ännu ej offentliggjord i EUT) och Tillgänglighet som en mänsklig rättighet (ännu ej offentliggjord i EUT).

⁽²⁾ Tjänster av allmänt ekonomiskt intresse till överkomliga priser (ännu ej offentliggjord i EUT).

⁽³⁾ EUT C 318, 29.10.2011, s. 9–18.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Utkast till förslag till rådets direktiv om ändring av rådets direktiv 2009/71/Euratom om upprättande av ett gemenskapsramverk för kärnsäkerhet vid kärntechniska anläggningar"

COM(2013) 343 final

(2013/C 341/21)

Föredragande: **Richard ADAMS**

Den 13 juni 2013 beslutade Europeiska kommissionen att i enlighet med artiklarna 31 och 32 i Euratom-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Utkast till förslag till rådets direktiv om ändring av rådets direktiv 2009/71/Euratom om upprättande av ett gemenskapsramverk för kärnsäkerhet vid kärntechniska anläggningar"

COM(2013) 343 final.

Facksektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 2 september 2013.

Vid sin 492:a plenarsession den 18–19 september 2013 (sammanträdet den 18 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 160 röster för, 9 röster emot och 15 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK välkomnar uttryckligen de lägliga ändringarna av kärnsäkerhetsdirektivet, som är resultatet av Europeiska rådets mandat till kommissionen att överväga och föreslå nödvändiga lagändringar efter katastrofen i Fukushima. Vid stresstester av europeiska kärnkraftverk fastställdes därefter områden där åtgärder behövs. Kärnsäkerhet är en viktig gränsöverskridande fråga för EU. Hur allmänheten ser på denna fråga har en betydande inverkan på den nationella politiken. Medborgarna förväntar sig med rätta kontrollerbara höga standarder och samstämmighet.

1.2 Kommittén gläder sig åt att flera frågor som vi framhållit i tidigare yttranden om kärnsäkerhet⁽¹⁾ har tagits upp i detta förslag. Det gäller t.ex. ett kraftfullare tillvägagångssätt för harmonisering mellan medlemsstaterna, förtydligande av ansvar, befogenheter och kapacitet på tillsynsområdet, de nationella tillsynsmyndigheternas oberoende samt åtgärder beträffande beredskap och insatser på plats i nödsituationer. Vi ställer oss särskilt positiva till den kraftfullare strategin för övergripande öppenhet och insyn samt satsningen på att införa särskilda skyldigheter som ett nödvändigt och potentiellt effektivt bidrag till att hantera allmänhetens oro.

1.3 Kommittén välkomnar särskilt den kraftigt förstärka strategin för nationellt ansvar, nationella befogenheter, nationell tillämpning och nationellt oberoende beträffande tillsyn, som stärker alla dessa områden och dessutom omfattar stöd- och kontrollmekanismer.

1.4 Den utvidgade artikeln med definitioner kommer att bidra till tydlighet i tolkningen och till förbättrad rättslig verkställbarhet, men man bör se till att texten är förenlig med eventuella motsvarande definitioner från Wenra (Den västeuropeiska sammanslutningen av tillsynsmyndigheter på kärnsäkerhetens område) och IAEA (Internationella atomenergiorganet) och vid behov uppdateras för att förbli förenlig med internationellt fastställd terminologi.

1.5 Kommittén noterar de skärpta bestämmelserna om beredskap och insatser på plats i nödsituationer. Snabba åtgärder kommer att behövas som svar på rekommendationerna i den rapport om nödberedskap utanför anläggningarna som håller på att utarbetas, när rapporten blir tillgänglig. Detta är ett område som är av särskilt intresse för EU:s invånare och som kräver att snabba och effektiva kompletterande åtgärder vidtas.

1.6 Bestämmelserna om information till allmänheten samt öppenhet och insyn skärps, men medlemsstaterna bör åläggas att se till att allmänheten och civilsamhällesorganisationerna får praktiskt och aktivt stöd när det gäller att, tillsammans med tillsynsmyndigheten, utveckla deltagandebaserade processer för att öka allmänhetens deltagande i planering, översyn och beslutsfattande.

1.7 Kommittén värdesätter att kommissionen har agerat snabbt för att lägga fram detta ändringsdirektiv. Vi noterar också att den internationella analysen av de lärdomar som kan dras av Fukushima fortsätter och att en översyn av genomförandet av det gällande kärnsäkerhetsdirektivet i sinom tid kan ge ytterligare insikter om säkerheten. Alla parter har engagerat sig för kontinuerlig förbättring, och erfarenheterna visar att ytterligare ökning av kärnsäkerheten kommer att förbli ett ständigt pågående arbete.

⁽¹⁾ EUT C 306, 16.12.2009, s. 56–63.
EUT C 218, 23.7.2011, s. 135–139.
EUT C 44, 15.2.2013, s. 140–146.

2. Inledning

2.1 År 2009 uttryckte EESK i sitt yttrande om den föreslagna gemenskapsramen för kärnsäkerhet⁽²⁾ sin oro beträffande den tid som det tagit att utarbeta och nå tillräcklig samsyn för att lägga fram det första kärnsäkerhetsdirektivet (2009/71/Euratom); rådet hade i en resolution om kärnsäkerhetens tekniska problem av den 22 juli 1975 efterlyst lämpliga åtgärder och en harmoniserad strategi på gemenskapsnivå. Som jämförelse har det tagit bara fyra, och inte 34, år att lägga fram de nuvarande förslagen till ändring av direktivet från 2009.

2.2 Det finns flera skäl till denna tempoväxling. Först och främst utgör de föreslagna ändringarna ett svar på rapporten om det program med omfattande "stresstester" som genomfördes i Europa efter konsekvenserna av tsunamin för kärnkraftverket i Fukushima Daiichi i mars 2011. I Japan hade denna händelse avslöjat en rad tekniska, driftsmässiga och tillsynsmässiga svagheter och brister. Ändringarna avspeglar dock också farhågor som uttryckts före 2009 men som på grund av synpunkter från tillsynsmyndigheter, medlemsstater och kärnkraftsindustrin inte hade kunnat beaktas i det ursprungliga direktivet. Fukushima gjorde det inte bara möjligt att omvärdera dessa farhågor, utan hade också en betydande och direkt inverkan på kärnkraftspolitiken i flera medlemsstater.

2.3 Detta yttrande ger uttryck för Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs ansvar att avspegla åsikterna och oron inom det civila samhället i allmänhet, ett ansvar som i detta fall förstärks genom förfarandet enligt artikel 31 i Euratomfördraget (om hälso- och säkerhetsfrågor), där kommitténs yttrande är ett prioriterat krav. Kommittén har tidigare framfört synpunkten att eftersom kärnsäkerhetsdirektiven omfattar grundläggande frågor beträffande arbetstagarnas hälsa, miljö och allmän säkerhet (insatser vid nödsituationer) som EU behandlar under EU- och EUF-fördragen finns det skäl att behandla denna fråga under dessa fördrag i stället för under Euratomfördraget. Detta skulle dessutom öka den demokratiska trovärdigheten, eftersom frågan skulle behöva medbeslutas med Europaparlamentet.

2.4 Delar av allmänheten är fortfarande oroad över de 132 kärnreaktorer som är i drift i Europa. Även om inställningen varierar beroende på medlemsstat kan kärnkraftverk förbli en källa till bakomliggande oro, en känsla som kan öka kraftigt på grund av yttre händelser. Många invånare vill ha garantier i en form som de kan förstå och lita på, och vänder sig till EU, som har en omfattande erfarenhet och ett tämligen gott rykte när det gäller att förbättra och stärka den allmänna säkerheten. I ett viktigt avseende visade Fukushima att främjandet av tanken på *absolut* säkerhet, en tendens i Japan i tekniskt och institutionellt hänseende, inte kunde upprätthållas. Utmaningen i varje lagstiftningsstrategi är om den kan stödja en *relativ* syn på säkerhet som kan behålla allmänhetens förtroende. Ett sådant förtroende kommer att bygga på en kombination av hur risken uppfattas och styrkan hos skydds- och begränsningsåtgärderna. Det finns ännu inte några fullständigt harmoniserade säkerhetsnormer i

Europa, och allmänheten oroar sig när den tror att säkerhetsnormerna, eller tillämpningen av dem, är lägre i ett närliggande land än i det egna landet. Det är förståeligt att en lösning på sådana olikheter skulle kunna vara en behörig myndighet på EU-nivå.

2.5 I samtliga medlemsstater ligger ansvaret för kärnsäkerheten hos anläggningens operatör, som agerar inom en ram som kontrolleras av det nationella tillsynsorganet. Fukushima gav upphov till frågor om en rad ämnen, bl.a. kraftverkens utformning och defensiva åtgärder, begränsningsåtgärder, insatser vid nödsituationer, informationsförmedling, den mänskliga faktorn, styrning, öppenhet och insyn samt tillsyn. Inverkan av ett begränsat antal av dessa ämnen togs upp i stresstestprocessen och i de rapporter som följde, eftersom de kunde vara relevanta för de europeiska kärnkraftverken och säkerheten.

2.6 Kärnsäkerhet är en gränsöverskridande fråga, och EU har vidtagit åtgärder eftersom internationella säkerhetsnormer och konventioner om kärnsäkerhet antingen inte är rättsligt bindande eller inte är direkt rättsligt verkställbara. De nuvarande ändringsförslagen är resultatet av Europeiska rådets mandat till kommissionen att se över det befintliga ramverket för lagstiftning och tillsyn samt föreslå nödvändiga förbättringar.

3. Sammanfattning av kommissionens förslag

3.1 Förslaget är en översyn av det befintliga ramverket för lagstiftning om och tillsyn av kärnsäkerhet, som syftar till att trygga samstämmiga och höga standarder för kärnsäkerhet och tillsyn. Mot bakgrund av stresstesterna och lärdomarna från Fukushima-utredningarna föreslår kommissionen att man, i vissa avseenden och där så är möjligt, ska anpassa EU:s ram för kärnsäkerhet till de senaste tekniska standarderna samt öka öppenheten och insynen.

3.2 De nationella tillsynsmyndigheternas befogenheter och oberoende skulle förstärkas, och de skulle ges en större roll, med stöd av sakkunnig personal och resurser. Tillsammans med anläggningarnas operatörer skulle de åläggas att utarbeta och offentliggöra en strategi för information till allmänheten, särskilt vid olyckor men också vid normal drift. Invånarna skulle i större utsträckning kunna delta i tillståndsförfarandet för kärnkraftverk.

3.3 Lokalisering, utformning, uppförande, idrifttagande, drift och avveckling av kärnkraftverk kommer att omfattas av nya säkerhetsmål, och ett EU-omfattande system med inbördes granskningar av kärntechniska anläggningar vart sjätte år skulle införas, vilket skulle leda till utveckling av tekniska riktlinjer för förbättrad kärnsäkerhet.

3.4 Nya kärnkraftverk bör utformas så att skador i reaktorhärden inte kan få några konsekvenser utanför kraftverket, och alla kraftverk måste ha ett väl skyddat centrum för krisinsatser och stränga förvaltningsriktlinjer för olyckor.

(²) EUT C 306, 16.12.2009, s. 56–63.

4. Allmänna kommentarer

4.1 EESK har på nära håll följt debatten om kärnsäkerhet, stresstestprocessen och den senare utvecklingen. I sitt yttrande "Slutrapport om stresstest av kärnsäkerheten" ⁽³⁾ efterlyste kommittén en ambitiös översyn av direktivet från 2009. Kommissionen angav också tydligt sina egna ambitioner beträffande direktivet i sin rapport om stresstesterna ⁽⁴⁾. Kommissionen fastställde följande fyra huvudsakliga områden där kärnsäkerhetsdirektivet måste ändras:

- Säkerhetsförfaranden och ramverk.
- De kärntekniska tillsynsmyndigheternas roll och medel på kärnenergiområdet.
- Öppenhet och insyn.
- Övervakning och kontroll.

En kort granskning av om målen under dessa fyra rubriker har uppnåtts följer i punkt 6.

4.2 I det aktuella förslaget anges över 90 ändringar av det gällande direktivet, varav vissa är betydande i fråga om längd och innehåll. De omfattande skälen i direktivet ger tolkningsvägledning beträffande syftet och det praktiska genomförandet, men det bör noteras att direktivets artiklar utgör den materiella texten, som behandlas i detta yttrande.

4.3 Trots den utförliga definitionen av termen "rimligen möjligt", skulle denna, som den används i texten, kunna leda till att ekonomiska eller politiska överväganden ges alltför stor vikt. Ett alternativ skulle vara att använda "bästa tillgängliga teknik" respektive "bästa tillsynspraxis", men detta skulle få en betydande inverkan på kostnaderna.

4.4 Även om kommissionen anger att direktiven bör säkerställa att nya kärnkraftverk är utformade så att skador i reaktortårnen inte kan få några konsekvenser utanför kraftverket, så tyder de rådande tekniska och vetenskapliga rönerna på att ett sådant långtgående krav inte kan ställas och att det är praktiskt omöjligt att fullständigt undanröja alla konsekvenser utanför kraftverket.

5. Särskilda kommentarer

5.1 Det ursprungliga direktivet kommer att skärpas, utvidgas och förtydligas genom detta ändringsdirektiv, och ett flertal specifika farhågor som rör allmänhetens förtroende för säkerheten kommer att åtgärdas. Kommittén välkomnar i synnerhet följande:

- Utvidgningen och förtydligandet i artikel 3 av definitionerna av termer, särskilt i de fall där det har kunnat råda oklarhet. Till exempel undanröjer de tydligare definitionerna av termer som "i praktiken uteslutet" till stor del eventuell tvetydighet och kommer att öka allmänhetens förtroende för en enhetlig hållning. När IAEA och Wenra har motsvarande definitioner bör man emellertid se till att terminologin är enhetlig och att den uppdateras vid behov.
- Det specifika kravet att säkerhetsarrangemang ska täcka samtliga stadier av livscykeln i kärntekniska anläggningar (artikel 4.1 a).
- Upprätthållandet av principen om de nationella tillsynsmyndigheternas rättsliga oberoende och det betydande stärkandet av dessa myndigheter genom en särskild hänvisning till deras oberoende av politiska intressen och bestämmelser om en avpassad budget som förvaltas självständigt och om tillräckligt med sakkunnig personal (artikel 5.2) samt en tydligare definition av de rättsliga befogenheterna (artikel 5.3).
- Det uttryckliga införandet av kontroller av kraven på "djupförsvar", som stöds av en tydlig definition (artikel 6.3).
- Kravet på att de som ansöker om tillstånd ska lämna in en utförlig säkerhetsbeskrivning som står i proportion till riskernas natur (artikel 6.4a).
- Utvidgningen av kravet på att upprätthålla omfattande kompetens beträffande säkerhet till att även omfatta underleverantörer (artikel 6.5).
- Införandet av arrangemang som stöder beredskap och insatser på plats i nödsituationer (artikel 7).

5.2 Kommittén ställer sig positiv till den nya rubriken på och utvidgningen av artikel 8, som nu handlar om öppenhet och insyn, samt det nya avsnitt 2, där omfattande särskilda skyldigheter fastställs. Tidigare var räckvidden för artikel 8, med rubriken "Information till allmänheten", mycket begränsad. Till sammans med artiklarna 8a–8f och de utvidgade definitionerna i artikel 3 utgör de nu nästan 50 % av texten i det ändrade direktivet. Dessa bestämmelser torde förbättra den rättsliga tillämpningen, även om vissa områden fortfarande kan bli föremål för skiljaktiga tolkningar. Det är särskilt uppmuntrande att se de omfattande nya bestämmelser som föreslås och som till stor del skulle kunna undanröja medborgarnas förställda oro. Bland dessa kan man särskilt framhålla följande:

- En skyldighet att ta fram och genomföra en strategi för öppenhet och insyn som täcker alla eventualiteter (artikel 8.1).

⁽³⁾ EUT C 44, 15.2.2013, s. 140-146.

⁽⁴⁾ COM(2012) 571 final.

- Betonande av tillhandahållande av information, med hänvisning till internationella åtaganden (artikel 8.3). Även om det inte nämns i direktivtexten står det i motiveringen att utbyten med experter, där EESK deltog, bekräftade att allmänheten har en mycket viktig roll att spela i beslutsprocesserna och att bestämmelserna i Århuskonventionen är tillämpliga.
- Starkt stöd för strängare säkerhetsmål och säkerhetsmetoder (artiklarna 8a–8c).
- Utveckling av kraven (tillsammans med artikel 7) på beredskap och insatsförmåga på plats i nödsituationer (artikel 8d).
- Utvidgning av kravet på internationell inbördes granskning (artikel 8e).

5.3 Den viktiga frågan om nödberedskap utanför anläggningarna och kriskommunikation behandlas inte i detta direktiv, utan är föremål för en pågående översyn och rapport med rekommendationer som ska läggas fram i slutet av 2013. Åtgärder som kan komma att krävas till följd av dessa rekommendationer bör vidtas så snabbt som möjligt.

5.4 Frågan om skydd av kärntekniska anläggningar mot terroristdåd behandlades separat vid sidan av stresstestprogrammet och rapporterades till Europeiska rådet under 2012. Medlemsstaterna betraktar säkerhetsåtgärder som en nationell befogenhet som inte omfattas av bestämmelserna i kärnsäkerhetsdirektivet. Det bör noteras att den kärntekniska tillsynsmyndigheten i Japan i sin analys efter Fukushima har beslutat att uppmana alla kärnkraftverk att vidta lämpliga åtgärder för att se till att de har ett skydd mot eventuella terroristdåd.

5.5 Till viss del utvidgar direktivet de rättsliga kraven. De nya kraven måste vara nödvändiga och proportionerliga samt syfta till att trygga den allmänna säkerheten. EESK anser att man har nått en lämplig balans i ändringsdirektivet.

6. Kommer förslaget att undanröja de brister som kartlagts i det gällande direktivet?

6.1 Fortsatta skillnader mellan medlemsstaterna leder till att det saknas en samstämmig syn på kärnsäkerhet. Detta fastställs (av kommissionen) som det viktigaste sakförhållande som kan åtgärdas genom lagstiftning. Avsaknaden av kodifierade EU-mekanismer för att enas om tekniska standarder och metoder för säkerhetsgranskningar framhålls. I den nya artikel 8f fastställs en sådan mekanism, men EESK anser att frasen "medlemsstaterna

[ska], med stöd av behöriga tillsynsmyndigheter, gemensamt utveckla och utarbeta riktlinjer" är för vag och tyder på otillräcklig beslutsamhet i denna fråga. Man bör därför fortlöpande granska hur effektivt detta tillvägagångssätt är, och om allvarliga tvivel uppstår bör man överväga att inrätta en EU-tillsynsmyndighet på kärnsäkerhetsområdet. Detta skulle kunna ge betydande fördelar i form av tillgång till kompetens och resurser för mindre medlemsstater.

6.2 Frågor om de nationella tillsynsmyndigheternas oberoende, delade ansvarsområden, bristande samordning, tillräckliga resurser och fastställda befogenheter är områden som alla måste åtgärdas. I den ändrade artikel 5 fastställs mycket mer specifika rättsliga krav på medlemsstaterna, vilket i hög grad borde bidra till hanteringen av dessa frågor. Det finns dock ett brådskande behov av att kontrollera de nationella tillsynsmyndigheternas oberoende och befogenheter, vilket är ett av de områden som tas upp i kommissionens rapport. En sådan kontroll bör anses öka snarare än inskränka de nationella tillsynsmyndigheternas oberoende och bör inte begränsas till en självutvärdering vart tionde år med kompletterande internationell inbördes granskning. EESK föreslår att utvärdering och inbördes granskning ska äga rum i alla medlemsstater senast i slutet av 2018 och där efter vart sjätte år.

6.3 För närvarande är övervaknings- och kontrollmekanismerna på EU-nivå begränsade till inbördes granskningar av den nationella kärnsäkerhetsramen och de behöriga tillsynsmyndigheterna. I kapitel 2a i ändringsdirektivet utvidgas omfattningen av de internationella inbördes granskningarna kraftigt, vilket är en välkommen utveckling. Tidsplanen med en granskning vart sjätte år av "en eller flera särskilda frågor" tycks dock lämna utrymme för att vissa områden inte granskas ingående på flera årtionden. Kommittén föreslår därför att granskningarna av särskilda frågor ska utföras parallellt med granskningsprocessen i konventionen om kärnsäkerhet, som genomförs vart tredje år. Diskussionen om vilka specifika frågor som ska granskas bör också vara ett område där allmänheten involveras, i enlighet med åtagandet om öppenhet och insyn.

6.4 Information till allmänheten samt öppenhet och insyn betonas betydligt mer i ändringsdirektivet, med särskilda krav som i flera fall ersätter de nuvarande allmänna kraven. I praktiken är det dock ofta svårt för enskilda personer eller civilsamhällesorganisationer att delta i offentliga samråd och informationsmekanismer. Effektiviteten i allmänhetens deltagande kunde konstateras vid de två mötena som Ensreg anordnade i samband med stresstesterna. EESK föreslår att medlemsstaterna ska åläggas att se till att allmänheten och civilsamhällesorganisationerna får aktivt stöd när det gäller att, tillsammans med tillsynsmyndigheten, utveckla deltagandebaserade processer för att utforma deltagandet av och samrådet med allmänheten i planering, översyn och beslutsfattande. Detta bör även gälla när livslängden för ett kärnkraftverk förlängs formellt eller i praktiken. Befintliga processer, såsom Riscom-modellen för öppenhet och insyn (http://www.karita.se/our_approach/riscom_model.php), kan om de genomförs på ett oberoende sätt utgöra effektiva metoder.

6.5 Förståelsen av vad som utgör en heltäckande syn på kärnsäkerhet utvecklas ständigt. Etiska, socio-ekonomiska och psykologiska faktorer har alla vunnit större erkännande i den period av intensiv debatt som följt på katastrofen i Fukushima. Kommittén tror att även andra områden som rör produktion och användning av energi, särskilt i en period av förändring och globalt tryck, kan dra nytta av en sådan analys.

Bryssel den 18 september 2013

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Henri MALOSSE

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av vissa förordningar på områdena fiske och djurhälsa med anledning av ändringen av Mayottes ställning i förhållande till Europeiska unionen"

COM(2013) 417 final – 2013/0191 (COD)

"Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av vissa direktiv på områdena miljö, jordbruk, socialpolitik och folkhälsa med anledning av ändringen av Mayottes ställning i förhållande till Europeiska unionen"

COM(2013) 418 final – 2013/0192 (COD)

(2013/C 341/22)

Den 1 juli 2013 respektive den 27 juni och den 16 juli 2013 beslutade Europaparlamentet och rådet att rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén i enlighet med artiklarna 43.2, 141, 153.2, 168 och 192.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av vissa förordningar på områdena fiske och djurhälsa med anledning av ändringen av Mayottes ställning i förhållande till Europeiska unionen"

COM(2013) 417 final – 2013/0191 COD

och

"Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av vissa direktiv på områdena miljö, jordbruk, socialpolitik och folkhälsa med anledning av ändringen av Mayottes ställning i förhållande till Europeiska unionen"

COM(2013) 418 final – 2013/0192 COD.

Eftersom kommittén till fullo stöder förslagen och anser att de inte föranleder några särskilda kommentarer, beslutade EESK vid sin 492:a plenarsession den 18–19 september 2013 (sammanträdet den 18 september 2013) med 170 röster för, 6 röster emot och 12 nedlagda röster att avge ett positivt yttrande om förslaget.

Bryssel den 18 september 2013

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Henri MALOSSE

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om återlämnande av kulturföremål som olagligen förts bort från en medlemsstats territorium (omarbetning)"

COM(2013) 311 final – 2013/0162 (COD)

(2013/C 341/23)

Den 10 juni respektive den 24 juni 2013 beslutade Europaparlamentet och rådet att i enlighet med artiklarna 114 och 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om återlämnande av kulturföremål som olagligen förts bort från en medlemsstats territorium (omarbetning)

COM(2013) 311 final – 2013/0162 (COD).

Eftersom kommittén stöder förslaget beslutade man vid sin 492:a plenarsession den 18–19 september 2013 (sammanträdet den 18 september) med 192 röster för och 10 nedlagda röster att avge ett positivt yttrande om förslaget.

Bryssel den 18 september 2013

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Henri MALOSSE

<u>Informationsnummer</u>	Innehållsförteckning (forts.)	Sida
2013/C 341/14	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Grönbok om en europeisk strategi för plastavfall i miljön" – COM(2013) 123 <i>final</i>	59
2013/C 341/15	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om upprättandet av en ram för fysisk planering i kust- och havsområden och integrerad förvaltning av kustområden" COM(2013) 133 <i>final</i> – 2013/0074 (COD)	67
2013/C 341/16	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om vissa övergångsbestämmelser för stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU) och om ändring av förordning (EU) No [...] [RD] vad gäller resurser och resursfördelning avseende år 2014 och om ändring av rådets förordning (EG) nr 73/2009 och förordningarna (EU) nr [...] [DP], (EU) No [...] [HZ] och (EU) No [...] [sCMO] vad gäller deras tillämpning under år 2014" – COM(2013) 226 <i>final</i> – 2013/0117 (COD)	71
2013/C 341/17	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av rådets förordning (EG) nr 1198/2006 vad gäller vissa bestämmelser om den ekonomiska förvaltningen för vissa medlemsstater som drabbats av eller hotas av allvarliga svårigheter med avseende på deras finansiella stabilitet" COM(2013) 428 <i>final</i> – 2013/0200 (COD)	75
2013/C 341/18	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Handlingsplan för en marin strategi för Atlantområdet – Uppnå smart och hållbar tillväxt för alla" – COM(2013) 279 <i>final</i>	77
2013/C 341/19	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén om framtiden för avskiljning och lagring av koldioxid i Europa" – COM(2013) 180 <i>final</i>	82
2013/C 341/20	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förberedelse för en helt konvergerad audiovisuell värld: tillväxt, skapande och värderingar (grönbok)" – COM(2013) 231 <i>final</i>	87
2013/C 341/21	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Utkast till förslag till rådets direktiv om ändring av rådets direktiv 2009/71/Euratom om upprättande av ett gemenskapsramverk för kärnsäkerhet vid kärntekniska anläggningar" – COM(2013) 343 <i>final</i>	92
2013/C 341/22	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av vissa förordningar på områdena fiske och djurhälsa med anledning av ändringen av Mayottes ställning i förhållande till Europeiska unionen" – COM(2013) 417 <i>final</i> – 2013/0191 (COD) "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av vissa direktiv på områdena miljö, jordbruk, socialpolitik och folkhälsa med anledning av ändringen av Mayottes ställning i förhållande till Europeiska unionen" – COM(2013) 418 <i>final</i> – 2013/0192 (COD)	97
2013/C 341/23	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om återlämnande av kulturföremål som olagligen förts bort från en medlemsstats territorium (omarbetning)" COM(2013) 311 <i>final</i> – 2013/0162 (COD)	98

Via EUR-Lex (<http://new.eur-lex.europa.eu>) har du kostnadsfritt direkt tillgång till Europeiska unionens lagstiftning. På webbplatsen kan du söka i *Europeiska unionens officiella tidning* samt i fördrag, lagstiftning, rättspraxis och förberedande rättsakter.

Mer information om Europeiska unionen finns på <http://europa.eu>

Europeiska unionens publikationsbyrå
2985 Luxemburg
LUXEMBURG

SV